Äktenskapets etik och hygien

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

FÖRFATTARENS FÖRETAL.

Under förberedelserna till detta arbete har jag ingalunda varit blind för de svårigheter, som möta vid behandlingen av detta ömtåliga ämne. Hade jag företrädesvis fäst mig vid dessa svårigheter, skulle sannolikt denna bok ej blivit skriven. Jag har dock ej kunnat sluta till mina öron för den jämmer, för alla de uttryck av bitter missräkning och självångest, för de bevekande böner om upplysning och hjälp, som från alla sidor uppstiga ur det okunnighetens mörker, som i dessa fall kan sägas råda i såväl slott som i koja. Med full insikt om vikten och betydelsen av de frågor, vilka, som det blivit sagt, »ej blott utgöra själva medelpunkten i vårt fysiska liv, utan även väsentligt inverka på varje individs välbefinnande, karaktärsutveckling, levnadsbana och slutliga öde, på samma gång som de äro av grundläggande och vital betydelse för hela samhällets utveckling och fortfarande bestånd»; med kännedom sålunda om det tvingande behovet av upplysning rörande de lagar, som styra vårt fysiska liv, samt i besittning av en sorglig erfarenhet därav, huru ofta ärligt sökande och renhjärtade människor under strävandet att finna kunskap om dessa det mänskliga livets allvarligaste och djupast ingripande förhållanden till

följd av bristen på böcker, som förena verklig sakkunskap med sedlig renhet, äro utsatta för faran att besmittas av sådana hjälpkällor, vilka snarare dölja en medveten avsikt att främja de lustar och orena begär, vilka de säga sig hava för avsikt att bekämpa, har jag gripits av känslan, att jag skulle svika min plikt mot både Gud och människor, om jag läte mötande svårigheter avhålla mig från vad jag ansåg vara ett viktigt och maktpåliggande värv. Vart vi vända oss i världen, mötas våra blickar av beklagliga följder av den över allt rådande okunnigheten rörande dessa livsfrågor men också av ett allt starkare framträdande krav från skaror av sökande män och kvinnor efter kunskaper, som skola göra dem bättre skickade att fylla den ädlaste uppgift, som Gud förelagt dem på jorden — allt detta fullt tillräckligt skäl till en sträng förkastelsedom över den falska »blygsamhet», som fordrar att alla möjliga hinder läggas i vägen för en fullständigare kunskap i hithörande frågor med den sorgliga följd, att många såväl män som kvinnor måste kvarbliva i en hopplös träldom under de sexuella förvillelsernas olycksbringande följder.

Med tanke på det allmänt kända behovet av den undervisning, jag i efterföljande sidor på ett lättfattligt och naturligt sätt sökt meddela, har jag gått detsamma till mötes med något mindre oro vid hågkomsten av alla uttryck av välvilja, som från framstående män och kvinnor i alla världsdelar kommit mig till del. Uppmuntrande för mig ha också varit de varma lovord, som de redan utgivna delarna av detta »bibliotek»

erhållit från så många ansedda pressorgan inom Förenta Staterna, England och Kanada. Icke minst har det glatt mig att erfara, att dessa böcker redan blivit översatta till flera främmande språk samt blivit vid åtskilliga internationella kongresser för sedlighets- och filantropiska syften på ett hedrande sätt omnämnda samt kunnat vara kristna missionärer till hjälp vid deras arbete för hedningarnas upplysning och sedliga fostran.

För ett stort antal människor är äktenskapet ej den källa till lycka och välsignelse, vartill Gud ämnat det. Många tusenden inträda dagligen i det äkta ståndet för att gå till mötes lidande och elände, emedan de ej rätt fattat Guds avsikter med äktenskapets instiftelse. De sparsamma upplysningar, de i detta avseende lyckats inhämta, hava endast varit så att säga resultatet av ett blint famlande i mörker. Har man också i fysiskt avseende lyckats undgå

för hela livet menliga följder av dessa ödesdigra missgrepp, kvarstå dock alltför ofta andliga verkningar av en för framtida lycka olycksbringande art. Hade blott i tid nödiga insikter stått dessa djupt beklagansvärda varelser till buds, skulle säkerligen även de kommit i besittning av lycka och välsignelse. Huru sorgliga sådana resultat äro för de enskilda, äro de dock ännu beklagligare genom sina följder, som drabba barn, som utan skuld få lida genom föräldrarnas okunnighet. För att rädda unga män och kvinnor från sådana olycksbringande och ännu långt in i framtiden verkande följder har jag påtagit mig här föreliggande uppgift, vilken jag efter bästa förmåga skall söka att fylla.

För att kunna draga största möjliga nytta av det arbete, som härmed överlämnas åt allmänheten, torde man lägga märke till, att det står i ett visst samband med de båda förut utgivna delarna (Vad en gosse bör veta och vad en ung man bör veta), vilka tillsammans bilda en fortlöpande serie. Vill man erhålla en fullständig överblick av det vidsträckta område, som innefattar könslivets olika förhållanden samt fortplantningsorganens ändamål, funktioner och skydd, torde det även vara lämpligt att taga kännedom av de arbeten, vilka bilda fortsättningen av denna serie.

Med tacksamt erkännande av det värdefulla bistånd och understöd, som från många håll kommit mig till del, i ödmjuk förhoppning om fortsatt medverkan av ädla, högsinnade och varmhjärtade människor samt i innerlig förtröstan på hjälp och välsignelse från Honom, vars ledning jag oavlåtligt sökt, sändes alltså detta lilla arbete ut i världen.

S. Stall.

*

FÖRSTA KAPITLET.

Det äktenskapliga livets grundlagar.

När en ung man ingår äktenskap, finner han sig plötsligt försatt i en helt och hållet ny värld. Huru rikt, fullt och stort livet än förut må hava synts för honom, har dock från detta ögonblick såväl det närvarande som det kommande erhållit en ny betydelse med rikare innebörd, vidgade möjligheter och ej förut anade fröjder. För att sprida ljus och skönhet över livet samt höja såväl mannens som kvinnans lägre väsen till tankens, känslans och tillvarons högre rymder har Gud sänt kärleken till människorna. Kärleken blir för såväl man som hustru den mäktiga källa, varifrån de städse kunna hämta nya krafter och ingivelser, som föra mot allt högre mål. Förut inskränkte sig mannens plikter endast till omsorgen för den egna utkomsten, det egna välbefinnandet, men nu har han påtagit sig nya förpliktelser och ett vida större ansvar. Nu lever han inte längre för sig själv utan för sin hustru och sina barn, ja, för hela släktets framtida väl. Hans uppgift är att fortleva genom att alstra nytt liv, som skall fortsätta hans verk här på jorden, sedan han själv för alltid är borta. Därför berör varje hans handling icke endast hustruns utan också hans efterkommandes

väl och ve. Kärleken måste vinna seger över själviskheten, måste höja mannen över det egna jagets trånga gränser och få honom att finna sin glädje i den dagliga omsorgen för andras framtida väl.

Både hans närvarande och framtida lycka är beroende därav, att han klart och tydligt inser sanningen, att hans efterkommande skola bliva sådana som han själv är. Han måste lära sig fatta innebörden av skaldens ord:

— — — »ty alla äro vi del av dem, som före oss levat»,

äro resultatet av föregående generationers inflytande, resultatet av liv, som levat före oss. Vad vi *äro* och *hava varit* fortlever i dem, som komma efter oss. Ansvaret är därför fruktansvärt stort och allvarligt. Men tvenne besläktade själars förening i ett lyckligt äktenskap är också det skönaste och mest välsignelsebringande av alla jordiska förhållanden. En sådan förening motsvarar våra innersta behov och skänker det högsta mått av lycka, som kan komma dödliga jordevarelser till del. Man och hustru, föräldrar och barn, hem och fosterland äro ord, som sammanfatta allt för våra hjärtan kärt och dyrbart, ja, själva livets kärna och medelpunkt.

Den underbara makt, som drager män och kvinnor till varandra i kärlek och förenar dem i lyckliga äktenskap,

utstrålar ett ljuvt och värmande inflytande, som skänker liv och kraft åt alla själens renaste, högsta och mest osjälviska syften. Detta inflytande förädlar,

utvecklar och fullkomnar även de rikast utrustade naturer. De starkaste band, som hålla mänskligheten fast vid allt högt och heligt, knytas. Behålles sinnet rent, karaktären obefläckad och livet oberört av samhällets laster, är ingalunda fortplantningsdriften i denna vår varelses hemliga vagga fördömlig utan framgår därur som en mäktig erövrare, som väcker den manliga naturens bästa krafter till ökat liv och verksamhet på alla områden. Ny betydelse och nya mål givas åt hans strävanden. Hans fantasi livas, och hans viljekraft och begåvning stegras till utförande av världens största och mest betydande livsgärningar inom konstens, litteraturens, vetenskapens eller människokärlekens områden, ja, över allt där det gäller att främja mänsklighetens förädling, upplysning och allmänna välfärd.

Vid den alstrande kraftens uppvaknande till liv kläda sig fälten i grönska, utveckla blommorna sin skönhet och sprida sin vällukt, ikläda sig fåglarna sin allra vackraste och färgrikaste fjäderskrud samt kvittra sina ljuvaste sånger, ja, alla dessa tusen sjungande röster, som under vårens härliga tid liva tystnaden i skog och mark, äro lika många uttryck av kärlek. Denna allt behärskande, gudaingivna känsla har givit upphovet åt människans kärlek till form, skönhet och harmoni, till poesiens rytm och musikens välljud. Från denna känsla härleder sig också själva förmågan att fatta och njuta av allt, som är ljuvt, älskligt och beundransvärt på denna jord.

Denna själsrörelse har en underbar förmåga att skänka ökad styrka åt alla våra förmögenheter, att

upphöja, förädla och omgestalta hela vår varelse samt göra vår jordiska tillvaro till en alltjämt fortgående utveckling till den fulländning, som först i ett annat liv kan helt uppnås.

Fastän det är tydligt, att denna den starkaste av alla de drifter, som skaparen nedlagt i människonaturen, bör tyglas och behärskas, till dess alla yttre förhållanden av ekonomisk, social och religiös natur kunna medgiva dess tillfredsställande, måste det dock erkännas, att vid en viss tidpunkt i vårt liv den ger sig med omisskännlig styrka till känna. Det är visserligen Guds mening, att förnuftet skall härska över lidelserna, och att de till könslivet hörande kraven skola vika för andra högre hänsyn och plikter, men han har ock i sin stora vishet ordnat så, att dessa känslor, som så omgestaltande ingripa i vårt innersta väsen, skola vara starka och tvingande. Vore de icke tillräckligt starka att övervinna alla betänkligheter, skulle kanske näppeligen någon, som hade full kännedom om de faror, för vilka han utsätter sig, vilja påtaga sig det ansvar, de bekymmer, de ökade utgifter och de vittomfattande förpliktelser av varjehanda slag, som äro så intimt förenade med det viktiga steg, som tages, då tvenne människor besluta förena sina öden för livet.

Vilken kvinna skulle för övrigt av fri vilja påtaga sig en makas och moders ansvarsfulla plikter och prövningar, om icke dessa känslor och själsrörelser vore drivkraften? Med rätta kan det väl sägas, att om mannen måste vara beredd på att offra och lida mycket, gäller detta i ännu högre grad om kvinnan. Vilken

kvinna skulle väl utan en mäktig, överväldigande känsla vilja lägga hela sin framtid, sitt livs lycka i en mans händer? Skulle hon, om ej denna allt behärskande makt funnes, vilja utsätta sig för moderskapets lidanden och faror för att ej tala om faran att vid mannens död bli lämnad hjälplös med sina värnlösa små?

Den make, som i äktenskapet eftersträvar den högsta och renaste lycka, behöver ingalunda undertrycka sin sinnliga natur eller förneka dess krav på tillfredsställelse. Dock måste han komma ihåg att underordna sina drifter den sedliga känslans och förnuftets ledning samt framför allt taga hänsyn till hustruns rättigheter, välbefinnande och önskningar. Om han betraktar äktenskapet som en täckmantel för tillfredsställandet av otyglade begär, som ett legaliserande av annars otillåtna utsvävningar, är han från första början dömd till missräkning och elände. Har otyglad lidelse fått ta herraväldet, där kärleken enligt Guds vilja skall vara den enda rådande, är steget inte långt till en laglöshet, som ödelägger både hjärta, hem och liv. Den lusta, som tilltvingar sig njutning för ögonblicket, kan aldrig bli källa till varaktiga fröjder och välsignelse. Denna är förbehållen dem, vilka ledas av kärlek och förnuft i förening.

Att lära sig fatta kärleken i dess djupa och oskiljaktiga samband med könslivet utan att förbise dess högre,

gudomliga, mera ideella uppgift, att förstå hela vidden av dess makt och skönhet och att frigöra den från all smuts och råhet, varmed den av orena sinnen så ofta oskönats, borde vara varje rättänkande mans och

kvinnas oavvisliga plikt. Att framställa dessa i vår natur så djupt rotade drifter och begär i deras förhållande till den enskilda individens och släktets utvecklingsmöjligheter, att rädda ett av livets allra heligaste förhållanden från skam och förnedring, att avväpna och avsätta den fräcka sinnlighet, som så ofta får intaga högsätet och lyckas under kärlekens namn, samt att åter »upprätta den sanna kärleken, strålande av ljus och renhet, på sin tron», för att därigenom bringa glädje, frälsning och välsignelse till många tusenden må vara vår strävan men även stolthet. ANDRA KAPITLET

Olikheter mellan könen.

Om och på vad sätt det ena könet är det andra överlägset torde vara en lika svårlöst som överflödig fråga. På samma gång det kan påstås, att de ömsesidigt äro varandra överlägsna på de områden, som särskilt blivit dem av naturen anvisade, kan det i andra fall ej bli tal om överlägsenhet. Verkliga förhållandet uttryckes kanhända bäst genom en anekdot, som berättas om president Lincoln. En dag förärades han två förträffliga hattar av tvenne konkurrerande hattmakare. Presidenten ville uttala sin belåtenhet över båda de utmärkta arbetena utan att framhålla den ene tillverkaren på den andres bekostnad. Samtidigt som han tackade för gåvorna, yttrade han med sin säregna snarfyndighet: »Mina herrar, edra hattar överglänsa varandra inbördes.» Så kan man ock säga, att mannen och kvinnan överträffa varandra inbördes. Mannen står främst på den plats, vartill han blivit danad, och kvinnan främst på den, som naturen anvisat henne. Den gudomliga vishet, som röjer sig i de egenskaper, varmed man som kvinna utrustats för det värv, de fått, sig anförtrott, är väl värd att studeras och begrundas. En klar uppfattning i detta avseende skall visa sig äga

den största förmågan att undanröja många av de missförstånd och slitningar, vilka tyvärr alltför ofta förbittra den äktenskapliga samlevnaden.

Att ingen kan sägas stå över den andra, utan att de strängt taget utgöra delar av ett fullständigt helt, och att deras förening är ett ofrånkomligt villkor för det helas bestånd och slutliga fulländning, torde man kanske allra bäst få en föreställning om genom att studera deras olikheter. I ett lyckligt och harmoniskt äktenskap böra dessa olikheter komplettera varandra och på så sätt bidraga till den fullkomliga sammansmältning, i vilken »de tu bliva ett».

Låt oss nu litet närmare betrakta de viktigaste av dessa olikheter.

Beträffande kroppslängden är kvinnan i allmänhet kortare än mannen. I Förenta Staterna är medellängden för män omkring 5 fot 8 tum (eng. mått) och kroppsvikten omkring 80 kg. Kvinnans längd är omkring 5 fot 3 tum och medelvikt omkring 60 kg. En normalt utvecklad man är bred över skuldrorna men smal över höfterna, varemot kvinnorna åter ha ringare skulderbredd och större höftvidd. Kvinnans skuldror äro välvda bakåt, varigenom bröstkorgen får ett större djup. Hennes nyckelben äro kortare, varför en kvinna aldrig kan tävla med mannen i att kasta t. ex. sten eller boll. Hos mannen framträda de särskilda musklerna med skarpa konturer, medan hos kvinnorna dessa konturer, även om musklerna äro aldrig så väl utbildade, döljas av det fett- och bindvävslager, som utfyller alla håligheter och avrundar kantigheterna, vilket

skänker hennes gestalt dess säregna skönhet och behag. Mannen har större muskelstyrka, men kvinnan äger större motståndskraft. Kvinnans benbyggnad är spädare och har finare former än mannens, dess utskott och ojämnheter framträda ej så skarpt, och ledgångarna äro bättre skyddade. Huvudskålen är mindre och dess ben tunnare. Bröstbenet (Sternum) är kortare och avplattat samt nyckelbenen (Clavicula) mera krökta och kortare. Mannens röst är grövre, kvinnans mildare och mera välljudande. Hennes hals är längre, hud finare, hårväxt mindre utbredd men yppigare än hos mannen.

Vad beträffar skillnaden i benbyggnaden mellan könen ligger den största olikheten i bäckenet (Pelvis). Dess byggnad är hos mannen endast avsedd att vara ett fast underlag för rörelseförmågan, då hos kvinnan åter denna benskål dessutom har ett ändamål av särskild betydelse. Höftbenen utgöra hos kvinnan bägge kroppssidornas

mest framskjutande partier, från vilka bäckenet sluttar nedåt och framsidan bildar en jämförelsevis trång öppning, vilken ovantill begränsas av den s. k. »Blygdbågen», som hos kvinnan bildar en trubbigare vinkel än hos mannen. Denna byggnad hos det kvinnliga bäckenet gör hennes kropp i stånd att bliva så att säga den första vaggan för hennes barn samt en ny varelses obehindrade övergång till den yttre världen. Från begynnelsen har sålunda Skaparen berett kvinnan för moderskapet så att hon kan uthärda bärandet av en tung börda och på samma gång ge skydd åt det liv, som gömmes i hennes inre.

I fysiskt avseende äger kvinnan sålunda alla

förutsättningar att med lätthet fylla sin bestämmelse enligt den gudomliga planen. Däremot tyder hennes kroppsbyggnad, byggnaden av hennes ledgångar och den relativa svagheten i musklerna på hennes beroende av mannen, vilken Skaparen i sin vishet genom särskilda fysiska egenskaper gjort lämplig att skydda och försvara kvinnan. Hans mera oförskräckta uppsyn, hans kraftiga muskelutveckling och hans skulderblad visa oss på det tydligaste Skaparens avsikter.

Även i intellektuellt avseende äro man och kvinna var och en å sin sida bäst utrustade för de särskilda plikter och ansvarsfulla värv, som livet ålagt dem. Mannen är mera betänksam och logisk vid fattande av sina beslut, varemot kvinnan kan komma till samma resultat på betydligt kortare tid genom sin förmåga av intuition. Fastän kvinnan visst icke saknar förmåga att draga logiska slutsatser, måste man dock erkänna, att hon ofta ej ger sig tid härtill utan tager sin tillflykt till en försäkran, att hon »känner, att det är så eller så, att hon är säker på att hon har rätt» o. s. v. Lätt inser man sålunda att även i intellektuellt hänseende kompletterar mannen och kvinnan varandra. När båda var på sin väg komma till samma slutsats styrka de även varandra i andligt avseende. Medan mannen antagligen skulle föredraga sin egen metod, är det troligt att kvinnorna skulle sätta högre värde på sitt köns omedelbara uppfattning. Vilken, som än komme att fälla utslaget för sitt köns intellektuella överlägsenhet, för detta osökt tanken till ett fall, då tvenne personer lågo i process med varandra, och den

ene av dem åtog sig att vara skiljedomare samt avgjorde målet till egen förmån och motpartens skada.

Kvinnans nervsystem är känsligare och ömtåligare än mannens. Denna större känslighet gör henne mera mottaglig för intryck, varför hon också blir mera känslig för både glädje och smärta, på samma gång hon känner vedervilja för all råhet och all låghet. Mannens glädjeämnen kanske helt och hållet sakna värde för henne, varemot hon i kärlek till hemmet och omsorgen om dess trevnad, i kärlek till sina barn, i intresse för litteratur, konst, musik, i religiös känsla ofta når betydligt högre än mannen. Denna regel har endast få undantag.

I trots av hennes finare sensationer har kvinnan blivit begåvad med en större förmåga att uthärda plågor. Skulle vi försöka förneka denna kvinnans större känslighet och motståndskraft, måste vi låtsa okunnighet om den förening av mod och tålamod, varmed hon underkastar sig och tåligt uthärdar moderskapets smärtor och faror — smärtor, om vilka, efter kvinnans egen utsago, männen ej kunna göra sig den avlägsnaste föreställning.

Andra mindre märkbara skiljaktigheter för den ytlige betraktaren finnas. Icke desto mindre verkliga och viktiga äro de för dem, som sökt erhålla en inblick i Skaparens underbart visa anordningar samt sträva att genom förvärvandet av nödiga kunskaper försäkra sig om den lycka, som är avsedd att uppnås av tänkande män och kvinnor.

De medfödda skiftningarna i temperament och

karaktär bleve för oss lättare att förstå, om vi förskaffade oss kunskaper genom en mikroskopisk undersökning av den manliga säden (Sperma) och det kvinnliga ägget (Ovum). Dessa för vardera könet egendomliga olikheter existera ej endast i inbillningen, utan de tillhöra deras innersta väsen och tjäna till att tydliggöra den allvise Skaparens plan och avsikter. Sträva vi allvarligt efter att söka utforska dessa karakteristiska kännemärken i sitt sammanhang, kunna vi i någon mån bilda oss en uppfattning om huru dessa individuella olikheter i hög grad bidraga till välsignelse och gagn för båda parterna.

Vad som vid fortplantningsprocessen utgör moderns bidrag till det nya liv, som alstras, är ägget. Varje form av liv här på jorden har sin första början i ett frö eller ägg, vilka äro olika namn för samma sak. Hos lägre

livsformer, såsom hos växterna, bildas ägget på ytan, medan det hos högre, t. ex. hos fåglarna, bildas inne i kroppen, varefter det efter vunnen mognad utdrives för att ruvas i boet, tills ungarna blivit nog utvecklade att genombryta skalet. I de högsta livsformerna uppnår ägget sin mognad i en avdelning av moderns kropp, vilken kallas Ovariet (äggstocken). Hos kvinnan har ett ägg vid slutet av en period på 28 dygn uppnått mognad inom äggstocken och utträder i ett rör (Tuba), varigenom det sedan fortskaffas vidare till livmodern, där det sedan stannar någon tid i avvaktan på tillfälle att mottaga det manliga element, som kallas Spermatozoer. Kvinnans ägg äro så små, att det skulle behövas 240 stycken lagda sida vid sida

för att täcka en längd av en tum. Spermatozoen har så obetydlig storlek, att den ej kan upptäckas med obeväpnat öga. Betrakta vi den under mikroskopet, skola vi finna, att den till formen liknar en grodunge. Dessa spermatozoer äro ytterst livliga och röra sig i en vätska, som avsöndras från de manliga fortplantningsorganen och kallas sädesvätska (Lemen). Observera vi nu de utmärkande egenskaperna hos ägget och spermatozoen, skola vi till vår överraskning finna samma skiljaktigheter som utgöra kännemärken för mannen och kvinnan under hela livet.

Under passagen genom tuban är ägget passivt, d. v. s. flyttar sig framåt, ej genom egen livskraft utan genom tubans egna rörelser, på samma sätt som en tugga genom matstrupens rörelse pressas ned i magen. Ägget saknar sålunda förmåga att självständigt röra sig. Det är passivt.

Spermatozoerna bete sig annorlunda. Alldeles som grodungar röra sig i vattnet eller småfisk simmar omkring i en damm, fara de omkring i sädesvätskan med stor hastighet, och när de överförts till det inre av kvinnans kropp, behålla de små sädesdjuren sin rörelseförmåga och fortskaffa sig till den övre delen av slidan (Vagina), varifrån de sedermera söka sig in i livmodern. Här fortfara de att sväva omkring, tills de påträffa ett ägg, som de så ivrigt eftersöka. Har nu icke ägget kommit in i livmoderkaviteten, kvarstanna de här några dagar i avvaktan härpå, eller ock finna de vägen till ett av de fallopiska rören, som bilda ovariernas avloppskanaler, men de kunna ock i sitt

sökande efter ägget tränga sig ända fram till själva ovariet. Av dessa otydliga smådjur, mätande i längd 0,05 millimeter, skulle behövas många hundra för att, lagda sida vid sida, betäcka en enda tums längd; de förekomma i så stort antal, att flera hundra finnas i en endra droppe sädesvätska, och dock behövs blott ett enda sådant för att befrukta ägget och ge upphov till ett nytt liv.

Medan ägget sålunda är »vilande», utmärker sig den manliga säden genom den största verksamhetsdrift och stor drivkraft. D:r Napheys skriver: »Den avsöndrade vätskan hade fått frysa och under 4 dygn hållits vid en temperatur av +0°, men när den sedan upptinades voro dessa smådjur lika livskraftiga som förut». I sitt intressanta arbete »Live and Love» (Liv och kärlek) säger Margaret Warner Marley: »Under mikroskopet har man sett dessa livliga varelser i hastig rörelse omkring ett ägg, tills en av dem lyckats tränga in och försvinna i äggets substans men ej att förintas, ty, som vi veta, har denna oförklarliga förening till följd uppkomsten av en ny varelse, olik men ändå lik båda föräldrarna.»

Den större aktivitet som tillhör sperman, gör sig också gällande vid ett barns födelse. Läkarna ha meddelat, att pulsen hos ett nyfött barn av mankön har 2 à 3 gånger så stor hastighet som hos ett barn av kvinnligt kön. Likaså karakteriseras den manliga kroppens vävnader av större aktivitet icke endast hos människan utan även hos alla skapade varelser. Beståndsdelarna hos vävnaderna visa större benägenhet att

förändra sig hos hannar än hos honor. I varje kroppens fiber representerar honan lugn och ro, medan hannen ådagalägger handlingskraft.

Då alltså de könsegenskaper, som utmärka mankönet, antagas ha en högre grad av livlighet, en kraftigare kroppsbyggnad och en mera utvecklad muskulatur, skulle man vänta att den manliga livsenergien skulle vara större än kvinnans. Så är dock ingalunda fallet. Auktoriteter påstå, att det födes omkring 5 % fler gossar än flickor, men vid 5 års ålder äro flera flickor i livet än gossar.

Vad som är ägnat att väcka ännu större förvåning, är det faktiska förhållandet att den beräknade livslängden är större för kvinnor än för män. Vid en undersökning av mantalsförteckningar skall man ock finna, att i de högre

åldersklasserna äro kvinnorna betydligt talrikare.

Den borgerliga lagen erkänner också den kvinnliga naturens mera passiva egenskaper genom att betrakta mannen såsom ensam brottslig i rättsmål, som röra otukt och barnuppfostran. I det den allmänna meningen i detta fall fördömer kvinnan och har föga överseende med dem, dömer strafflagen männen.

TREDJE KAPITLET.

Olikheter mellan könen.

(Fortsättning.)

De i föregående kapitel påvisade skiljaktigheterna i temperament och naturanlag mellan könen utgöra blott ett nytt bevis på Skaparens oändliga vishet, varigenom allt danats för sin särskilda uppgift. Ingen tänkande människa torde kunna förbise de fördelar, som därav härflyta. Longfellow har i sin dikt »Hiawatha» uttryckt detta med orden;

»Vad strängen är för bågen, det kvinnan är för mannen. Han böjer och dock lyder, hon drager och dock följer: Sitt ändamål de båda först fylla i förening.»

Så inom samhället som i familjen kan kvinnan anses vara den centripetala kraften - det sammanhållande, förenande och tilldragande elementet, vilket i såväl trängre som vidare kretsar motverkar benägenheten för splittring och kaotisk anda. Mannen kan däremot sägas vara det mänskliga livets centrifugalkraft. Det kraftfulla i hans natur är ägnat att verka utåt. Hans

uppgift är att liksom vara en tyngdpunkt mot den naturlag, enligt vilket allt eljest skall dragas inåt mot en given punkt där ett fullkomligt stillastående skulle inträda. Kvinnan är ett skydd för samhällslivets lugna och lagbundna utveckling, under det mannen räddar det från stillaståendets fördärvbringande verkningar. Bådas ömsesidiga inflytande äro nödvändiga för samhällslivets harmoniska utveckling. Utövade ej det manliga temperamentet inskränkning på den kvinnliga konservatismen, skulle resultatet av det hela bli ett fullkomligt stillastående, som innebure stagnation och död. Överlämnades däremot mannens mera dådkraftiga och utåtvända temperament åt sig själv, komme detta att medföra ständig oro och osäkerhet, ja, kanhända kaotisk förvirring. Liksom i naturen de centrifugala och centripetala krafterna motväga varandra och åstadkomma den jämvikt, som förmår himlakropparna att röra sig i bestämda banor, så verka också mannens och kvinnans inflytande på varandra för att såväl inom familj som samhälle betrygga jämvikten. På samma gång de äro varandra motsatta, äro de bägge lika nödvändiga och likvärdiga för det helas bestånd. De äro ömsesidigt oumbärliga för varandras harmoniska utveckling, i det de inbördes komplettera varandra.

Resultatet av mannens och kvinnans välgörande inflytande på varandra bliva vi understundom i tillfälle att iakttaga hos gamla äkta par, som under ett långt liv levat samman i endräkt och lycka. År efter år ha de varit underkastade varandras inflytande och

omdanats så, att de allt mera likna varandra till gestalt, drag och ansiktsuttryck. Deras åsikter och omdömen ha sammanjämkats, sa att till slut den yttre likheten även motsvaras av en inre. Att de levat i samma omgivning, andats samma luft, livnärt sig av samma föda, gemensamt delat fröjder och sorger, lett och gråtit tillsammans samt varit underkastade samma ombildande inverkan av gemensamma livsvillkor har varit en medverkande orsak till denna likhet, men under årens lopp har också genom den ömsesidiga inverkan, de utövat på varandra, var och en av dem förlorat en del av sin ursprungliga personlighet och tillägnat sig något av den andras individuella skaplynne. Deras förening har varit en oavlåtlig strävan att vinna fullständig sammansättning.

Också i avseende på de religiösa anlagen råder en anmärkningsvärd olikhet mellan man och kvinna. Kvinnorna torde nog i allmänhet få anses mera mottagliga för religiösa lärdomar, mera känsliga för dess inflytande, liksom de av naturen äro mera benägna att lyssna till mästarens bud och följa i hans fotspår. Detta är naturligtvis en lycka icke mindre för henne själv än för samhället. Ägde hon inte detta större religiösa behov, skulle fara råda, att hennes husliga omsorger, som hon också måste ägna sig åt även på den så kallade »vilodagen», skulle bli

anledning till att hon försjönke i religiös indifferentism, vilket vore ödesdigert både för henne själv och hennes omgivning. Den större moraliska kraft, hon således känner sig manad att utveckla, torde ha ingivits henne för att sätta henne

i stånd att övervinna alla de svårigheter, som söka hindra hennes andliga tillväxt. Då härtill kommer, att hon under utövandet av en makas och moders plikter kanske under månader måste vaka vid en sjukbädd eller ägna alla sina krafter åt vården av ett hjälplöst barn, skulle ett stort antal kvinnor förfalla till den vanan att aldrig deltaga i den härliga gemensamma gudstjänsten, om ej hennes religiösa läggning vore av så bestämd och fordrande natur, att dess krav ej låta sig förbises.

Taga vi i betraktande det faktum, att barnens moraliska och religiösa uppfostran i främsta rummet åligger modern, behövs det icke mycken eftertanke för att inse de vådliga följder, som skulle uppstå, om ej kvinnan vore utrustad med tillräcklig kraft att övervinna alla de hinder, som sträva efter att draga människorna från pliktens och rättfärdighetens väg. Visserligen påträffas också mödrar, som sakna moralisk och religiös ansvarskänsla och på grund härav visa sig fullkomligt odugliga att leda sina barns uppfostran, men detta är undantag. Dessa undantagsfall äro dock fullt tillräckliga att visa, hurudant tillståndet skulle bliva i hem, kyrka och samhälle, om ej kvinnan blivit utrustad med starkare moralisk känsla och större religiöst behov än mannen. Just intensiteten i hennes mera etiskt anlagda karaktär gör kvinnan skapad till att upprätthålla det religiösa elementet i hela dess vikt och betydelse. Verkningarna härav spåras också icke endast hos barnen utan mången gång även hos maken.

Alltså äro de intellektuella och moraliska olikheterna hos mannen och kvinnan lika väsentliga för deras karaktärsutveckling, som de fysiska och sexuella skiljaktigheterna äro oundgängligen nödvändiga för ingående av den förening, i vilken »de tu varda ett» i och genom ett barn, som är avlat av fadern och framfött av modern.

Detta ömsesidiga inflytande, som båda könen utöva på varandra till åstadkommande av omdaning till vinst å bägge sidor, bär tydligen spår både i nationernas och familjens liv. Förträffligt har denna tanke framställts av Margaret Warner Marley i hennes bok »Live and Love»: »Såväl i lägre varelser som i de vilda folkens liv får samfundet en prägel, som närmar sig den manliga typen, den är självisk, egoistisk, ostadig och ombytlig. En hjord av bufflar strövar omkring för att finna bete och vatten under hänsynslösa anfall mot var fiende, som kommer i dess väg. Vilda folkstammar föra vanligen ett kringströvande liv. Var än de slå ned sina bopålar, äro de i regeln hemfallna åt strider med sina grannar samt utsatta för faran att underkuvas, helt och hållet utrotas genom att uppgå i det segrande folket eller tvingas att draga vidare. Under det de yttre förhållandena hos vilda folkslag arta sig på detta sätt, närmar sig ett sådant samfund i sin inre organisation huvudsakligen den kvinnliga typen. Dess levnadsvillkor äro enkla, bestående från lång tid tillbaka och ej lätt underkastade förändringar. Inga nya uppfinningar göras, och intet sammansatt statsväsen utvecklas».

Hos mera civiliserade folk framträda andra egenskaper. Samhället tillägnar sig alltmer de bästa egenskaper, som tillhöra den kvinnliga typen. Det blir alltmera beständigt och ej så ofta underkastat yttre förändringar. Det föredrager fred framför strid och blir alltmer lugnat, arbetande och altruistiskt.

I samma mån dessa yttre skiljaktigheter bli skönjbara, äga motsvarande förändringar rum i nationernas inre liv. Den framåtskridande civilisationen strävar att allt mer och mer närma den kvinnliga typen till den manliga. Ständiga förbättringar och uppfinningar bidraga oavbrutet till förändring av bestående förhållanden. Visserligen är den nationella självständigheten stadfäst, men individens tillvaro fordrar en så mycket hårdare kamp. Striden mellan kapital och arbete tilltager i styrka, och den personliga energiens ansträngningar inrikta sig på att förvärva och behålla anseende oeh verksamhetsområde, rikedom och makt.

I samma mån som samhället sålunda närmar sig den kvinnliga typen och befriar sig från sina mindre prisvärda uttryck för manlighet, får det en mildare karaktär, i det en del kantigheter slipas av, stridslystnaden försvinner, men dådkraften inriktar sig på ädlare uppgifter. Genom dessa förändringar har dock samhället på intet vis förlorat alla sina manliga egenskaper. Det befriar sig blott från de mindre värdefulla och framträder i en ny och ädlare gestalt.

Miss Marley yttrar vidare i det ovan citerade arbetet: »Åtskilliga förändringar, som utmärka det mera utvecklade samhället, äro naturligtvis i lika hög grad

betecknande för de individer, som bilda detsamma. Skillnaden mellan könen framträder mindre skarpt. Männen visa möjligen en övervägande benägenhet för de karaktärsdrag man vant sig att betrakta som manliga, nämligen en större egoism, ombytlighet och verksamhet, men dessa egenskaper hava blivit mindre framträdande, blivit, om jag så får säga, förkvinnligade. Den högsta mänskliga typ förenar också mannens och kvinnans bästa egenskaper. Så har stridslystnaden ändrats till moraliskt mod, benägenheten för ombyte tagit sig uttryck i en stegrad intellektuell verksamhet, rörligheten och den rastlösa oron blivit en drivande kraft till de märkligaste uppfinningar och upptäckter.

På samma gång modig och mild, stark och öm, uppfinningsrik och ihärdig har denna rikast utvecklade manliga typ de kvinnliga egenskaper, som den fått i arv, att tacka för sin överlägsenhet.

Hos den bäst utvecklade kvinnotypen hava de bästa manliga egenskaper smält samman med de bästa kvinnliga. Behovet av hängiven självuppoffring har t. ex. genom en större omdömeskraft förvandlats till välgörande altruism. Den konservativa trögheten har minskats och utgör ej längre ett hinder för andligt framåtskridande. Längtan efter ombyte har stegrats, och det negativa skaplynnet visar framsteg i positiv riktning. Genom den tilltagande civilisationen har kvinnans mod, uppfinningsrikhet och intelligens högst väsentligt ökats. Till följd av hennes framåtskridande i självutveckling har hennes underkastelse

under mannens vilja minskats. Nu intager hon sin plats vid mannens sida som hans jämlike, som hans felande hälft, utan vilken hans liv blir ofullständigt.

Detta gemensamma utbyte av varandras bästa egenskaper kan ej innebära de båda könens sammansmältande till ett. Könsskillnaden och den därmed sammanhängande dragningskraften, som könen utöva på varandra, kan ej utplånas. Nej, det betyder något helt annat. Det betyder, att mannen höjes genom utveckling av hans manliga egenskaper till deras högsta och ädlaste möjligheter, höjes till en värdighet och förfining, som dittills varit honom främmande. Å andra sidan betyder det kvinnans höjande genom utveckling av hennes kvinnliga egenskaper till deras högsta möjligheter samt kvinnlighetens riktande med ökad styrka samt en mera vittomfattande och djupare sympati, innerligare värme och ädlare behag.

De båda könen ingå en andlig förening, som ger upphov åt en ny man med de manliga egenskaperna utvecklade till högsta fulländning och riktade genom upptagande av de ädlaste kvinnliga, och åt en ny kvinna med alla sina egendomligheter, som förut varit förbehållna den manliga vetgirigheten och verksamhetslusten.»

I detta sammanhang vill jag begagna tillfället att i korthet yttra några ord om betydelsen av äkta makars olika lynne i sexuellt avseende. Fastän detta kapitel visserligen icke är avsett att avhandla de olika skiftningarna härutinnan, torde det ändock vara rätta platsen att framhålla, att sådana skiljaktigheter

verkligen existera samt framhålla deras både välgörande och på flera områden märkbara verkningar.

Den aktiva tendensen hos mannens säd och nossioiteten hos det kvinnliga ägget utgöra särskiljande kännemärken för de båda könen under hela deras liv. Spermatozoernas större rörlighet, den redan vid födelsen kraftigare pulsverksamheten som utmärker barn av mankön, gossens livligare lynne, hans behov att springa och klättra samt föra ett rörligt och verksamt liv äro egenskaper, som icke blott äro betecknande för gossen och den utvecklade mannen utan också ha inflytande på hans äktenskapliga förhållanden.

I de allra flesta fall spelar nog mannen den sexuellt aktiva rollen inom äktenskapet. Att hustrun av egen drift söker framkalla mannens intimare ömhetsbetygelser, hör nog till sällsyntheterna. Ofta äro dessa för henne tämligen likgiltiga, ja, stundom till och med motbjudande. Med maken är däremot förhållandet helt annorlunda, så länge han är vid full hälsa. Även här visar sig naturens ändamålsenlighet. Skulle kvinnan drivas av samma erotiska tendens som mannen, vore fara å färde, att den manliga alstringskraften, kallad för ofta till verksamhet, antingen skulle helt och hållet förlamas eller i så hög grad försvagas, att släktet därigenom bleve såväl andligen som kroppsligen förkrympt. Den passivitet i berörda hänseende, vilken kännetecknar hustrun, är sålunda det

verksammaste skyddet för maken och utgör en källa till mångfaldig välsignelse för deras avkomma.

Men å andra sidan torde det nog också vara tillhustruns eget bästa, att hennes passivitet och likgiltighet livas av mannens starkare begär, på samma gång hennes återhållande passivitet blir honom till skyddsvärn och säkerhet. Sålunda medför var och en av makarna i äktenskapet böjelser och behov, som lända till båtnad för dem båda.

Kände och tillämpade män och hustrur dessa grundsanningar, så skulle de flesta anledningar till de tvister, som nu så ofta fördärva den äktenskapliga lyckan och förbittra livet, alldeles bortfalla och helt försvinna. Kunde båda parterna i lika hög grad inse och erkänna tillvaron av dessa skiljaktigheter samt med glädje underkasta sig den andres omdanande inflytande, såsom naturen har avsett, skulle oändligt mycket av det missförstånd, som nu härjar och ödelägger så många tusen hem och liv, försvinna från jorden samt lämna rum för lycka och välsignelse och sålunda återskänka människorna en stor del av det förlorade paradiset.

Innan jag avslutar kapitlet om de könsskiljaktigheter, varigenom de båda könen komplettera varandra, skall jag med några ord beröra den egendomliga överensstämmelsen mellan de manliga och kvinnliga genitalorganen. Därvid skall man finna, hurusom naturen med sin oerhörda vishet till den grad förändrat deras form och bestämmelse, att mannens yttre genitalorgan hos kvinnan övergått till inre och till utseendet helt olikartade dessa.

För att inse betydelsen av vad jag här i all korthet ämnar säga, bör man fasthålla i minnet, att hos både

människor och djur till och med de kroppsliga egenheter som särskilt pläga betraktas som tillhörande honan, i outvecklad form förekomma även hos hannen och tvärtom. Ett enda exempel må vara nog. Bröst och bröstvårtor äro hos hannen endast förminskade och fullständigt overksamma kopior av honans motsvarande organ så väl hos människor som hos däggdjuren.

Hannen således icke blott företer något liknande utan i rudimentär form besitter han de kroppsliga egenheter som utmärka honan. Detta påstående bekräftas också genom fall av abnorm könsutveckling, som förekommit i olika länder, ävensom av de sällsynta exemplen av gamla män, som genom ihållande retning av bröstvårtorna erhållit förmåga att giva di åt späda barn.

Liksom bäckenets ben med åtskilliga modifikationer äro i det stora hela lika hos de båda könen, så förete också genitalorganen, betraktade i sitt sammanhang, ursprungligen lika beskaffenhet hos man och kvinna.

Föreställa vi oss bäckenets omkrets å främre sidan vidgad och den manliga pungen (Scrotum) krängd uppåt och in i bukhålan, så motsvara den sålunda uppkomna lägeförändringen slidan och livmodern hos kvinnan. Om så testiklarna flyttas något isär, så ha vi deras motsvarigheter i ovarierna, medan sädessträngarna representera Falloppiska rören. Tänker man sig så manslemmen (Penis) utan lägeförändring högst förminskad, har man motsvarigheten till clitoris hos kvinnan.

Utan svårighet se vi sålunda, att med dessa lägeförändringar jämte mindre modifikationer i avseende på

form och förrättningar dessa kroppsdelar, som vid ett ytligt betraktande synas så olika, dock i grunden befinnas vara något förändrade former av samma ursprungliga organ.

Detta faktum förlänar studiet av hithörande frågor ett ökat intresse samt ådagalägger på ett underbart sätt den vishet, som röjer sig i Skaparens verk. Liksom dessa organ hos de olika könen undergå vissa modifikationer, så måste även övriga kropps- och själsförmögenheter, vilka tillsamman bilda individen, så förändras, att de sammanfatta de fysiska, intellektuella och moraliska anlagen till en harmonisk personlighet. FJÄRDE KAPITLET.

Mannen och hemmet.

Innan jag går vidare i framställningen av »Vad en gift man bör veta» med avseende på sin hustru och sina barn, anser jag det vara av stor vikt att göra en noggrann undersökning av åtskilliga spörsmål, som närmare beröra honom själv. Hans framtida lycka lika väl som hans förmåga att tillfredsställande fylla sin plats skall alltid bliva beroende av den utrustning i kroppsligt och andligt hänseende, som han medför som personlig insats i

äktenskapet, detta i fullt ut lika hög grad som de gåvor, av vilka hans ledsagarinna kan vara i besittning.

En hustru kan aldrig hava utsikt att komma i åtnjutande av hemmets behag och ett lyckligt och nyttigt liv, såvida hon ej till make fått en man, som kan uppoffra personliga njutningar och själviska vanor för att med hejnne känna sig tillfredsställd av det gemensamma hemmets trevnad och välsignelser. Han skall ej tveka att offra utelivets nöjen och lockelser, ja, icke ens, om så behövs, den kära middagscigarren för att använda tid och pengar till sin familjs trevnad och glädje.

Huru många hem bliva inte beklagansvärda på grund av brist och nöd, som förorsakats av mannens själviskhet och bristande omtanke för de sina! Vill du bibehålla och stadfästa din hustrus och dina barns bästa och ädlaste egenskaper, så kan du ej nå detta mål, om du ej gör ditt hem till medelpunkt för alla dina omsorger, all din strävan, samt delar tillgångar och nöjen med dina kära. Om du begär, att de dina skola sträva efter att bereda dig trevnad, så ha de å sin sida lika stor rätt att fordra, att ditt liv och dina uppoffringar ha deras lycka och trevnad till mål. Genom en bekymmerslös, slösaktig, självisk och försumlig man kan den rikast utrustade brud inom kort förvandlas till en retlig hustru, en missnöjd husmoder och likgiltig mor. Hemmets lycka fördärvas så ofta genom dryckenskap, lättja, dåligt lynne, misshushållning och råhet från mannens sida och genom slarv och osnygghet å hustruns sida samt över huvud taget genom ett liv, utblottat på sann gudsfruktan. Om du med trofast sinne uppfyller dina plikter mot hustru och barn, så drabbar icke ansvaret dig, om hemmets lycka ändå skulle lida skeppsbrott.

Kärleken till hemmet är vanligen starkare hos kvinnan än hos mannen, men om även han odlar denna känsla, uppstår en överensstämmelse i deras tankar, och de sträva båda att göra hemmet till det käraste på jorden. Bidrag så vitt möjligt med egna händer till hemmets prydande! Håll allt i husets omgivning i bästa skick! Varje liten uppmärksamhet, ansträngning eller uppoffring, som göres i den riktningen, bidrager till att öka hälsa och lycka samt din hustrus tillgivenhet och

kärlek. Under utvecklandet av detta gemensamma intresse kommer såväl du som din hustru att känna något av ett fågelpars sällhet under de första härliga vårdagarna vid det trägna arbete med uppbyggandet av det gemensamma boet, påverkat av en hemlighetsfull instinkt och aning om kommande föräldralycka.

Var öm mot din hustru och lägg ej bort vanorna från förlovningstiden! Tröttna ej att upprepa de små uppmärksamheter, som en gång var din glädje, just därför att du visste dig genom dem bereda henne glädje, som du valt till din brud och ledsagarinna genom livet! Huru skulle en hustru kunna älska och akta en man, som försummar och överger henne? När du sökte vinna henne, intogo klubben, ordenssällskapet och sällskapslivet i sin helhet en mycket underordnad plats i dina tankar, och du föredrog hennes sällskap framför alla andras. Äro ni för varandra, vad ni bör vara, skall denna inbördes förkärlek för varandras sällskap hålla sig levande frisk livet igenom. Då blir ditt hem den bästa klubblokal, och varken sällskapslivet eller guldkrogen skall förmå locka dig från hustrun och den husliga härden.

De flesta män, som besöka dylika, göra detta på grund av den dragningskraft, som de utöva, men en och annan söker sig också dit på grund av otrevnad i hemmet. Det finns hustrur, som på grund av sitt mindre hänsynsfulla sätt mot mannen driva honom från hemmet, då han helt naturenligt drages till klubben eller någon annan plats, där han finner sällskap och trevnad. Detta kan dock räknas till undantagen. I de

flesta fall ligger felet på mannens sida. Hans uppförande beror ofta på tanklöshet, men kan också ha sin grund i den rena själviskheten.

För en tid sedan uppsökte författaren en hantverkare i hans hem för att påtinga hans hjälp vid ett arbete. Det var mellan klockan 8 och 9 på aftonen, och ett fullständigt mörker rådde. Det dröjde en lång stund, innan någon kom och öppnade. Slutligen öppnades porten till det dystra hemmet av en ung, blek hustru med ett trött utseende. Hon bar en stor lampa i handen och ett spätt barn på armen. Jag hade väntat att träffa mannen hemma, men förgäves. Hustrun upplyste, att han möjligen kunde träffas vid tullporten, hos sadelmakaren eller i kryddboden. Bedrog mig ej utseendet alltför mycket, var här ett fall av självisk försumlighet. Så gärna jag än velat hoppas, att sådana fall

tillhöra sällsyntheterna, måste jag dock medge, att tusentals dylika existera bland alla samhällsklasser såväl i våra städer som på landsbygden.

Eftersom den hör till ämnet, vill jag berätta följande historia:

-- Mitt hem skall bli min klubb, sade en ung, ogift handelsresande, när han återvände från ett besök hos en vän, som nyss gift sig och nu hade ett synnerligen angenämt hem. Bland de första ord, som hans vän yttrat, när gästen slagit sig ner, voro följande:

-- Nu skall du gå med mig och bese vår nya, eleganta klubblokal.

-- Jag har inte kommit för att se på den, blev svaret, utan för att träffa din familj.

-- Det kan du göra när som, helst, avbröt han, men gör dig nu i ordning, så gå vi för att tillbringa aftonen i sällskap med gamla vänner,

Det hade tarit ovänligt att göra flera invändningar, varför gästen gav efter. Timme efter timme gick, och klockan hade redan slagit tolv, innan gästen lyckades förmå sin värd, som redan börjat känna verkningarna efter en bortrumlad natt, att följa med till hemmet.

Dagen därpå frågade värden sin vän:

-- Nå, vad tycker du om våra klubbanordningar.

-- Rummen äro prydligt möblerade, var det undvikande svaret.

-- Nej, jag vill veta, om du tycker, att vi hade trevligt i går.

Eftersom vidare undanflykter voro utsiktslösa, sade gästen:

-- Emedan du frågar mig rent ut, skall jag ge dig ett öppet svar. Jag är ungkarl, men tänker snart gifta mig. Går det mig fortfarande väl i händer, ämnar jag slå mig ned i ett trevligt hem och där tillbringa mina aftnar i sällskap med hustru och barn. Vad er klubblokal beträffar, så är jag övertygad om, att såvida jag kände den minsta benägenhet att försumma min familj och mina affärer och sålunda gå min undergång till mötes, skulle detta resultat lättast uppnås genom att tillbringa mina aftnar i en klubblokal. Därför är jag nu mer än någonsin fast besluten, att, när jag en gång blir gift, mitt hem skall vara min klubblokal.

Det är visst inte min mening att påstå, att den enda passande platsen för en äkta man är i hans hem, eller

att han aldrig skulle få gå ut och vederkvicka sig med goda vänners sällskap. Långt därifrån. Sådant är ju ofta nödvändigt både för hans hälsa och framgång i världen. Är det inte kanhända lika nödvändigt för hustruns lycka och trevnad som för mannen? Känner han behov av att söka nöjen utomhus, så bör han icke söka dem på sådana ställen, dit hans hustru ej kan följa honom och komma i åtnjutande av samma fördelar. Göra familjeplikter det omöjligt för båda att lämna hemmet, så är det mannens plikt att dela både nöje och obehag med hustrun. Har mannen en verklig faderskänsla skall också rättigheten att stanna i hemmet hos sina barn skänka honom mer verklig glädje och bereda honom ett renare nöje, än han på annat håll kunnat skaffa sig.

Det är mannens skyldighet att så ordna det gemensamma livet, att hustrun får tillfälle till den vila och vederkvickelse, som hon behöver. De många plikter, hon har att fylla i livet, göra uppfriskande avbrott och vila nödvändig för henne, om hon skall kunna behålla hälsa och lynne. Låt dock aldrig falla ur minnet, att dessa anordningar för vila och förströelse i lika hög grad kunna njutas i hemmet och där delas av såväl barn som andra familjemedlemmar. Äro både man och hustru besjälade av verklig faders- och moderskärlek, skola de utan tvekan hellre föredraga barnens sällskap framför varje annat. Trogna män och hustrur och förståndiga föräldrar behöva ej några förhållningsregler i dylika fall. Med lätthet lära de sig att behandla sina barn utan att därför uppoffra hälsa och gott lynne.

En fråga av största betydelse för unga, äkta män, ja, även för äldre, som äro benägna att överlämna åt hustrun hela ansvaret för hemmets trevnad och lycka, är den, som d:r Isaac Farrar behandlat:

»Vad möter er, när ni kommer hem till hustrun efter slutade göromål? Finner ni inte ofta nog en uttröttad och av hushållsgöromål och barnskötsel överansträngd kvinna, som ej haft annan hjälp än en oduglig och ovan tjänsteflicka, en kvinna, som ej ens haft tid att göra toalett till middagen, för att kunna mottaga er så prydlig, som ni önskar se henne? Visa henne då ert deltagande! Giv er trofasta hustru ett famntag och säg till henne: »Var inte orolig, min kära vän, jag har ju kommit hem tidigt i dag. Vila dig en stund, så skall jag under tiden se till att småbarnen komma i säng samt säga till Brita att giva de äldre kvällsmat.»

Ni bör vidare se till, att dörrar ej stå öppna eller slås hårt igen, medan hon vilar sig, och ni bör förmå henne att taga sig en sådan vilostund varje dag. Glöm ej, att hennes arbetsdagar äro lika långa och lika ansträngande som era egna! Av kvinnan fordras, att hon skall ägna intresse och ha överinseende över en massa olika saker i hemmet, under det hennes man får odelat ägna sig åt sitt yrke eller sin affär.

Vill ni bereda er hustru glädje genom att hålla henne sällskap de aftnar, ni tillbringar hemma, så tala ej för mycket om, att »det är ont om pengar». Om ved- och kolräkningar för varje år stiga, så måste ni tänka på, att också familjen ökats. Gräla ej på er hustru om barnen inte äro änglar, ty änglar kunna en gång för

alla människor inte bliva, åtminstone inte här på jorden. När barnen gått till sängs och allt i huset är tyst och fridfullt, får ni inte slå er ned i länstolen och tyst för er själv läsa er tidning, som om den ej innehölle något, som kunde intressera en intelligent kvinna. Tidningar, som i självisk ensamhet lästs av tanklösa män, hava mer än en gång varit den första sprängkil, som rubbat den husliga lyckans grundvalar.

Huru ofta söker ni glädja er hustru genom att berätta de muntra historier, ni hört ute i världen? Huru många blommor fäster ni i ert eget knapphål, och hur ofta tänker ni på er hustru med en bukett? Ägnar ni omsorg åt ert yttre, då ingen annan än hustrun är närvarande? Jag misstänker, att det finns mycket mer att anföra till ursäkt för en hustrus mindre vårdade toalett än för hennes herre och mans. Ni har kanhända inte tänkt därpå, men ni får ej söka någon ursäkt för er likgiltighet och försummelse i avseende på dessa små bevis på uppmärksamhet, ty sådana äro för er hustru lika dyrbara, då hon nalkas femtiotalet, som då hon var i tjugoårsåldern, och då ni lovade bli hennes ledsagare och trofasta stöd genom livet. Har ni hållit ert ord?

Kanhända ni svarar: »Min hustru vet ju mycket väl att jag älskar henne, och detta måtte väl vara tillräckligt». Måhända vet hon det, men det är dock i alla fall ljuvt att då och då få små bevis därpå, och gåves sådana oftare i det dagliga livet, skulle vi möta färre liknöjda och betryckta hustrur.

Kvinnan äger ett naturligt behov av att bliva älskad,

eftersträvad och vunnen. Denna hennes natur har samma krav på uppmärksamhet, ömhet och kärlek även efter giftermålet. Ingen man kan ostraffat försumma dylika små uppmärksamheter och bevis på omtanke gentemot sin hustru. Det hem, där dessa känslor hycklas, emedan de i verkligheten ej finnas till, måste vara föremål för det djupaste deltagande.

Skulle männen tycka sig märka kallsinnighet från hustruns sida, bör han omsorgsfullt utesluta varje klandrande tanke, varje förebrående ord och i stället ännu en gång försöka den metod, varigenom han en gång vann hennes kärlek. Det medgives gärna, att det finns kvinnor, som av naturen äro xantippor, och med vilka ej ens den största filosof kan komma tillrätta, men vi få hoppas att de äro ganska fåtaliga.

Jag fruktar, att det finns rätt många män, för vilka äktenskapet ovillkorligen måste bliva en missräkning. Snart nog upptäcka de skillnaden mellan det äktenskap, de tänkt sig, och vad deras eget i verkligheten blivit. Denna förening betrakta de inom kort som ett misstag och äro då redo att förklara hela äktenskapets idé vara förfelad. Felet härvidlag ligger nog däri, att irriga och ovärdiga åsikter rörande äktenskapet varit de bestämmande för båda kontrahenterna. Äktenskapet är ej till sin idé förfelat, därför att dessa män ej lyckats i sitt liv förverkliga denna idé. De tillhörde den klass av män, som hyste den lägsta uppfattning om kvinnan, särskilt i hennes förhållande till mannen och äktenskapet. De anse kvinnan vara skapad endast till att tillfredsställa mannens sinnliga begär? De ingå

äktenskap med tanke, att denna förening legaliserar de grövsta lustar, och föreställa sig, att hustrun genom

vigselceremonien, frånsagt sig alla rättigheter över sin egen kropp, och att hon samtyckt att åt mannen offra ej blott sina rättigheter utan också sin medfödda blygsamhetskänsla. Dessa män, som till och med på gatan såra blygsamhetskänslan med sina fräcka blickar, som lägga ut snaror för att fånga oskyldiga, unga flickor, som ej ens sky att kränka hemmets helgd, och vilkas väg kan liknas vid det slemmiga spåret efter en giftig orm, äro olämpliga till giftermål, ja, de äro helt enkelt ovärdiga att betraktas som män. Ingen man, han må hava aldrig så fylld börs och bära än så fina kläder, är värdig att vinna en hustru, om hans åsikter om kvinnan stå på denna låga ståndpunkt. Han är en vanheder för sin mor och sina systrar, han vanhedrar varje rättsinnig man, ja, till och med sin Skapare. Den man, som inom sig hyser frön till dessa märkvärdiga känslor, kan vara säker, att de hastigt skola mogna till en skörd av de vidrigaste frukter.

I månget hem lider lyckan skeppsbrott därpå, att en kamp uppstår, om hustruns eller mannens vilja skall vara den gällande. Jag har träffat unga hustrur, som skrutit med, att de lyckats genomdriva sin vilja i motsats mot mannens endast för att från början lära honom förstå, att de icke vore villiga tillerkänna sina herrar män någon bestämmanderätt eller, som de kalla det, spela husbonde över dem. Det ligger dock en god del sanning i Napoleons yttrande att han hellre såge en medelmåttig general i sin armé än två mycket

framstående. Ett noggrant utförande av en enkel men bestämd plan är ofta att föredraga framför en kompromiss som söker sammanjämka alldeles oförenliga åsikter.

I ett föredrag, som hölls av Hamilton Cushing, chefen för Förenta Staternas Etnologiska Departement, vid den första »Nationella Kongressen av mödrar» i Washington, gav han en intressant skildring av Zurri-indianernas seder och bruk. De tillerkänna kvinnan företräden på alla områden. Männen få icke besitta vare sig lös eller fast egendom annat än genom sina hustrur, mödrar eller systrar. Fastän det finns många äktenskap, där hustrun på huvudets vägnar står vida över mannen, är det dock sed bland civiliserade folkslag att kalla mannen »familjens huvud». Denna uppfattning tillhör kristendomen och stöder sig på den Heliga skrifts läror men icke i den oriktiga mening, varuti man ctiterar uttrycket »mannen är kvinnans huvud». Ingenstans i bibeln finnes stöd för en uppfattning, som ger mannen rätt att utöva något slags tyranni över sin hustru. Han är visserligen »hustruns huvud» men i samma kärleksfulla betydelse som Kristus är »församlingens huvud». Bibelns lära i detta avseende är av så stor vikt och skönhet, att jag här återgiver ordagrant tvenne av de förnämsta bibelställena rörande här behandlade ämne. För att rätt förstå värdet av dessa båda likställda sanningar, är det nödvändigt att uppfatta texterna i hela deras sammanhang. I brevet till Efesierna, 5:te kap. 22—23 v., skriver Paulus:

»I hustrur, varen edra män, liksom Herren, undergivna; ty en man är sin hustrus huvud, såsom ockKristus är församlingens huvud, och han är själv sin kropps frälsare. Men såsom församlingen är undergiven Kristus, så vare ock hustrurna sina män undergivna i allt. I män, älsken edra hustrur, såsom ock Kristus har älskat församlingen och utgivit sig själv för henne, på det att han skulle helga henne, efter att hava renat henne i vattnets bad genom ordet, på det han skulle för sig framställa församlingen såsom härlig, den icke havande fläck eller skrynkla eller något sådant, utan att hon skulle vara helig och ostrafflig. Likaså äro männen pliktiga att älska sina hustrur som sina kroppar. Den som älskar sin hustru, älskar sig själv. Ty ingen har någonsin helat sitt kött, utan han närer och omhuldar det, såsom ock Kristus församlingen, ty vi äro alla lemmar av hans kropp, av hans kött och hans ben. Fördenskull skall en man övergiva sin fader och moder och hålla sig till sin hustru, och de tu skola vara ett kött. Denna hemlighet är stor, men jag säger det om Kristus och om församlingen. Dock älsken även I var och en sin hustru som sig själv, men hustrun må se till, att hon vördar sin man!»

Lika skönt som klart framställas här mannens och hustruns inbördes företrädesrättigheter inom äktenskapet. Hustrun erkänner mannen som sitt huvud på samma sätt som församlingen erkänner Kristus som sitt huvud, som sin ledare och högsta myndighet. Mannen tillhör att utöva sin överhöghet med samma överflödande kärlek, som förmådde Guds son att offra sig själv både under sitt liv och genom sin död för att

frälsa och välsigna den trogna skaran, som utgör den kristna församlingen.

I Petri första brev, 3:dje kap. v. 2—7, givas oss följande lärdomar:

»Sammalunda varen ock I hustrur edra män undergivna, på det att, även om många icke tro ordet, de genom hustrurnas umgängelse må vinnas utan ord, när de förmärka eder kyska umgängelse i fruktan, vilkas prydnad icke vare den yttre av hårflätor och guldsmycken eller klädesdräkter utan hjärtats fördolda människa med den saktmodiga och stilla andens oförgängliga väsende, som är kostbart inför Gud. Ty så prydde sig ock fordom kvinnorna, som satte sitt hopp till Gud och var lydig Abraham och kallade honom herre; och hennes barn ären I, om i gören det goda och icke låten eder av något förskräckas. Sammalunda mån ock I män förståndigt sammanleva med det kvinnliga kärilet så som det svagare och visa dem heder, såsom även medarvingar till livets nåd, på det att edra böner icke må förhindras.»

Det är kvinnans lycka och plikt att vara en öm och hänsynsfull make undergiven, men även om maken icke motsvarar dessa fordringar, måste hon taga skriftens bud till rättesnöre och genom sitt oförtröttade och kärleksfulla väsen i »en saktmodig och stilla anda» söka vinna honom för ett liv i Gud.

Mannen å sin sida bör »förståndigt» sammanleva med hustrun, så att han inte av okunnighet om hennes egendomligheter beträffande organism och könsfunktioner felar mot henne. Det är tydligen på hithörande frågor som Petrus syftar. Det är med en beundransvärd finhet, som han här belyser det äktenskapliga förhållandet med ett helgat ljus genom att fästa uppmärksamheten på, att man som hustru är »medarvinge till livets nåd». Gud har överlämnat sin makt som livets skapare åt man och hustru genom den skapande och alstrande kraft, som han förlänat dem genom reproduktionsakten. För visso fordras det både insikt och en djup känsla av förhållandets helgd och ansvar, för att man och hustru skola kunna »sammanleva förståndigt».

Knappast borde det behövas att framhålla arbetsamhet och flit såsom ett av grundvillkoren för det gifta livets framgång och lycka. Ändock har så månget äktenskap lidit skeppsbrott på lättjans och sysslolöshetens blindskär. Den sysslolöse liknar ett skepp, som utan last och bestämmelseort flyter omkring på havet. Många äro vägarna till skeppsbrott men endast en till den säkra hamnen.

Det är en välsignad gåva, Gud givit människan, då han gjorde arbetet till ett livsvillkor för henne. En man, som går fåfäng och sysslolös, blir alltid olycklig, och den kvinna, som försjunker i lättja, blir aldrig lycklig. För att behålla hälsa och behärska drifterna, för ett förnöjsamt sinne och bevarandet av ett gott lynne samt för hemmets lycka och trevnad, är arbete ett väsentligt villkor.

Har en ung man varit aldrig så fattig på krafter, som sporrat honom till arbete, måste, såvida han ej fullkomligt saknar alla manliga egenskaper, en hängiven makas och oförsörjda barns blickar vara en mäktig drivfjäder att på bästa möjliga sätt sörja för ögonblickets och framtidens oförutsedda behov. Det är icke endast nutid och framtid, som bero på hans handlingskraft och ansträngningar, utan även evigt väl för alla dem, som tillhöra hans hem och äro beroende av honom. Tanken på detta måste bliva den bärande kraften i hans liv. Icke alla är det beskärt att samla rikedomar, men detta är heller inte nödvändigt. Kom blott ihåg, att genom energi och arbetsamhet kan vinnas, vad som är långt värdefullare än guld och rikedomar. Du måste söka en nödtorftig bärgning, men stora rikedomar skänka sällan någon verklig lycka. Det ligger en stor fond av sund levnadsvishet i följande yttrande av en rik man:

»Till dess jag var 40 år, arbetade jag som en slav för att bliva rik, och allt sedan jag nått detta mål, har jag sysselsatt mig med att som detektiv bevaka min förmögenhet utan annan lön för allt mitt arbete än husrum föda och kläder.» En hög livsuppgift, vartill du med uppbjudande av alla dina krafter strävar, skall tillförsäkra ditt hjärta och hem skatter, som ingen rikedom i världen kan uppväga.

Illa skulle jag fylla den ansvarsfulla och ömtåliga uppgift, jag genom detta arbete påtagit mig, om jag inte i detta sammanhang hade något att säga om de högsta och bästa krafter, Skaparen hos mig nedlagt, nämligen den religiösa och moraliska känslan.

Strävar du allvarligt att göra din hustru lycklig, får du ej begära, att hon i andliga ting på sin väg framåt och uppåt skall sträva ensam. Då blir henne vägen för tung och ödslig, när inte den, hon håller kärast på

jorden, går vid hennes sida. Om du genom ditt leverne förnekar sanningen av de grundsatser, som äro ledande för hennes liv, lägger du svåra hinder i hennes väg. Följer du ock på det noggrannaste uppställda moraliska levnadsregler, blir du för dina barn endast en i marken nedsatt vägvisare, som blott utpekar den väg, de böra vandra, ehuru Gud har satt dig att följa dem som en levande ledare. Du har ej fyllt din plikt, om du blott tillåter Herren komma i ditt hem endast som din hustrus och dina barns gäst. Han vill likaväl gästa ditt hjärta som deras. Det är inte blott hustru och barn, han vill frälsa, utan fadern med alla de sina.

Det är inte nog att du går i kyrkan och tid efter annan lägger en skärv i kollekten samt skickar dina barn till söndagsskolan. Din hustru och dina barn kunna ej gå vägen till himlen i ditt ställe. Deras egen strid blir tyngre och svårare icke minst genom tanken på, att huru innerligt ni än på jorden varit förenade, edra vägar mot evigheten måhända leda åt olika håll.

Huru bör du då ställa dig till denna viktiga fråga? Vilken plikt har du i detta avseende mot din hustru och dina barn, mot dig själv och din Gud? Från vilken synpunkt vi än se saken, ja, till och med om vi se den från den praktiska nyttans och den timliga välfärdens synpunkt, skulle jag vilja påstå, att alla skäl tala för ett liv i enlighet med kristendomens krav.

Denna synpunkt, ehuru i hög grad beaktansvärd, är emellertid inte den högsta. Varje man bör för sig själv och de sina sträva efter det högsta mått av andlig och timlig välsignelse, och det är ingalunda ett tomt talesätt, när man påstår, att en kristen ej blott för det kommande livet utan även för det närvarande kan påräkna en lyckligare, mera harmonisk och fridfull tillvaro. »Gudaktigheten är nyttig till allting och haver löfte med sig om detta livet och det tillkommande», säger aposteln Paulus. I detta ligger i själva verket en djupare sanning, än mången är böjd att tro. Det vore ju orimligt att påstå, att alla sant kristna i timligt och materiellt hänseende äro lyckligare lottade än de människor, som aldrig ägnat en tanke åt andliga ting och minst av allt besinnat det ansvar, de inför Gud äro skyldiga för det liv, han skänkt dem. Huru otaligt många innerligt troende kristna leva ej i fattigdom och bekymmer för den dagliga utkomsten, under det många uppenbart gudlösa äro i åtnjutande av stora rikedomar! Här göra dock andra lagar, än dem som ligga på ytan och vid första ögonkastet kunna uppfattas, sig gällande. Den ogudaktige skördar måhända i yttre måtto frukterna av den välsignelse, som blivit utlovad åt de rättfärdiga i »tredje och fjärde led». Det är ärftlighetens lag, som blivit bestämmande, det är föregående generationers böner och strävanden, som grundlagt ett välstånd, som kan bliva till hjälp och nytta även för andra än innehavaren. Omöjligt är ju inte heller, att rikedomen med dess bördor och ansvar kan bliva honom av uppfostrande

och utvecklande betydelse. Icke förgäves är det skrivet, att »Herrens nåd är oss given till förbättring». Icke genom att uppehålla sig vid enstaka exempel utan genom att fördela samhället i tvenne stora huvudklasser, kommer man här sanningen närmast.

Ställ då på ena sidan alla de lastbara, de moraliskt sjunkna — drinkaren, lagbrytaren, tjuven, den sedeslöse, den mot Gud och människor fientligt sinnade brottslingen. Det stora flertalet av samhällets styvbarn hör hit; de olyckliga, som ragla omkring på våra gator eller sova djurets sömn i rännstenarna, de som fylla fängelser, fattighus och förbättringsanstalter, de, som leva i namnlös förnedring, smuts, laster och elände i de stora städernas stinkande gränder, de, på vilka fysisk och andlig ruttenhet tryckt sin fruktansvärt avskräckande prägel.

Om alla dessa djupt beklagansvärda varelser torde man kunna säga, att de leva »utan Gud i världen», och att fördenskull deras tillvaro bär denna gudsförgätenhetens dystra stämpel.

Var skola vi då söka den ljusa sidan, de lyckliga, fridfulla hemmen, de av kärleken helgade äktenskapen, de goda och aktade människor, som göra samhället nytta och sprida lycka och välsignelse i de vidaste kretsar? Vart skola vi vända oss för att säkert finna flit, förnöjsamhet, välstånd, inbördes välvilja och hjälpsamhet, ordning och renlighet, pliktkänsla, laglydnad och trevnad, ja, allt som utgör grundval för såväl samhällets som den enskildes välgång? För visso är det bland dem, vilka söka i sitt liv förverkliga

kristendomens höga ideal, bland dem, som gjort Mästarens gudomliga läror och lärdomar till rättesnöre för sina handlingar. Jag tror ej, att jag gör mig skyldig till någon överdrift, om jag påstår, att vi bland dem skola finna en

stor del av de män, som utöva det största inflytande, eller på grund av att de äro i besittning av de största förmögenheterna stå i spetsen för de mest industriellt betydande företagen i vårt samhälle samt i följd härav hava ansvar för tusendes välgång. Det är män, som gå i spetsen för alla stora, samhällsnyttiga företag och i alla avseenden äro kända för duglighet, omutbar redbarhet och oegennytta. Men icke nog härmed. Dessa människor äga också den bästa hälsan, den klaraste omdömesförmågan och den största intelligensen. Det är män, som tänka de största tankarna och skriva de ädlaste böckerna. Deras insats i mänsklighetens kulturarbete är av bestående värde. I allmänhet ha de klara ögon och sunda, harmoniskt utvecklade kroppar, varför de ock oftast bliva skonade från härjande farsoter, för vilka de av laster och utsvävningar försvagade falla som gräset för lien. Det måste erkännas, att ett liv efter Guds av evighet för människoanden fastställda lagar även i rent materiellt avseende är det fördelaktigaste. Det lönar sig bäst, om man så får säga, att redan på detta lägre livsplan skörda en del av dess välsignelse i ett större mått av jordisk lycka, på samma gång anden mognar för evighetens större sällhet. Vilka härliga uppgifter möta icke då dem, som segerrikt genomgått jordelivets kamp och frestelser! De skola då vinna »kronan och palmen»,

den översinnliga segerlönens sinnebilder, samt enligt skriftens sköna bildspråk, »sitta på Guds högra sida och döma jorderikets släkter».

Ingen människa kan ostraffat försumma sin trefaldiga naturs högsta andliga sida. Hela hennes personlighet måste harmoniskt utvecklas till mångsidig verksamhet. Det manlighetsideal, som kristendomen uppställt, är det största och ädlaste, som hittills skådats i denna världen. Därför är det också varje mans oavvisliga plikt mot sig själv, mot sin hustru och sina barn samt mot det samhälle, som sett honom födas, att av alla sina krafter sträva efter att förverkliga detta ideal. I djupet av sitt eget hjärta, i den heliga skrift och i ädla, upplysta människors uttalade erfarenheter skall han finna lösningen på alla tvivel och svaret på alla frågor, om han ärligt och ödmjukt söker dem.

FEMTE KAPITLET.

Fortplantningsdriftens inflytande pä kroppen.

Innan skeppet lämnar den lugna hamnen för att med en värdefull last av gods och en ännu dyrbarare av människoliv styra ut på havet, får man ej försumma att justera kompassen. Under vanliga förhållanden pekar ju kompassen mot norr, men lasten kan bestå av varor, som inverka störande på kompassnålen, så att den avviker från den vanliga riktningen. Man måste då, för att utröna om dylika lokala inflytelser finnas för handen, beräkna kompassens missvisning. Avvikelserna kunna vara så små, att de på kortare sträckor ej spela någon nämnvärd roll, men då så stora värden stå på spel, får ingenting överlämnas åt slumpen. Så för den, som står i begrepp att börja äktenskapets långa färd. Det är av den allra största betydelse för båda parterna, att, om de vilja uppnå resans mål välbehållna till kropp och själ samt skydda de nya liv, som de möjligen komma att sätta i världen, de grundsatser, vilka skola bli bestämmande för man och hustru från första början, tagas i noggrant övervägande, så att alla missgrepp kunna undvikas eller också rättas. Vad betyder egentligen förlusten av ett fartyg i jämförelse med skeppsbrotten på livets ocean! Där

är det inte blott timliga utan även andliga värden, som stå på spel.

De falska föreställningar, som man så ofta får höra vara rådande hos ungdomen, bero vanligen på intryck, som de erhållit vid samtalet om sexuella frågor med äldre personer. Fastän de flesta anse, att alla till könslivet hörande frågor äro av den allra största vikt och betydelse för mänskligheten, hava dock dessa frågor så sällan med tillräcklig vördnad behandlats i tal eller skrift, att renhjärtade ock blygsamma människor känt sig tvingade att helt och hållet bannlysa dem från sina samtal. Det är denna skygghet inför detta så djupt allvarliga ämne hos mängden av renhjärtade och sanningsälskande människor, vilken är orsaken till den på detta område härskande okunnigheten och därav följande ödesdigra misstag. Hos lågsinnade personer utgöra däremot dessa frågor ett kärt samtalsämne, men på grund av okunnighet mottagas ofta de mest överdrivna och osanna framställningar som obestridliga sanningar. I allmänhet äro de flesta män, när dessa frågor komma på tal, mera otillförlitliga och osannfärdiga än på något annat område. Det är just av dessa som verkliga fakta framställda berättelser, som de

unga få den allra mest felaktiga och överdrivna föreställning om de frågor, som röra förhållanden mellan könen.

En god hjälp för att förstå förhållandet mellan könen i hela dess vidd har man av att studera fortplantningen hos växter och lägre djurformer. Den lärdom, man genom detta studium kan inhämta, torde giva

oss de bästa tillfällen till eftertanke och leda oss till bättre insikt om mannens och kvinnans förhållande till varandra.

Vilja vi således börja vårt studium med någon av de lägsta livsformerna, så gå vi till en damm och upphämta något av det gröna skum som flyter på vattnets yta. I detta kunna vi då finna en av växtlivets allra enklaste former, bekant under namnet Spirogyra. Otaliga, hårliknande, gröna trådar ligga tätt tillsamman sida vid sida utan att komma i beröring med varandra. Betrakta vi denna växt under mikroskopet, skola vi se, att var och en av dessa gröna trådar är sammansatt av långa rörliknande, sammanhängande celler, som likna vattengräsens ledande stjälkar eller delarna av ett bamburör.

Genom vårsolens inverkan nalkas denna grönskande vegetation sin mognad. Då uppstår ett starkt krav hos varje cell att komma i beröring med den andra, och då de nått detta mål, sker en fullständig sammansmältning, vilken ger upphov till nya sporer, varefter de ursprungliga cellerna skrumpna och dö. Vid den förening som bildade den befruktade sporen, offrade moderväxten sitt liv. Dammens grönska försvinner. Den nya sporen sjunker till botten och ligger där skyddad för sommarens torka och vinterns köld, tills nästa års vårsol väcker den till nytt liv.

Även hos högre livsformer kan man iakttaga likartade exempel på den uppoffring av föräldrarnas liv, som fortplantningsakten innebär. Lättast observeras detta inom fiskarnas klass. Under deras korta

parningstid utveckla de en intensiv livsverksamhet. Denna förhöjda livskraft gör, att vätskor i hög grad strömma till organ, som ligga i olika delar av kroppen. Härvid tilltager fisken i storlek och uppnår större fulländning och skönhet. Föräldrarna överlämna sig åt parningsdriften till den grad, att många miljoner av dem få sätta livet till. Sedan t. ex. torskhonan avlämnat en miljon eller ännu flera romkorn, återstår inte mycket av hennes kropp. Livskraften sjunker oerhört. Hannen mister lusten att skaffa sig föda. En fullständig fysisk förändring blir hans lott. Skinnet, som betäcker hans skrumpna kropp, förändrar färg, han blir retlig och stridslysten samt inlåter sig med iver i häftiga strider med sina kamrater.

Den utmattning, som åtföljer de långa vandringar, som laxen företager under lektiden, och den kraftförlust, som parningsprocessen förorsakar, äro så djupt ingripande, att högst få individer komma undan med livet. Samma är också förhållandet med vissa sillarter. Också hos honorna kunna märkas liknande förändringar och följder, men de hava i allmänhet icke så genomgripande inflytande och så ödesdigra verkningar. Hannen inlägger större intensitet i sin verksamhet, medan honan är mera passiv och sålunda mindre utsatt för faror.

Parningsaktens ofta dödsbringande verkningar framträda tydligast i insekternas liv. Hannens deltagande i könsakten avslutar oftast hans livsuppgift och bildar det sista momentet i hans korta tillvaro.

Kopulationsakten uttömmer hans kraft till det

yttersta och följes ofta av en plötslig död. Sedan honan lyckats nedlägga det befruktade ägget på någon plats, passande till framtida utveckling för en ny insekt, är också hon underkastad samma öde. Insekternas parning sker i många fall under flykten och huru egendomligt det än kan tyckas utvecklas hannens generationsorgan och honans äggledare endast under den korta tid, som åtgår för överförande av den livgivande kraften och nedläggande av de befruktade äggen på lämplig plats.

Bikupan illustrerar på ett särdeles intresseväckande sätt de frågor, som nu sysselsätta oss. Hanbiets eller drönarens enda livsuppgift synes vara att avvakta det ögonblick, då visens instinktlika behov att upprätthålla svärmens liv visar sig redo att mottaga dess spermaceller. Drönaren, som saknar gadd, är helt och hållet försvarslös. Embryot till en vise utvecklas i en särskild cell och vårdas på det omsorgsfullaste. Visens uppgift är inte blott att härska över svärmen, utan hon har också ensam fått sig anförtrott allt, som rör fortplantningen inom kupan. Denna lämnar hon endast, då hon, åtföljd av ett hanbi, anträder sin bröllopsresa. Från denna återvänder

icke hannen med livet. Sedan befruktningen är verkställd, följer döden. Alla övriga hanbi i kupan anses nu överflödiga och dödas av arbetsbina så att de ej skola tära på kupans samlade förråd.

Blott en enda gång mottager visen hannens sperma, men denna magasineras i ett hemligt förvaringsrum, under en kortare eller längre tid från månader till år, ja, det finns exempel på att förrådet räckt ända till

5 år. Under denna tid befruktas efter visens fria val de miljoner ägg hon lägger. Vad som härvidlag är mest förvånande är att denna underbara alstringsförmåga å hennes sida ej har till följd varken kraftuttömning eller död. Härför har hon att tacka alla arbetsbin i sin kupa, vilka göra allt för att avvända en sådan olycka och härvid använda alla sina krafter för att åt henne skaffa rikligt underhåll och den mest närande föda.

Kasta vi nu en blick på fåglarnas värld, se vi ej längre döden bliva en följd av generationsakten. Den kraftförlust, som är en följd av parningsakten, är hos dem jämförelsevis obetydlig, men att den medför nedsättning av livskraften, kunna vi tydligt märka av de synbara förändringar, som inträffa omedelbart efter parningstidens slut. Fjädrarna förlora sin glans, sången upphör nästan fullständigt och den överströmmande livslust, som nådde sin höjd under parningstiden, börjar nu minskas för att draga sig tillbaka inom sina vanliga bräddar.

Inom djurlivets högre former är livslängden betydligt ökad, men avkommans mängd betydligt minskad. Här äro varken honans ägg eller hennes sperma synlig för det obeväpnade ögat. Livsfrukten stannar inom moderns kropp, tills den nått den grad av utveckling, att den kan uppehålla ett oberoende liv i den yttre världen. Tiden mellan konceptionen och födelsen är betydligt förlängd liksom perioderna av frihet från behovet av könsdriftens tillfredsställande. Ju högre plats ett djur intar på utvecklingens skala, ju mera hjälplös och beroende av vård är avfödan, ända till människan,som är den mest hjälplösa och beroende av alla. Att barnets beroende av föräldrarna räcker så länge, är tydligen en naturens avsikt att verka återhållande på fortplantningsdriften.

Fastän icke människornas känsloförrättningar äro direkt förebud till död, måste de dock betraktas som en varnande påminnelse om allas förgänglighet såsom varande naturens instinktlika strävan att förhindra släktets undergång.

Driften att alstra avkomlingar är en förkänsla av den fysiska upplösning, som ingen levande varelse kan undgå. Själva fullföljandet av denna drift är för den manliga parten förbunden med större eller mindre kraftförlust, på samma gång befruktningen är olycksbringande för kvinnan, om den återkommer alltför ofta.

Bortse vi emellertid från dessa faror, är fortplantningsdriften uttrycket för den högsta potensen av fysiskt liv och livskraft. Både benägenheten och behovet äro på detta område normala och nödvändiga, men det får aldrig förgätas, att överdriven njutning i detta avseende köpes endast till ett pris av en i allmänhet minskad livskraft. Ingen man, som överdrivet hänger sig åt sexuella njutningar, är lika kraftig i intellektuellt eller fysiskt hänseende, som om han iakttoge måttfullhet eller avhållsamhet.

I lägre livsformer slår alltså fortplantningsdriften ut i eld, som berövar hannen hans liv och ofta slutar även med honans död. Hos människan brinner denna låga som en sakta glöd, som vid olika tillfällen bryter fram med större kraft men snart åter lägger sig. Dennaglöd kan man icke söka uppdriva till en ständigt flammande låga utan att fullständigt undergräva sin hälsa och i övrigt ådraga sig de sorgligaste följder.

Bland djuren inställer sig hannens fortplantningsdrift endast då honan är i det tillstånd, som är nödvändigt för konception. Efter denna inträder för båda könen en viloperiod av längre eller kortare varaktighet, under vilken tid könsdriften liksom sover, tills den efter veckor eller månader åter inställer sig. Perioderna för äggets framträdande och befruktning hos honan återkommer med korta mellanrum, under det att hannens avlingsförmåga framkallas så mycket oftare. Härigenom är en fruktbärande förening möjlig, närhelst honans genitalorgan äro förberedda till fortplantning. Härav följer på inga villkor någon fysisk nödvändighet för ett oavbrutet eller alltför ofta upprepat tillfredsställande av könsdriften.

En strängt iakttagen återhållsamhet är för både gifta och ogifta till ingen skada. Många tusen gifta män och kvinnor lida under följderna av överdrifter i sexuellt umgänge. Kroppskrafterna uttömmas, förståndsskärpan stoppas, och makarna gå miste om ett lyckligt äktenskap. Var och en, som har någon erfarenhet i

trädgårdsskötsel, vet, att det bästa sättet att bevara de blommande växternas skönhet är att inskränka deras fruktsättning. Förhindra blommorna att sätta frö, och du skall framkalla rikare blomning. Avlägsna ståndareknapparna i liljans blomma, och du skall en längre tid fröjda ditt öga av hennes skönhet. Samma är förhållandet inom insektsvärlden. Lyckasman förhindra dem att använda sin reproduktionsförmåga, förlänges deras liv betydligt över de mått, som vanligen förunnas andra individer av samma art, vilka i obunden frihet få tillfredsställa sin könsdrift. Som exempel kan jag anföra en fjäril som i hela två år fortfor att leva i ett drivhus, medan den vanliga livslängden hos dylika varelser, som i frihet få utöva alla sina livsfunktioner, blott är några få dygn.

Inom äktenskapet gives det tillfällen, då fullkomlig återhållsamhet blir en plikt. Berusning i större eller mindre grad är en fullkomligt rättmätig orsak för mannen eller hustrun att vägra den andra parten alla äktenskapliga rättigheter. Följden av en konception vid ett dylikt tillfälle kan lätt bliva att en idiot eller epileptiker sättes i världen. De fall, som av vetenskapen och erfarenheten konstaterats, då sådana fruktansvärda följder åtföljt en under dylika omständigheter skedd befruktning, äro alltför talrika för att man skall kunna våga hysa det ringaste tvivel om dess riktighet.

Under sjukdom är allt könsumgänge i högsta grad skadligt och hämmande för tillfrisknandet, men följderna för den varelse, som under sådana förhållanden skänkes livet, äro ännu mera ödesdigra. En sådan varelse erhåller alldeles säkert i arv från sina föräldrar svaga såväl kropps- som själskrafter, och alla medel skola visa sig fruktlösa att förhjälpa den oskyldiga stackaren till normala själsförmögenheter och kroppslig hälsa. Vilken större orätt kan väl föräldrar tillfoga det ofödda barnet än att av okunnighet och lättsinne framkalla dess livsgnista under förhållanden, somskänker den oskyldiga varelsen en livslång svaghet till både kropp och själ!

Det gives förhållanden, då de äkta makarna absolut måste underkasta sig en fullständig avhållsamhet från fysiskt umgänge med varandra. Under den äktenskapliga sammanlevnadens intima förhållanden är det visserligen förenat med svårigheter men icke desto mindre möjligt. Därpå har man flera fullt tillförlitliga bevis genom de missionärers föredöme, som omedelbart efter ingånget äktenskap måste begiva sig till ett klimat, där havandeskapet, innan hustrun hunnit acklimatiseras, skulle medföra allvarsamma faror. Kontrahenterna ha måst iakttaga ovillkorlig avhållsamhet under flera månader, ja, år. Jag känner ett fall, då till följd av det sjukliga tillståndet i genitalorganen, som fått namn vaginimus, det äktenskapliga umgänget var förenat med obehag och smärtor till den grad, att det slutligen måste helt och hållet upphöra, varav följden blev en mera än 20-årig fullständig avhållsamhet.

Det gives också exempel på att makar utan yttre tvång ålagt sig den största återhållsamhet. Många gifta par, kanske flera än man är böjd för att tro, hylla konsekvent återhållsamhetsprincipen och tilllåta sig endast tillfredsställande av fortplantningsdriften, då de önska erhålla livsfrukt. Dessa försäkra också, att denna stränga återhållsamhet skänker dem icke blott ökade krafter och förbättrad hälsa utan även över huvud taget gjort dem lyckligare. SJÄTTE KAPlTLET.

Återhållsamhet med måtta.

Endast på trofast och varaktig kärlek kan hemmets lycka grundas. Kärleken är som vår egen varelse av tvåfaldig natur. Dess andliga del är odödlig och oföränderlig men kan också försämras och förnedras. Dess materiella natur kan understundom vinna en sådan makt, att den ställer i skuggan, neddrager, ja, fullständigt utplånar den andliga delen. Kärleken kan liknas vid en växt, som döljer sin rot i jorden, medan dess blomning är beroende av solens livgivande strålar. Jorden och roten måste träda i ett bestämt inbördes förhållande till varandra, för att en blomning, nödvändig för växtens fortvaro, skall komma till stånd.

Sålunda har kärleken en kroppslig och en andlig sida. Sin rot har den i den omedvetna naturlag, som blivit hos människan nedlagd till släktets fortplantande och bevarande. Att kärlekens mål är äktenskapet och äktenskapet åter föräldraglädjens, skall endast en falsk blygsamhet eller ett förbiseende av enkla fakta kunna förneka. Under det att dessa äro kärlekens objektiva ändamål, tjänar den dock även många andra högre syften.

Genom denna sin tvåfaldiga natur verkar kärleken förädlande på människan. Den gör henne mottaglig såväl för kärlek till Gud som till nästan. Den giver ändamål och innehåll åt livet, större klarhet åt intelligensen, djärvare flykt åt fantasien, dådkraft åt sinnet och styrka åt kroppen. Ett överjordiskt drag förlänar den åt den enskilda människan, förskönar hennes tillvaro och för henne närmare den eviga kärleken. Är den ren och sann, utgör den för tvenne själar ett föreningsband, som aldrig slappas utan tilltar i samma mån, som tiden renar och dämpar lidelserna.

Men det finns också en vrång bild av kärleken. Namnet på denna vrångbild är lusta. Den har ej förmåga att skänka livet varken skönhet eller rikare innehåll. Den liknar parasitväxten, som ej har sina rötter i jorden utan suger sig fast vid andra livskraftiga växter och rövar musten ur den stam, som lyfte den från stoffet mot solen och ljuset. Denna tjänst belönar den med att utbreda sin slutna grönska över den förödelse, som den själv framkallat.

Frågan om rätta arten av makars inbördes förhållande i äktenskapet erbjuder så stora svårigheter, att den ensam skulle fylla en volym. De olika synpunkter, som kunna anläggas vid behandlande av detta ämne, äro så många, att de betydligt överskrida gränsen för detta kapitel. Därför måste jag tyvärr för denna gång inskränka mig inom vissa gränser. I avseende på det fysiska förhållandet inom äktenskapet hava vi att särskilja trenne huvudsakliga uppfattningar, för vilka här i korthet skall redogöras.Den första uppfattningen antager, att ett obetingat tillfredsställande av könsdriften är nödvändigt för mannens välbefinnande och trevnad, och att han, gift eller ogift, har full rätt att tillfredsställa den var och när han finner tillfälle därtill. Behöver jag säga, att denna uppfattning ej förtjänar att diskuteras av rättänkande och anständiga människor? Den strider mot naturens, Guds och civiliserade folks lagar. Denna uppfattning är född av köttsliga laster samt närd av självbedrägeri och okunnighet. Den är lustans barn och simpelhetens moder. Den vederlägges av erfarenheten och fördömes av de mest ansedda medicinska auktoriteter i hela världen. För vidare studium av förevarande fråga hänvisas läsaren även till ett annat av författarens arbeten (Vad en yngling bör veta).

Den andra uppfattningen framhåller, att könsumgänget icke bör utövas i annat ändamål än släktets fortplantande. Denna uppfattning, som utgör en motsatt ytterlighet mot den först nämnda, erbjuder också den olikheten från denna, att starka skäl tala till dess förmån. Fastän resultaten av gjorda undersökningar icke ge mig full rätt att betrakta denna uppfattning som den enda riktiga, är jag dock fullt beredd att påstå den vara synnerligen förtjänt att med eftertanke tagas i betraktande. Finnes inom äktenskapet möjlighet att leva återhållsamt under flera månader eller till och med under ett helt år, borde det väl ej heller möta oöverstigligt hinder att utsträcka denna tid ännu längre. Att vidhålla denna uppfattning torde dock erfordra en sådan grad av självförnekelse ochsjälvbehärskning, att den icke står de flesta människor till buds. Troligen skulle det ej heller finnas många, även om de inginge en förening för livet med dylika tänkesätt, vilka skulle vara mäktiga att upprätthålla dessa grundsatser för någon längre tid.

Den tredje uppfattningen, som hyllas av många män och kvinnor med såväl omfattande bildning som djup religiositet, är, att under det att ingen har rätt att inträda i äktenskapet med föresats att undandraga sig föräldraplikterna, likväl icke fortplantningen är enda ändamålet med äktenskapet. Sammanlevnaden på det sexuella området är också enligt deras mening ett medel för äkta makar att uttrycka sin ömsesidiga hängivenhet, att skänka ökad innerlighet och värme åt deras personliga ömhet samt stärka och vidmakthålla den känsla av ömsesidig tillgivenhet, som erfordras för att hemmet skall bliva medelpunkten för frid, glädje och lycka.

Människor, som hylla denna uppfattning av äktenskapet, anse att, ehuru det förvisso skulle vara möjligt att endast utöva de sexuella funktionerna i bestämd avsikt att avla barn, skulle dock i det stora flertalet fall en alltför ensidig tillämpning av denna grundsats bidraga till undergrävandet av den äktenskapliga lyckan.

Att släktets bibehållande är äktenskapets stora och viktiga ändamål kan ej med framgång förnekas. Att söka undgå att bilda familj kan ej äga rum utan att medföra allvarliga följder i fysiskt, intellektuellt, moraliskt och socialt hänseende, ömsesidig kärlek,hemtrevnad, inbördes tröst och hjälp kunna ej heller ostraffat åsidosättas. Samtidigt som man tager tillbörlig hänsyn till släktets fortbestånd, får ej heller den enskilda individens välbefinnande och bevarande åsidosättas. D:r H. T. Pomeroy yttrar i ett arbete, kallat »Äktenskapets Etik»,

följande: »Betraktar man äktenskapet från fysiologisk synpunkt är dess ändamål endast ett, nämligen att frambringa och uppfostra familj. Till detta mål leda ock flera vägar, vilka tjäna att bevara såväl andliga som kroppsliga krafter samt att upprätthålla jämvikt mellan man och hustru och befrämja en förening av hänsynsfull ömhet, utan vilken en blott utvärtes förbindelse aldrig kan bliva annat än en vrångbild av äktenskapet. Att uppställa någon regel, till vilken grad äktenskapet underordnade ändamål böra fullföljas, är knappast möjligt, emedan de enskilda fallen äro ytterst växlande. Utan att göra sig skyldig till motsägelse, torde man kunna påstå att den sida av äktenskapet, som sammanfaller med dess ursprungliga uppgift, är av allra största inflytande på mannens och hustruns hälsa, lycka och samliv. Därför måste den utövas med omdöme och grannlagenhet samt alltid hållas inom de gränser, som utstakas av omsorgen för andligt och kroppsligt välbefinnande.»

För min del hyser jag avgjord benägenhet att ansluta mig till den sista uppfattningen, ehutu jag dock icke är blind för att den innehåller synpunkter, som erbjuda ganska stora betänkligheter. Den betydelsefullaste av dessa torde vara den fråga, som uppstår angående faran av alltför ofta återkommandehavandeskap. Vid ordnande av dessa förhållanden tillgriper mången rent brottsliga medel, som endast kunna stämplas som mord. Andra tillgripa medel, som hava ett otillfredsställande resultat för hustrun eller mannen eller ock för dem båda. Ännu andra begagna sig av mindre farliga men lika otillfredsställande medel. Dessa metoder äro sålunda antingen brottsligt skadliga eller osäkra och alla otillfredsställande.

Ehuru det kunde vara mycket önskvärt att fullständigt utreda de frågor, som tillhöra behandlingen av denna sida av vårt föreliggande ämne, måste jag dock avstå därifrån på grund av det lastfulla levnadssätt, som föres omkring oss, och jag vill ej bringa sådana frågor under fri diskussion, som möjligen skulle kunna bliva mera till skada än gagn för rena sinnen utan att verka varnande och återhållande på den lastbare.

Iakttaga ej makarna en viss grad av måttfullhet, kan ej deras äktenskap bliva lyckligt. Det möter dock stora svårigheter att avgöra, vad som i detta fall är måttligt. Vad som för en man eller kvinna är måtta, skulle förtjäna namn av utsvävning hos en annan. Mannen kan i detta avseende tillåta sig själv ett tillvägagångssätt, som han anser mycket måttfullt, men från hustruns synpunkt befinnes överskrida måttan och bliva för henne ytterst fördärvbringande. I ett annat fall kan motsatsen äga rum. Ett tillmötesgående av hustruns önskningar kan bliva ödesdigert för mannen. Ingen av dem kan bestämma måttet för den andra i personligt avseende, förrän desamvetsgrant övertygat sig om, vilka krav den enas natur ställer på den andras och om verkningarna av deras fysiska umgänge på dem båda. Den ledande grundsatsen för varje man och hustru, som inse betydelsefullheten av måttlighet i könsumgänget, är att ej av varandra begära det yttersta tillmötesgående, som ej är skadligt för hälsan, utan ständigt ledas av återhållsamhetens och självbehärskningens anda. Då skola de komma i åtnjutande av de välsignelser, som endast tillfalla dem, vilka icke missbrukat sin alstringskraft utan givit den nödiga mellantider av vila. En klok man och en förståndig hustru skola aldrig njuta av könsumgänget till övermått utan ständigt iakttaga återhållsamhet. Förstånd och bildning böra också få ett ord med vid utövandet av de särskilda rättigheter, som äro äkta makar förbehållna. Könsdriften måste i likhet med varje annat sinnesuttryck göras underdånig förståndet och en förfinad känsla. Det gives lagar för behärskande av våra övriga drifter, lagar, som ingen någorlunda intelligent människa vill överträda. Ingen, vore lian än aldrig så hungrig, kastar sig över det första födoämne han händelsevis påträffar. Han begär, att det skall vara av passande slag och tillrett på ett ordentligt sätt. Maken däremot har ingen annan lust i detta avseende än att tillfredsställa sin hunger, och han slukar sin föda utan att bry sig om dess beskaffenhet. Människan lyftes genom sin omdömesförmåga upp på ett högre plan, medan vilda djur på liv och död kunna strida om ett ben. Hennes föda måste vara av passande art, ordentligt tillredd ochförtäras på bestämda tider. Ej heller rycker hon med våld till sig andras föda. Vidare har hon behov att få maten anrättad på ett sätt, som ej blott är smakligt utan även tilltalande för hennes skönhetssinne. Sitt bord pryder hon gärna med blommor samt bereder sig vid måltiderna tillfälle till umgänge med sina vänner. Uppställa vi sålunda regler för vårt behov av föda, varför skulle vi då ej sammalunda göra tillfredsställandet av könsdriften beroende av fastställda regler? Varför skulle vi likt oskäliga djur vika för första böjelse? Varför beröva oss själva och våra ledsagarinnor den blygsamhetskänsla, som Gud förlänat oss? Varför skola vi omhulda våra sinnliga lustar på bekostnad av den varelse, som vi älska och akta högst av allt på jorden? Nej, låt förnuft, finkänslighet

och moralisk känsla i lika hög, ja, högre grad göra sig gällande vid tillfredsställandet av det sexuella behovet som i avseende på våra övriga drifter. I kapitlet med överskrift »Regler för gift folk eller kyskhet i äktenskapet» ger Jeremy Taylor följande råd: »I vad som är tillåtet och medgives man och hustru, måste de akta på naturens ordning och Skaparens avsikter. Det är en synnerligen dålig man, som behandlar sin hustru, som vore hon en sköka, i det han ej har annat mål än att tillfredsställa sin njutningslystnad. Det är bäst att i detta avseende uppställa såsom regel, att, ehuru här liksom vid ätande och drickande ett behov finnes, som fordrar att uppfylds, detta dock ej kan ske utan att tillfredsställa denna lust. Alldenstund denna lust och desstillfredsställande äro av naturen avsedda att tjäna ett visst bestämt ändamål, böra de aldrig skiljas från detta ändamål; längtan efter avkomma, för att rädda sig från otuktens last, eller för att lätta och mildra de bekymmer, som tillhöra husliga omsorger, för att betyga varandra sin ömhet, men aldrig må detta framträda med syfte att särskilja sinnligheten från det ändamål, som utgör dess berättigande.»

Det kan också vara av nytta att höra ett kvinnligt omdöme om hithörande frågor. Mrs E. B. Duffey yttrar sig på följande sätt i ett litet utmärkt arbete, »Vad kvinnan borde veta»: »Ofta kan man vara frestad att tro och undra, om ej många män äro att betrakta som oskäliga djur i de förhållanden, som röra äktenskapets fysiska liv. Kvinnorna vilja ej beklaga sig över sina män, därför blir vanligen en påbörjad mening avbruten, innan den är uttalad till slut. Så snart ett sådant ord undfallit någon, måste detta hava framtvingats av en ytterlig brutalitet från mannens sida. Utan tvivel måste en mängd kvinnor alltså utstå svåra ltdanden till följd av mannens hänsynslöshet i fysiskt avseende, ehuru han i alla övriga förhållanden visar endast godhet. Tillfällig obenägenhet, kroppslig trötthet eller sjuklighet få ej utgöra orsaker för hustrun att ej underkasta sig den äktenskapliga plikten, närhelst mannens benägenhet föranleder honom att begära dess uppfyllande. En inkonsekvens måste ligga däri, att lagen betecknar våldtäkt som ett brott men ej har något erkännande för en gift kvinnas rätt att råda över sin person. Jag betvivlar,att det mest brutala uppförande från mannens sida på detta område skulle inför domstol vara laglig anledning till skilsmässa. Det borde dock med lätthet kunna inses av en var, huru en man med stark sinnlig natur, på vilken han ej lägger något band, kan göra livet fullkomligt outhärdligt för en finkänslig och renhjärtad kvinna. Liksom ömsesidig tillgivenhet är det himmelska band, som håller äktenskapet samman, så borde också den ömsesidiga njutningen förädla det jojdiska bandet. Kärleken skulle vara lika villig att giva som att taga. En hustru, som ser sin man visa henne sådan hänsyn, är jag övertygad om ej skulle oresonligt vidhålla vägran.»

En samvetsöm och hänsynsfull äkta man framställer dock alltjämt den frågan: huru ofta får jag följa mina egna önskningar utan att skada vare sig mig själv eller min hustru? Denna fråga kan ej tagas i allmänhet. Hänsyn måste alltid tagas till den frågandes speciella personlighet, och tillbörlig hänsyn måste alltid tagas till hustruns kroppsbeskaffenhet och hälsotillstånd. Vad som är måttligt för den ena, kunde ju hava de mest fördärvbringande verkningar hos den andra. Många män i sin kraftigaste ålder äro utrustade med stor uthållighet och veta ej vad nerver vill säga, då däremot andra äro ömtåliga, nervösa och lida av allmän svaghet. Somliga läkare synas vara benägna att inskränka könsumgänget till en gång i månaden, men man har dock rätt att framhålla, att ingen man, som är i besittning av god hälsa samt fysisk och andlig kraft av vanligt mått, kan tillåta sig sexuell njutning mer än högst engång i veckan utan att råka i fara att både för sin och hustruns del hava beträtt könsutsvävningarnas område.

Var nygift man måste såväl för sin som hustruns räkning avgöra, när måttlighetens gräns uppnåtts, och de kunna vara livligt förvissade därom, att en mera oblandad lycka i kroppsligt och intellektuellt hänseende skall komma på deras lott, i samma mån som de iakttaga återhållsamhet och måttlighet. Ingen må dröja så länge, innan han ordnar dessa förhållanden, att han börjar lida av ryggvärk samt besväras av yrsel, matthet, försvagad syn, susning för öronen, domning i fingrarna och allmän eller partiell förlamning. Var mycket uppmärksam på ert tillstånd dagen efter ett könsumgänge. Märker ni minskning i edra kroppskrafter, i eder tankeskärpa, finner ni er mera känslig och retlig än vanjigt, är ni mindre uppmärksam och vänlig mot er hustru eller mindre sällskaplig, visar detta, att ni bör för framtiden iakttaga större försiktighet.

Dessa iakttagelser böra ej inskränka sig till er egen person. Ni bör också med kärleksfull omsorg lägga märke till er hustrus andliga och kroppsliga befinnande dagen efter. Det tillkommer er såsom en plikt att ej endast söka

bibehålla er egen fulla kraft utan i lika hög grad vara hennes beskyddare. Så snart ni överskrider gränsen till det område, där skada kan inträffa, är ni på väg att uppoffra både trygghet och lycka. Någon har sagt, att även om »vi antaga en så låg och lumpen bevekelsegrund, som att av detta liv avvinna så mycken njutning som möjligt, så bjuder dock klokheten till återhållsamhet och ansvarskänsla i detäktenskapliga umgänget, emedan vi endast på denna väg kunna avvinna detta det högsta mått av sann tillfredsställelse. Vi kunna dricka nektarn så djupt, som vi känna oss behöva, naturen har satt bägaren i vår hand, men den blandar även själv drycken. Dricka vi för djupt, utfylles först tomrummet med vatten, sedan med galla och slutligen med dödande gift.»

Omåttlig könsnjutning är den mest förstörande last för såväl kropp som själ och den moraliska känslan. Helt säkert hava vi hört talas om män, som nästan utan uppehåll hängivit sig åt dylika njutningar, men alltid har det varit män, som ej gjort sig bemärkta för annat än sina passioner. Såväl mat som dryck synas hos dem ej ha annat ändamål än att så länge som möjligt göra dem mäktiga att tillfredsställa sina sexuella drifter. Visserligen kunde de vara i besittning av intellektuell begåvning, ja, en och annan kan till och med ägna sig åt någon viss vetenskap, men alla deras övriga andliga förmögenheter hava förkrympts och försvagats för att lämna näring åt och hålla vid makt deras lidelse. I de flesta fall utmärka de sig endast för djurisk råhet. Hur kan man ock tillåta sin enda lidelse, vars ledande organ har sin plats på hjärnans botten, taga herravälde över hela mannen från hjässan till fotabjället och göra sig till herre över alla andra förmögenheter, så att all andlig och kroppslig begåvning ej mindre än den moraliska och religiösa känslan icke lämnas annan plats än den av tjänare och slavar!

Ingen man med en smula omtänksamhet och finkänslighet kan tillåta sig att visa missaktning förhustruns önskningar. Med känsla och vördnad måste han fästa avseende vid hennes böjelser lika väl som vid sina egna önskningar. I hela djurrikets skala visar det sig som ett genomgående drag, att honans tillstånd och beredvillighet äro bestämmande för de tillfällen, då hannen får närma sig henne. Kvinnan är den enda hona, vars vilja ej får göra sig gällande, vars rättigheter trampas under fötterna, och som ej ens äger rättighet över sin egen kropp. På hennes tillstånd fästes inget avseende. Så snart kvinnan är vid god hälsa och är så kärleksfull och hängiven, som hon bör vara, löper hennes hjärtas avgud ingen fara, att hon i alltför hög grad skall visa sig kallsinnig. Bleve alla de oförrätter, som tillfogas hustrur genom hänsynslösa makars otyglade passioner, allmänt kända, skulle varje renhjärtad man och kvinna uppbjuda alla sina krafter för att ur världen utrota det slaveri, varifrån endast döden kan befria dem.

Önskar du göra största möjliga gagn här i världen, bör du sorgfälligt undvika överdrivet förtärande av alla födoämnen, som besitta den egenskapen att uppegga könsdriften. Hit höra ägg, ostron, starkt pepprad och i allmänhet starkt kryddad mat. Uppmuntra ej orena tankar genom att besöka dåliga teaterföreställningar, läsa böcker med osedligt innehåll, deltaga i opassande dans samt att pryda din bostad med okyska statyer eller vällustiga målningar. Undvik allt onödigt blottande av kroppen och uppträd alltid på ett sätt, som ej sårar blygsamhetskänslan varken hos män eller kvinnor. Indela din tid förståndigt och glöm ej,att alla felgrepp i dessa avseenden bliva ödesdigra därigenom att de uttömma din hustrus krafter och angripa hennes nerver på ett icke blott för henne utan jämväl för dig själv och hemmet ödesdigert sätt. Du skall eljest beröva dig själv det bästa, hemmet har i beredskap för dig.

Återhållsamhet i äktenskapet möjliggöres bäst, om makarna ej begagna gemensam bädd. Omständigheter inträffa också ofta, vilka icke endast nödvändiggöra icke blott skilda bäddar utan även skilda sovrum. Jag citerar mrs E. B. Duffey: »Har en äkta man ej tillräckligt välde över sin benägenhet för kärleksbetygelser, är under alla omständigheter rådligast, att makarna begagna var sin bädd och helst skilda sovrum med dörr mellan dem och lås, vars nyckel stannar i hustruns vård.»

I sitt arbete med titeln »Kyskhet» yttrar d:r Dio Lewis vid tal om de excesser, som medföra kallsinnighet mellan äkta makar. »Orsaken till detta elände och faran för omåttlighet är endast en naturlig följd av vanan att sova i gemensam säng. Detta är det mest utstuderade sätt att egga och uppelda den köttsliga lustan. Det gives ingen tillräcklig rymlig säng för två personer. Kände varje brud blott den verkliga fara, hon löper att förlora den dyrbaraste av alla jordiska ägodelar, nämligen sin makes kärlek, skulle hon lägga in all sin kraft på att efter

vigseln tillförsäkra sig en lika avgjord återhållsamhet, som hon före denna ej behövt befara, att ej fullständig avhållsamhet skulle anses som en plikt. Säkraste hjälpmedlet är och förblir emellertid skilda sovplatser.Villigt erkännes i allmänhet det skadliga av att tvenne personer sova i samma säng. I de flesta fall råder emellertid en viss farhåga, att om äkta makar, använda skilda sovrum eller till och med var sitt säng i samma rum, så skulle detta ge anledning till prat om bristande harmoni och försvagad kärlek. Läkaren föreskriver dock ofta utan att ange skäl för patienten, antingen mannen eller hustrun, att lämna hemmet på någon tid för att söka vila. Denna vila kunde lika gärna erhållas hemma, om de blott ville underkasta sig att använda var sitt sovrum.

Så snart mannen eller hustrun finner sig oroad genom alltför starkt behov av kärlekshyllningar hos den ena eller andra parten, skall man erfara stort gagn av att undvika den sexuella retelse, som ligger i blottandet av kroppen vid av- och påklädandet i varandras närhet afton och morgon. Likaså om man undviker kropparnas omedelbara närhet under tredjedelen av dygnets timmar eller fyra månader på året eller under tjugo år för dem, som i sextio år levat tillsamman.

Kommer så härtill frågor rörande ventilation och absorption vid utdunstningen från varandras kroppar, varvid den svagare parten torde bliva den lidande på grund av det kända förhållandet, att en kraftigare individ synes absorbera den svagares livs- och nervkraft samt rubba jämvikten mellan de magnetiska element, vilka, när de visa kvantitativ och kvalitativ olikhet, bidraga att öka den fysiska attraktionen och personliga ömheten. Förekommer större olikhet i kroppsbeskaffenheten eller betydligare ålderskillnad, eller omendera lider av någon sjukdom, som fördärvar luften i rummet, äro inte endast skilda bäddar utan även skilda sovrum absolut nödvändiga.

I samband med måttfullhet i det äktenskapliga livet förtjänar en omsorgsfull skötsel av kroppen största uppmärksamhet. Alla friluftssysselsättningar, friskgymnastik, olika slag av kroppsövningar samt ofta förekommande bad äro viktiga medel för bevarandet av hälsa och krafter. Tillåtas tankarna utan återhåll sysselsätta sig med sexuella förhållanden, så blir följden, att blodets normala tillopp till hjärna och muskler minskas och hela kroppen blir lidande. Sök att vända tankarna åt annat håll och på andra föremål! Fördela genom lämpliga kroppsövningar blodet till alla kroppens delar! Låt kraftiga gnidningar efter badet framkalla en angenäm kroppsvärme! Om ni så handlar, skall ni på säkraste sätt bidraga till en god hälsa samt ett uppnående och bibehållande av en harmonisk manlighet.

Icke endast för mannen är kroppens vård av den allra största vikt, utan detta gäller i lika hög grad hustrun. Ej sällan kan det hända, att hon underskattar dess värde och ofta nog visar fullständig underlåtenhet härutinnan, såvida inte mannen uppmuntrar henne till friluftsliv och kroppslig ansträngning.

Förgät aldrig, att du och din hustru äro icke allenast er själva utan även era barn skyldiga att bemöda er om bevarandet av full hälsa så länge som möjligt. Som ni själva äro beskaffade, sådana bliva era barn. Komma barnen att ärva kroppslig och andlig svaghet, såbliva även föräldrarna därigenom lidande för egna olycksbringande misstag, ity att de äro skyldiga att ägna barnen alla sina omsorger. Genom vakor och uppoffringar få de nu plikta för dessa misstag, som genom litet mera förutseende hade kunnat undvikas.

Ett tillbörligt herravälde över sin sexuella natur skall alltid visa sig vara värt den försakelse, som du underkastar dig. Att äga en stark könskänsla är visst ingen förbannelse utan snarare medel till välsignelse, Gud gjorde sig inte skyldig till något misstag, när han skapade människan just sådan hon är. Hans avsikt var dock aldrig att hennes lägre natur skulle härska över den högre och ädlare. Kampen mellan dessa båda naturer är värd allt arbete som den kostar, och lycklig är den man, som vinner seger i denna strid. Han blir allt ädlare och manligare, under det att den, som låter sin lustar behärska sig, alltmer förlorar i manlighet och så småningom närmar sig djuren.

Lyckas du vinna seger och behålla herraväldet, behöver du knappast befara att kampen skall bli ändlös. I och med den nedsättning av könsdriften, som blir en följd av de tilltagande åren, inträder en känsla av frid och manlig jämvikt som har till följd ett mäktigt uppsving hos dina intellektuella förmögenheter och din moraliska känsla, vilket för dig öppnar möjligheten att i din ålders höst förvärva dig färdigheter och arbeta på din utveckling på det sätt som icke var dig beskärt under dina ungdomsår.

SJUNDE KAPITLET.

Brister och svagheter.

I den mån den ogifte unge mannen nalkas de nya förhållandena och de oprövade levnadsomständigheterna, vakna ofta hos honom farhågor, vilka vi här i största korthet vilja behandla.

Det finns mången ung man, som står i begrepp att gifta sig, vilken under månader ängslats och fruktat att han varit behäftad med någon fysisk brist, som gjort honom oförmögen att uppfylla de äktenskapliga plikterna. I de flesta fall är likväl en sådan fruktan helt och hållet grundlös, och en befarad oförmögenhet är ofta skenbar än verklig. Har den unge mannen fört ett regelbundet och kyskt liv, förekommer knappast ett fall på tusen, där skäl att befara svårigheter av mera allvarlig beskaffenhet finnas.

Otillräcklig eller olämplig föda, försummelser beträffande kroppens vård och bristande rörelse, överansträngning, för mycken smak för nöjen och otillräcklig sömn äro ofta orsak till att mången ung man lider av svaghet i könsorganen, vilken kommer dem att frukta sexuell oförmåga. Vid förestående giftermål taga de då sin tillflykt till stimulerande medel eller mer eller

mindre enfaldiga utvägar att återvinna eller pröva sin manliga förmåga. Något mera dåraktigt och olycksbringande kan man knappast företaga sig. Långt bättre är det att undanrödja orsakerna, som framkallat denna svaghet, begagna sig av kroppsövningar inomhus och i friska luften, vilka lämpa sig för den bästa utveckling av kroppens styrka, återställa hälsa och utöva en härdande inverkan. Då skall det ej heller dröja länge, förrän alla dylika farhågor försvunnit.

Fysisk svaghet och den allmänna kraftnedsättningen, som ofta åtföljer de sedvanliga bröllopsceremonierna och efterträdes av ett överretat tillstånd, oskiljaktigt från de nya erfarenheterna i äktenskapet, medföra ofta nog en alltför hastig avgång av sädes-vätska med tillfällig förslappning och ingiva sålunda farhågor, som kunna stegras till den allra största ångest.

Dessa tillfällen äro dock vanligen hastigt övergående. Verklig impotens hos mannen under hans kraftigaste ålder är högst sällsynt. Finnes grund till befogad misstanke härutinnan, måste den unge mannen alltid vända sig till en skicklig och samvetsgrann läkare. Skulle han tillråda er att använda stimulerande medel eller söka umgänge med lösaktiga kvinnor för att stärka edra generationsorgan, har ni ett tillräckligt bevis på hans olämplighet och haltlösa moral, varför ni bör vända er till en annan. Äntligen har världen kommit därhän, att en läkare, som, förledd av penningbegär, giver ett så gammalmodigt råd, anses vara ovärdig anständigt folks aktning och förtroende och ej längre bör få plats bland »skickliga» läkare.

Varje ung man kan med lätthet på ganska kort tid avlägsna alla oberättigade faror genom att noggrant iakttaga hälsolärans vanliga föreskrifter, lämplig kroppsrörelse helst i fria luften, jämte gymnastik, vilket allt tjänar till att stärka och utveckla kroppen och sätta den i stånd att fullgöra alla sina funktioner.

Det finns ej heller något skäl för en ung man att hos sin utkorade brud misstänka medfödda fel eller fördold vanskaplighet, om hon blott åtnjuter en god hälsa och äger en kropp, som någorlunda genom sina proportioner stämmer överens med hans egen. Medicinska auktoriteter försäkra oss, att fysiska hinder för umgänge förekomma betydligt oftare hos män än hos kvinnor. De huvudsakligaste hindren för mannen att inträda i äktenskapet äro hängivenhet för laster och i synnerhet följder av veneriska sjukdomar, allt orsaker till försvagande av den manliga förmågan.

Om en ung, nygift man vill noga lägga på minnet och efterfölja de råd, som meddelas i ett följande kapitel rörande förhållandet till hans brud, i synnerhet tiden närmast efter bröllopet, så kan han vara förvissad om att undgå alla faror, av vilka ingen skall återkomma under följande veckor och år. Underlåter han däremot att följa dessa råd, kan han riskera att i hög grad såra och kränka sin hustrus blygsamhetskänsla eller till och med tillfoga henne kroppslig skada, varav följderna kunna för all framtid förstöra deras äktenskapliga lycka. Mannens tankar få ej uteslutande inriktas på det egna jaget utan framförallt ha till mål en strävan att skydda sin maka mot

möjligheten att få tillbringa

sitt återstående liv som en trött sjukling. Ingen orätt kan medföra bittrare självförebråelser, än den en man av okunnighet begår mot den, som skulle varit hans glädje och välsignelse under ett helt liv, en orätt som kan beröva hans käraste både hälsa och livslycka.

I böcker som äro avsedda för läkare, ägnas mycken plats åt redogörelserna för kroppsfel, vanskapligheter och abnormiteter, men i detta arbete, som i föreliggande form är avsett för den stora allmänheten, finnes intet skäl att upptaga utrymmet med beskrivning av sällsynta undantagsfall. Då en verkligen abnorm kroppsbildning ytterst sällan påträffas i en läkares praktik, har jag ansett det orätt att giva vika för vissa författares lust att framkalla onödiga farhågor. Dessa farhågor kunna icke vara till något gagn men ofta medföra följder, som kunna lända en icke sakkunnig läsare till obotlig skada.

Finnes påtagliga och övertygande bevis för tillvaron av svårigheter eller fysisk oförmåga i äktenskapet, bör en ung äkta man icke dröja en dag med att rådfråga en erfaren läkare av känd heder och rättskänsla. Av en sådan man skall ert förtroende ej svikas, och står det i hans förmåga, så skall han giva er den hjälp, ni behöver för tillfället och de tillförlitligaste råd för framtiden. Vänd er däremot aldrig till någon kvacksalvare, svindlare eller undergörare, som ej har annat syfte än att oroa och uppskrämma er för att kunna utpressa penningar. Någon hjälp kan ni inte vänta att erhålla utan endast ekonomisk förlust och förödmjukelse.

Här måste jag också passa på att säga några ord om

de farhågor, som uppstå hos den unge man, som står i begrepp att ingå äktenskap, beträffande hans tillkommandes fysiska förutsättningar för ett lyckligt äktenskap. Som redan förut påpekats, är verklig »oförmögenhet» vida sällsyntare hos kvinnor än hos män. De kvinnor som lida av »moderfall» eller annan svårare underlivssjukdom, borde aldrig tänka på giftermål Genom hustruskapet förvärras kvinnans underlivslidande och förorsakar också hennes man lidande. Hon utsätter sig för inflytelser, som hindra henne att återvinna hälsa och råkar i fara att själv bidraga till att ådraga sig obotligt lidande. Kvinnor, som veta sig lida av sådana sjukdomar, böra alltid rådfråga kompetenta läkare, bortlägga snörlivet samt omsorgsfullt vårda sin kropp. Giftermålet böra de uppskjuta, till dess underlivsorganen återvunnit sitt normala tillstånd.

Tyvärr äro kvinnor, behäftade med underlivslidande, föga benägna att söka kompetent läkarehjälp. Jag har träffat kvinnor, som under åratal burit ett lidande, förorsakat vid förlossning, utan att vända sig till läkare, ehuru de skulle ha funnit lindring i sina plågor eller till och med full hälsa, om de för en skicklig specialist yppat sitt verkliga tillstånd och underkastat sig behandling, lämpad därefter.

Samma är också förhållandet med unga nygifta par. Så fort någon mer eller mindre betydande svårighet yppar sig i det äktenskapliga umgänget, bör man utan dröjsmål vända sig till en kompetent läkare, men ej låta veckor gå, ty då kan ett missförhållande, som med lätthet kunnat rättas, bliva en källa till kallsinnighet

eller övergå till en kronisk nervsjukdom. Är det den unga hustrun, som behöver hjälp, så händer det ofta, att hennes medfödda blygsamhet föranleder henne att bestämt motsätta sig en undersökning utan att besinna att specialister på ett visst medicinskt område ständigt rådfrågas för dithörande fall, varför hon ej behöver hysa tvekan att hos dem söka råd och hjälp. En fullständig öppenhet från patientens sida skall sätta den intelligente läkaren i stånd att fullt bedöma beskaffenheten av hennes lidande utan att plåga henne med frågor, som hennes kvinnliga blygsamhet finna svåra att besvara.

Med det tilltagande antalet skickliga läkare, både manliga och kvinnliga, ökas också antalet av de unga kvinnor som hava förstånd att före äktenskapet rådfråga en läkare, som kan försäkra dem, att intet fysiskt hinder möter från deras sida för ett i allo lyckligt äktenskap. Följdes dessa exempel mera allmänt, skulle många kvinnor befrias från mycken oro och villrådighet, ja också från olyckliga äktenskap. Det skulle klargöras för dem, som lida av underlivssjukdomar, att de ej äro lämpade för en makas och moders plikter, och sålunda rädda dessa förut beklagansvärda varelser från ännu större olyckor och lidanden, som skulle bli deras lott i ett äktenskap. Det är ju en stor fördel att lära känna det verkliga förhållandet, innan det är för sent. Härigenom kunna de olyckor

undvikas, som det äktenskapliga livet ovillkorligen skulle draga med sig. Förefinnas däremot inga fel och brister, skall kännedomen härom medföra sinneslugn, som många gånger uppväger

det obehag och de kostnader, som förvärvandet av denna insikt ådragit vederbörande. För varje ung kvinna, som tänker gifta sig, är det en riktig väg att på detta sätt förskaffa sig insikt, och för övrigt den enda väg, vartill en dygdig och renhjärtad kvinna kan lämna sitt medgivande. ÅTTONDE KAPlTLET.

Renhet oeh trohet.

För den enskilde såväl som för familjen är lyckan ofta nog beroende på inflytelser av ett rätt iakttagande av tämligen enkla och vardagliga hänsyn. Då nu detta är första avdelningens slutkapitel, återstår likväl ett annat, som jag skulle vilja lägga den unge äkta mannen på hjärtat. Det är sanningar, som för mången synas alltför alldagliga att därom orda, men som ändå äro av den allta största betydelse, emedan följderna av ett förbiseende härvidlag kunna bliva oberäkneliga för tusentals hem, i det de tillintetgöra alla förhoppningar om lycka, medföra personliga olägenheter och kanske också oförrätter mot hustru och barn och kunna uppriva själva hemmet.

Ni bör t. ex. alltid söka hålla er andedräkt frisk och ren. Ni har ingen som helst rätt att orena er kropp eller skämma er andedräkt och därigenom vålla andra obehag, och detta i synnerhet icke genom bruket av tobak och spritdrycker. Ni äger icke större rätt att orena den luft er hustru skall andas, än ni har rätt att smutsa det vatten, hon skall dricka, eller fördärva den mat, hon skall äta. Det fördömliga i ett dylikt handlingssätt ökas naturligtvis i samma grad man erfar

obehag eller tager skada till sin hälsa av detsamma. Bruket av tobak är en självisk ovana, och var och en med något begrepp om rättvisa och jämlikhet har intet annat val än att åt sin hustru anslå ett lika stort belopp, som han årligen använder till inköp av tobak. Men icke blott en betydlig årlig penningutgift blir följden av tobaksbruk, utan det har vanligen i släptåg nervsvaghet och överretning. I vad form ni än använder tobak och samtidigt ger akt på er själv, skall ni finna en bestämd skillnad råda mellan perioder, då ni hängivit er åt denna vana, och andra sådana, då ni under någon tid upphört därmed. Snart nog skall ni övertygas om, att bruket av tobak förorsakar uppdriven känslighet, retlighet och en viss osällskaplighet. Detta är dock ej på långt när allt. Nikotin genomtränger så hela er kropp, att de barn, ni avlar, också ha känning av dess fördärvliga verkningar.

Ingen man, hur likgiltig han än är för de verkningar tobaksbruket har på honom själv, och den otrevnad, hans hustru härigenom erfar, kan vara likgiltig för den återverkan hans levnadssätt utövar på hans barns karaktär, välgång och framtid. Han kan ej vara likgiltig för de olycksdigra följder, hans tobaksbruk kan medföra för hans efterkommande. Ofta har man märkt att män och kvinnor med den bästa kroppskonstitution och hälsa givit livet åt svaga, nervretliga och tynande barn. Visserligen skulle det vara orättvist och oriktigt att påstå, att tobaken i varje sådant fall varit orsaken, men en medverkande orsak har dock i ett flertal fall tobaksmissbruk visat sig vara. Månget

andligt och kroppsligt underlägset barn har haft sin faders tobaksmissbruk att tacka för dessa brister. Lita vi på utsagon av medicinska auktoriteter på detta område, så skulle man i varje samhälle kunna utvälja det bäst utrustade människopar både på det andliga och kroppsliga området, låta dem hängiva sig åt starkt tobaksbruk, och om de därefter ingingo äktenskap, så skulle deras avkomma, om inte i första så åtminstone, efter fortsatt tobaksbruk, i andra generationen, både i fysiskt och, intellektuellt avseende vara betydligt underlägsna medeltalet av barn efter föräldrar, som aldrig begagna tobak i någon som helst form.

I olika delar av detta bibliotek har jag ganska fullständigt behandlat dryckenskapsfrågan och får jag särskilt hänvisa läsaren till den del, som är avsedd till ynglingars upplysning. Rusdrycksbruket är icke blott en förbannelse för den individ, som hemfallit därunder utan det ödelägger dessutom hustruns hälsa och lycka samt sätter märke på deras barn. Det inverkar på barnens moraliska känsla, deras kroppsliga hälsa och deras själsförmögenheter. Även om de undgå att födas till världen andesvaga eller idioter, ärva de dock icke sällan dryckenskapsbegäret och fortfara som moraliskt sjunkna drinkare intill tredje och fjärde led. De stora andar, som lyst som stjärnor på kulturens himmel, ha ej haft till föräldrar sådana, som hängivit sig åt utsvävningar och

förslösande av sina krafter. Mången, som kunnat lämna både högt begåvade och lyckliga ättlingar efter sig, måste, om motsatsen inträffar, söka anledningen härtill uti bristande omtanke och

måttlighet i ett eller annat avseende hos de föräldrar, som givit upphov till dem själva. När Gud låter en Simson uppstå, så ljuda hans ord till modern: »Du skall varda havande och föda en son. Så vakta dig nu, att du intet orent äter; --- förty den pilten skall vara en Guds nasir utav moderlivet; och han skall begynna till att frälsa Israel utur Filisteens hand.» Denna ärftlighetslag gäller även i dag och kan ej lämnas utan beaktande, såvida vi ej vilja sätta de efterkommandes hälsa och välfärd på spel.

Sätter du värde på din egen lycka samt älskar din hustru, vill jag på det bestämdaste yrka på ett fullkomligt iakttagande av din äktenskapliga trohetsplikt. Du är skyldig din hustru detta i lika hög grad, som du har rätt att fordra trohet av henne. Blott en måttstock har Gud uppställt för dygd och rättfärdighet, och denna gäller i lika hög grad för man som kvinna. Guds bud lyder: »Du skall icke göra hor.» Däremot säger han icke: »Kvinnan skall icke» eller »Mannen skall icke». Det göres ingen skillnad på man eller kvinna.

Med ordet »du» menas den, som läser eller hör, d. v. s. den person som tilltalas, vare sig det är man eller kvinna, ung eller gammal, kung eller dagkarl, hög eller låg, lärd eller olärd, rik eller fattig, vit eller färgad, tjänare eller fri. Detta Guds bud är lika bindande för alla utan inskränkning, utan avseende på kön, ras, klass eller samhällsställning och oberoende av tid, rum eller andra yttre omständigheter. Den verkliga innebörden av dessa bud är lika för alla. Gudhar inte stiftat en lag för män och en annan för kvinnor. Icke heller överser han och ursäktar fel hos männen, vilka fel han fördömer hos kvinnorna. Båda äro i lika mån pliktiga att efterfölja det oföränderliga bud, som han själv givit. Vilken ställning än må intagas av dem, som hava alltför fria åsikter i sedlighetsfrågan, har likväl samhället ingen rätt att hos mannen överse med felsteg, som det hos kvinnan fördömer. År det synd för henne, så är det detta även i lika hög grad för mannen. Falskhet och otrohet är ett brott, vem som än gör sig skyldig härtill.

Utom den moraliska faran hotar också en kroppslig. En ogift man, som hänger sig åt ett utsvävande levnadssätt, utsätter, åtminstone till en viss grad, endast sig själv för fara. Den gifte mannen utsätter däremot utom sig själv både hustru och barn därför. Våra läkare kunna berätta många fall, då kvinnor anlitat dem om hjälp för både inre och yttre sjukdomar, vilka angripit dem och deras barn, utan att dessa kvinnor hyst den ringaste misstanke om sjukdomarnas beskaffenhet eller ursprung. De ha varit helt och hållet okunniga om de svåra symptom, som skulle följa, när obotlighetsstadiet inträtt. Se här den oerhörda oförrätt, som en brottslig make och fader tillfogar sin intet ont anande hustru och sina oskyldiga barn! Det skulle kunna uppräknas hundratals fall, men jag vill blott redogöra för ett enda, som meddelats mig av en framstående läkare, vars namn och verkningskrets ej behöver nämnas, enär tämligen likartade fall allt som oftast påkalla läkares uppmärksamhet.En ung man ur en välmående familj hade vid ett par tillfällen behandlats för gonorré, innan han gifte sig med en skön dotter i en annan framstående familj. Ett par veckor efter bröllopet kom han på besök till familjens läkare för att rådfråga honom om ett mindre s. k. chancre-sår, ett omisskännligt tecken till syfilitisk infektion. Efter noggrann undersökning kom det i dagen, att han kort före sitt giftermål ådragit sig en chancre, som ej genast kommit till utbrott, varför han, då såret ej observerats, smittat sin unga brud. Fallet behandlades genast efter bästa kända metod, men ändå uppträdde sjukdomens svårare former. Det första såret följdes av dithörande sekundära symptomer. Det uppstod sår på olika ställen av den stackars hustruns kropp, slemhinnorna angrepos, och hon miste allt sitt hår. Ej ens ögonbryn, ögonhår och håren i näsvingarna fick hon behålla. Det behövdes flera månader, innan håret började återväxa. När nu detta äntligen inträffade, var emellertid det nya håret grovt och borstigt, och när det nått en längd av omkring 1 1/2 tum, påminde det i hög grad om getragg. Det kunde varken kammas eller på annat sätt behandlas. Hennes utseende blev till hennes vänners häpnad och hennes egen gränslösa förtvivlan fullkomligt avskräckande.

Enär hon ej hade en aning om sjukdomens natur och beskaffenhet eller faror, mötte det mycket stora svårigheter att förmå henne till ett månadslångt bruk av nödig medicin under minst två års tid. De följande åren gav hon livet åt flera för tidigt födda barn, vilka,vare sig de voro dödfödda eller levde några dagar, erbjödo bilden av sjukdom

och förruttnelse. Efter 4 eller 5 missfall gav hon livet åt ett barn, som visade alla tecken till ostörd hälsa. Då familjen icke långt därefter länmade samhället, kunde icke läkaren längre fullfölja sina observationer, men han ansåg föga troligt, att barnet kunde helt undgå följderna av det olycksbringande arvet.

Ett enda sådant fall efterlämnar ett outplånligt intryck, men det är tyvärr långt ifrån enastående. Många gånger har det inträffat, att personer med obegränsade rikedomar meddelat syfilis åt sina hustrur och där all mänsklig hjälp arbetat förgäves med att utrota sjukdomen och befria familjen från följderna av mannens brottsliga otrohet.

Andra för betraktaren mindre synbara följder men ändock av dödande eller förstörande verkningar, kunna tillstöta och angripa den oskyldiga hustrun, som sålunda kommer att få umgälla sin makes brottsliga handlingar och laster. En av Philadelphias mest framstående läkare har för författaren av denna bok försäkrat, att det är fasaväckande och upprörande att iakttaga de hemska följder, som drabba hustrur, vilkas män lidit av gonorré. Även om mannen trott sig vara för längesedan botad och sålunda ansett sig oförhindrad att ingå äktenskap, alldenstund han ej på flera år märkt några symptom av sin sjukdom, kan han icke dess mindre överföra genokokker till hustruns vagina, varefter infektionen inom kort tränger sig fram till livmodern och vidare genom äggledarna ända framtill äggstockarna. Det kan då bli nödvändigt operera bort dessa och såmedelst göra kvinnan »könlös» för att bespara henne lidande och rädda henne från en ofta säker död.

I ett föredrag, som en framstående läkare i New York höll vid stadens sällskaps årsmöte, fäste han särskild uppmärksamhet vid de symptom, som hos hustrur uppträda, vilka varit utsatta för följder av gonorré, till vilken sjukdom mannen varit skulden. Därvid yttrade han, att han haft för vana att tillkalla de äkta männen för ett enskilt samtal, sedan deras hustrur besökt honom i och för konsultation beträffande vissa underlivslidanden. Han ville därigenom utforska om mannen iakttagit sin trohetsplikt inom äktenskapet, eller om hans oregelbundna levnadssätt före giftermålet var orsaken till hustruns sjukdom. »Numera», fortfor han, »är det onödigt att underkasta mannen en dylik förödmjukande undersökning, emedan de symptom och det tillstånd hos hustrun, som stadfäste diagnosens riktighet, utgjorde ett fullgiltigt bevis för sjukdomens ursprung. De många tusen äkta män, som klaga över sin hustrus fullständigt brutna hälsa, hava i många fall endast sig själva att anklaga för den förstörelse, som åstadkommits».

Det stannar dock icke endast vid det anförda. Fäder hava medfört sjukdomen till hemmet och genom handdukar eller dylikt överfört den till de hemmavarandes ögon, varigenom ögoninflammationer, som hotat med fullständig blindhet, blivit en följd. Ett sådant fall har berättats för mig. En fader med flerasmå barn smittade ned hela sin familj. Barnen fingo bada i det badkar, som fadern använt, och, fastän vattnet ombytts, blevo de alla smittade.

För att erhålla en mera detaljerad kännedom om könssjukdomar och deras fruktansvärda följder måste jag hänvisa läsaren till ett annat av mig utgivet arbete, »Vad en ung man bör veta». Vad som där blivit sagt om kyskt och sedligt liv gäller i lika om ej högre grad för var och en, som ingått äktenskap.

Även om en brottslig fader skulle lyckas undgå sjukdomar, hotar honom dock faran att bliva upptäckt och avslöjad av de sina, varjämte han aldrig kan undgå att plågas av den sanningen, att hans utsvävningar enligt naturens ordning medföra laster hos barnen. Det kan ej vara någon angenäm känsla för en fader att vara övertygad om, att alla de laster, som härjat hans eget liv och förstört hemmets lycka, skola överflyttas på hans barn. Om hans barn under kommande år råka in på orätta vägar, kan han inte ens trösta sig med den tanken och förvissningen, att han icke själv varit dem ett föredöme på den dåliga vägen. Julia, dotter till kejsar Augustus, var ej bättre än sin fader. Hon gav upphov till en son, som ej gav någon av dem efter i sina lustars styrka. Så te sig de inflytanden, som icke blott förstöra hemmens lycka utan även hela folks. Vid den kärlek, du hyser till din hustru, vid den känsla, du hyser till dina barn, vid den aktning du har för dig själv och den fruktan du borde hysa för Gud, ja, vid allt, som är dig heligt och dyrbart besvär jag dig att hålla ditt äktenskapliga trohetslöfte okränkt.
NIONDE KAPITLET.

Bruden.

I denna avdelning skola vi sysselsätta oss med vad en ung nygift man är skyldig att iakttaga gent emot sin maka.

Detta första kapitel vill jag ägna åt en kort redogörelse för vad han har nödvändigt att veta beträffande den unga kvinna, som skall dela hans hem och liv. När vigselorden äro uttalade av prästen, är hon redan hans hustru, men här begagnar jag ordet brud ej blott för bröllopsdagen utan även för de första dagarna och veckorna efter bröllopet eller den s. k. smekmånaden.

Utan tvivel finns ett stort antal unga män, som ännu ej inträtt i det äkta ståndet, vilka skola slå upp denna bok för att vinna någon insikt i de förhållanden, som tillhöra äktenskapet. Det finns också ingenting i detta arbete, som ej må bliva känt av varje till mogen ålder kommen man. Varje ung man skulle också otvivelaktigt ha stor nytta av den kunskap, som denna bok meddelar. Jag är även fullt medveten om, att många unga män, som stå i begrepp att binda sig för livet, skola studera denna bok för att där finna medel att undgå följderna av redan begångna misstag. Då jag åtagit mig värvet att undervisa den unge mannen

och maken om det, som är viktigt för honom att veta rörande hans brud, måste jag upplysa honom om, att nödiga kunskaper rörande den kvinnliga naturen kan han endast erhålla, om han studerar en annan del av detta bibliotek.

Det är av ytterst stor vikt, att mannen inhämtat tillräcklig kunskap om könsorganens beskaffenhet och ändamål samt erhållit en riktig uppfattning om äktenskapets natur och ansvar samt hans skyldigheter i förhållande till kvinnan. Därför nödgas jag hänvisa läsaren till kapitlen VII, VIII och IX i arbetet »Vad en ung man bör veta».

Som ett tillägg till tredje kapitlet av denna del vill jag fästa mannens uppmärksamhet på det faktum, att hos kvinnan förefinnes långt mindre behov och tillfredsställelse av könsumgänge än hos mannen.

Troligen komma vi sanningen närmast, om vi påstå, att ett stort flertal kvinnor i hög grad sakna förmågan av könsnjutning. I avseende på intensiteten av könskänslan kunna kvinnorna indelas i trenne grupper.

Första gruppen omfattar det ej obetydliga antalet kvinnor, vilka i allmänhet anses sakna erotiska böjelser och känslor. Tillståndet i fråga kan förklaras på trefaldigt sätt. En del fall ha sin orsak i ett dåligt hälsotillstånd i allmänhet, som småningom utvecklar sig genom bristande kroppsrörelse och alltför ringa friluftsliv. I andra fall orsakas det av sällskapslivets alltför stora fordringar, av sena timmar eller hårdsmält föda, av osund romanläsning och ej minst avför stark snörning, varav följer försvagande och undanträngande av köns- och andra vitala organ från deras rätta plats i bäcken- och bukhålorna. Kunde kvinnorna blott föreställa sig, vilka fröjder livet kan bjuda dem om de blott ville bekväma sig till ett förnuftigt levnadssätt, skulle antalet av de män och kvinnor, som ifrågasätta, att äktenskapet kan vara ett missgrepp, vara ytterligt litet.

En orsak till könslig likgiltighet hos många kvinnor torde också ligga i det förhållandet, att tillvaron av passioner betraktas som ovärdigt deras kön. Det gives hustrur, som med stolthet framhålla sin likgiltighet för det äktenskapliga könslivet. Sin köld och likgiltighet framställa de som en förtjänst i stället för en brist. Dock är det så, att Skaparen med denna som med varje annan normalt utövad kroppens förrättning förenar njutning och tillfredsställelse. Att intaga föda för att uppehålla livet är ju till och med förenat med njutning. Syn och hörsel kunna för oss vara en källa till den mest oblandade njutning. Visserligen köpes ej den alstrande förmågans utövande till billigt pris vare sig i ekonomisk eller fysiskt avseende, men så har också Skaparen i gengäld för dessa uppoffringar berett människan njutningar, som fullt uppväga detta offer. I Guds skapareplan ingår alstringsakten både som en njutning och en plikt, och den känsla, som utgör drivfjädern till släktets bevarande, är lika berättigad som den, vilken driver individen att skydda eget liv och hälsa. Det kan ej betvivlas, att Skaparen i och genom avlelsen anvisat en betydandeplats åt ömsesidiga böjelser och gemensamma känslor. Visserligen ha äktenskapen bekräftat, att befruktning kan äga rum utan samtidig sinnesrörelse från kvinnans sida, men följden är dock säkrare samt produkten av en sådan förening av högre värde, om båda i lika grad deltaga i den njutningskänsla, som framkallat den.

Likgiltighet för den könsliga funktionen från kvinnans sida kan också ha sin grund däri, att hon och hennes make ej fullt passa för varandra varken i fysiskt, moraliskt eller socialt hänseende. Olikhet i uppfostran och livsåskådning kan ha framkallat brist på harmoni, som verkat förstörande och dödande på deras ömmare känslor.

Vidare kan hustruns likgiltighet för könsumgänge förorsakas av den hos kvinnor så vanliga habituella

förstoppningen. En annan om än mera sällsynt orsak kan vara en eller annan missbildning, lokal tillslutning på grund av ofullständig bristning av hymen. En annan sällsyntare åkomma är vaginism eller slidkramp, som gör samlaget till en källa av obehag och svåra smärtor i stället för njutning. Om dylika förhållanden förekomma, är snar läkarehjälp av nöden för lokal behandling och insiktsfulla råd,

Andra gruppen består av kvinnor, som i det äktenskapliga umgänget finna en måttfull och normal njutning under förutsättning nämligen att de äro vid full hälsa, och att det ej sättes ifråga, då det är dem motbjudande. Det är utan tvivel det största antalet kvinnor, som tillhöra denna grupp, och de äro också meranormalt utrustade än de, som tillhöra den ena eller den andra ytterligheten.

Tredje gruppen utgöres av det fåtal, hos vilka könskänslan blivit en allt behärskande lidelse. Gruppen i fråga är ingalunda så talrikt representerad, som mången torde vara böjd att föreställa sig, och kvinnor av denna typ skulle aldrig ingå äktenskap annat än med män med god hälsa och stark fysik samt särdeles utpräglade sexuella tendenser. Ingår en man, som ej äger detta i tillräckligt hög grad, giftermål med en kvinna tillhörande denna grupp, kan det sättas i fråga, huruvida mannen eller kvinnan är den mest beklagansvärde. Då emellertid endast ett fåtal kvinnor tillhöra denna sistnämnda grupp, kvarstår såsom en allmän regel, att könsinstinkten är starkare utvecklad hos mannen än hos kvinnan samt att mannen utgör den aggressiva parten i den mänskliga familjen. Ehuruväl en viss kvinna kan vara i besittning av en mera utpräglad sexuell natur än en viss man, framträder dock aldrig den sexuella delen av hennes natur så starkt som hos den mest aktive man.

Fastän inom alla djurarter hannen spelar den aktives roll, kan han dock i intet fall tilltvinga sig umgänge med honan utan hennes vilja, och i de allra flesta fall bestämmes kopulationsakten av honans tillstånd. Endast vid en tidpunkt, då hennes kropp befinner sig i ett för befruktning lämpligt tillstånd, låter hon hannen närma sig, och det är just sådana perioder, som driver honom till handling. Samma regel borde i ännu högre grad vara gällande för mänskliga varelser, ehuru blanddem ett helt annat förhållande äger rum. Hustruns önskningar förbises oftast helt och hållet, så att hon antingen motvilligt underkastar sig eller fullständigt överväldigas genom en hänsynslös makes brutala fordringar.

År detta underordnande av hustruns önskningar och vilja under mannens godtycke en följd av domen över Eva: »och till din man skall din åtrå stå, och han skall vara din herre», då blev sannerligen kvinnans dom sträng, ty ett svårare straff än att bliva berövad rättigheten över sin egen kropp kunde svårligen påläggas henne. Äro alla de oförrätter, som i detta avseende tillfogas kvinnor, en följd av de första människornas olydnad mot Guds lagar, skola vi ock glädjas över de andliga och lekamliga fördelar, som den andra Adam återvunnit åt oss, och som nu även delas av kvinnan. Ingen i världen kan vara mera benägen att tillerkänna henne alla hennes naturliga rättigheter än den man, som genom sina handlingar söker hävda den manliga karaktärens ädelhet och i rikaste mått skapa sig själv lycka och välsignelse, just därför att han är hennes make. Alstringsdriften är hos kvinnan icke blott mindre utpräglad än hos mannen utan också av kortare varaktighet. Vid 45 års ålder börja vanligen kvinnans generationsorgan undergå vissa förändringar, som omöjliggöra befruktning och barnsbörd. Vid denna ålder inställa sig hos henne på könslivets område vida mer framträdande inskränkningar än dem, mannen erfar, då hans alstringsförmåga börjar avtaga. Beskaffenheten av dessa förändringar och derasinnebörd för hustrun och mannen komma att behandlas i följande del av detta bibliotek. Den kommer huvudsakligen att beröra medelålders män, och det vore av stort gagn för unga, gifta män att i tid få kunskap om vad som i framtiden väntar dem, så att de från början kunde ordna sina äktenskapliga förhållanden, så att de även vid mera framskriden ålder medförde största möjliga glädje och välsignelse.

Verkningarna av könsumgänget är på nygifta kvinnor och män tämligen i ögonen fallande. Ofta bli de som förut haft ett friskt och kraftigt utseende, bleka, glåmiga och magra. Icke så sällan inträffar också raka motsatsen. Hos kvinnorna särskilt ser man rätt ofta, att den unga flickan, som förut haft ett sjukligt och blekt utseende, efter giftermålet hastigt utvecklat sig till en stark, levnadsglad och kraftig kvinna.

Åter andra få sin hälsa till viss grad förbättrad men undvika moderskapet och beröva sig härigenom själva fördelen av fullständig hälsa. Dessa fall äro dock sällsynta. Giftermålet innebär emellertid så olikartade

möjligheter, att ingen man eller kvinna bör våga att sätta allt på spel vid ovisshet, alldenstund undantagen äro sällsynta. Ett obestridligt faktum är dock, att många kvinnor, som före äktenskapet äro svaga, nedstämda och ständigt oroliga, efter detsamma blivit förhoppningsfulla, lugna och starka. Andra åter, vilka levt förnöjda i sin egen krets och genom giftermålet förflyttats till för dem främmande förhållanden, ha blivit nervösa, modlösa och oroliga.

Vore alla förhållanden inom en sådan personskönsliv kända, skulle orsakerna till dessa förändringar befinnas vara å ena sidan en lämplig återhållsamhet och å den andra tygellöst hängivande åt könsdriften. Utsvävningar på dessa områden förekomma tyvärr alltför ofta inom äktenskapet. Mannen får därigenom sin fysiska kraft försvagad och sin intelligens nedsatt. Den kraft, som förslösas på könslivets område, tages från intelligensområdet, och följden blir den, att mannen blir oduglig till studier, varjämte hans själsförmögenheter på flera sätt taga skada. Den äkta mannen blir härigenom vid dåligt lynne och benägen för ensamhet. En make, som i det äktenskapliga umgänget gör sig skyldig till överdrift, fördärvar sin egen njutningsförmåga samt gör sin hustru orätt. Icke nog med att han berövar henne all möjlighet att känna tillfredsställelse, utan han sätter henne dessutom ur stånd att vara honom själv till den glädje, han söker hos henne. Han kommer att göra slut på hustruns tillmötesgående, medverka till sjuklighet och nervositet hos henne samt förvandla henne till en kraftlös, lidande sjukling, varigenom han ådrager sig ständiga utgifter för läkarevård och sjukskötsel, vilka utgifter kunnat undvikas. En äkta man av denna typ förstör ofta av ren okunnighet just de fysiska egenskaper, som gjorde hans hustru så tilldragande för honom, och grusar således själv den grundval, på vilken hemmets lycka måste byggas. En så abnormt stegrad könsdrift hos mannen kan vara en följd av tidig självbefläckelse och därefter av osedliga förbindelser, frossande i smutsiga skildringar, i avbildningar av nakna kroppar samt av läsning avsinnesretande romaner, vilket allt befläckar inbillningen och skapar felaktiga begrepp rörande de äktenskapliga förhållandena. Tillåter man sina tankar att alltför mycket sysselsätta sig med dylika ämnen, blir blodtillströmningen till könsorganen alltför stark. Man undviker detta genom att rikta sina tankar på annat, iakttaga en hänsynsfull måttlighet, undvika alla hetsande och retande intryck, flitigt använda kalla bad, föra ständig diet och för övrigt ägna vården av kroppen tillbörlig uppmärksamhet och härvid icke glömma att flitigt använda sig av gymnastik och kroppsrörelser i fria luften. Idrott och fria lekar i friska luften utöva ett synnerligen välgörande inflytande på kroppen och äro en god hjälp i kampen mot drifterna. En man, som behöver hjälp med avseende på avhållsamhet, gör klokt i att helt anförtro sig till sin hustru. Hennes inflytande kan bliva honom till god hjälp, ty i detta liksom i andra fall är en finkänslig, hänsynsfull hustru den bästa motvikten mot faror och överdrifter.

TIONDE KAPITLET.

Sparsamhet och omtanke från mannens sida.

Det är rätt få män, som helt förstå vidden av det ansvar, som åligger dem i avseende på vården av den skatt, som blivit dem anförtrodd. Vid sitt första inträde i det äkta ståndet äro de utsatta för stora faror att begå ödesdigra misstag. Hur mången make har inte av bristande hänsyn låtit sin lidelse hos hustrun väcka en sådan känsla av vämjelse, att det förkvävt kärleken! Så har alla utsikter till framtida lycka tillintetgjorts, och grunden har lagts till oändliga lidanden och strider såväl för honom själv som för hustrun.

En nygift man borde först och främst besinna, att många kvinnor ända till den stund, då de inträda i äktenskapet, levat i så gott som fullständig okunnighet om alla till könslivet hörande frågor. Det finnes till och med kvinnor, som ej ens äga någon kännedom om de fysiska skiljaktigheterna mellan män och kvinnor. Andra äga visserligen en aning om att sådana skiljaktigheter existera, men utan att en tanke på könsumgängets verkliga art någonsin inträtt i dessa föreställningar. Detta sista förhållande får icke betraktas som någon allmän regel, fastän det gives många exempel härpå. Jag har hört talas om unga hustrur, som

nalkats sin första barnsäng utan att förstå orsaken till kroppens tilltagande, och ganska nyligen hörde jag ett fall, när en läkare redan var i rummet för att biträda vid en normal förlossning, där den blivande modern var övertygad om, att hon skulle genomgå en svårare kirurgisk operation. Hon var fullständigt fången av den föreställningen, att läkaren endast genom en inskärning i hennes underliv kunde skaffa fram barnet till världen.

Även om man säger, att dylika förhållanden bära vittne om ursäktlig okunnighet, så ändrar detta ju inte själva faktum. Nygifta män borde därför ej förbise möjligheten av att en dylik okunnighet verkligen kan förekomma. Även om den är otänkbar hos hans egen brud, måste han taga med i räkningen det allmänna tillstånd av svaghet och utmattning, som blivit en naturlig följd av det förberedande arbete, som finner sin avslutning i bröllopshögtidligheterna. Denna sida av saken har jag emellertid redan berört, vadan jag näppeligen behöver spilla flera ord därpå.

Hos mindre bemedlade åtgå kanske veckor och månader, som upptagas med sömnad och annan utrustning. Hos de rika är det tvånget att underkasta sig sällskapslivets fordringar och sedvänjor. I båda dessa fall bliva nerverna angripna, och de flesta kvinnor gå denna livets mest genomgripande händelse till mötes i ett sorgligt tillstånd av nervretlighet och kraftlöshet. Denna kraftnedsättning berättigar varje brud till den omsorgsfullaste hänsyn och ömmaste varsamhet från makens sida.Okunnighet, hänsynslöshet eller ohejdad lidelse gör ofta, att föreningen mellan båda ofta blir olycksbringande, och följderna ofta av allvarligaste art. Första akten i det drama, vars slutscen är äktenskapets upplösning och skilsmässa inför domstol, spelas mycket ofta natten efter den dag, som bevittnat vigselceremonien. Detta är ett lika sorgligt som obestridligt förhållande och torde få tillskrivas bådas okunnighet och oerfarenhet. Det orsakas av hustruns brist på kunskap och överseende och mannens brist på taktfull uppskattning av det grannlaga i hans nya ställning liksom brist på kunskap av de faror och det ansvar, den innebär.

I Grekland råder ett bruk, som bestämmer, att trenne dygn skall förflyta mellan bröllopet och det första samlaget. Detta är ett bruk, som borde införas i alla länder. Tillfälle skulle då lämnas den unga, uttröttade bruden att återhämta krafter, varför hon med större lugn kunde möta det slutliga invigandet i äktenskapets fullbordande.

Men det skulle även lända brudgummen till stort gagn, ty han finge då tillfälle till självbehärskning och återhållsamhet, som bäst anstå det unga förhållandet. Det skulle även tillförsäkra honom en betydligt större lycka, en lycka, som hade de allra största utsikter att vara under de långa år, som ligga framför det unga paret.

En finkänslig man måste rodna inför tanken på alla de hustrur, vilka inför läkare måste medgiva, att den ende man, som förgått sig mot dem, var deras egenmake på själva bröllopskvällen. Nyligen har jag hört berättas ett fall, där den unge maken, som ej kunde återhålla sin otålighet och stormande häftighet, hos sin hustru framkallade en sådan avsky, att hon lämnade brudgemaket och därefter absolut vägrade att återvända till sin man. Så plötsligt och tragiskt avbröts en förbindelse, som med användande av hänsynsfullhet torde hava utvecklats till ömsesidig lycka och välsignelse under många, långa år.

I sin bok »Öppet språk angående frågor, som ej pläga öppet avhandlas» skriver d:r Henry L. Guernsey följande: »Den unge maken bör med oändlig ömhet och hänsynsfullhet utöva sina nyvunna rättigheter, ty det finnes icke, fastän flertalet av män så föreställa sig, å brudens sida till den grad utpräglade erotiska känslor, att hon på grund därav skulle vilja medgiva sådana friheter. Hon har också obestridlig rätt att från brudgummens sida mötas med varsamhet. Ej så sällan inträffar det, att hennes känsligare sinne och kvinnliga blyghet såras så djupt, att hon ej på många år kan övervinna en motsatt behandling från mannens sida. På grund av den skräck, som injagats hos henne genom mannens i hennes ögon alltför råa och skoningslösa uppträdande, kan hos henne uppstå en ovilja mot själva den kroppsliga föreningen, som likväl utgör kronan och inseglet på ett i ordets hela bemärkelse lyckligt äktenskap.»

Mrs E. B. Duffey yttrar i en bok, benämnd »Könens inbördes förhållande», följande: »Förhasta dig ej! Plocka ej den efterlängtade frukten förrän den ärmogen, ty då förlorar den sin doft och sötma. Uppträd hellre i ditt äktenskap med den vane förförarens varsamhet än med kvinnorövarens våldsamhet. Du skall då finna belöningen för ditt tålamod både ljuv och varaktig. Passionernas knopp får ej i förtid öppnas av ovarsamma händer. Den kräver tid för att uppnå sin skönhet. Om den unga hustrun mötes av en stormande våldsamhet, som hon ej förstår, får hon den uppfattningen, att hennes make fäster större vikt vid att tillfredsställa sina egna begär än vid hennes känslor Tröttas och plågas hon med ömhetsbetygelser, vilkas art äro henne fullkomligt främmande, ja, t. o. m. motbjudande under den första äktenskapliga tiden, är faran stor, att passionens späda knopp aldrig slår ut till

blomma utan helt och hållet vissnar. Då skall den unge maken endast ha sig själv att skylla, om han för hela livet finner sig bunden vid en fullkomligt likgiltig och osympatisk hustru. Utan svårighet kunna vi föreställa oss de föga tillfredsställande äktenskapliga förhållanden, som bli en naturlig följd av den äkta mannens hetsighet och bristande kunskap vid äktenskapets början. Finner han en hustru, som ej återgäldar hans häftiga känslor, betvivlar han hennes genkärlek, enär han i enlighet med sin natur ej kan förstå en kärlek som ej är parad med lidelse. Hon å sin sida känner sig kränkt och förnedrad vid varje närmande av maken, i synnerhet om detta sker mot hennes vilja. Hon har svårt att förstå, huru ömhet kan stå tillsammans med lidelse. Den förra känner hon inom sig som självförnekelse och uppoffring av det käraste för en annan,och den senare anser hon som höjden av självisk och våldsam lystnad.»

Man måste sålunda med stor försiktighet vara på sin vakt för de överdrifter, som så lätt vilja åtfölja det första äktenskapliga samlivet. Den förf. vars ord nyss anförts, yttrar vidare: »Med fullt fog vågar jag göra det påståendet, att det bland männen ej förekommer en på femtio, som ej under de första åren av sitt äktenskap har missbrukat sin hustrus eftergivenhet i avseende på könsligt umgänge. Detta är ett förhållande, som ensamt är nog för att förklara de överhandentagande kvinnosjukdomarna. Med detta har jag inte velat hava sagt, att för varje kvinna de skadliga följderna taga sig uttryck i inflammationer och sårnader, men i många fall har det dock blivit följden. Det är dock inte därför min mening att utslunga någon anklagelse mot de äkta männen. Jag påstår ej, att de begå medvetna oförrätter, men jag anklagar dem för mer än lovlig okunnighet. De äro fullt ut lika okunniga som deras män och giva alltför ofta vika för makens anspråk och fordringar och detta till och med vid tillfällen, då det borde vara en samvetssak för dem att överväga sitt medgivande.

Kvinnans fint byggda, ömtåliga generationsorgan missbrukas ej sällan genom för ofta upprepat könsumgänge i så hög grad, att sårnader och inflammationer uppstå, som förvandla henne till en stackars bruten sjukling. Icke ens mannen själv förstår orsaken härtill, eller är han oförmögen att till fullo inse hela vidden av sin egen dårskap. Han framhärdar således påsjälviskhetens väg, fastän han förorsakar sin hustru svåra lidanden och förvärrar hennes tillstånd, som blir alltmer hopplöst. En make kan i andra avseenden vara idel ömhet öch godhet, ja, han kan t. o. m. vilja skydda den kvinna han håller kär, för varje den minsta lilla vindfläkt, men i detta avseende bete sig mot henne på ett sätt, för vilket jag ej kan finna ett lämpligt ord.»

D:r George H. Napheys yttrar i ett arbete med titeln »Livets fortplantande» vid tal om denna fråga: »I många fall blir följden av den unge mannens tanklösa och brådstörtade beteende, att grunden lägges till många sjukdomar i livmodern och nervsystemet. För en enda natts njutning får han böta med många års obehag. Måtte han därför, sedan väntans långa tid nått sitt slut och han trycker den åtrådda skatten i sina armar, mottaga den med varsamma händer och vårda den, så att den kan lända till långvarig framtida lycka! Må han vara hänsynsfull, behärskad och, om så är nödvändigt, självförsakande! Han skall aldrig behöva ångra, om han några dagar uppskjuter att begagna de rättigheter, som lagen tillerkänner honom. Det skall däremot bringa honom den största missräkning, om han på ett skoningslöst eller brutalt sätt tillvällar sig dem.

En äkta man får aldrig förgäta, att det första kroppsliga närmandet mellan makar i regel medför en rent fysisk smarta för hans unga brud. Hon endast tåligt underkastar sig men njuter ej därav. Denna smärta får ej vara av alltför allvarlig art eller räcka för länge.Skulle så vara förhållandet, kan man vara övertygad om, att inte allt är, som det bör vara. Bringar ej fullständig vila de angripna delarna i normalt skick, bör läkare konsulteras. Det är nödvändigt, att moderation iakttages i äktenskapets början. Denna varning är så mycket mera befogad, som jag vet, att specialister i kvinnosjukdomar ständigt ha till patienter kvinnor, som under månader och år få lida för tiden närmast efter bröllopet.»

De smärtor och obehag, som författaren åsyftar, hava sin orsak i hymen, en bildning hos den jungfruliga kvinnan. Hymen är en halvmånsformig utvikning av slemhinnan, som ligger strax innanför slidans mynning för att skydda de ömtåliga inre delarna av kvinnans generationsorgan samt mot inträngande av främmande ämnen. I samma grad som kroppen utvecklar sig, antager stundom hymen en sådan fasthet, att dess genomträngande förorsakar svåra smärtor. Blott detta förhållande borde vara den unge, nygifte mannen en maning till hänsynsfullhet.

Smärtan, som uppkommer, då hymen genomtränges, är beroende på den starka spänning, som varje våld på hymen förorsakar vid dess fästpunkter i slidväggen. Under vissa omständigheter framkallar detta en intensiv smärta. Då hymen brister, uppstår ofta en blodförlust, som stundom föga märkes men ibland kan vara nog så betydlig.

Det fanns en tid, då tillvaron av hymen anågs såsom ett otvetydigt bevis på kvinnans jungfrudom och dess frånvaro betraktades som ett tecken till attkönsumgänge ägt rum. Oaktat det visst är sant, att hymen finns kvar hos de flesta jungfrur, så är detta dock inte förhållandet hos alla. Den kan nämligen under barndomen på ett eller annat sätt ha blivit bräckt eller också redan vid födelsen fattats. Är hymen abnormt fast, kan t. o. m. kirurgens hjälp vara nödvändig vid densammas avlägsnande, emedan den då utgör hinder för menstruationen.

I en skrift betitlad »Vad kvinnor borde veta» säger mrs E. B. Duffey: »Det är en allmänt spridd åsikt, att den äkta mannen vid äktenskapets fysiska fullbordande erhåller beviset för sin hustrus föregående kyskhet. Får han detta bevis, kan han vara rätt säker på att det är avgörande, ehuru visserligen ett eller annat undantagsfall finnes, där beviset varit utan betydelse. Uteblir denna som giltig varande bevisning, vore det högst orättvist och grymt att endast på grund härav anklaga sin hustru att före äktenskapet levat okyskt. Genom olyckshändelser har detta bevis kunnat förstöras, och det kan också inträffa att det aldrig förekommit.»

D:r Naphey skriver: »Närvaro eller frånvaro av hymen utgör intet säkert bevis. I själva verket finnes intet tecken som ens för den sakkunnige gör det möjligt att med säkerhet avgöra, huruvida en kvinna varit föremål för könsumgänge eller icke. Det bevis, som mannen bör fästa avseende vid, är ett blygsamt uppträdande före bröllopet, frånvaron av både låtsad okunnighet och stötande förtrolighet med ämnet. Framför allt bör han fästa avseende vid ett rent, gudfruktigtsinne. Finnas dessa egenskaper har han ingen anledning hysa något tvivel om sin hustrus trohet och kyskhet.»

Den nygifte mannen bör ha klart för sig, att så snart obehag erfares vid första samlaget, läkares råd bör anlitas, om detta smärtande hinder ej snart försvinner utan kvarstår en eller ett par veckor. Då kvinnan vid framskriden ålder ingår giftermål, kunna svårigheter uppstå, som endast genom läkares ingripande kunna undanröjas.

Vi måste, innan vi lämna detta ämne, för den nygifte unge mannen klargöra en fara, för vilken han utsätter sig genom att njuta vin eller andra stimulerande drycker under bröllopshögtidligheterna. En svårare prövning kan näppeligen drabba ett hem, än att en idiot födes till världen. Äro alla av läkare konstaterade fall i alla detaljer pålitliga, är orsaken till sådana olycksbarns födelse den, att avlelsen ägde rum vid en tidpunkt, då antingen hustrun eller mannen eller också båda hade förtärt starka drycker. Den tillfälliga idiotien hos en berusad man eller kvinna nedärves således hos barnet, som under hela sitt liv blir berövat sin mänskliga rättighet på grund av föräldrarnas felsteg, Härigenom ha de felande ådragit sig den mest fasansfulla förbannelse, som kan drabba dem som följd av mänskliga misstag.

Glöm ej heller, att fysisk svaghet hos din brud ger anledning till en svag avföda! Sannolikt är fysisk svaghet hos bruden jämte för stor eftergivenhet under den första tiden av äktenskapet antingen var för sigeller tillsamman huvudorsaker till den ovanligt stora dödlighetsprocenten hos förstfödda barn.

Den sällhetskänsla, som ej av lyckliga äkta makar kan döljas, är både skön och rörande. Yttringarna av den mänskliga kärleken äro lika tilltalande som fåglarnas förhållanden, när de i vårens ljuvliga tid anlägga sin vackraste fjäderskrud, sjunga sina ljuvligaste sånger och reda sina nästen. En ung brud yttrade en gång till en väninna: »Det är för gott för att kunna räcka länge.» Så förhåller det sig även. Denna intensitet i den alstrande verksamheten måste lämna rum för viloperioder, om ej kraftuttömning och död skola bliva den oundvikliga följden. Vågen kan ej tänkas kvarstå på sin höjdpunkt, Den måste sjunka tillbaka för att hämta kraft till förnyad stigning.

Endast i det egna hemmet kunna det gifta livets fröjder hållas vid makt. För den skull borde aldrig nygifta bo annat än för sig själva, såvida detta ligger inom det möjligas gränser, Redan att bo i samma hus som den ena partens föräldrar har sina avigsidor, och att bo på pensionat eller hotell är inte blott obehagligt utan till och med

farligt.

Studera vi fåglarnas värld, finna vi inga pensionat, och dylika borde ej heller finnas i människornas värld. I synnerhet för nygifta medföra de stora olägenheter och faror. De behöva ensamhet så att de ej ständigt besväras av nyfikna blickar. På sådana ställen kan ingen undgå skvaller och prat. Hustrun måste leva i tvungen sysslolöshet och tillbringa en stor del av tiden nästan som en fånge på sitt rum. Härjämte är honutsatt för faror, som kunna nedlägga frön till svartsjuka eller kallsinnighet. Ett hotell eller pensionat är på intet vis ett lämpligt ställe för nygifta, vilka ju alltid äro berättigade till föräldraglädje. Nästan varje läkare kan intyga, att många hustrur anropat honom om bistånd till förintande av deras foster, emedan de bodde för obekvämt att bilda familj, då de antingen bodde på hotell eller voro inackorderade.

Hur anspråkslöst det egna hemmet än är, är det dock att föredraga. Kan ni omöjligt skaffa er ett eget hem, så hyr en bostad, men börja aldrig ert gifta liv anspråksfullt och överdådigt. Anpassa er efter era villkor, men drag ej växlar på en oviss framtid. Kan ni ej från början lägga undan penningar, betvivlar jag, att ni någonsin skall kunna göra det. Skulder äro alltid en black om foten, som beröva hustruns kinder dess friska färg och mannen hans levnadsmod och hoppfullhet. De skola ständigt kasta en mörk skugga över era framtidsutsikter och framkalla missmod och förtvivlan. Försök att inrätta ert liv så, att ni varje år kan lägga av en om än aldrig så liten summa. Kan ni ej genast skaffa er ett eget hem, så måste ni göra upp en plan för att vinna detta mål så fort som möjligt. Tänk vid förverkligandet av denna plan mera på verkliga behov och ömsesidig trevnad än på lyx och fåfänga. I sammanhållningen, ej i utbredningen ligger hemmets lycka. I ett stort hus behöves flera tjänare, som blott medföra ökad oro och vålla hustrun ständiga förargelser då i stället allt borde göras för att bespara henne onödig ängslan. Dessutom ökas familjens utgifter utan attmannen och hustrun egentligen ha annan valuta än att med större lugn kunna tänka: »Vad skola våra vänner tänka om oss?» Om ni äro måna om att era vänner skola tänka högt om er, så låt förståndet men ej känslorna sitta i högsätet.

Både mannen och hustrun måste vara arbetsamma. Arbetsamhet är nödvändig för hälsans bevarande och för gynnsamma omständigheter vid det väntade barnets födelse. kättja är till stor olycka för dem båda. Missnöje, obelåtenhet och skilsmässa äro alltid barn av lättjan.

Ett av ditt livs lyckligaste ögonblick skall otvivelaktigt inträffa, då du för första gången träder in i ditt eget hus, som du med rätta kan kalla ditt hem, och för första gången sätter dig vid eget bord. Vill du att denna glädje skall vara beständigt, så upphör aldrig att visa uppmärksamhet och hängivenhet. Du bör vänja dig att i såväl ord som handling giva uttryck åt din tillgivenhet, och din uppskattning av varje din hustrus ansträngning att göra hemmet trevligt, maten smaklig och ert gemensamma liv så glädjerikt som möjligt. Låt henne alltid förstå, att du uppskattar varje ansträngning, hon underkastar sig! Låt aldrig den tanken få insteg hos dig, att ditt ständigt upprepade beröm kan för henne bli sårande enformighet! En hustru, som älskar sin man, skall alltid gärna mottaga uppmuntrande beröm, beundran och ömhet från hans sida.

Börja ni däremot ert samliv med strid om huruvida mannens eller hustruns vilja skall vara denbestämmande, så hava ni all orsak att vänta strid hela ert äktenskapliga liv igenom. Var och en måste bemöda sig om att överträffa den andra i hänsynsfull eftergivenhet, ja, självförsakelse, om fröjd och ljus livslycka från början skola få hemortsrätt i ert nya hem och där kvarstanna under år, som komma. ELFTE KAPITLET.

Den unga hustrun och moderskapet.

Redan förut har framhållits, att arbetsamhet och flit äro hös en ung hustru lika väsentliga för hemmets förkovran i yttre hänseende som för hennes egen hälsa och livslust. Den kvinna, som tillbringar sin tid i sysslolöshet, är alltid olycklig och skall förr eller senare också draga olycka över sin omgivning. Hennes husliga omsorger och plikter äro snarare att betrakta som en stor välsignelse än som någon olycka.

Men också denna sak får ses mer än från en sida. Det finns tanklösa män, som icke alltid uppskatta vidden och betydelsen av de på kvinnans lott fallande plikterna. Dessa plikter äro emellertid legio. Nu talar jag ej om hustrur, som leva i överflöd och aldrig behöva få sin önskan ouppfylld. Jag tänker på det stora antal hustrur och mödrar,

som tillhöra medelklassen, jag tänker på alla dem, som sträva med hushålls- och andra plikter i föga bemedlade hem. Den äkta mannen borde betänka, att om de vackra inskrifterna, som pryda kyrkogårdarnas minnesvårdar, översattes i vardaglig prosa, så skulle de berätta för oss om många tusen martyrer, som fått sätta till sitt liv med arbete på att laga kläder, sömma, baka och skura. De skulle

kunna berätta, att tusental av dessa mödrar dödats av symaskinen, kökssleven, sopkvasten och barnvaggan. Trettioåriga kriget var varken så mördande eller långvarig som den strid, som från tidigt på morgonen till sent på aftonen utkämpas av den väldiga här av strävsamma hustrur, uppoffrande mödrar och bekymmersfulla husmödrar. Över alla hemmets tusen små göromål skall husmodern ha ett vaksamt öga. Har gossen tappat sin bok eller flickan ej kan finna sin hatt, så skall mor hjälpa dem. Om den minsta gråter under natten, så vaknar genast den lättsövda och ängsliga modern, under det fadern fortfar att sova. Är barnet sjukt, vakar hon ängsligt natten igenom vid dess vagga. Kommer mannen sjuk hem, så får inga än så stränga modersplikter hindra henne från att också åtaga sig plikterna som sjuksköterska. I hälsa och sjukdom, i lyckans som i medgångens dagar, under dagens id och nattens tysta timmar är makan och modern medelpunkten för en mångfald plikter och för aldrig upphörande fordringar och förväntningar.

Den unge äkta mannen bör alltid tänka på de plikter och krav, som hela dagen äro hans unga hustrus lott, innan han ställer nya anspråk på henne. Han bör aldrig glömma, att hon i kroppsligt avseende är svagare än han själv, att hennes könsliv är mera slumrande och att, när hon är överansträngd, hon har rätt till de allra största anspråk på att bli behandlad med mera omtanke och hänsyn än annars.

Vilka fordringar den nygifte mannen än ställer på sin hustru, borde han alltid komma ihåg, att han skadarsig själv, om han ej tar nödig hänsyn till hennes kroppsliga befinnande och mångahanda sysslor.

Vill ett ungt par tillförsäkra sig varaktig lycka, få de ej ens tänka på att sätta sig över det särskilda ändamål, för vilket Gud har instiftat äktenskapet. Vilka andra ändamål det än må innefatta, så är dock dess huvudsakliga och ursprungliga uppgift att bidraga till människosläktets fortbestånd. Den uppmaning, Herren gav Noa med orden: »Varen fruktsamma och förökens och avlen av eder på jorden och förökens uppå henne», gäller med samma kraft än i dag. Israels folk betraktade barnlöshet som en familjs största olycka. Det ansågs till och med medföra personlig skam och vanheder. Då Hanna i templet bad om en son, gav hon uttryck åt den längtan och de önskningar, som uppfyllde varje israelitisk kvinnas hjärta och sinne, så snart hon ingått äktenskap. När Herren lovat Abraham och Sara, att deras efterkommande skulle bliva talrika som stjärnorna på himlen, ansågo de sig hava fått delaktighet av den rikaste välsignelse, som stod i Guds makt att giva dem.

Denna uppfattning är även rådande i Indien, vars folk hyllar månggifte i teori fast mera sällan i praktiken. Släkten måste bland sina medlemmar räkna en präst, och en familj får ej sakna barn. Lagen medgiver därför mannen att taga sig två eller flera hustrur, på det att ätten ej måtte dö ut.

Äktenskapet kan ej bliva till sann välsignelse, förrän dess förnämsta ändamål vunnits, förrän det välsignats med barn. Det ligger sanning i följande ord: »Mannenbehöver kvinnan, liksom kvinnan behöver mannen, och båda behöva de barnen.» Uppgiften att fortplanta släktet är icke endast ett skriftens bud, utan den har sin rot djupt inne i mannens och kvinnans innersta väsen. Det är en omedveten naturlag, som bjuder att uppehålla vårt släkte. Det är en säker borgen för livets bestånd. Kärlekens slutliga mål är giftermål, och dettas naturliga uppgift blir att alstra avkomma. De giftermål, som ingås med bestämd avsikt att undvika att avla och föda barn, ställa sig helt och hållet i de köttsliga drifternas och ej i den verkliga kärlekens tjänst. Äktenskapet blir då förvandlat till en sorts legaliserad prostitution.

En författare yttrar följande: »Jag vill råda man och hustru att med de innerligaste förhoppningar tänka på blivande föräldraskap. Denna tanke skall alltmera helga deras inbördes känslor. Varken otillräckliga inkomster med följande ekonomiska svårigheter, begäret efter sinnlig njutning eller olycksbådande aningar få hos er framkalla syndiga tankar eller fresta er till brottsliga förehavanden. Ett barn bör aldrig betraktas som en ovälkommen inkräktare i ett hem. Hemmets hjärtpunkt bör vara barnets vagga. Däri bör föreningsbandet mellan man och hustru vila. Guds avsikt med äktenskapet är, att man och hustru skola bliva föräldrar. Män och kvinnor

som hysa en avvikande mening, borde aldrig få ifrågasätta ingående av äktenskap. Göra de ändå detta, kunna de vara övertygade, att straffet förr eller senare skall komma. Det skall komma i form av förslappad ansvarskänsla,förstörd hälsa, ekonomiska motgångar och andra mer eller mindre svåra prövningar. På vår jord finnas miljoner trofasta och plikttrogna mödrar, men också många tusentals barnlösa hustrur. Komme sanningen beträffande dessa senare i dagen, skulle det kanske visa sig, att ej så få av dem gjort sig skyldiga till det upprörande brottet att med vett och vilja göra sig oförmögna att föda barn. De ha begått detta brott, emedan de anse ett barn medföra större eller mindre olägenhet, men de betänka icke, att de därigenom ödelägga sitt eget liv. Över goda mödrar vilar Guds välsignelse, och han skyddar deras dagar, så att de kunna uppfostra sina barn, föräldrarna till ständig hugnad och glädje.»

Härom yttrar d:r Guernsey: »Ett av äktenskapets huvudsyften är att bringa till fullbordan den kärlek, som sammanfört tvenne människor i en förening med ändamål att alstra barn och uppfostra dem för himlen. Detta är en så hög och helig uppgift, att den bör vara medelpunkten för makarnas alla jordiska önskningar. Något värre brott än att söka kringgå detta äktenskapets naturliga ändamål kan knappast begås. På vilket sätt det än sker, är brottet lika påtagligt. Straffet kommer ej heller att utebli. Naturens lagar äro stränga och obevekliga. Varje överskridande av deras bestämmelser får med säkerhet sitt straff om ej förr så åtminstone i den klimakteriska åldern. Frågor rörande oförmögenhet eller allt för ofta förekommande havandeskap böra alltid hänskjutas till en klok och erfaren läkare. Dylika frågor skola aldrig avgörasav de intresserade parterna själva. Till den ej ovanliga invändningen: »Vi ha ej råd att få barn», vill jag blott giva det förtröstansfulla svaret: »Vår himmelske fader sänder icke flera munnar, än han kan giva föda!» Gör blott var man och kvinna sin plikt här i livet, falla sådana svepskäl till marken och komma att för all framtid förlora sin betydelse.

Det är en sann glädje att skåda äkta par, som i mönstergill sammanlevnad ägna sig åt att uppfostra sina barn. Om man och hustru älska varandra, så skola också deras strävanden inrikta sig på att göra det rätta på varje till det äktenskapliga livet hörande område.»

Varje rättänkande och hänsynsfull make måste medgiva, att såväl rättskänsla som undseende måste förhindra honom att påtvinga sin hustru moderskapet. Ingen skulle kunna bestrida att det verkligen finns hustrur, som absolut vägra att underkasta sig barnsbördens mödor och lidanden. Ofta äro de uppgivna skälen lågsinnade och skamliga samt ovärdiga en kvinna, men fall kunna dock förekomma, då de skäl, hustrun uppger, äro värda den allra största uppmärksamhet. Vilka skälen än må vara, som driver en kvinna till ett dylikt beslut, måste hon såsom en fin och moralisk personlighet själv i första hand få bestämma häröver. Den äkta man, som mot sin hustrus vilja bringar henne i välsignat tillstånd, begår den största oförrätt emot henne, emedan han inkräktar på hennes personliga rätt som en självständig varelse och sålunda gör sig skyldig till en verklig orättfärdighet mot henne.Om en hustru visar sig ovillig att underkasta sig moderskapets plikter, gör mannen klokast, om han taktfullt förmår henne att läsa sådana böcker, som kunna ge henne lärdomar, genom vilka hon får en sundare uppfattning av de plikter, som i detta hänseende åligga henne. Hon skall måhända då komma till insikt om att äktenskapets stora ändamål är moderskapet och att ett avsiktligt och upprepat förhindrande av konception blir ett brott mot gudomlig och mänsklig lag.

Många hustrur vägra att underkasta sig moderskapet, emedan de ej vilja avstå från sällskapslivets behag. De leva endast för sina nöjen och förströelser. Andra kunna inte övervinna sin räddhåga för själva förlossningens plågor. Detta är dock mindre vanligt hos den nygifta hustrun, men det förekommer rätt ofta, att hon efter den första förlossningen närer en verklig fasa för en ny. Hade den unga kvinnan blivit undervisad av sin moder och för övrigt levat enligt hälsolärans föreskrifter både före och under havandeskapet, skulle hennes erfarenhet ha blivit en helt annan, och hon hade, ej behövt hysa denna överdrivna fruktan, som hemsökt så många unga mödrar. Det finns utmärkta böcker i detta ämne, och var och en, som med anledning av dem inrättar sitt liv hygieniskt, skall finna barnsbördens faror betydligt förminskade, ja, helt lindriga. Det har även påståtts, att barnsbörd kan göras helt och hållet smärtfri. För erhållande av vidare kunskap på detta område hänvisas till ett värdefullt arbete av d:r Emma Drake benämnt Maternity without Suffering(Moderskap utan smärtor) och utgivet av Vir Publishing Company i Filadelfia.Den numera allt vanligare hel- och halvnarkosen gör förlossningen smärtfri. Ö. A.)

De mödor och besvär, som äro förbundna med barnens uppfostran, avskräcka många kvinnor att föda barn till världen. Andra äro helt och hållet fångna i en falsk föreställning om det mänskliga livets betydelse och innebörd. Det är en sorglig syn att se en med gudaboren moderinstinkt utrustad kvinna vägra underkasta sig att föda barn, eller, om hon är moder, ej vårda sig om sina barn utan anförtro deras vård och uppfostran åt främmande personer, medan hon själv kanhända ådagalägger den största ömhet mot sin katt eller pysslar om sin bortskämda mops.

Ingen enda gift kvinna bör vägra att bliva moder. Statistiken visar att flera ogifta än gifta kvinnor dö i åldern mellan 20 och 45 år. Skaparen, som bestämt kvinnan för moderskapet, har också utrustat henne med de fysiska villkor som göra henne lämpad härför. Genom att uppfylla denna sin bestämmelse ernår hon också den högsta lycka, det bästa hälsotillstånd och den största livslängd.

Det största lidande och elände i denna världen ha alltid drabbat de människor som velat omintetgöra Skaparens avsikter. Lydnad mot Guds lagar medför däremot alltid välsignelse. Icke blott slutpunkten utan även vandringen är uppfylld med stötestenar för en var, som överträder gudomlig lag.

Genom föräldraskapet når också den moraliska

sidan av människans natur en fullständig utveckling. Det bästa och ädlaste i kvinnonaturen väckes och får nytt liv, då hon första gången trycker mot sitt bröst en nyfödd varelse, som utgör en del av henne själv. Genom barnet uppfostras hon till osjälviskhet och får lära sig att leva för andras lycka och välgång. Barnets uppfostran skall hos modern väcka till liv de grundsatser, som hon så livligt önskar ingjuta i dess sinne. När hon så samlar de små omkring sig för att berätta om Gud och de himmelska tingen samt lära dem framstamma sina böner, skall den religiösa sidan av hennes varelse uppnå en fulländning, som den utan barnens inflytande aldrig här på jorden kunnat nå.

Tacksamt erkänner också en tänkande och klok hustru, att barnen utöva ett välgörande inflytande även på fadern. De små varelser, som utsträcka sina armar mot honom och därigenom erkänna sitt beroende, skola hos honom framkalla en energi och förmåga i långt högre grad än de klokaste affärsspekulationer. Inga yttringar av hänsynsfull och ädel människokärlek kunna i skönhet tävla med faderskänslan, då hemmet lyckliggöres genom barn. Kunna ej kärleken till barnen och strävandet för deras välbefinnande och framgångar för fadern bliva den mest lärorika skola till självuppoffring, bevisar han blott klart och tydligt, att han är oförmögen att röna inverkan av den kraftigaste sporre till det goda, som Gud givit människorna.

Men barnen bliva om möjligt till ännu större betydelse och välsignelse för båda föräldrarna genom den kraft, varmed genom deras tillvaro det gemensammaömhetsbandet mellan makarna stärkes och allt fastare sammanknytes. Med full sanning har det sagts, att barn äro gyllene länkar, som sammanhålla älskande makars hjärtan. Men också såsom dämpare på familjelivets oundvikliga små sammanstötningar göra de förträfflig tjänst. Små älskliga barn framkalla alltid föräldrarnas bästa egenskaper. De utvidga goda egenskaper, som kanske eljest fortfarit att vara förkrympta eller utsatta för en för tidig död. De ge både fadern och modern en känsla av livsuppgift, så levande att den ej med någonting annat på jorden kan jämföras.

Genom studiet av sina egna barn erhålla också föräldrarna tillfälle att lära känna den mänskliga naturen bättre än på något annat sätt. I samma mån som barnen tillväxa, skola de möjligen öva en viss kritik men också giva nya idéer och såmedelst vara sina föräldrar till en verklig hjälp att rätta fel, som annars lämnats oanmärkta, alldenstund de ej varit lika märkbara för främmande. Frånvaron av barnens uppfostrande inverkan torde vara anledningen till den märkbara högre grad av osjälviskhet och trängre åskådningssätt, som hos barnlösa makar så ofta komma till synes. Komma tider av prövningar och oro, kunna barnen vara föräldrarna till tröst och stöd. När sjukdomen tillstöter, skola de vara de ömmaste vårdare, i ålderdomens dagar det trognaste stöd, och då liemannen kommer, skola de vid föräldrarnas gravar fälla tårar och nedlägga blommor, som bära vittne om kärlek och tacksamhet.Tidigt ger den moderliga instinkten sig tillkänna i den ömhet, varmed små flickor omhulda sina dockor. Om en främmande är oviss om ett barns kön, kan han snart nog få nödig visshet genom att fråga vilken leksak det skulle tycka bäst om, en häst eller en docka. Felaktigt vore dock, att därför att gossen väljer hästen

framför dockan, draga den slutsatsen, att han ej i en framtid skulle vara mäktig fadersömhet. Föräldraglädjen har lika mycket att betyda för fadern. Om också en bestämd olikhet råder mellan faders- och moderskänslan, är dock genom det moderna samhällslivets fördärvliga inflytande längtan efter barnet större hos mannen än hos hustrun. Vore bådas naturer sådana de av sporen danats, skulle ofruktsamhet kännas lika bitter för dem båda. Längtan efter livsfrukt ligger djupt i naturen hos såväl män som kvinnor, och ofruktsamhet är en verklig olycka i hemmet liksom överallt i naturen.

Vart åttonde eller tionde äktenskap är barnlöst. Inom djurriket är riklig tillgång på näring absolut nödvändig för en hastig ökning i antal genom alstring av nya individer. Detta är i synnerhet förhållandet bland insekterna. Också bland människorna är näringsfrågan, såvida den ställes i samband med fortplantningen, av mycket stor vikt. Är näringen kvantitativt ock kvalitativt otillräcklig för att hålla kroppen vid full kraft eller överflödande och riklig, blir resultatet i båda fallen en viss benägenhet för ofruktsamhet. Det finnes exempel på att personer, som i alltför hög grad hängivit sig åt bordets njutningar ochdärigenom tilltagit i korpulens och fetma, förblivit barnlösa. När deras ekonomi, underlaget för deras yppiga levnadssätt, sedan försämrats och korpulensen på samma gång försvunnit, ha makarna blivit lyckliga föräldrar.

Om sålunda näringsfrågan är av stor betydelse, är den dock ingalunda den enda orsaken till ofruktsamhet. Denna kan vara beroende på ett överdrivet dyrkande av könsdriften inom äktenskapet eller härröra från mannens utsvävningar före giftermålet. Dessa utsvävningar kunna ha haft till resultat en kraftuttömning, som återverkat på generationen. Understundom kan orsaken ligga i en fullständig frånvaro av könskänsla från hustruns sida samt även, ehuru mera sällan, i en alltför stark njutningskänsla vid könsumgänget å hennes sida.

En anledning värd allt beaktande finnes dessutom i det abnorma tillstånd, som uppstår vid varje försök att störande inverka på könsorganens förrättningar. Otvivelaktigt gives det också tillfällen, då en fullständig brist finnes i den fysiologiska överensstämmelsen mellan makarna, utan vilken en befruktning ej kan anses kunna äga rum. Man känner exempel på barnlösa äktenskap, där båda parterna ingått nya äktenskap och erhållit barn å båda sidor. Ingendera var för egen person oförmögen. Det var de fysiologiska betingelserna i deras förening för alstring av avföda, som saknades.

Lägeförändring i livmodern eller andra onormala förhållanden i kvinnans generationsorgan kunna ocksåvara orsaker till ofruktsamhet, men det skulle dock vara att förneka verkliga förhållandet, om man inte ville medgiva att orsaken ofta helt och hållet måste tillskrivas den äkta mannen. Även om denne synes frisk och vid fulla krafter, kan hans sperma sakna de egenskaper, som äro nödvändiga för släktets fortplantning. Om en sådan orsak föreligger, kan dock endast avgöras av en sakkunnig läkares upprepade undersökningar. Läkare ha också kunnat konstatera missfall så snart efter befruktningen, att hustrun aldrig misstänkt sitt tillstånd utan varit övertygad om sin sterilitet.

Icke sällsynta äro de fall, då kvinnans ofruktsamhet förorsakats av att mannen före eller under äktenskapet fört ett osedligt liv, som förorsakat honom gonorré. Ehuru han vid tillfället betraktat sjukdomen som obetydlig och efter kort tid ansett sig botad, kan denna allvarliga åkomma dock ej gå spårlöst förbi. Även om han först 2 à 3 år senare ingår äktenskap, kan han meddela sin hustru en återstod av denna sjukdom. Hos henne kanske sjukdomens verkliga natur eller orsak aldrig blir utredd, men den därav uppkomna inflammationen sprider sig från slidan till livmodern och vidare genom äggledarna till äggstockarna, varav följden blir ofruktsamhet.

För att framgångsrikt kunna bekämpa ofruktsamhet, måste behandlingen riktas mot dess orsaker. För att upptäcka dessa orsaker måste en skicklig specialist rådfrågas, och en grundlig undersökning av både mannen och hustrun torde vara nödvändig för ett pålitligtdomslut. Har ej så kallade preventivmedel använts, men den unga makan dock under en period av omkring tre år förblivit ofruktsam, föreligger grund att befara orsaker hos antingen mannen eller hustrun, vilka berättiga till farhågor för obotlig ofruktsamhet. Då bör ej heller någon tid försummas att söka avlägsna dessa orsaker.

Under äktenskapets första år är vanligen ofruktsamheten starkare än under senare år. Ingås giftermål vid för tidig eller alltför framskriden ålder, då föreligger fara för ofruktsamhet. Hos kvinnorna torde åldern 20—25 år vara

den lämpligaste för äktenskaps ingående och moderskapets början. Ofta följes dock en begynnelseperiod av flerårig ofruktsamhet av en tid med upprepade barnsängar.

Genom den noggrannaste omsorg med avseende på diet samt tillräcklig kroppsrörelse för såväl man som hustru kan ofruktsamhet stundom upphöra. En kortare skilsmässa på några veckor för att åstadkomma vila för generationsorganen kan ibland vara nödvändig. Skilda sovrum äro ej utan betydelse icke endast för att uppnå befruktning utan ännu mera för att skydda det nya livet från störande inflytelser, som kunna medföra embryots utdrivande ur livmodern. TOLVTE KAPITLET.

Viktiga frågor rörande släktets fortplantning.

Att makat hoppas på avkomlingar överensstämmer fullkomligt med den mänskliga naturen. Det är därför alldeles på sin plats, att om denna förhoppning slagit fel, man med alla lovliga medel söker uppnå det efterlängtade resultatet. Tyvärr finnes det dock många hustrur, som, understödda av sina män, hysa en onaturlig lust att undgå befruktning. Föräldrar med dylika åsikter söka ej sällan i moderlivet utsläcka det nyväckta livet. Får man sätta tro till de vittnesbörd, som avlagts av läkare, begås det brott, som lagen kallar fosterfördrivning, i vida större utsträckning än man velat tro.

Det är föräldrarnas plikt att skydda barnens liv, varför den moder, som själv begår eller samtycker till utsläckande av livsgnistan hos det foster, som hon bär under sitt hjärta, lika visst är en barnamörderska som den, vilken stryper eller förgiftar sitt nyfödda barn. I de flesta civiliserade länder äro både barnamord och fosterfördrivning belagda med hårda straff. För ej länge sedan var straffet livets förlust, men numera dömes den brottsliga nästan överallt till fängelsestraff på längre eller kortare tid.

Den uppfattningen har varit rätt så utbredd, att om det begynnande livet utsläckts, innan det genom fostrets rörelser givit sig tillkänna, intet brott blivit begånget. Detta är emellertid ett grovt och ödesdigert misstag. I samma ögonblick, som spermatozoen assimilerat sig med ägget, har ett nytt liv uppstått. Att med vett och vilja förstöra detta liv är ett mord. Förklaringen till detta är enkel nog. För att ägget skall bliva kvar i livmodern, är befruktning nödvändig. Så snart det är dött, utdrives det. Sker befruktningen medan ägget ännu är vid liv, kommer det under hela utvecklingsperioden att kvarstanna på sin plats. Det upptager här näring, emedan det har liv. Förloppet är enkelt. Fröet är antingen dött eller vid liv. Är det dött, utdrives det av organismen, men om det har liv, kvarhålles det. Har nu naturens avsikt varit, att embryot skulle kvarhållas för vidare utveckling men det genom konstlade medel förstöres eller avlägsnas, så gör den eller de, som i brottslig avsikt använda sådana medel, sig skyldiga till mord.

Det gives ingen neutral mark på detta område. I sitt arbete Ethics of Marriage (Äktenskapets etik) skriver d:r H. S. Pomeroy följande: »Den kvinna, som själv framkallar eller låter andra framkalla missfall i havandeskapets första månader, känner sig jämförelsevis skuldfri. Hon har nämligen uppställt fosterrörelsernas uppträdande som en godtycklig gränslinje. Denna distinktion är dock ej annat än moraliskt självbedrägeri och etiskt hårklyveri. Vem kan bevisa, att själen existerar i femte fostermånaden men ej i fjärde?Visserligen är det sant, att fostret vid sistnämnda åldern ej kan röra armar eller ben, men har själen sin plats i extremiteterna, eller äro muskelrörelser ett fullgiltigt bevis för dess existens? Skall synpunkten endast ses från det fysiska livets lägre plan, vilka skäl kunna då åberopas för denna gränsskillnad? Från befruktningsögonblicket har liv funnits, men ej förrän efter födelsen finnes självständigt liv. Intet som helst skäl finnes att förmoda, att den skapande naturen, som under fem månader arbetat på den ömtåligare och mest sammamsatta av alla processer, skulle på en viss dag tillägna sitt verk en ringa eller alls ingen betydelse men betrakta det högst viktigt och värdefullt sedan hon haft det om hand några timmar längre».

I »Kvinnans fysiska liv» yttrar doktor Naphleys: »I och med konceptionen har ett nytt liv begynt, en ny varelse finnes till. Familjen har ökats med ett barn. Den moder, som söker tillintetgöra detta nya liv antingen genom vårdslöshet eller fosterfördrivande medel, har i lika hög grad handlat brottsligt, som om hon strypt sitt nyfödda barn eller ryckt sin sex månaders älskling från sitt bröst och krossat dess huvud mot väggen. Dess blod 'kommer över hennes huvud', och straffet uteblir icke. Det brott, hon gör sig skyldig till, *är mord, barnamord*. Hon har

tagit livet av en liten hjälplös varelse, som ej ännu fått talets gåva, och som det därför är hennes plikt att vårda och skydda framför varje annan sådan.»

Inga skiljaktiga meningar kunna lämnas plats i denna fråga. Världen lyfter sina händer i fasa mothimlen inför Herodes' brott, men detta upprepas i den dag som är i otroligt många hem, och där dräpas de oskyldiga av sina egna mödrar. Den förut citerade amerikanske läkaren Pomeroy skildrar sitt hemlands förhållanden sålunda: »Vi påträffar ofta kvinnor, som knappast ha hjärta att döda en fluga men som själva medgiva sig hava befriat sig från halva dussinet eller flera av sina nyfödda foster. Detta behandla de, som om det hade varit fråga om att dränka kattungar.» Vi sakna ord för att uttrycka vår mening om dessa barnamörderskor. Vi kunna nämligen ej föreställa oss, huru hårt dessa olyckliga skola stå till ansvar, då de i ett kommande liv möta sina ofödda barns själar. Huru mycket hava ej dessa onaturliga mödrar att ångra och gottgöra, innan de finna frid!

Men verkningarna av fosterfördrivning sträcka sig icke endast till ett tillkommande liv. De beröra på det allvarligaste det närvarande, och följderna skola göra sig kännbara i både timliga och kroppsliga förhållanden. Åter citerar jag Naphleys: »Om mödrarna ej hava något medlidande för sin egen livsfrukt, om moderkänslan fullständigt slocknat i deras bröst, borde de dock veta att med avsikt framkallade missfall ofta äro anledningen till livsfarliga livmoderslidanden och i de allra flesta fall bli anledningen till en för tidig död. Ej så sällan medverka de till sinnessvaghet, och något säkrare medel att förstöra den husliga lyckan kan näppeligen uppletas. Hellre då föda barn varje år under en längre eller kortare tid än att taga sin tillflykt till sådana fördömliga och skadligautvägar för att undgå barnsängar. Långt bättre är det att i värsta fall dö i en svår förlossning än leva med en sådan börda på sitt samvete.»

Intet tvivel råder därom, att ett stort antal kvinnor göra sig själva till obotliga sjuklingar genom att våldföra sig på naturen och söka förstöra ett spirande liv. Genom en passande bild belyser d:r Pomeroy denna fråga. Han säger: »Gå ut i en trädgård, där det finnes såväl mogna som omogna äpplen, försök att plocka ett av det senare slaget, och du skall finna, att frukten ej vill lossna hur du än rycker och vrider. Slutligen skall du likväl lyckas och du håller ett skadat äpple i din hand. Stjälken är splittrad, och du kvarlämnar på grenen märken, som otvetydigt visa att ett våld mot naturen blivit begånget. Försök sedan med ett äpple, som hunnit sin fulla mognad. Du behöver knappt röra vid det, förrän det villigt faller i din uppsträckta hand. Undersöker du sedan stjälken och grenen, varifrån du tog frukten, så skall du ej finna några märken efter våld. På båda hållen märkes här tydligt att naturen var fullt beredd att låta skilsmässan äga rum.

De faror, som hota vid barnsbörd, äro blodstörtning och barnsängsfeber. Den förra förorsakas direkt och den senare indirekt därav, att ett eller flera blodkärl, som brustit vid skilsmässan mellan moder och barn, ej naturenligt slutit sig. Då livsfrukten nått sin fulla mognad, är faran mycket obetydlig, men vid tidigare perioder av havandeskapet är den däremot ganska stor.»

Försök från föräldrarnas sida att ingripa i naturensordning hava icke allenast de skadligaste följder i fysiskt avseende på dem, som härtill göra sig skyldiga, utan de utsätta det hjälplösa, ofödda barnet för stora faror, som det ej mäktar undvika. Försöket att förstöra ett fosters liv medför för övrigt dubbel missräkning. Trots föräldrarnas brottsliga avsikter och strävan, framföde stundom barnet levande men då ofta under omständigheter, som ådraga föräldrarna ett förskräckligt straff, vilket räcker hela deras återstående liv. Barn, som kunnat bli friska och älskvärda människor, födas med ömtåliga nerver, retliga lynnen och svag hälsa. I den mån de voro ovälkomna, innan de voro födda, inympar modern på dem lynne och benägenheter, som komma dem att önska, att de aldrig blivit födda.

Genom ett utdrag ur en uppsats av Helen H. Thomas i »The Mothers' Journal» (Tidskrift för mödrar), Unwanted (Ovälkommen) kan man få en inblick i den olyckliga ställning, som under dylika förhållanden uppkommer. Hon skildrar i denna ett besök hos en väninna sålunda:

»Jag fann henne ganska illamående och mycket nervös till följd av sömnlöshet, som orsakats av den lilles oupphörliga gråt. Barnet såg emellertid inte sjukt ut, fastän modern försäkrade mig, att det på grund av sin kroppsbeskaffenhet ständigt var oroligt och vid dåligt lynne. Sedan den lilles tillkomst för fem månader sedan

hade hon måst umbära mera sömn än hon behövt göra för alla sina övriga barn. Hon har nämligen förut tre stycken.Sedan jag en längre stund frågat och undrat över anledningen härtill, sänkte modern, som fått tåraf i ögonen, sin blick mot den lille och sade:

-- Du lille stackare! Det är nog mors skull alltsamman. Hon tyckte sig redan äga både hjärta och händer så fulla, att intet rum fanns över för dig! Därpå fortsatte hon, i det hon gav mig en ångerfull blick: Han är det enda av mina barn, som ej var välkommet. Den lilla oskyldiga varelsen måste nu ständigt lida för de upproriska tankar, som fyllde mitt hjärta hela tiden före hans födelse. Han är alltid orolig och missnöjd samt ej det ringaste lik mina andra barn, vilka mottogos med öppna armar. Nu inser jag till fullo det fel, jag begick, då jag hyste sådana känslor under de tröttsamma månader, då jag hindrades att fullfölja de planer, som på grund av mitt tillstånd måste läggas åsido. Men jag har också fått tillräckligt straff härför. Aldrig kunde jag dock drömma, att min sinnesstämning skulle draga så mycket lidande över mitt ofödda barn och mig själv!»

Fastän denna skildring synes oss mycket dyster, finnas dock fall, som utan tvivel äro ännu hemskare. Om vi hålla i minnet, att moderns allmänna sinnesstämning undet havandeskapet trycker sin prägel på barnets karaktärsdaning, må vi väl fråga, hurudan denna skall bliva hos ett barn, som har en mörderska till moder. Den, som tänkt eller vidtagit åtgärder för att omintetgöra sitt ofödda barn, måste bära detta namn, vare sig hon lyckats i sitt brottsliga uppsåt eller icke. Huru många mördare hava icke ärvt eninneboende benägenhet att förgöra människoliv av sina egna mödrar? Kunde vi blott rycka bort den slöja, som döljer de inflytanden, som bildat karaktär och utstakat levnadsöden för de barn, som sedermera komma att inför domstol ansvara för begångna mord, lider det intet tvivel därom, att vi skulle göra den fruktansvärda upptäckten, att under den period, då fostrets kropp danades i moderlivet, grubblade modern på mord och därigenom meddelade benägenheten därför åt sin livsfrukt.

Dylika föreställningar och tankar icke allenast bidraga att forma det ofödda barnets blivande karaktär utan utöva även inflytande på föräldrarnas. Medvetandet att hava gjort sig skyldiga till ett så svårt brott som barnamord måste ständigt följa dem. Även om de ej äro särdeles känsliga för samvetets straffande röst, så tager dock deras moraliska karaktär obotlig skada. Det är också ett fåtal, som kunna bilda sig ett verkligt begrepp om de stora faror, som hota vederbörandes hälsa, om man lyckas framkalla missfall. De tro, att ett sådant endast har till följd en opasslighet, varifrån man återhämtar sig om några dagar, men denna föreställning vilar på fullständig villfarelse.

Närhelst ett tillfälligt och oavsiktligt missfall inträffar, är det nödvändigt för både mannen och hustrun att veta, att fullt lika noggrann skötsel, och detta under lika lång tid som vid barnsäng, måste ägnas den sjuka. En period under fullständig avskildhet mellan makarna måste iakttagas på 2 à 3 månader. Iakttages ej detta tillvägagångssätt, kunna de allvarligasteföljder uppstå och till och med leda till obotlig ofruktsamhet å hustruns sida.

Hur en sådan fruktansvärd och onaturlig tanke som att förstöra sin egen livsfrukt uppkommit, kan ofta ganska lätt påvisas. En författare har sagt: »Första ursprunget tillhör barndomsåren. Man har då låtit den unga flickan förstå, att fortplantningen är ett område, varom man ej talar, såvida man vill räknas som en anständig människa, ja, för vilket man till och med bör blygas. När så tiden för hennes eget giftermål nalkas, lär hon sig att betrakta föräldraskapet såsom en visserligen ansvarsfull börda men vilken hon dock kan efter egen vilja underkasta sig eller undandraga sig.»

Om föräldrarna vid sina döttrars uppfostran försumma bibiringa dem nödiga kunskaper i hithörande ämne, så äro de i hög grad tadelvärda. I flickskolorna har man i allmänhet uppgjort studieplaner, avpassade för utvecklandet av förståndsbildningen för den manliga ungdomen men försummat taga hänsyn till egendomligheterna hos den kvinnliga intelligensen. Flickor få lära många nyttiga ting för att skärpa förståndsförmögenheterna men som för insikt i de stora livsuppgifterna snart skola visa sig vara fullkomligt värdelösa. De områden, som bäst skulle tjäna att utveckla den unga flickan till en god maka och moder undvikas med största omsorg. I avseende på de frågor, som tillhöra den speciella fysiologien, lämnas de i djup okunnighet, och moderskapsförhållanden få av lärare och

lärarinnor icke ens nämnas i skolrummet. Denna brist blir så mycket kännbarare, som föräldrarna i de flesta fallförsumma denna lucka i deras skolundervisning I ett flertal skolor har undervisning om sexuallivet av leg läkare numera blivit införd för de högre klasserna. Ö A.. Många unga kvinnor, som gifta sig, ha kanske aldrig ens gjort sig själva den frågan, varifrån barnen komma, och kunna följaktligen icke ha något begrepp om äktenskapets innebörd och höga ändamål. När conception ägt rum, svävar den unga hustrun i fullkomlig okunnighet om den vård, hon själv behöver, liksom om det sätt, varpå hon skall förbereda sig till den viktiga men så fruktade tilldragelsen. Hade hon fått nödig undervisning, skulle denna stund ej tett sig så fasansfull. Den förstföddes födelse åtföljes i många fall av en så hög grad av ångest och själskval, att äktenskapets sexuella sida för alltid blir föremål för ovilja och fruktan. För att undgå så mycken ångest och så mycken plåga ännu en gång tar hon sin tillflykt till omintetgörande av det ofödda fostret.

Genom att i vidsträcktaste mån sprida bättre kunskaper i hela detta ämne skulle en rättelse i denna lika beklagansvärda som brottsliga uppfattning kunna vinnas. Man måste framhålla äktenskapet i ett ljus, som belyser dess egenskap av gudomlig och helig institution. Dessa förhållanden måste bevaras i sin ursprungliga renhet, så att renhjärtade föräldrar utan att rodna av blygsel därom kunna tala både med varandra och med sina barn. Alla till något så när mogen ålder komna kvinnor skulle göras förtrogna med de fysiologiska betingelserna för konceþtion och moderskap. De skulle då erhålla insikt om att från och medkonceptionsögonblicket existerar liv i embryot, att från det ögonblick spermatozoen sammansmält med ägget ett nytt individuellt liv tagit sin början. De skulle förstå, att just från detta ögonblick äro de mödrar lika visst som några månader senare, när de första fosterrörelserna förnimmas eller då de sluta sina nyfödda i sina armar.

De brottsliga försöken att framkalla missfall få icke uteslutande tillskrivas mödrarna. Även fäderna ha i detta fall ett mycket drygt ansvar. Det torde vara fruktlöst att varna hustrurna för den svåra synden och de farliga följderna i fysiskt hänseende, så länge ej männen vilja underkasta sig att kuva sina passioner eller göra de sexuella förhållandena mera beroende av högre estetiska och moraliska synpunkter. Männen måste lära sig att inte endast hålla på obegränsade rättigheter för egen del utan också lära sig att betrakta hithörande frågor även från hustruns ståndpunkt. Det är aldrig blott den ena parten, som har orätt.

I en församling av kvinnor, där ett föredrag hållits av en kvinnlig läkare om dessa frågor, yttrade en kvinna ungefär följande: »Sedan jag i två år varit gift, födde jag till världen ett klent och sjukligt barn. Endast ständiga vakor och aldrig tröttnande omsorg förmådde hålla det vid liv. När han endast var sju månader, fick jag till min förskräckelse känna fosterrörelser och blev sålunda övertygad om, att jag snart skulle bliva moder till ännu ett barn. Den känsla av förnedring och förödmjukelse, som fyllde min själ, kan ej beskrivas. Både det nyss födda och det offöddabarnet skulle berövas, vad som med rätta tillkommit dem båda. Under strömmande tårar anförtrodde jag min skam för min moder, men hon sade blott: 'Kära barn, varför skall du klaga och sörja över detta? Båda dina barn äro ju födda i lagligt äktenskap!' De mest upproriska känslor bemäktigade sig min varelse. Jag stampade i golvet och ropade, 'Om också min äkta make är fader till mina barn, så äro de icke dess mindre oäkta! Inga mänskliga lagar, inga kyrkliga ceremonier kunna giva berättigande åt en handling, som berövar oskyldiga barn deras rätt till liv och hälsa!' Efter detta utbrott av harm föll jag avsvimmad i min moders armar. Vad blev följden? Knappt voro två år gångna, förrän båda dessa barn hade slutat sin korta tillvaro och vilade sida vid sida i de dödas stad. Först när min man och jag inhämtat kunskap om de oförgripliga lagar, som Gud nedlagt i vårt innersta väsen, förunnades oss livskraftiga barn.»

Efter d:r Diö Lewis anföra vi följande ytterst gripande självbekännelse av en moder:

»Innan vi gifte oss, lät jag min blivande man förstå min fruktan att bliva mor. Öppet sade jag honom, att jag ej ägde krafter att uthärda de lidanden och bära det ansvar, som åtföljde moderskapet. Vi kommo också överens om att undvika detta under en viss tid. Han bröt dock denna överenskommelse. Knappt voro de lagliga formaliteterna uppfyllda, förrän han ansåg sig äga rätt att giva sin lidelse och sina passioner fritt lopp, Utan att behöva frukta någons ogillande yrkade han på att göra denna rätt gällande och att jag skulleöverlämna mig åt honom utan villkor och betingelser. Redan vid ingången till vår äktenskapliga sammanlevnad bröt han sålunda

sitt givna löfte. O, denna fruktansvärda bröllopsnatt. Den har lämnat ett mörkt moln över min själ och mitt hem, ett moln, som aldrig kan försvinna. Jag glömmer den aldrig. Liksom den förut fällt domen över tusentals andra gjorde den det över vår förening.

Både min man och jag voro klena till hälsan och ledo av nedtryckt sinnesstämning. Icke dess mindre skulle sjukdomsfröet utsås, och jag blev havande. Vi voro nästan utblottade på allt, och inga som helst förberedelser voro gjorda för att ordna ett hem åt oss själva och vårt barn.

Jag var nästan lamslagen. I september flyttade vi och bosatte oss i en obekant trakt. I mars månad året därpå föddes mitt barn, buret under ett hjärta, som klappat av ångest inför blotta tanken på dess ankomst. Först efter tre månader kunde jag försona mig med tillvaron av mitt första så ovälkomna barn. Men det intryck av motvilja, ja, fientlighet, varmed jag emotsåg dess födelsestund, har satt outplånliga märken på mitt barn. Ända till denna dag är detta arma barn offer för ett påtvunget moderskap.

Ett år därefter stod jag åter i begrepp att bli mor. Jag kände mig fruktansvärt förtvivlad. Mitt första barn var naturligtvis sjukligt och gjorde mig de största bekymmer genom sitt ständiga behov av skötsel och sjukvård. Min man sysslade med vedhuggning för att skaffa oss uppehälle. Likaväl då som nu var jag fulltövertygad om det orätta i att skaffa barn till världen för att kämpa mot fattigdom och elände. Jag var så förtvivlad, att döden skulle varit mig kärkomnare än moderskapet under dylika förhållanden.

Min önskan att bliva av med mitt barn mognade till ett fast beslut. Jag rådgjorde med en kvinnlig vän, och med hennes hjälp förgjorde jag mitt foster. Dock hade knappt ett år gått förrän jag åter påtvingades moderskapet utan att äga den minsta utsikt att bättre kunna fylla min plikt mot mitt barn. Det var en fruktansvärd övertygelse. Jag hade den starkaste känsla av omöjligheten att vid den tiden giva livet åt ännu ett barn. Hela världen tycktes mig insvept i dödens skugga. I brinnande böner hade jag anropat himlen att bli sparad denna nya prövning, tills jag vore beredd att med glädje underkasta mig densamma. Min man yrkade dock fortfarande på uppfyllande av de plikter, som han ansåg, att jag åtagit mig gent emot honom, och han fäste intet avseende vid mina önskningar eller vid mitt tillstånd.

Hos en läkare, som jag rådfrågade, redogjorde jag noga för min sinnesförfattning och oövervinneliga motvilja att för närvarande ånyo giva livet åt ett barn. Han hjälpte mig med logiska tröstgrunder, medicin och instrument samt undervisade mig, huru fördrivningen skulle ske. Sedan jag under tre månader experimenterat på mig själv, lyckades jag i ungefär femte månaden befria mig från mitt foster.

Några få månader senare påtvangs mig till min outsägliga sorg och fasa ett nytt havandeskap. Ävendenna gång beslöt jag att använda samma medel som förra gången, men då jag skulle sätta beslutet i verket, svek mig modet. Mitt liv hade intet värde för mig själv, men för mitt levande och för mitt ännu ofödda barns skull önskade jag leva ännu någon tid. Slutligen lyckades jag övervinna mig själv och beslutade göra mitt bästa för att vara mitt ofödda barn till nytta, fastän dess tillvaro föreföll mig både motbjudande och onaturlig. Jag var emellertid fullt övertygad om att det barn, jag skulle föda, komme att både djupt och för alltid bliva påverkat av mitt själs- och kroppstillstånd. På sätt och vis kände jag mig försonad med min hårda lott och ganska nöjd och undergiven. Barnet bleve naturligtvis sådant, som jag hade skäl att vänta. På intet sätt kunde jag fylla dess rättmätiga krav på livet. Huru skulle jag för övrigt kunna det?

Ej långt efter barnets födelse framställde min man åter sina krav på min kropp, och helt och hållet mot min vilja blev jag på nytt i välsignat tillstånd. Icke heller nu vågade jag befria mig från mitt foster, emedan det hela föreföll mig så motbjudande, grymt och onaturligt. Jag beslutade därför att ännu en gång göra mitt bästa för det väntade barnet. Dock förmådde jag aldrig med glädje välkomna detsamma, men jag ville försöka att tåligt finna mig i dess tillvaro.

Efter detta barns födelse kände jag det omöjligt att låta ännu flera dela vår fattigdom och utstå de lidanden, som åtfölja en för alla ovälkommen tillvaro. Jag ville hellre dö och på så sätt göra slut på både liv och moderskap. Min man hade för längesedan upphört attarbeta samt överlämnade åt mig hela ansvaret för familjens uppehälle.

Knappast en enda minut hade jag över för mina barn. Det oaktat fordrade han allt fortfarande att få sin vilja igenom, Livet hade för mig förlorat alla lockelser, och döden syntes mig vara den enda vän, som ännu återstod.

Ehuru detta var bekant för min man, måste jag likväl ytterligare tvenne gånger underkasta mig påtvingat moderskap. Med läkares hjälp befriade jag mig från mitt foster, men detta våldförande på naturen hade till följd att jag för alltid förlorade förmågan att bliva moder, fastän jag ännu var i mina bästa år. Jag hade sålunda blivit berövad min kvinnlighets dyrbaraste skatt. Jag led de fruktansvärdaste kval icke endast till kroppen utan ännu mer genom de bittraste samvetsförebråelser och själskval.

Då min förstfödde var tre månader gammal, hade jag att utkämpa en förtvivlad strid för att rädda min personliga frihet. Innan barnet nått två månader, yrkade min man på sin rätt att få taga min kropp i besittning. Jag insåg det för mig förnedrande och dessutom orättmätiga i hans beteende och besvor honom under tårar att spara mig för min egen och barnets skull. Hade det icke varit för den hjälplöse lillens skull, hade jag utan tvivel gjort slut på striden genom att bryta mina lagliga bojor. I fullt medvetande om min egen förnedring underkastade jag mig för barnets skull denna smälek. Jag gav slutligen med mig och fann mig i mitt öde liksom så många andra hustrur och mödrar, vilka runt omkring mig lydde under sammatyranni, som drev dem att taga sin tillflykt till samma brottsliga hjälpmedel. Redan under denna första tid insåg jag och sökte bevisa rättmätigheten av min egen bestämmanderätt i avseende på moderskap med samma styrka, som ni nu utvecklar. I trots av alla förnedrande inflytelser var jag trogen min kvinnliga instinkt. På det bestämdaste påvisade jag nämligen, att det var min oavvisliga rättighet att själv bestämma, när och under vilka omständigheter jag vore villig låta min man ålägga mig moderskapet. Då blev han emellertid ond på mig och förklarade, att jag var hans egendom samt att jag i egenskap av hans hustru var skyldig att vara honom undergiven *»i allt»* och hotade att övergiva mig och barnet, i det han förklarade, att jag var alldeles oduglig som hustru. Alldenstund jag befann mig utan penningar, utan vänner och hjälp långt borta i den avlägsnaste Västern, fruktade jag för de svårigheter, som skulle drabba mig och mitt barn, varför jag kvävde alla uttryck av ärlig övertygelse och dolde min motvilja och mina smärtsamma strider inom mitt eget bröst. I allt som rör de könsliga förhållandena mellan mig och min man har jag ständigt känt mig som en olycklig och djupt förnedrad kvinna, jag både ser och känner detta lika djupt som smärtsamt. Så snart jag höll ett barn i mina armar, levde jag i ständig fruktan för varje den minsta personliga beröring med min man, enär jag genast kunde riskera att ett nytt moderskap skulle påtvingas mig, och jag skulle nödgas avvänja mitt barn i förtid för att vid mitt bröst lämna plats för ett annat. Huru ofta har jag inte i all dennajämmer och elände anropat Gud:'Ack Herre, finna det ej någon utgång ur denna fruktansvärda träldom?'

Det var ingalunda brist på vänliga känslor mot min man, som var orsak till denna sinnesstämning, ty jag både ville och kunde för hans skull underkasta mig varje brist och försakelse utan att hysa det minsta spår av ovänliga känslor. Men varje känsla i min själ måste då, nu och i all framtid inlägga en ljungande protest mot den förnedrande orättvisa, som tillfogas hustrur av deras äkta män, i det de påtvingas moderskap, för vilket ej deras natur är mogen och för vars lidanden och ansvar de icke äro beredda eller villiga.»

Utan att på minsta vis vilja urskulda det brott, vartill denna moder gjort sig skyldig, anse vi oss äga rätt att påstå, att hon var den minst skyldiga. Varje tänkande människa måste medgiva, att maken i detta fall var orimlig och grym mot sin hustru samt genom sin otyglade passion och djuriska råhet steg för steg drev makan att begå det svåra brott, vartill hon gjorde sig skyldig.

Makars riktiga förhållanden till frågan om avkomman kan aldrig tillfredsställande avgöras, så snart endera parten intar en ytterlig ställning till hithörande frågor. Om hustrun söker hävda den ståndpunkten, att hon bör vara helt befriad från moderskap och barnavård, har hon absolut orätt, men det är fullt ut lika orätt av mannen att söka göra gällande, att hustrun endast är skapad att i oavbruten följd föda barn. Det är å ena sidan hustruns plikt att så ordna sitt liv och sina föreställningar, att hon kan bringa till världen detantal barn, som ej understiga måttet av en fullt normal fysisk, intellektuell och moralisk beskaffenhet, och å andra sidan är det mannens plikt att ålägga sig självbehärskning, så att han tåligt underkastar sig de umbäranden, som bliva nödvändiga för att hustrun skall kunna odelat ägna sig åt sina plikter både under den tid, som fostret utvecklas, och då digivning och skötsel av

det nyfödda barnet taga alla hennes krafter i anspråk.

Det är en svår förolämpning icke allenast mot kvinnan utan även mot hennes Skapare att förklara hennes enda uppgift vara att fortplanta släktet. Det kan vara lämpligt, att en stor man för att fullfölja och odelat få ägna sig åt en stor uppgift försakar det äkta ståndet och förbliver ogift, men det är lika lovvärt om en kvinna i likartat syfte avböjer äktenskapet för att få tillfälle att med större framgång och kraft ägna sig åt arbetet att höja mänskligheten. Många män och kvinnor hava emellertid grundligt missförstått denna gudomliga institutions syften, i det de synas vilja betrakta den såsom instiftad uteslutande i ändamål att frambringa det största möjliga antal barn och sålunda mera fästa sig vid kvantiteten än kvaliteten. För att utgöra föräldrars högsta goda av jordiska ting instiftades äktenskapet, det instiftades för att vinna den bästa hälsa och de högsta intellektuella och moraliska fördelar. Det blev för föräldrarna alltid nödvändigt att finna former för förvärvandet av de högsta och bästa egenskaper, att uppnå den bästa fysiska, intellektuella och moraliska utveckling för att kunna

överflytta dessa egenskaper på sina barn. Barnen kunna naturligtvis icke av sina föräldrar ärva, vad dessa icke äga. Föräldrar skola icke uppfostra det största möjliga antal barn, oavsett hurudana dessa äro. Ingen invändning kan däremot göras mot deras uppfostrande av det största möjliga antal, väl utrustade så i kroppsligt som andligt avseende. En enda normalt utrustad människa övergår i värde det största antal apor. Vi skola därför icke lägga an på att uppfostra oräkneliga hjordar av lågt stående varelser utan endast det antal, som icke överstiger föräldrarnas plikter och ansvar. Vi skola bemöda oss att uppfostra ett släkte av andligt och kroppsligt överlägsna män och kvinnor. All samverkan till släktets försämring skulle bannlysas, och man och kvinna skulle förena sig i uppriktigt begär och strävan att giva upphov åt en generation, som höjer sig ett steg över föregående släktled.

Av föregående framställning torde läsaren kommit till insikt om det brottsliga i vissa försök att begränsa avkommans antal. Vi få dock ej förbise, att ett förnuftigt ordnande av äktenskapets sexuella förhållande i avsikt att begränsa antalet barn icke är oberättigat, om detta resulterar i en efter moget betänkande utförd föresats att leva återhållsamt i full avsikt att giva upphov endast åt utvecklingskraftiga barn.

Det finnes omständigheter och tider, under vilka det vore absolut orätt att sätta barn i världen. Så är fallet, om mannen eller hustrun lider av så stor fysisk svaghet, att detta utgör hinder för avlandet av fullt friska barn. Är modern på grund av upprepadesängar nedbruten, kan man med allt skäl frukta svagt utvecklade, sjukliga och kortlivade avkomlingar. Följa barnen för tätt på varandra, kan modern ej skänka dem den naturliga näring, som de hava rätt att fordra. Även när moderns kroppskonstitution är sådan, att hon ej utan fara för sitt liv kan föda barn, är avlandet av barn orätt. Dessa och andra tungt vägande skäl böra ge anledning till ett samvetsgrant övervägande av plikt och skyldighet beträffande behärskning, ja, också undvikande av havandeskap. Detta måste dock alltid ske genom lagliga, av vetenskapen angivna metoder.

Makar böra ej besluta sig för att fullständigt avhålla sig från alstrandet av barn eller ens att inskränka deras antal till det minsta möjliga utan att först allvarligt hava övertänkt följderna. Deras egen uppfattning är ej heller tillräcklig. Deras omdöme måste alltid underställas en allvarlig, fullt kompetent och samvetsgrann läkares prövning. Föreligga särskilda svårigheter, kunna dessa möjligen efter en noggrann undersökning avlägsnas och tillförsäkra vederbörande de mest välsignelserika och tillfredsställande resultat. Vad jag här endast antydningsvis vidrört, får sin nödiga förklaring genom följande utdrag ur D:r Pomeroys »Äktenskapets etik»: »Ett giftermål av kärlek hade till följd en förening mellan två personer, vilka voro av nervöst temperament och svag kroppskonstitution jämte andra oförenliga egenskaper samt därtill inskränkta existensmedel. Modern led därjämte av en åkomma, som gjorde moderskapet allt annat änönskvärt. Under dessa omständigheter sattes i fråga, om det ej vore lämpligast att på obestämd tid uppskjuta den äktenskapliga sammanlevnaden. I samråd med deras läkare kommo de slutligen därhän, att de som huvudändamål med en förening söka att alstra sunda och på alla områden väl utrustade barn. Alla deras strävanden måste inriktas på detta mål. Fördenskull underkastade sig hustrun läkarebehandling och förklarades efter några månader vara så kroppsligen återställd, att hon utan fara kunde möta moderskapets plikter.

Emedan dessa makar från början insett sina brister, gjorde de allt för att bereda sina barn utsikt att födas med så

god hälsa, som föreliggande omständigheter medgåvo. Båda gjorde allt för att förbättra sin hälsa samt stärka kropps- och själskrafterna. Ärftlighetslagarna studerades, och den blivande modern ägnades den noggrannaste omsorg. Hon vistades ständigt i ljusa och uppfriskande omgivningar och sökte hava sinnet fullt av kärleksfulla tankar under den tid, då hennes barn endast genom hennes förmedling kunde mottaga intryck från den yttre världen. Under denna tid var också varje hennes barn föremål för moderns brinnande böner, att det redan före födelsen skulle helt genomträngas av Guds ande, så att verkningarna därav måste lända det till välsignelse under hela det kommande livet.

Man kan ju inte antaga, att ett dylikt tillvägagångssätt i varje enskilt fall skulle medföra lika lyckligt resultat som i det här föreliggande, ty i detta fall habarnen blivit, om icke allt vad föräldrarna önskade, så åtminstone betydligt bättre utvecklade, än vad man under vanliga omständigheter haft rätt att hoppas. De voro välskapade och friska samt ägde ett jämnt lynne och voro kärleksfulla mot sina föräldrar och varandra. Icke ens hälften av det besvär och den oro, som barn vanligen åstadkomma, ha de vållat, oaktat de varit ovanligt livliga och utrustade med stark rättskänsla. Hurudana de vid mognare år skola bliva, kan man ju icke förutsäga, men de bära nu alla märken av att hava varit kärleksfullt omhuldade redan före födelsen, och att denna försiggått på ett naturligt sätt utan svårigheter. Visserligen har det kostat föräldrarna ansträngningar och självförsakelse, men så hava de också fått mångfaldig valuta genom det lugn, som varit rådande i hemmets barnkammarliv. Härtill kommer, att olika tycken och smak offrats på hemmets altare i de väntade barnens intresse, och varje ny familjemedlem har medfört ny insats av glädje och harmoni.

Vid flera tillfällen har jag hört denne familjefader förklara, att han ej hade minsta anledning anse sig ett öre fattigare än han varit, om han inga barn hade haft. Huru förhållandena i ett sådant fall gestaltat sig, kan ej närmare bestämmas, men säkert är, att månget barnlöst äktenskap, som börjat under till synes lyckligare förhållanden än ovan beskrivna, slutat med skilsmässa.»

När en familj insett nödvändigheten av att begränsa avkommans antal, uppstår frågan, huru dettalämpligen bör ske. Det finns folk, som tro, att vetenskapen förfogar över utvägar som tillåta, att man obegränsat hänger sig åt könsnjutning och likväl undgår de följder som naturens lagar utstaka. D:r Pomeroy säger härom: »Det är förvånansvärt, vilken förmåga allmänheten tillskriver den medicinska vetenskapen med avseende på reglerandet av befolkningsförhållandena. Tillåt mig genast säga, att jag härutinnan endast känner ett medel, som är på samma gång säkert verkande och utan fara kan användas. Medlet är att de båda könen förbliva skilda. Jag är fullt övertygad om att varje begränsning härutinnan är en hemlighet, som naturen behållit för sig själv, och lika visst betvivlar jag skarpsinnet och ärligheten hos en och var, som påstår sig äga förmåga att på ett sunt sätt ordna fortplantningsförhållandena för dem, som leva i äktenskap.»

På grund av de stridiga åsikter angående den moraliska halten och de fysiska följderna, som hopa sig kring denna ömtåligaste av alla frågor, hava vi underkastat detta ämne en genomgående undersökning. För den skull hava vi varit tvungna genomläsa en hel mängd olikartade skrifter, långt flera än som varit för oss behagligt, men ingen av dessa skrifter har kunnat bringa oss från den uppfattningen, som förövrigt delas av de flesta framstående läkare, att det enda medel, som jämte full effektivitet är för hälsan ofarligt, är att man och hustru leva var för sig. Allt emellanåt uppgives metoder, som understödjas av välmenande läkare, vilka metoder skulle vara till nytta för dem, som iäktenskapet vilja undgå följder av sitt samliv, men när dessa metoders upphovsmän och gynnare tvingas att meddela sin uppriktiga övertygelse, nödgas de medgiva, att för absolut säkerhet gives blott det enda medlet.

Dessa metoder äro emellertid icke blott mer eller mindre otillförlitliga, utan de utöva en absolut skadlig inverkan på dem, som använda dem. Om ej naturen omedelbart hemsöker den brottslige med straff, så besannas dock ofta det gamla visdomsordet: »Om rättvisan också färdas fram på sårade fötter, upphinner han alltid till slut syndaren.»

När äkta makar underkasta sig att inrätta sitt liv i enlighet med de lagar, dem naturen inskrivit i vår varelses allra innersta, så skola de erfara sanningen av d:r Kelloggs ord: »Här borde vara mindre könsnjutning men mera

glädje av högre art. Den lägre djuriska kärleken skulle söka mera andlig gemenskap; mindre gynna djuriska drifter, mera sträva att göra jordmånen fruktbärande för odlande av dygd, helighet och alla övriga egenskaper, som pryda en kristens liv.»

Att fullständigt försaka alla äktenskapliga rättigheter är dock varken rättmätigt eller lämpligt, såvida det icke härflyter från ömsesidig överenskommelse mellan mannen och hustrun.

Angående dessa stränga fordringar säger d:r Naphleys i ett arbete, »Livets fortplantning», följande: »Man invänder häremot, att en sådan fordran är överdrivet sträng och till följd därav av mindre värde. Det borde dock icke vara så. Den man, som älskar sin hustru, borde för att skydda hennes liv motöveransträngningar och lidanden samt icke utsätta henne för dödsfara eller för den vissa utsikten att föda livssvaga barn, vara i stånd att fullt frivilligt underkasta sig lika stor självförsakelse, som flertalet av hans ogifta vänner och bekanta göra, om icke av högre bevekelsegrunder så dock av ekonomiska skäl, av liknöjdhet eller av frihetskärlek. En man, som icke kan eller vill handla på detta sätt, förtjänar sannerligen icke sina medmänniskors kärlek eller aktning.»

Är nu allt detta avgjort, så återstår alltid en fråga: är detta allt? Existerar det verkligen intet sätt att begränsa antalet barn utan att antingen skada hustrun eller påtvinga mannen ett martyrskap, som ändå icke en på tusen går med på?

D:r Pomeroy bemöter i »Äktenskapets etik» dessa spörsmål sålunda: »Det gives omständigheter, då ett temporärt undvikande av befruktning är både önskvärt och nyttigt, till exempel för att förhindra upprepade barnsbörder hos kvinnor, som icke kunna amma sina barn, eller om de göra detta, fortfara med sina månadstider, och alltså hava utsikt att alltför snart åter koncipiera.

Naturen har sörjt för medel, som under förutsättning av en smula självförsakelse, bereder all säkerhet, som rimligen kan begäras. Utöver detta är det fullt förenligt med trygghet att endast vidtaga någonting efter samråd med läkare, som kan lämna anvisningar på medel och metoder för undvikande av befruktning.

Vår bibel har föreskrifter, som tydligt avse just de förhållanden, varmed vi nu äro sysselsatta. För attgiva mera eftertryck åt vår uttalade mening, anföra vi här ur den gamla lagen, vad som berör dessa frågor. Vi finna i 15:de kapitlet av III Mosebok från och med den 19:de versen och följande föreskrifter om sträng avskildhet för kvinnan under menstruationstiden. Slutligen påbjudes, att »när hon varder ren av sitt flöde, skall hon räkna sju dagar, och sedan skall hon vara ren».

I dessa föreskrifter är det tydligt lagstiftarens avsikt att för folket instifta goda sedvänjor men icke att sätta dem i stånd att undvika en naturlig tillväxt inom familjen. Hans avsikt är att medverka till en naturlig begränsning av barnens antal, så att dessa hem kunde bära frukt i den ädlaste människotyp, som de kunde framställa. Följdes dessa lagbud bokstavligen, skulle de otvivelaktigt i många fall föra till behövlig vila och således på ett lämpligt och naturligt sätt begränsa antalet avkomlingar.

Ovan anförda ställe påvisar även med all önskvärd tydlighet vikten av avhållsamhet under menstruationsperioderna. Denna gammaljudiska kunskap har visat sig hänga samman icke blott med finkänslighet och blygsamhet från kvinnans sida utan också vila på den medicinska vetenskapens fysiologiska och hygieniska grundsatser.

Det kan väl knappast vara nödigt och ännu mindre lämpligt, att vi här inlåta oss på vidare behandling av denna fråga. På intet vis vill jag vara till hinder för dem, som på grund av brister och svagheter känna sig manade att i samråd med läkare erhålla den lindring, som i varje särskilt fall är möjlig. Genom att anföra enannans ord må dock en allmänligare varning givas. »Alla, som börja använda verksamma åtgärder för att förekomma befruktning, löpa lätt fara att gå längre, än de ursprungligen ämnat. I bästa fall söka de besticka naturen, och detta är ett tilltag, som medför stora faror». Åt dem, som behöva läkarehjälp, kunna vi inte nog kraftigt framhålla vikten av att välja en fullt kompetent, samvetsgrann och allvarligt sinnad person. Räknar ni på att vid en konsultation erhålla ett råd, som sätter er i tillfälle att ohejdat hänge er åt passionerna utan att behöva frukta några följder, så väntar ni på en kunskap, som läkarevetenskapen ännu ej äger. D:r Pomeroy yttrar vid sin behandling

av detta ämne: »Jag har redan förut anmärkt det överraskande i att finna den stora allmänheten så fången i tron på att man utan risk kan ingripa i naturens gång och detta till och med, när det sker av personer, som ej äga den avlägsnaste aning om naturens lagar. En människa, som av fruktan att fördärva det invecklade maskineriet icke ens vågar vrida tillbaka visarna på sitt ur, hyser icke den ringaste tvekan att använda de våldsammaste medel i avsikt att rubba naturens gång inom människokroppen, som dock är i så oändligt mycket högre grad sammansatt och ömtålig. Naturen håller starkt på sin rätt. Den ger kraftigt motstånd, men tvingas den att giva efter, hemsöker den med sitt straff var och en, som gjort den en oförrätt, och som, ehuru det kan dröja åratal, innan våldsverkaren drabbas, icke dess mindre är oundvikligt. Detta synes endast för ett ringa fåtal vara bekant. Många handla, som om deansåge naturen vara en beskedlig idiot, alltför dum att märka en oförrätt och alltför godmodig för att vredgas. Andra synas betrakta den som klok och skicklig till varjehanda värv samt synnerligen lämplig som ledare eller biträde i deras verkstad. Detta är hädiskt och orimligt, ty naturen är blott en omskrivning för alltings skapare. Snarare syftar naturens verksamhet att rätta oss själva än våra misstag och dårskaper. Uppreve den tålmodigt vårt arbete, skulle vi lika oavbrutet fortfara därmed, under det att våra försyndelser gjordes oskadliga, och vi skulle framhärda i den andliga, moraliska eller fysiska villfarelse, som hos oss varit drivkraften. Utplånades de påtagliga följderna av våra synder omedelbart, så skulle vi knappast lägga märke till, att vi handlat i strid med naturens avsikter, och släktet skulle allt mer och mer försämras och slutligen helt utrotas från jorden.»

Kan ni ej genom aktningsvärda och skickliga läkare erhålla upplysning och hjälp, så låt inte på några villkor förleda er att vända er till kvacksalvare eller helbrägdagörare. Dessa annonsera endast för att bedraga er och vinna penningar, men de lämna er åt förödmjukelsen att hava blivit ekonomiskt narrad och därjämte få er hälsa förstörd. Aktningsvärda läkare använda aldrig skrytsamma reklamer, och därför är det tämligen säkert, att den som puffar med sina kurer icke kan räknas till den aktningsvärda läkarnas krets, varför ni nästan kan vara säker på att bli utsatt för bedrägeri och svek, om ni antar en sådan.

De, som genom konstlade medel vilja begränsabarnens antal, äro ofta utsatta för att uppskjuta och draga ut på tiden med påföljd, att de begå misstag i riktning mot för få snarare än mot för många barn. Ett på förhand bestämt moderskap löper fara att bliva ett moderskap som aldrig blir av.

Det finns dock en fullkomligt riktig och synnerligen viktig förberedelse till föräldraskapet. Vill man omaka sig med att underkasta hithörande förhållanden en noggrann undersökning, så måste man komma att erkänna det faktum, att om föräldrarna ville göra sig reda för den underbara makt, de äga i bestämmandet av form och beskaffenhet för följande generation, skulle de barn, som födas, uppnå en fulländning, som låge på ett nytt och högre plan. Det finnes många människor, som tro, att avlandet av barn liksom väljande av hustru eller äkta man kan lämnas åt en blind slump. Vid dessa företag är dock intet behövligare än klok och genomträngande eftertanke. Föranledes konception, då endera eller båda makarna äro på något sätt fysiskt nedsatta, då hustrun är ovillig att bliva mor och under fostrets hela utveckling plågad av den tanken, att en ny medlem skulle tränga in i familjen, kunde de barn, som födas, aldrig bliva annat än sjukliga, svaga och retliga under hela barndomen samt vresiga och människoskygga under hela sin levnad.

I samband med barnsbörd böra följande viktiga ting uppmärksammas: för det första, förberedelserna till föräldraskapet, för det andra, sinnesstämningen och den fysiska hälsan hos båda makarna vid samlaget och för det tredje, moderns kroppstillstånd ochsinnesförfattning under den tid, då barnets kropp och karaktär danas i hennes inre.

Tiden för och beskaffenheten av förberedelserna till föräldraskapet måste växla efter parternas fysiska beskaffenhet. Vid somliga fall torde tiden för denna förberedelse böra omfatta flera veckor men i andra fall åter sträcka sig över en tid av flera år. Ingen borde ge sitt medgivande till fader- eller moderskapet vid andra tider, än då båda äro vid fullgoda fysiska och andliga krafter. Här kunde mycket mera vara att tillägga, men det skall framställas i ett följande kapitel, som kommer att behandla inflytelser under fosterlivet.

Medicinska författare fästa mycket stort avseende vid sinnesförfattningen i det moment av coitus, då konception äger rum. Detta ögonblick har enligt allmänt utbredd tro en enastående betydelse för den blivande

människovarelsens framtida välfärd. Den tyske läkaren Hufeland säger härom. »Det är efter min åsikt av yttersta vikt, att detta moment inskränkes till perioder, då en känsla av samlad kraft och glödande kärlek i förening med ett glatt och bekymmerfritt sinne inbjuder härtill å ömse sidor». Att i tanklöshet eller vid tillfälle av andlig och fysisk depression giva upphov till ett nytt liv är ett verkligt brott.

Man insåg också detta i forntiden och omgav den äktenskapliga bädden med konstverk, vilkas sköna och harmoniska linjer skulle alstra en motsvarande stämning hos den blivande modern. Man ansåg till och med, att en av naturen vanlottad man härigenom kunde bli fader till sköna och välskapade barn; fastän

detta påstående saknar fullgiltiga bevis, torde det dock innehålla en viss grad av sanning.

Att denna uppfattning äger hög ålder, torde bevisas av den berättelsen i Gamla testamentet, i vilken omtalas den överenskommelsen, som Jakob träffade med sin svärfader Laban. (I Mosebok, 30:de kapitlet v. 37-43).

De många olikheter, som finnas mellan barn av samma föräldrar, kunna otvivelaktigt tillskrivas föräldrarnas olika kropps- och själstillstånd vid de tillfällen, då könsumgänge ägt rum. De olika företeelserna på det fysiska, intellektuella och känslolivets områden hos föräldrarna vid respektive konceptionstillfällen frambringa motsvarade skiljaktigheter hos deras foster.

Resultaten av en allvarlig och genomgripande förberedelse till föräldraskapets ansvarsfulla plikter äro mycket välsignelserika och eftersträvansvärda. Därför böra både mannen och hustrun ägna den allra största uppmärksamhet åt detta ämne. De böra med den djupaste ansvarskänsla, självprövning och ömsesidig grannlagenhet och alltid förlitande på bönens makt nalkas det viktiga ögonblick, då genom dem odödliga varelser kunna kallas till liv.

Aldrig skall jag glömma det djupa intryck, som jag erfor vid ett samtal med en läkare, som först fäste min uppmärksamhet på den stora betydelsen av dessa frågor. Hans ord väckte en mängd nya tankar till liv i min själ. Varför skulle det ej kunna vara så? Varför skulle icke de blivande föräldrarna efter en förberedelsetid framträda för den himmelske Fadern ochnedkalla hans välsignelse över sin innerligaste förening över det barn, som skulle bliva dess frukt?

Det finns tecken, som tillkännage, att befruktning ägt rum. Detta tecken igenkännas lätt av kvinnor, som förut blivit mödrar, men den unga hustrun, som saknar erfarenhet, har föga hjälp av dem. Somliga kvinnor försättas vid konceptions uppnående i ovanlig sinnesrörelse. De erfara en känsla av njutning, som dessförinnan varit dem okänd, samt råka ej sällan i en darrning, som sträcker sig till hela deras kropp. Icke så sällan efterträdes detta tillstånd av en övermäktig svaghetskänsla. Förr ansåg man uppsvällning av halsen vara tecken till inträffad konception, och än i dag kan man få höra denna åsikt förfäktas. Kväljningar kunna också inställa sig omedelbart efter befruktning.

Emellertid kan man icke förlita sig på vare sig när- eller frånvaron av dylika tecken. Vanligen äro menstruationens upphörande och en ofta återkommande känsla av äckel och kväljningar om morgnarna ett säkert bevis på att befruktning ägt rum.

TRETTONDE KAPITLET.

Den blivande modern.

Vid alla tillfällen bör naturligtvis en äkta man visa den allra största hänsyn mot sin hustru, men detta är så mycket mer av behovet påkallat under hennes havandeskap. Den unge maken bör komma ihåg, att den unga hustruns moderskänslor i de flesta fall ännu icke vaknat utan äro i viss mån slumrande. Det är icke utan avsikt, som Skaparen bestämt, att hustruskapet skall gå före moderskapet. Är den unga hustrun en tänkande kvinna och uppfylld av moderslängtan samt i besittning av nödiga kunskaper, skall hon med stort lugn kunna möta de kommande månaderna, vilka i sinom tid skola medföra åt henne den största välsignelse och belöning.

Detta är dock tyvärr icke förhållandet med flertalet unga hustrur. Tystlåtna mödrar ha undanhållit dem den kunskap, som skulle vara av den största vikt för dem. De unga kvinnorna ha måhända åtnjutit den bästa

skolundervisning, men beträffande människokroppens fysiologi hava i de speciella delar, vilka för dem varit nyttigast att känna, deras läroböcker ingenting att säga. De äro lika okunniga om sin egen kropp som om männens. Sådana böcker, ur vilka de kunnat

hämta kunskap om hithörande frågor, ha samvetsgrant undanhållits dem, ja, de ha kanhända t. o. m. under uppväxttiden uppmuntrats att sammanpressa midjan och sålunda bringat ur sitt läge de livsviktiga organ, som hava sin plats i bukhålan. På sådant sätt ha de under en följd av år gjort sig olämpliga att fullgöra moderskapets viktigaste fordringar. Kanhända hava de inträtt i äktenskapet med en obestämd fruktan för något ont, som hotar dem i samband med konception och havandeskap, som de dock önskat att på något outrannsakligt sätt slippa undan. Upptäckten av moderskapet fyller en sådan kvinna med farhågor av alla slag. Hon trevar sig fram i mörker och vet inte, vart hon skall vända sig för att finna en hjälpande hand, som kan leda henne fram till ljuset. Naturligt nog vänder hon sig till gifta kvinnor och mödrar, men i stället för uppmuntran och sympati får hon säkert alltid höra: »Det gör mig ont om er!» »Nu börja bekymren för er.» »Om jag vore i ert ställe, skulle jag känna mig manad att hoppa i sjön», eller dylikt. Härigenom blir mörkret endast svartare och den unga moderns sinne än mera förskrämt. Hennes dystra aningar förvandlas till en obestämd rädsla och denna snart till förskräckelse och fara. Detta är den vanliga gången, och den unge maken måste komma ihåg detta samt vidtaga anordningar för att minska detta obehag.

Lyckligast är, om bland era bekanta finns en klok, sympatisk och erfaren kvinna, som vid lämpligt tillfälle kan taga den unga hustrun och blivande modern i famn, lugna hennes farhågor, trösta och undervisahenne. För den oroliga kunde hon påpeka, att hennes tillstånd kan genom klok behandling i hög grad lindras, ja, att till och med fysiska obehag kunna utebliva. Hon skall förklara för henne, att det lyckligaste ögonblicket i hennes liv blir, när hon för första gången får sluta i sina armar sitt eget barn, frukten av kärlek och månader av hopp och ängslan. Vidare skall hon klargöra för henne bilden av mannens fadersfröjd och den glädje, som skall fylla hennes närmastes hjärtan, då de få dela hennes glädje över den förstföddes ankomst. Hon skall fästa hennes uppmärksamhet på, huru mycket gladare och lyckligare ett hem är, där en liten älsklings joller bryter tystnaden, än det, som saknar barn. En sådan klok och erfaren väninna bör också låta henne förstå den stora betydelsen för det väntade barnets karaktär och begåvning, moderns sinnesriktning under havandeskapet antages hava. Hon skall göra klart för henne, att om hon vill bli älskad av sitt barn, så måste hon själv hysa kärlek till det före dess födelse. Önskar hon barnet ett lugnt och lyckligt lynne, måste hon själv söka bidraga till detta resultat genom egen jämn sinnesstämning, därför att hennes egen oro och ängslan gör hennes barn nervretligt och ojämnt till lynnet. Önskar hon se sitt barn muntert, glatt och alltid förnöjt, måste hon i sitt liv och sina tankar förverkliga sina önskningar för barnets framtid. Hon måste vara medveten om, att hon under denna korta tid har till uppgift icke blott att giva form åt den oföddes yttre gestalt utan även åt dess karaktär, lynne och goda böjelser.Mannen får på inga villkor visa missnöje, om han finner sin hustru nedslagen, eller om hon använder uttryck, som låta obehagliga och obekanta, men som i betraktande av hennes tillstånd äro fullkomligt ursäktliga. Det är alldeles omöjligt för en man att fullt sätta sig in i sin hustrus lidanden under dessa första veckor, fyllda av fruktan och oro. Du måste visa henne en uppriktig medkänsla. Tänk icke, långt mindre använd, sådana uttryck som till exempel: »Tokiga barn, varför har du gift dig? Visste du icke, att du liksom andra kvinnor hade att vänta barn? Du behöver inte utstå mera än andra kvinnor. Allt detta är ju i enlighet med naturens ordning. Vad tjänar det till att göra så mycken affär av detta? Du skall bära ditt kors med tålamod» o. s. v. Tillåter du dig, med eller utan rätt, hysa sådana tankar, hindra de dig från att visa din hustru det deltagande, som hon så väl behöver. Detta deltagande får ej vara låtsat utan äkta.

Havandeskapet är för de flesta kvinnor en tid av stort obehag. Dock kunna en del under denna tid åtnjuta förbättrad hälsa, vara mera gladlynta och förhoppningsfulla än under någon annan period av sitt liv. Sådana fall äro dock undantag. Många hustrur hava under havandeskapet verklig fasa för sina män samt göra sig själva olyckliga och bereda sin omgivning otaliga obehag. Under dylika perioder förlorar hustrun allt personligt behag. För att skydda henne själv och fostret gör naturen henne i sexuellt hänseende föga tilldragande. Rätt snart inställa sig morgonkväljningarna, och när hon vaknar, känner hon äckeloch plågas vanligen av kräkningar. Dessa

symptom kunna fortfara under veckor, ja, månader utan att någon lindring står att finna. Den stackars hustrun blir överhopad med de mest olikartade varandra motsägande råd. Hon uppmanas att förtära mycken och kraftig föda, alldenstund hon skall underhålla två. Helt onödigt inskränkas hennes vanliga levnadssätt, och efter någon tid händer det, att hon på grund av falsk blygsel lever fullkomligt instängd utan att få njuta varken frisk luft eller kroppsrörelse. Hon gör sig till fånge i sitt eget hem eller kanhända i sitt eget rum.

Om likväl moderskapets plågor och faror kunna i betydlig mån minskas, borde dock maken visa sin hustru den allra ömmaste hänsyn på grund av de obehag, hon måste utstå, de farhågor, med vilka hon går förlossningen till mötes, det ansvar och de omsorger, som åtfölja plikten att uppfostra ett barn till gagn för sig själv och samhället, de känslor av oro, som hon får erfara icke endast för sitt eget liv utan också för den varelse, hon skall bringa till världen, och som under många och långa år är beroende av henne och hennes make.

Hon kanske gripes av en nervös ängslan, att mannen skall ryckas från henne, eller att hon själv är sjuk, då både familjeförsörjaren och barnet bäst behöva hennes hjälp.

Innan livsfrukt kommit till stånd, borde varje nygift par förskaffa sig sådan kunskap, som gör dem i någon mån »sakförståndiga» samt förlänar förutsättningar att möta dessa nya förhållanden på bästa sätt rustadebåde kroppsligt och andligt. Sedan hustrun redan är i välsignat tillstånd, är det för sent att med framgång ägna sig åt studiet av dessa ämnen. Hustruns uppmärksamhet bör då riktas åt annat håll, och hon bör icke tillåtas grubbla över dessa saker. Har hon eller hennes make uraktlåtit att sysselsätta sig med frågan, förrän när den väntade tilldragelsen är förestående, måste mannen på egen hand inhämta de nödiga kunskaperna, på det han må vara en klok och hänsynsfull rådgivare för sin hustru vid de nya erfarenheter, som hon går att göra. En god kunskap får hon i hithörande frågor, om han med eftertanke läser t. ex. »Vad en ung hustru bör veta». Därjämte bör mannen rådgöra med den läkare, makarna ämna anlita vid själva förlossningen samt eventuellt av honom låna ett lämpligt medicinskt arbete i detta ämne. Dylika böcker kunna möjligen vara för dyra att köpa men torde, även om de äro skrivna för män av facket, dock vara till ganska god nytta även för lekmannen. Genom att följa detta mitt råd löper ni dock en viss fara. Det förhåller sig nämligen så, att böcker, avsedda för läkare, icke så mycket sysselsätta sig med det normala tillståndet som fastmer med abnorma sådana eller rena undantagsfall, som ytterst sällan förekomma. Dessa abnorma tillstånd och avskyvärda monstruositeter äro särdeles ägnade att uppjaga ogrundade farhågor. Naturligtvis böra sådana arbeten på inga villkor läsas av en havande kvinna.

Skall det lyckas för en hustru att följa de regler för kroppsrörelse, matordning och sinnesstämning, som förhenne äro mest välgörande, behöver hon uppmuntran och stöd genom mannens upplysta tröst och ömmaste medkänsla. Om hon tillåtes leva innestängd och i overksamhet, utsätter hon sig för svåra faror vid sin nedkomst samt riskerar därjämte, att hennes barn kommer att sakna all lust till fysisk och intellektuell ansträngning. Om å andra sidan hennes liv allt fortfarande är alltför ansträngt genom oupphörliga skyldigheter, ledsamheter och husliga bekymmer, som taga all hennes tid i anspråk, uttrötta henne och ej giva henne tillfälle till nödig vila, blir följden lätt den, att hon blir mor till ett oroligt, nervsvagt och retligt barn. Därför bör den unge maken komma ihåg, att hans barns utsikter till ett lyckligt liv till mycket stor del beror av de insikter och den klokhet, som han och hans hustru utvecklat under den tid, då de stodo vid sitt ödes ursprung de första dagarna av sitt äktenskap. Deras hälsa, klokhet och omdöme äro inte endast bestämmande för deras egen lycka utan även för deras barns karaktär och den ännu ofödda generationens öden.

Då jag nu skriver även för äkta män, är det inte min mening att här framställa regler, som till fullo uttömma ämnen, som höra hemma i en bok för unga hustrur och blivande mödrar. Läsaren kan likväl äga berättigade anspråk på att få höra något om detta ämne, och därför tillfogar jag ur »Undervisning för mödrar » en läsvärd och intressant artikel rörande »Diet och hygien för blivande mödrar» av märket K. J.

»Vid första aning om uppkomsten av ett nytt livmåste alla ansträngningar vidtagas för moderns och barnets välfärd.

Havandeskapet är för flertalet kvinnor ett tillstånd, som inger farhågor, enär det för med sig lidanden och alla slags prövningar samt avslutas med svåra plågor.

Dessa svårigheter bero ofta på våldförande av naturens lagar. Genom att följa några enkla regler skulle det mesta, som kvinnorna hava att vid dessa tillfällen genomgå, kunna undvikas.

Enär förf. från många håll rådfrågats, skall hon här sammanfatta resultaten av sina personliga erfarenheter och undersökningar i följande anvisningar och råd:

Bland de förnämsta orsakerna till svårigheterna är olämplig diet. En annan är oändamålsenlig beklädnad och en tredje bristande kroppsrörelse.

Vi skola behandla var sak för sig och vända oss alltså först till dieten. En havande kvinna måste hava närande men icke hetsig föda. Måltiderna skola återkomma på bestämda timmar, och maten bör förtäras i måttlig mängd varje gång. Man kan knappast utan olägenhet äta och dricka på samma gång, varför man bör dricka före eller efter måltiden. Sådan föda, som speciellt utvecklar och stärker benbyggnad och muskulatur, bör undvikas, emedan dessa organsystems tillväxt försvårar förlossningsarbetet. Genom att helt avhålla sig från födoämnen, som besitta dessa egenskaper, undgår barnaföderskan många besvärligheter. Vegetabilisk föda samt frukt äro särdeles fördelaktiga, varemot animalisk anses vara mindre välgörande.

Alla mera sammansatta rätter, såsom bakverk,tårtor, konfityrer, såser samt i allmänhet fet mat, böra undvikas. Kaffe och te, som verka stimulerande på hjärna och nerver, skada både moder och barn. Starka drycker av alla slag utdömas helt och hållet. Utan inskränkning torde alla sädesslag kunna användas ehuru produkter av havre torde få sättas efter dem av vete. Åt så mycket syrlig frukt som ni tål. I första hand rekommenderas härvid apelsiner och citroner, sedan komma äpplen, persikor och plommon. Finnes tillgång till bananer, äro dessa för den, som ej är ovan vid dem, ganska nyttiga, i synnerhet om de ätas om morgnarna på »fastande mage». Man bör aldrig äta för mycket av någonting. Det är långt bättre att känna sig lätt hungrig än att äta några gram för mycket. Något slags korn- eller maltkaffe kan rekommenderas som både smakligt och välgörande för dem, som önska någon varm dryck. Grahamsbröd bör föredragas framför bröd av finsiktat mjöl.

För att bli av med morgonkväljningarna kan man förtära några skörtorkade skorpor före uppstigandet. Sedan de ätits, ligger man stilla några minuter, och slutligen iakttager man lugn utan brådska vid uppstigningen. En tesked citronsaft gör också god verkan mot detta obehag. Ofta är frukt, förtärd strax före sänggåendet, ett bra medel mot morgonkväljningar.

Beklädnaden får ej vara sådan, att den trycker någon del av kroppen. Låt tyngden uppbäras huvudsakligen av skuldrorna. Bäst torde vara ett löst sittande livstycke med axelklaffar och knappar för kjolarnas påfästande (s. k. reformliv). Alla kläder böratillverkas av så lätt material som möjligt. Använd skor med låga klackar och breda sulor, på det fötterna aldrig må svullna under bördan av den ovanliga tyngd, de för någon tid måste uppbära.

Mycken *kroppsrörelse* är nödvändig. Enklare hushållssysslor och lätt trädgårdsarbete äro mycket lämpliga. Allt tyngre arbete, såsom tvätt, skurning, lyftande av bördor, sträckande av kroppen uppåt, dragande och släpande, med ett ord allt, som kräver större ansträngning, är farligt och måste förbjudas. Ett försiktigt gående i trappor eller att bestiga mindre höjder är ett förträffligt sätt att förskaffa sig god kroppsrörelse. Under detta bör man andas så djupt, att lungorna så ofta och så grundligt som möjligt komma att fyllas med ren luft. Alldenstund kvinnor vanligen andas med lungornas övre delar, vinna de ringa utvidgning av bröstkorgen. Vid varje full inandning bör en frisk kvinna kunna öka sitt bröstomfång med åtminstone 4-5 cm. Genom djupa andetag erhåller modern ökade krafter, varjämte fostret beredes en för dess utveckling synnerligen välgörande lätt kroppsrörelse. Andas alltid genom näsan! Gå uppför backar och trappor med sluten mun och andas så djupt som möjligt!

Se till att er hustru tager så mycket rörelse i fria luften, som hon förmår, men tag er väl till vara för överdrifter! Kraftiga ansträngningar verka hämmande på fostrets vitalitet och utveckling, vilka båda äro dess förstfödslorätt, som det åligger varje moder att på allt sätt skydda.

Ett ljumt sittbad på omkring 15 minuter strax föresänggåendet är ett utmärkt medel att förskaffa sig en god sömn samt att hålla kroppen smidig och musklerna mjuka. Torkningen måste vara grundlig och kroppen bör insvepas i

ett varmt täcke, så att förkylning undvikes. Ett kallbad om 18 à 20° håller blodcirkulationen i god ordning och bör tagas ganska ofta. Det bör alltid åtföljas av lindriga gnidningar med en grov handduk. Ett verksamt medel mot hudens tendens att spricka sönder vid starkare utspänning är massage under ingnidning av matolja.

Någon tid före förlossningen böra bröstvårtorna om kvällarna penslas med en medelstark alunlösning, som sedan får intorka. Härigenom härdar man deras fina hud och förekommer sprickor vid digivningen.

En framåtlutad kroppshållning åstadkommer tryck på sådana ställen, som minst tåla det, varför en så rak hållning som möjligt bör iakttagas vid allt arbete.

Dieten bör inte ändras förrän åtminstone fjärde dygnet efter barnets födelse, men därefter må det stå modern fritt att äta allt, som hon under havandeskapet varit nödsakad att umbära. På så sätt får hennes mjölk de kraftigare egenskaper, som bliva behövliga för barnet.

Alldenstund det är föräldrarnas plikt att giva sina barn det bästa, som de möjligen kunna giva dem, uppfylla de denna plikt säkrast, om de före födelsen giva dem lika omsorgsfull vård, som de beslutat giva dem efter deras inträde i världen.

För att belysa de välgörande verkningarna av den här ovan föreskrivna levnadsordningen må man jämföra nedanstående erfarenhetsrön av samma moder.1:0 Blandad diet, riklig föda av alla slag, dåliga hygieniska förhållanden, ojämnhet i avseende på kroppsrörelse. Resultat: barn på 10 skålpund, femton timmars förlossningsarbete, särdeles svårt. Först på tionde dygnet kunde modern sitta uppe.

2:0 Fruktdiet, alla i det föregående givna regler följda. Resultat: barn på 7 1/2 skålpund, förlossningsarbetet var mycket lätt och räckte en timme. Modern satt uppe efter åtta timmar och kunde sitta fullt påklädd på sjätte dagen. Efteråt förträfflig hälsa för både moder och barn.»

Av fullaste övertygelse instämma vi i författarinnans föreskrifter i alla dess enskildheter, men anse av högsta vikt att framhålla, att de flesta misstag, som begås efter barnsängar, äro följder av oförsiktigheten att låta modern för tidigt sitta uppe, deltaga i familjens måltider och för övrigt återgå till livets vanliga sysselsättningar. På annat ställe hava vi berört de förändringar som äga rum vid denna period och åstadkomma en formlig revolution i moderns fysiska tillvaro. Det är alltså otänkbart, att detta tillstånd kan på några få dagar återbringas till det normala. Härtill behöves flera veckor. I de flesta fall bör nog den unga hustrun bereda sig på att stanna på sitt rum åtminstone sex veckor, om hon skall fullständigt återvinna hälsan, innan hon åter uppträder som deltagarinna i de husliga sysslorna. Ett missgrepp vid denna kritiska period kan göra den unga kvinnan till en bruten sjukling för alla hennes kommande dagar.

Denna fråga har även en annan sida, som ej fårförbigås, om man vill göra rättvisa åt dess stora och heliga betydelse. Havandeskapets självförsakelser och prövningar falla inte uteslutande på hustrun. Den sexuella känslan har hos henne blivit tillfredsställd och befinner sig i fullständig vila, under det denna hos mannen fortfarande är lika verksam. Om han nu sin plikt likmätigt vill behandla hustrun med nödig hänsyn, får han inte låta någonting uppväcka sin könsdrift. Han måste vara i stånd att bibehålla fullkomlig fysisk jämnvikt i allt vad som rör könslivet samt ålägga sig full självbehärskning.

Den som uppmärksamt betraktar djurlivet, kan ej vara blind för det faktum, att honan efter befruktningen icke tillåter hannen närma sig henne. Han må också tillhöra vilken djurklass som helst, så söker han aldrig tilltvinga sig honan. Könen förbliva, absolut skilda den period, som det nya livet utvecklar sig inom honans kropp. Vilja vi hämta lärdom av naturen i dess helhet, särskilt i detta avseende, synas de tyda därpå, att en dylik fordran gjordes gällande även för människoparen.

Bland hedningar, som leva i månggifte, undviker mannen alltid den hustru, inom vilken ett annat liv börjat utveckla sig. Det är egendomligt, att i civiliserade länder så liten överensstämmelse i åsikter skall kunna uppnås mellan medicinska skriftställare och den bildade allmänheten i dessa frågor. På det att mina läsare må bilda sig en egen mening om de olika uppfattningarna, skall jag citera några kända författare.

I ett arbete med namn »Kvinnans fysiska liv» sägerd:r George H. Naphleys: »Under de dagar, då en hustru, som ej förut varit havande, skulle varit 'illamående', är det rådligast att undvika äktenskapligt umgänge. Det är skadligt för både modern och barnet samt kan lätt framkalla missfall. Om den vanliga tiden för menstruation undvikes, synes intet skäl föreligga, varför icke med en viss återhållsamhet det äktenskapliga umgänget skulle kunna fortsätta under större delen av havandeskapet. I ett fall måste dock ett bestämt undantag göras från denna regel. Har ett missfall inträffat, måste all försiktighet iakttagas, så att ej dylikt må upprepas vid ånyo inträffad konception. Vid sådana fall böra makarna använda skilda sovrum under havandeskapets fem första månader. Därefter kunna de återgå till sina vanliga förhållanden. Efter ett missfall bör umgänge ej äga rum inom en månad. Det är högst viktigt att iakttaga denna föreskrift. Brott mot denna blir ofta orsak till svåra och obotliga livmoderssjukdomar.» D:r John Cowan säger i sin bok »Ny levnadsvishet» sålunda: »Ånyo upprepar jag, att så länge modern är havande samt under digivningsperioden bör intet könsumgänge äga rum mellan man och hustru. Det är Guds egen lag, och den iakttages överallt utom inom kristenheten. Djuren medgiva det icke, de vilda folken tillåta det icke, och inom tre fjärdedelar av jordens rund betraktas det av vårt eget släkte som en skamlig gärning. En man, som låter sin lusta utbryta i handling mot sin hustru under hennes havandeskap, är sämre än ett oskäligt djur. I själva verket finnes det intet djur med vilket han kan jämföras, om jag inte dit skulleräkna den av tobak och sprit stinkande kroggästen, som endast lever för tobak, spirituösa och de fräckaste utsvävningar. Jag besvär alla föräldrar att ej inlåta sig på sådan orenhet. Besudlen ej edra kroppar, smutsen ej edra själar med eder mänskliga naturs begär under den tid, då en ny varelses kropp och själ danas! Försök hellre att med kärleksfulla ord, innerlig ömhet, milda smekningar och kyska kyssar i era hjärtan odla en kärlek, som skänker en frid och lycka, vilken man måste hava erfarit för att rätt kunna uppskatta den.»

Vid beskrivningen av moderns fysiska krav under havandeskapet säger d:r Naphleys: »Kroppens alla förmögenheter och krafter koncentreras under denna tid på strävandet att förse den väntade varelsen med passande näring, och det finnes ingen nervkraft övrig att slösa på något, som ej kommer barnet tillgodo; kommer icke denna regel att följas, återfaller varje överansträngning på barnet, som till hälsa och tillväxt får lida för moderns onaturliga drifter.»

D:r J. R. Black yttrar: »Samlag under havandeskapet predisponerar för de farliga krampartade barnsjukdomarna. Den retning av nervsystemet, som modern härigenom utsätter sig för, måste ovillkorligen verka till skada för det späda fröet inom livmodern.»

Vi anföra också d:r J. H. Kellogs ord: »Allt tillmötesgående från hustruns sida till fysiskt umgänge under havandeskapet åtföljas av resultat, som måste räknas till de värsta former av utsvävningar inom äktenskapet. Modern blir utsatt att utstå dubbelt lidande, belastad som hon är med tvenne liv i stället för ett.Följderna för barnet äro likväl långt mera olycksbringande. Under den tid, fostret skall insamla sin grundfond av livskraft, således under den period, som är den mest kritiska för den nya varelsen, uttömmes dess livskraft och försvagas vävnaderna. Av de onaturliga krav som ställas på modern, erhåller barnet som följd konstitutionella sjukdomsanlag.»

Vidare säger samme författare: »En annan fördärvlig följd uppkommer också genom denna handling, så stridande mot naturens lag och anvisningar. Hjärnan, som fått sin gestaltning under denna tid, påverkas med naturnödvändighet av moderns sinnesförfattning under havandeskapet. Det är därför ganska sannolikt, att verkningarna av könsumgänge under denna tid kan visa sig i abnorm könsdrift hos barnet. Här skulle således ligga orsaken till den för tidiga utvecklingen i sexuellt avseende, vilken är en sådan förbannelse hos mänskligheten. Abnormt utvecklad könsdrift är tyvärr för en stor del av den uppväxande ungdomen en ärftlig belastning.»

I ett arbete med titeln »Tokologi», säger d:r Alice B. Stockham: »Om också ej återhållsamhetens lag erkännes av människan under hela hennes liv, är det dock både förnuftigt och i enlighet med naturen, att en moder avhåller sig från könsumgänge åtminstone under havandeskapet.»

En läkare säger i en liten skrift, som har titeln »Annalkande moderskap», följande: »En person omtalade en gång

för mig, att den lättaste förlossningen, som hans hustru haft att genomgå, ägde rum två dagar,innan den var väntad, och en dag efter det han övat umgänge med henne. Himlen vare lovad, att det är mera sällan, den äkta mannen tillåter sig en sådan råhet! Vad som i själva verket ägde rum, var födelsen av ett dött foster, enligt min åsikt framkallad i förtid genom samlaget. En lycklig slump och kvinnans ovanligt goda kroppskonstitution voro anledningarna till att det hela avlöpte utan vidare besvär. Säkrast och ovillkorligen rättast är det, att under havandeskapet avhålla sig från allt könsumgänge. Uterus bringas vid sådant i ett visst exalterat tillstånd, varvid blodstockningar i dess olika delar uppstå, och nerverna lida. En kvinna behöver all sin livskraft sparad för den stundande nedkomsten, och hennes man måste känna det som en nödvändig plikt att ålägga sig självbehärskning och helt lämna åsido alla egoistiska begär. Om han söker höja och utveckla kvinnan på det intellektuella området genom att under denna tid förmå henne att sysselsätta sig med nyttiga och underhållande ämnen, skall detta lända dem båda till stort gagn.»

Genom fortplantningsförmågan har Gud förlänat oss förmågan att fortsätta hans skapareverk. Då vi kalla en ny varelse till världen, fullgöra vi vår heligaste plikt. Men då är det också tydligt, att modern efter konceptionsögonblicket står alldeles särskilt under den Högstes beskydd. Under den tid, som hon uppfyller detta heliga kall, borde hon väl vara befriad från varje vanhelgande intrång samt tillåtas att leva ett liv i obefläckad renhet.Vi yrka icke på någon ytterlighetsställning, men vi äro övertygade om, att det, som har blivit sagt, förtjänar den allvarligaste uppmärksamhet av alla äkta män och hustrur, som för sig själva och sina barn eftersträva det högsta goda, som kan falla på deras lott.

Det kan inte nog allvarligt framhållas för unga äkta makar, att genom oförsiktighet i hithörande avseende missfall lätt kunna framkallas. Utan att hos sig själva söka skulden hava mången gång föräldrarna själva varit orsaken till sitt barns död. Men icke nog därmed. De ha också framkallat följder, som varit ödesdigra för den unga modern och även i ej så få fall medfört hennes för tidiga död.

FJORTONDE KAPITLET.

Förändringar, som föregå, tillhöra och efterfölja avlelse och barnsbörd.

Under hela den tid, som förflyter från avlelsen till födelsen av en ny varelse samt närmast därefter, försiggå stora förändringar i det mänskliga livsfröet och moderns kropp. Kvinnans kropp är på ett underbart sätt lämpad att mottaga och utveckla ägget, embryot och fostret.

Jämföra vi kvinnans kropp med någon av människornas förnämsta mekaniska uppfinningar, torde vi kanske lättare förstå dess anpassning för dess underbara uppgift.

Ett ur är ett av den mänskliga uppfinningsförmågans vackraste produkter. Nära 6.000 år fordrades för att frambringa detsamma. Fastän det är ett beundransvärt mekaniskt konstverk, är det dock icke på långt när så komplicerat som människokroppen. Kunde man nu framställa ett ur, som själv förmådde smörja och reparera sina smådelar, så att varken reparation, rengöring eller uppdragning av fjädern behövdes, så vore ju ett sådant arbete betydligt mera komplicerat. Om nu uret, förutom att det ginge utan uppehåll en lång tid, vore så inrättat, att det med vissa mellanrum

också kunde frambringa andra ur av liknande beskaffenhet, så skulle ju detta ur vara i besittning av en underbart sammansatt mekanism. Det är just denna sammansättning, som vi runt omkring finna i alla växt- och djurliv. Vid alla tider är det av stort intresse att studera livet på alla dess områden, men detta studium ökas betydligt i intresse under den period, som föregår, fulländar och efterföljer havandeskapet. Den unge äkta mannen, som står i så nära förbindelse med denna djupa och vördnadsvärda hemlighet bör naturligtvis därom inhämta så mycken kunskap som möjligt. Detta har icke blott stor betydelse för hans egen lycka utan är också en borgen för en lycklig utgång och sålunda en ökad säkerhet för moder och barn, alldenstund en sådan kunskap bidrager att rena sinnet från grova föreställningar, vilka tyvärr alltför ofta vilja lägra sig omkring dessa betydelsefulla och heliga förhållanden, som tillhöra det äktenskapliga samlivet och tjäna att göra hemmet kärt och dyrbart.

Ganska god kunskap om de förändringar, som föregå, tillhöra och efterfölja fortplantningen inom

människofamiljen kunna vi få genom studiet av varje växthus eller trädgård, ja, till och med genom att uppmärksamt betrakta den späda blomman på dikesrenen.

När växten nått sin mognad, samlar den hela sin energi till en väldig kamp för att undgå den hotande förstörelsen och fortleva om icke i sin egen kropp, så i det liv och den skönhet som skola alstras på nytt i de plantor, vartill ämnen fått liv under växtens strävan att bevara sitt eget. Den gemensammafaders- och modernaturen har väckts till liv. Växten lever icke mera för det närvarande utan för framtiden. Den drives av längtan att taga plats och del i den nya period av liv och skönhet, som nästa vårsol med sina livgivande och varma strålar skall framkalla på vår jord. Det är icke mera för egen utan för deras räkning, som denna tid tillhör. Knopparna svälla, växten börjar känna tillvarons ändamål, och livets mysterium bringar safterna i rörelse. Växten har lärt sig att leva i förkänslan av sin död. Fruktan för förintelse har lärt den att föreviga sig och mångfaldiga sig hundrafalt. De i blomman sammanboende alstringsorganen arbeta på sin gemensamma uppgift. När blomman nått sitt högsta mått av skönhet och bedårande prakt, firar den sin bröllopsstund genom att omkring sig sprida den härligaste vällukt. Vem skulle våga störa denna högtidsstund? Vem skulle vara hård nog att obarmhärtigt ingripa i denna höga och heliga förrättning. Den förbigående saktar sina steg. Bin och andra insekter lockas av vällukten att deltaga i bröllopsfesten. De erhålla frömjöl till andra blommor. Blomkronans mjöl och nektar få de i riklig mängd. Som ersättning medföra de ämnen till andra blommor. Blomkronans skönhet överväldigar de jublande deltagarna i festen. Högtidsstunden är förbi. I fruktämnena har livets svaga gnista tänts, skönheten försvinner, vällukten förflyktigas, bröllopskläderna läggas av, och hädanefter lever växten icke längre för egen del utan för det nya liv, som den alstrat. Dess glädje fortlever. Den gläder sig i hoppet att genom sina barn få deltaga iden uppståndelsens högtid, som skall komma med nästa vår.

Det, som vi här allegoriskt framställt, äger också i verkligheten rum. Ingen kunnig och uppmärksam iakttagare kan undgå att lägga märke till den rikare färg, djupare skönhet och ljuvare vällukt, som blomman utvecklar, då pistillens märke väntar det pollen, som skall befrukta dess froämne. Knappast har denna förening försiggått, förrän blommans fägring försvinner, Den vissnar, och dess kronblad falla av. Endast blomfodret, som liksom höll blomman upprätt under dess glanstid, har nu stannat kvar som skydd för de små fröna men lutar nu nedåt mot jorden. Är då detta av sorg över förlorad fägring och glädjerika dagar? På inga villkor! Det är endast ett bevis på hängivenheten för den höga uppgift, som den har fått sig anförtrodd. Det har kommit ett nytt glädjeämne, en mera varaktig lycka. Fodret höll förut kronan upprätt, så att solen och alla ljusets och glädjens änglar kunde få blicka ned på det nya livets lyckliga och heliga begynnelse. Nu skyddar det, vad som blivit det anförtrott, och lutar sig mot jorden för att dess skyddslingar ej skola skadas av regn eller annat, som kan tillintetgöra deras växande liv.

Men vad vi sålunda kunna lägga märke till hos växterna, förekommer även hos människan. Alla förändringar, som äga rum i befruktningens stund och under havandeskapet, präglas av djup skönhet och stor hemlighet, De klara ögonen, de röda läpparna, kindernas friska rodnad, det behagliga sättet, den vinnandeälskligheten och den vårdade klädseln äro motsvarigheter i det mänskliga livet till vad som kommer till synes under fortplantningstiden. Om också icke förändringarna inträffa så omedelbart på varandra som hos växterna, äro de dock tillfinnandes och lika utpräglade varför den uppmärksamme iakttagaren ej kan undgå att lägga märke till dem. Studiet av alla de förändringar, som beteckna begynnelsen, fortgång och avslutning av reproduktionsprocessen, äger det största intresse för varje tänkande människa. Dock är en fullt begriplig framställning för dem, som äro i saknad av nödiga förkunskaper, förenad med stora svårigheter.

På samma sätt som fåglarna under parningstiden anlägga sina praktfullaste dräkter och sjunga sina ljuvaste sånger, under det de samarbeta på sina nästen, förhåller det sig också med människorna. Så snart emellertid boet är färdigt och äggen lagda, förlora fjädrarna sin glans, sången avtar, och nu bereder sig fågelparet att med gemensamma krafter på bästa sätt sörja för de nya liv, som snart skola uppfylla nästet.

Det liv, som utvecklas i fågelägget inom nästet under fågelmoderns varma kropp, försiggår hos människan i det näste, som hos modern blivit av Skaparen berett inom hennes egen kropp. Människofostret tillhör en högre

ordning. Det är av vida större vikt att skydda och bevara ett människoliv, som är under utveckling, och härpå beror den större omsorg, som lägges ned på föda och omvårdnad.

Den blivande modern, som helt nyss med stormande glädje mottog sin mans ömhetsbevis och famntag, ärnu helt och hållet förändrad. Denna förändring har hon undergått för att bliva lämplig att fylla den gudomliga uppgift, som blivit henne anförtrodd. Den strålande glansen i hennes ögon bleknar, kinderna förlora något av sin friska färg, hela hennes varelse genomandas icke längre av det ljuva behag, som nyss förut gjorde henne så tilldragande. För den allvarlige och tänkande maken omstrålas hon av en annan skönhet, som icke gör henne mindre kär för honom. Är hon en bildad kvinna, som rätt förstår högheten i det att Gud ansett henne värdig deltaga i hans skapande verk, så lämnar hon ej fritt lopp åt det retliga, människoskygga lynne, som så ofta karakteriserar en del kvinnors uppträdande under den tid, då en ny varelse utvecklas inom dem.

Om det också är sant, att de till denna period hörande förändringarna starkare framträda hos kvinnan än hos mannen, måste vi dock erkänna nödvändigheten av, att, så länge hans hustru befinner sig i välsignat tillstånd, det åligger honom att lägga band på sina egna önskningar, ty även under hälsans dagar bör mannens könskänsla utgöra svar på hans hustrus ömhet. Med all rätt har skalden sagt:

»Vad strängen är för bågen, det kvinnan är för mannen. Hon böjer och dock lyder, hon drager och dock följer sitt ändamål de båda först fylla i förening.»Om verkligheten av en eller annan anledning ej stämmer överens med denna poetiska bild, är orsaken att söka antingen i abnormt stegrade passioner å mannens sida eller i ytterlig frånvaro av könskänsla hos kvinnan. Denna är då vanligen framkallad av ett hälsofördärvande slaveri under modets nycker i vad som rör levnadssätt och klädedräkt. Ehuru mänskliga varelser i berörda avseende avvika väsentligt från de lägre djuren, kunna vi likväl i någon mån föreställa oss beskaffenheten av dessa förändringar, om vi noggrant betrakta vissa drag i fåglarnas liv. Då livslustens vågor nått sin största höjd hos hannen, väckes varje fiber i hans varelse till den högsta grad av verksamhetslust och fulländning. Hans fjädrar erhålla glans, och hans sång flödar över av veka, vemodiga toner. Hos en del djurarter visar sig denna starka livskraft i tillväxt av väldiga horn. När parningstiden är förbi, bleknar fjäderskruden, tystnar sången, bortfalla hornen, och livets sjudande strömmar draga sig tillbaka. Så märkbara förändringar finna vi ej hos människan, men vi kunna dock liksom spåra en svag skugga därav i de modifikationer, som den manliga naturen under likartade förhållanden undergår.

Medan dessa yttre för ögat synliga förändringar, varom vi här ovan givit en antydan, äga rum, försiggår ett det underbaraste arbete inom kvinnans kropp. När ägget lämnat sin plats i äggstocken, emottager det den rastlöst sökande spermatozoen, som från slidan skyndar framåt genom livmodern och äggledaren åt äggstocken till. Men också den möjligheten kaninträffa, att ägget vandrar genom äggledaren ut i livmodern för att under en tid av högst ett par dagar invänta spermatozoen. Inträffar icke denna, måste ägget skatta åt förgängelsen.

Lika så väl kunde Skaparen inrättat det så, att ägget utan samverkan med den manliga spermatozoen utvecklat sig till en ny individ, på det att kvinnan efter vissa mellanrum kunnat frambringa avföda. Dock finnas skäl, varför detta ej kunde ske. Att sätta nya varelser i världen innebär möjligheter av för stor vidd att kunna anförtros åt en enda individ. Om modern lämnades ensam under tiden för barnets utveckling, då hon i viss grad är ganska hjälplös, skulle detta ha inneburit fara både för henne själv och barnet. Det är nödvändigt, att de äro två, som dela bördor och ansvar. Under fostrets utvecklingsperiod är det huvudsakligen fadern ensam, som får bära livets bördor. Det blir hans skyldighet att sörja för föda och skydd. Nu måste han med större omsorg vaka över sin mera beroende följeslagerska. Om modern skulle drabbas av döden, bleve barnet lämnat utan naturlig vårdare. För att utsättas för dessa vådor, är det unga livet alltför dyrbart. Uppfostran och vården av de späda äro för betydelsefulla att överlämnas åt en person ensam. Det kunde hända, att modern ej hade något medlidande med sin egen livsfrukt, och då är det av högsta vikt, att det finns en annan, som har skyldighet, lika mycket av naturlig och moralisk pliktkänsla som genom band av personligt intresse och ömmaste tillgivenhet, att sörja för detsamma. Därför att barnet ägerbåde fader och moder, får det större släktförbindelser, som, om så skulle vara nödvändigt, kunna hjälpa till med dess vård. Skulle någon svaghet i fysiskt eller moraliskt hänseende finnas hos

modern, kan denna brist hindras att gå i arv till barnet genom inflytande från faderns sida. Är å andra sidan fadern svag eller i ett eller annat avseende moraliskt defekt, kan barnet undvika följderna härav genom att äga en frisk och andligen sund moder. Barnets liv och trevnad är av så stor vikt och betydelse, att mer än en möjlighet måste stå det till buds för att från sitt inträde i världen njuta lyckan av en god uppfostran.

Detta ömsesidiga beroende mellan föräldrarna länder icke endast barnet till godo utan tjänar också som en sporre för föräldrarna att gå den högsta fysiska och intellektuella och moraliska utveckling. Föräldraskapet inverkar icke blott formbildande på modern utan medför också för fadern ovärderliga gåvor. Vem skulle våga att själv bemäktiga sig eller blott lättsinnigt åtaga sig det vittgående ansvar, som Gud inlagt i det gemensamma föräldraskapet? »Vad Gud förenat, må människan icke åtskilja.»

Vilken tänkande man eller kvinna skulle vilja drista sig att trampa under fötterna alla de heligaste förhållanden och kalla till liv en odödlig ande, vars både eviga och timliga bestämmelse röna intryck i en värld, som endast bidar tillfälle att brännmärka den, som avlats i ett otillåtet förbund? Finns någon man eller hustru, som med missaktning vågar betrakta den av Skaparen hos oss nedlagda alstringsförmågan?Det är emellertid de förändringar, som under denna period försiggå inom moderns kropp, vilka väcka vårt livligaste intresse. Sedan spermatozoerna blivit fria i slidans övre del, söka de sig med den underbaraste energi så fort som möjligt in i livmodern, det hemlighetsfulla rum, där ägget enligt naturens ordning kan väntas avvakta deras ankomst. Det är ju personer och ej ting, som vi i vanliga fall vilja erkänna vara i besittning av kunskap och handla efter förnuftiga grunder. Denna hemlighetsfulla födelseort inom moderns kropp tycktes emellertid, driven av en hemlighetsfull kraft, handla på egen hand. Man kunde vara böjd att tro, att över dess ingång stode för både spermatozoen och annat begripligt följande bud: »Ingen, som ej medför livets gåva, får inträda eller dröja kvar inom dessa portar.» Ägget får kvarbliva en kort tid, och spermatozoen får inträda, men ingendera får stanna länge, så vida icke dess förening ger upphov till ett nytt liv. Komma de icke att förenas, bliva båda utdrivna. Ingen får där kvarstanna sysslolös. Denna kraft som tyckes ledas av ett inneboende omdöme, och som obarmhärtigt utdriver varje ofullständigt element som icke är dithörande, ägnar det allra hjärtligaste mottagande åt det nya liv, som väckts genom sammansmältningen av ägget och spermatozoen. Ingen moder har med sådan ömhet mottagit och vårdat sitt nyfödda barn som livmodern upptager det befruktade ägget. När detta skett, livas varje fiber i hela varelsen av en ny uppgift. Den bästa platsen iordningställes genast för att nära, skydda och utveckla ägget. Från denna stundkoncentreras moderns hela natur på uppgiften att utveckla och frambringa det nya liv, som alstras inom henne. Det är nu icke endast hos ägget, som stora förändringar äga rum, utan även livmodern är underkastad förändringar, som anpassar den efter det nya livets tillväxt. Den vagga, vari det lilla ägget fått sin plats för att utvecklas, måste, i samma mån som innehavaren växer, göras rymligare för att motsvara de olika behoven hos den kropp, som är under vardande.

Endast med tillhjälp av mikroskopet kunna vi upptäcka och närmare studera föremålet för våra nuvarande forskningar. Hos fåglarna står ägget i proportion till moderns kroppsstorlek, emedan det innehåller ett förråd till underhåll för det i utveckling stadda livet, tills detta blivit så mycket utvecklat, att det utanför ägget på andra vägar kan uppehållas. Däremot är det mänskliga ägget så litet, att det skulle fordras 80 stycken för att uppfylla en centimeter, om de lades i en rad. Trots sin obetydliga storlek innehålla de dock den föda, som är nödvändig för denna ytterst ringa begynnelse av ett människoliv. Denna näring kan det dock endast erhålla en helt kort tid, varefter fostret måste hämta densamma från modern. Hennes föda skall nu även tjäna till fostrets vidare utveckling. Fostrets blod skall strömma ur moderns hjärta. Det skal, som omsluter fågelägget, är poröst och sålunda genomträngligt för luftens syre, som med sin förnyade kraft når det där inne började livet. Det mänskliga ägget är helt och hållet beroende av modern. Hennes lungor måste dela med sig behövligtsyre, hennes kropp måste förmedla varje funktion hos fostret, tills detta som ett fullt utbildat människobarn kan föra ett självständigt liv i yttervärlden.

Detta lilla frö till ett människobarn, som är så litet, att omkring ett tusen skulle få rum på en femöring och under mikroskopet ter sig som en liten prick är sammansatt av fett och äggvita samt skall under några få korta månader utvecklas till den sammansatta mänskliga organismen. Detta lilla frö innehåller dock redan grundelementen till

en odödlig själ. I detta människofrö vilar en man eller en kvinna. Här slumra egenskaper, som en gång skola bilda den dugande kroppsarbetaren, jordbrukaren, talaren eller statsmannen. Men i denna första bildning till en ny människa kunna också frön till olika sjukdomar vara instängda. Här är redan det arv nedlagt, som skall bestämma, hurudan den blivande människan skall bliva. Dess moraliska natur har redan fått sin riktning. I faderns och moderns föregående liv är den unga varelsens öden utstakat. Vad dessa varit i karaktär och handling skall i ännu högre grad framträda hos barnet. Moderns tankar och liv under fostrets utveckling kunna dock i betydlig mån inverka på barnets blivande karaktärs- och kroppsdaning. Dessa månader betyda moderns tillstånd oändligt mycket både för kropp och själ hos det väntade barnet.

Medan det befruktade ägget får sin näring av äggulan, sker stora förändringar i de mjuka och tunna betäckningar, som omgiva detsamma i livmodern. Fastän de största förändringarna under havandeskapet försiggåinom ägget, äro de, som beröra moderns egen kropp, mera synbara och nästan lika märkvärdiga. Slemhinnorna på livmoderns insida börja förtjockas. De små blodkärl, varav den inre ytan är bildad, börja mångfaldigas, utvidgas och förlängas. Slutligen bli de synliga för blotta ögat. Den mjuka beklädnaden blir tjockare utan att förlora sin mjukhet och fina byggnad.

Dessa förberedelser ske hastigt, och det befruktade ägget finner en passande plats i det övre mittelpartiet av uterus, den s. k. livmoderbottnen. Slemhinnans veck växa ut omkring ägget, så att detta blir skilt från den stora uterusskålen. Till sist sammanväxa dess veck fullständigt, så att de bilda ett betydligt begränsat fodral. Denna tunna vävnad, som utgör ett levande säcklikt omslag, avstänger embryot från den övriga delen av livmoderhålan, vilken det snart skall fullständigt fylla.

Denna hinnartade beklädnad av livmoderns insida kallas med en teknisk term decidua vera, och den del av hinnan, vilken bildar en säck omkring ägget, benämnes decidua reflexa. Båda dessa utgöra »decidua», ett ord, som betyder icke beständig och användes om föremål i naturen, som efter någon tids förlopp försvinna, t. ex. löv, tänder och horn. Decidua reflexa försvinner vid fostrets framfödande, och decidua vera återgår till sitt ursprungliga tillstånd.

Ägget har emellertid blivit betydligt förstorat och utsprider åt alla sidor ett trådlikt ludd, varmed det fäster sig vid det moderliv, på vilket det är inympat.Genom dessa trådbildningar upptager fostret den näring, som skall tjäna till dess utveckling.

När den säck, som omger ägget, blivit tillräckligt fast förbunden med livmoderns väggar, försvinna trådarna med undantag av dem, som sammanhänga med livmodern. På denna sida framträda de emellertid allt starkare och börja i tredje månaden bilda placentan, varigenom embryot får mottaga den ständigt ökade tillförseln av föda från moderns kropp. Placentan är rund och äger en tjocklek, där den är störst, av två tum samt en diameter av sex till åtta tum. Den bildar en tillfällig kommunikationsvägg mellan moder och barn, men är icke av varaktigt gagn för någon av dem utan har bildats endast för att tjäna ett tillfälligt behov, som vid barnets födelse upphör. Placentan, navelsträngen och den nyssnämnda hinnan bilda den så kallade efterbörden. Placentan är fästad vid livmoderväggen och sammanhänger med barnet genom navelsträngen, genom vilken andning, intagande av föda samt avlägsnandet av förbrukade ämnen försiggår. Härigenom är ett intimt samband upprättat mellan det tillväxande fostret och livsströmmen i moderns kropp. Genom navelsträngen mottager fostret syre och näring samt överför till moderns kropp kolsyra och övriga utsöndringsprodukter, som måste avlägsnas för vidmakthållande av livsprocessen.

FEMTONDE KAPITLET.

Förändringar, som föregå, tillhöra och efterfölja avlelse och barnsbörd.

Medan dessa förändringar ägt rum i livmodern och dess hinnor, har en icke mindre förändring försiggått med själva ägget. Betrakta vi uppmärksamt ett öppnat hönsägg, se vi, att gulan omgives av en tunn hinna, som avskiljer den från äggets övriga delar. Denna hinna är ytterligt fint byggd men tillräckligt tjock och fast för sitt ändamål. Även människans ägg består av gulan, som är betäckt av en dylik hinna. Så fort ägget blivit befruktat,

inträda märkliga förändringar. Gulan genomgår en serie av klyvningar, som blivit kallade den spontana klyvningsprocessen. Först klyver sig gulan i två delar och dessa ånyo i tvenne delar, tills den ursprungliga cellen blivit förvandlad till en grynig massa. Klyvningsdelarna ordna sig i rader kring gulans betäckningshinna, och de ytterligt små mellanrummen fyllas av en genomskinlig vätska. Under denna process hava cellerna utvecklats till verkliga animala sådana. Där dessa cellers kanter eller ränder komma i beröring med varandra, bildas sammanhängande membran, som benämnes blastoderm.

Den nya hinnan, som har bildats inom den säck,varav äggets gula var innesluten, delar sig i tvenne skilda lager, yttre och inre blastoderm. Ägget har nu tagit form av en liten rund blåsa, vars väggar bestå av trenne lager, det ena innanför det andra. Det yttersta av dessa tre lager består av den hinna, som ursprungligen omslöt äggets gula, det mellersta är det yttre blastodermet och det tredje det inre blastodermet medan äggets innerhåla är fylld av den nyss nämnda genomskinliga vätskan.

För förståelsen av livets begynnelse är det av stor vikt att äga ett klart begrepp om dessa hinnor, emedan de innehålla de anatomiska element, varav den utbildade människovarelsen en gång skall framväxa. Det yttre blastodermet utvecklar sig till hud, ryggmärg muskler och benbyggnad, från det inre tarmkanalen och det vegetativa livets organ.

Det första synliga tecknet till organisk grundläggning av den mänskliga gestalten framträder på blastodermhinnans yttervägg i den så kallade embryonatfläcken eller primitivfåran. I samma fåra antages ryggmärgskanalen bildas med en skiva på vardera sidan, vilka skivor giva upphov till benstommen. I dess ena ända finnes en större avrundad håla, vilken bildar förvaringsrum för hjärnan och förlängda märgen, d. v. s. den övre inom huvudskålen belägna delen av ryggmärgen. Vid den motsatta ändan utvecklas senare ben och fötter.

Vi skola likväl icke i detalj redogöra för alla förändringar, som äro av stort intresse för ett mera ingående studium, emedan vi då riskera att göra dessa frågor alldeles för invecklade för en icke fackbildad läsare.Under loppet av en jämförelsevis kort tid är embryot omgivet och inneslutet av åtskilliga hinnor. Den yttersta av dessa är den inre beklädnaden av uterus, den s. k. decidua vera. Innanför denna ligger decidua reflexa samt de veck av den föregående, som vuxit runt om ägget, så att detta blivit fullständigt dolt. Den tredje hinnan är åderhinnan, som är den yttre av de hinnor, som omgiva fostret, och innanför denna ligger vattenhinnan. Den ligger närmast fostret och mellan dessa båda sistnämnda framskjuter ännu en hinna, som kallas allantois.

Vattenhinnan avsöndrar den s. k. amniosvätskan, som populärt kallas barnvatten. Denna avsöndring skyddar fostret från stötar samt fördelar utifrån kommande tryck, så att fostrets alla delar kunna ostört utveckla sig utan fara för vanskaplighet. Dessutom tillförsäkrar den fostret större rörelsefrihet samt skyddar livmodern från skador, som eljest kunnat uppstå till följd av fosterrörelserna. Under den första perioden rör sig fostret i denna vätska, och när förlossningens timme nalkas, och den hinna, som innesluter denna vätska, brister, uppmjukar ifrågavarande vätska väggarna av den kanal, fostret har att passera för att inträda i yttervärlden och underlättar på så vis födelsen. Skulle hinnorna brista alltför lång tid, innan barnet föds, inträffa icke sällan ökade svårigheter vid själva förlossningen.

Under de första veckorna av sin tillvaro är embryot för sitt uppehälle hänvisat till samma slags föda som kycklingen inom sitt ägg, nämligen gulan. Av dennaanvändes till näring den del, som icke är behövlig för den från groddfläcken utgående fosterutvecklingen.

Småningom uppstår en förening mellan åderhinnan och livmoderns inre väggar medelst hårlika, hinnartade toppar, som sammanflyta till en kompakt massa och sammanfilta sig med livmodersväggen. Denna bildning är placentan eller moderkakan. Den består av två delar, den ena vänd mot livmoderns vägg, livmodersidan, och den andra mot fostret, fostersidan. På den inre sidan är placentan förenad med fostret medelst tvenne artärer och en ven, vilka blodkärl ingå i placentamassan. Genom dessa ådror flyta livets strömmar till fostret. Denna cirkulation mellan moderns och barnets kroppar är dock varken direkt eller oavbruten, enär fostret har sitt eget blodomlopp, men alltifrån det ögonblick, förbindelsen tagit sin början, tills navelsträngen efter födelsen avklippes, hämtas dock all näring från modern.

Vi skola nu ge en kortfattad framställning av de förändringar, som äga rum inom grodden och ägget från befruktningen till barnets födelse. I början äro dessa förändringar helt obetydliga men förlöpa icke dess mindre ganska hastigt. Nedanstående redogörelse, som är hämtad ur en förträfflig liten bok av d:r Henry N. Guernsey med titeln »öppet språk i ämnen, som ej bruka öppet behandlas», utgör en del av inledningen och framställer ämnet på ett lättfattligt och kraftigt sätt.

»Den första antydan till formbildning, som med tillhjälp av mikroskopet är möjlig att upptäcka, består aven långsträckt figur, avrundad vid ena ändan och trubbigt tillspetsad vid den andra samt med en ansvällning på mitten. Detta embryo är lindrigt framåtkrökt, har gråvit färg och är av gelatinös beskaffenhet med en vikt av sex till tolv centigram. En svag intryckning, som antyder halsregionen, tillåter oss urskilja ett huvud. Kroppen antydes genom en uppsvallning av mittstycket, men av extremiteter finnes intet spår. Detta kan observeras i slutet av den tredje veckan efter befruktningen.

I ungefär femte veckan framträda flera karakteristiska kännetecken. I förhållande till den övriga kroppen är huvudet ganska stort, ögonens plats antydas genom två svarta punkter och de övre extremiteternas genom små knölar på båda sidor. Nu har embryot blivit omkring 3 cm. långt och väger ungefär 90 gr. Även de nedre extremiteterna börja framträda. Till denna tid kan en rakt löpande pulserande åder observeras i bålen med slag, som äro lika regelbundna som hos en normal puls. Nu däremot har denna åder fått nästan samma utseende som hjärtat hos en fullständig människa, ehuru tills vidare blott finnas ett förmak och en kammare. I samma mån som tiden skrider framåt, finna vi ett fullt utvecklat hjärta med två förmak och två kammare. Allt detta är en utveckling av den ursprungliga raka pulsådern. Nu framträda också lungorna i form av fem à sex flikar, men luftrören kunna knappast urskiljas. Ansiktet och öronen erhålla mera bestämda konturer och strax efteråt kunna även näsa och svalg otydligt urskiljasI sjunde veckan finner man en benkärna i underkäken. Njurar och något senare genitalorgan börja utbildas. Fostrets längd överskrider näppeligen 3 cm.

Vid slutet av andra månaden börja anläggningarna till extremiteterna starkare framträda. Man kan urskilja händer och underarmar men icke överarmar ovan armbågen. Handen, som är större än underarmen, har ännu ej fingrarna uppdelade. Könet kan ännu ej bestämmas. Embryots längd är mellan 4 och 5 cm. och dess vikt uppgår till 10 à 20 gram. Ögongloberna kunna urskiljas, men ögonlocken äro otillräckliga för att fullt betäcka dem. Näsan består av en trubbig upphöjning, näsborrarna av runda öppningar, munnen står öppen, och överhuden har annan beskaffenhet än den egentliga huden.

Efter tio veckor har embryot ungefär samma längd som föregående, och dess vikt växlar mellan 28 och 42 gram. Ögonlocken ha utvecklats och nå till pupillens mitt. Munnen börjar slutas, därför att läpparna utvecklats, bröstkorgen börjar utveckla och höja sig, så att den ej längre tydligt följer hjärtats rörelser. Handens uppdelning i fingrar är tydlig, och även tårna börja visa sig men äro förenade såsom med en simhud, lik grodornas, I detta skede börjar utvecklingen av genitalorganen och differentieringen av könen. På var sida om den trakt, som upptages av urinblåsan, bildas ett långt veck. Förbliva dessa veck under den fortgående utvecklingen åtskilda, så uppstår en liten vårtlik upphöjning vid den främre förbindelsepunkten, som sedermera bildar den s. k. clitoris. Nedanför dennautveckla sig de inre blygdläpparna, mellan vilka urinröret bildas, och det kvinnliga könet är fastställt. Förena sig dessa veck till en frånskiljande avrundad upphöjning, är scrotum bildat, det vårtlika utskottet bildar en penis, och så är det manliga könet bestämt, Testiklarna nedstiga senare i scrotum, och hos honkönet kvarstanna motsvarande bildningar i bukhålan och kallas ovarier eller äggstockar. Ovarierna äro fästade vid uterus, som hänger samman med slidan eller vagina, vilken utmynnar mellan de yttre blygdläpparna.

Vid tredje månadens slut har embryot en vikt av 84 till 112 gram och en längd av 5 à 7 cm. ögonlocken äro genomskinliga, så att ögongloberna synas, pupillerna kunna urskiljas, panna, näsa och läppar kunna särskiljas från varandra. Naglarna på fingrarna likna tunna hinnor, huden har blivit fastare men är ännu rosenfärgad, tunn och genomskinlig. Könet kan med säkerhet bestämmas.

Vid slutet av fjärde månaden får livsfrukten ej längre namn av embryo utan foster. Kroppen har nu nått en längd av omkring 12 cm. och väger 180 till 210 gram. På hjässan finnas några få vita hår strödda. Ansiktet är tämligen

fullständigt utvecklat. Ögonen betäckas av ögonlocken, munnen slutes av läpparna och näsborrarna ha fått sin rätta form. Könet är ännu bättre markerat. Långt inne i munhålan synas de första tecknen till tunga, och nedre delen av ansiktet har börjat forma sig till haka. Modern börjar märka fostrets rörelser.

När femte månaden har förgått, har fostrets kroppfått en längd av ungefär 20 cm. och en vikt av 224 till 308 gram. Huden är ljusare och fastare, ögonlocken tätare, så att ögongloberna ej synas, huvud, hjärta och njurar äro väl utvecklade.

Vid sjätte månadens slut äger fostret en längd av omkring 30 cm. och en vikt av ungefär 448 gram. Håret på huvudet har blivit tätare och längre, ögonen äro fortfarande slutna. På ögonlocksränderna liksom i ögonbrynen börja hår framskymta. Naglarna äro fastare, scrotum litet och tomt. Huden är på ytan skrynklig, levern är stor och röd, och gallblåsan innehåller vätska.

När sjunde månaden är förbi, har fostret en längd av omkring 35 cm. samt en vikt av ungefär 1 1/2 kg. Kroppen är fullt utformad. Huvudskålens ben, som hittills varit platta, börja svagt buktas, och i samma mån förbeningsprocessen fortskrider, ökas denna buktning, tills valvet är fullständigt. Hjärnan är fastare och ögonen öppnade. Huden är fastare och starkt rodnande. Gallblåsan innehåller galla.

Vid åttonde månadens slut är kroppens längd 40 cm., och vikten kan uppgå till 2,25 kg. Huden är starkt röd samt betäckt med fina »ullhår», varöver finnes utspridd ett tjockt klibbigt ämne, som kallas »hudsmörja». Bildningen av detta började under senare delen av femte månaden. Underkäken sträcker sig lika långt som överkäken, och hos manliga foster har ofta vänstra testikeln stigit ned i scrotum. Vindlarna i hjärnan framträda.

Då nio månader förgått, kan förlossningen väntas. I vanliga fall äger fostret nu en längd av 40-50 cm.och en vikt av 3 till 3 1/2 kg. I sällsynta fall kan vikten vara ända upp till 6 kg. Vid denna period är hjärnans vita massa tydligt skild från den grå, varjämte vindlar och fåror äro fullt utpräglade. Naglarna ha blivit hornartade, huvudhåren mer eller mindre rikliga. Båda testiklarna ha vanligen intagit sin plats i scrotum, och de yttre genitalorganen äro såväl hos gossar som hos flickor fullt utvecklade.

Hur underbart äro icke alla människokroppens organ anordnade och inrättade! Hjärnan är satt på den förnämsta platsen för att styra och behärska allt därunder. Den är det första, som bildas, och borde i ett välordnat liv vara styret för allt det övriga. Därefter viktigast äro hjärta och lungor, som sätta alla delar i gång och för djurkroppen möjliggöra fortgående rörelse. Varje organ är utvecklat på sin plats och i sin ordning, alla med uppgift att lyda de befallningar, som utgå från hjärnan, sätet för förnuft och vilja. Lyckliga äro de människor, som låta sig styras av ett upplyst förstånd och en ren kärleksfull vilja.

I den mån vi erhålla större inblick i alla dessa olika stadier av förändring och utveckling, måste vi intagas av den djupaste vördnad inför det fördolda liv, som rör sig i människokroppen. Den, som djupare tänkt på dessa, måste med David utbrista: »Jag tackar dig, att jag är danad så övermåttan underbart, underbara äro dina verk, min själ vet det väl. Mina ben voro icke förborgade för dig, när jag gjordes i det fördolda, när jag sammanvävdes i jordens djup. Medan jag ännu var ett foster i sin början, sågo mig dina ögon,och i din bok blevo alla mina levnadsdagar uppskrivna, innan en av dem var kommen.»

Låt oss nu ägna uppmärksamhet åt modern, som givit fostret näring och nu nalkas det ögonblick, då hon skall föda till världen en odödlig varelses kropp. Först när fostrets kropp hunnit den mognad, att det kan utträda i den yttre världen, inställa sig åtskilliga av de märkbaraste förändringarna i moderns kropp. En tid innan den väntade händelsen inträffar, börjar livmodern sänka sig ned. Detta är en början till förstoring av moderslidan, varigenom fostret skall gå. Härigenom blir magsäck och lungor befriade från sitt föregående tryck, vadan modern får lättare att röra sig, andas friare och befrias från den känsla av beklämning, som tvingar henne till overksamhet. Hon känner sig mera hågad att göra nödiga förberedelser för den väntade tilldragelsen. När förlossningstimmen nalkas, uppmjukas de yttre könsdelarna för att underlätta utgången för det liv, som utvecklats i moderns kropp.

Hela moderns kropp förbereder sig nu för det, som stundar. Blodet strömmar i större mängd till brösten, vars mjölkkörtlar utvecklas, så att det nyfödda barnet skall kunna finna näring.

Ett av de första tecknen till stundande förlossning är att den slempropp, som hermetiskt tillslutit livmoderns kanal för att hindra främmande kroppar att intränga, utdrives. Utdrivningen av denna slempropp tjänar som den första »varningen», och den är ofta följd av en eller annan blodstrimma. Samtidigt som livmoderhalsen, slidan och de yttre könsdelarnautvidgas, börjar livmodern med små sammandragningar såsom förberedelser till de kraftiga sådana, vilka skola utdriva fostret.

Kvinnan börjar då känna smärtor, vilka inställa sig med oregelbundna mellanrum, som växla från timmar till halvtimmar eller mindre. Dessa sammandragningar av bukväggens muskler äro att betrakta som endast förebud till de äkta »värkarna», vilka äro mer regelbundna. Smärtorna äro huvudsakligen lokaliserade till vekryggen och njurtrakten. Smärtorna ökas för varje gång till en hög grad av intensitet för att gradvis avtaga. Samtidigt med begynnelsen av de äkta värkarna brista hinnorna, som innesluta »barnvattnet», vilket störtar ut genom slidan och sålunda uppmjukar vägen, som fostret har att passera. Förlöper allt normalt, visar sig fostrets huvud först, och efter några minuter eller timmar är barnet framfött. Det kan dock inträffa fall, då förlossningsarbetet varar ett dygn eller mera. Dessa fall äro dock relativt sällsynta och vanligast hos förstföderskor.

De faror, som hos många framställa sig i sinnet i sammanhang med barnsbörd, motsvaras ganska sällan i verkligheten. Är moderns hälsa god och de vid födelsen deltagande kroppsdelarna normalt utvecklade, är faran ringa, även om smärtorna äro mer eller mindre svåra. De ytterst svåra förlossningar, som en del kvinnor få utstå, kunna ofta tillskrivas brist på kunskap, som kunnat förbereda modern för den stundande tilldragelsen, så att själva förlossningen försiggått med minsta grad av besvär och smärtaOm sålunda farorna betydligt kunna reduceras och smärtorna minskas, för dock en sådan period med sig de mest genomgripande omvälvningar av moderns hela fysiska varelse. Det blod, som kom från hennes eget hjärta för att nära det växande fostret, måste vända sig i andra riktningar, medan de källor, i vilka barnet nu skall dricka näring och styrka, flöda så mycket rikligare.

Sedan placentan och fosterhinnorna (efterbörden) avgått, börja återhämtandets och förnyelsens krafter verka. Musklerna i slidan, de yttre genitalorganen och livmodern börja sammandraga sig, och moderns hela kropp anpassar sig efter barnets nya behov, vilka nu äro av annat slag, än då barnet hade sin tillvaro under hennes hjärta.

Då barnet födes till världen försiggår också i dess kropp en underbar omvälvning. För första gången börjar dess hjärta en självständig verksamhet, för första gången intränger luften i lungcellerna och vid de första ansträngda andetagen utstöter barnet vanligen sitt första skrik. Lungorna hava under fostertiden endast mottagit det blod, som krävts för deras tillväxt, men nu fyllas de av blod från högra hjärthalvan. Nya vägar öppnas och gamla stängas. Detta är blott moment i den serie förändringar, som tidigt måste äga rum. De vener och artärer, som dittills erhållit blod och näring från placentan och till denna överfört utnött material, inträda nu, då navelsträngens avskärande skiljer barnet från placentan, i helt nya förhållanden och funktioner. En del av dessa blodkärl och gångartillslutas snart helt och hållet eller förvandlas till solida strängar med nya uppgifter, andra ombildas till verkliga ligament, andra åter förbliva öppna. En del av dessa delar, vilka fyllt sin ursprungliga uppgift, försvinner, under det att andra erhålla förändrade och viktiga uppgifter i den nya, självständiga kroppen.

Vi äro i sanning underbart inrättade! Alltings upphov har fått sin allvishets prägel på alla sina skapade verk. Taga vi mikroskopet till hjälp för att studera den första upprinnelsen till ett nytt liv, eller om vi studera gräset, som trampas av vår fot, eller stjärnorna, som lysa i den oändliga rymden, så skola vi över allt finna spåren av Skaparens oändliga vishet. »Dag efter dag talar till oss och natt efter natt ger oss lärdomar». Det är sak samma, om vi lyssna till blommornas lärdomar, till historien om atomens öden eller till sfärernas musik. »Det finns ej tal eller språk, där deras röst ej höres, deras väg har gått ut över all jorden och deras ord till världarnas yttersta gränser.» Understundom kan till följd av livmoderns felaktiga läge, bäckenförträngning hos modern eller andra omständigheter, förlossningen ej försiggå på normalt förlopp. Det är därför av största vikt att varje havande kvinna låter en läkare göra en undersökning, varvid urinprov bör tagas för utrönande om äggvita eller socker finnes i urinen, då särskilda åtgärder äro erforderliga. Under förlossningsarbetets gång kan det vid en onormal

förlossning vara för sent att anlita läkare. Mången kvinna har för denna uraktlåtenhet fått plikta med livet.

SEXTONDE KAPITLET.

När barnet är fött.

Efter ungefär 280 dagar, sedan befruktningen ägt rum, är tiden fullbordad, och den väntande modern befrias från sin börda. Då tecken till den nära förestående förlossningen börjar uppträda, är alltid en dag full av oro men behöver ej giva anledning till allvarsamma farhågor eller verklig rädsla. Följas hälsoreglerna, förefinnas inga som helst skäl för dylika känslor. Förlossningsarbetet är visserligen långvarigare för förstföderskor samt ganska smärtsamt, men de s. k. eftervärkarna äro i vanliga fall kortvariga och ej av svårare art. Med varje förlossning minskas i allmänhet de s. k. drivarna värkarna, under det eftervärkarna bliva svårare.

Hava modern och hennes omgivning vidtagit nödiga förberedelser för barnets födelse, kan denna tilldragelse i vanliga fall försiggå utan att tillkalla läkare. En kunnig barnmorska kan alltid göra vad som behövs, men en läkares närvaro inger modern större lugn, vadan det är önskvärt, att han på förhand underrättas, så att han kan infinna sig, när de drivande värkarna inställa sig. Detta är särskilt av behovet påkallat vid första barnsängen.

Blir förlossningsarbetet av så kort varaktighet, att läkaren ej hinner anlända, förrän barnet är fött, skall barnmorskan noga tillse, att navelsträngen ej slagit sig om fostrets hals. Hon måste därjämte se till, att barnets huvud får ett sådant läge, att andningen obehindrat kan fortgå, varjämte barnets kropp måste vara varmt betäckt. När pulserandet i navelsträngen upphört och barnets skrik tillkännagivit, att andningen börjat, skall navelsträngen avskiljas. Detta kan en lugn och förståndig sköterska, som förut varit närvarande vid någon förlossning, efter nödiga omknytningar av strängen, göra. Det finnes även auktoriteter, som hålla före, att navelsträngen, sedan pulserandet upphört, utan omknytningar kan avskiljas.

I sin »Tokologi» ger d:r Alice Stockham följande råd: »När barnet pressas ut i den yttre världen, utstöter det vanligen ett skrik, som ger tillkänna att andningen börjat. Detta skrik är dock ej av så stor betydelse, som en del författare velat påstå, och en betäckning av barnets kropp tvingar det i vanliga fall till tystnad. Respirerar ej barnet genast, kan en hastig och lätt klappning på bröst och klinkor vara tillräcklig för att framkalla andedrag. Visar sig detta ej medföra åsyftad verkan, stänkes vatten på bröstet och ansiktet. Är ej heller detta medel tillräckligt, måste artificiell respiration inledas. Fördenskull tillslutes barnets näsborrar med två fingrar, barnet blåses i munnen och lunggymnastik anbringas genom rörelser och tryckningar på bröstkorgen. Med detta fortsättes så länge något hopp finnes.*Avskilj navelsträngen, först när pulserandet i den upphört!* Använd en väl rengjord ej alltför skarp sax och klipp av strängen 6 à 8 cm. från dess fäste i barnets buk. Följas dessa föreskrifter, så är underbindning icke nödvändig. Man företar underbindning för att förhindra ytterligare blödningar från navelsträngens avklippta ändar. Om denna underbindning är nödvändig eller icke, bör i varje särskilt fall överlämnas åt den assisterande läkarens avgörande. Han måste vid sådana tillfällen lydas i allt. Den äkta mannen må än så grundligt ha studerat hithörande frågor, så måste han dock obetingat rätta sig efter läkarens föreskrifter och anordningar.

Äger den äkta mannen nödiga insikter och sin hustrus förtroende, synes det vara alldeles i sin ordning, att han, om läkaren ger sitt samtycke, är närvarande vid det tillfälle, då hans hustru skall gå igenom denna allvarliga erfarenhet. Har han någon insikt i beskaffenheten härav, blir hans medkänsla hustrun till hjälp, varjämte, om han äger några egenskaper som tillhöra en god sjukvårdare, han kan bliva läkaren till god hjälp. Saknar däremot mannen insikter i hithörande frågor samt dessutom är nervös och orolig, är hans frånvaro mera önskvärd än hans närvaro, emedan han då utövar en deprimerande inverkan på sin hustru. Är mannen i besittning av de nödiga egenskaperna, synes det mig vara ganska naturligt, att han är närvarande, men är han i ett eller annat avseende olämplig, bör naturligtvis läkaren låta honom förstå detta.

Läkares eller åtminstone examinerad barnmorskasnärvaro vid detta tillfälle är önskvärd för att ej säga nödvändig, på det att fostrets läge må bestämmas, navelsträngen avskiljas och efterbördens avgång övervakas. De flesta barn födas med huvudet före.

Skulle en ung, oerfaren äkta man vara nog olycklig att befinna sig ensam hemma med sin hustru vid denna betydelsefulla tilldragelse, bör han inte förlora hoppet om att allt skall förlöpa normalt, ty detta är den sannolikaste utgången, om blott tre punkter omsorgsfullt iakttagas. Sedan huvudet är framfött, skall han se till, att inte navelsträngen är lindad om barnets hals. Är detta fallet, måste han genom en lätt dragning få slyngan att vidga sig, varefter han kränger den över barnets huvud. Underlåtes detta, kommer snaran att dras åt i samma mån fostret tränger fram, vadan faran för strypning uppstår. Är denna fara mycket trängande, så att navelsträngen lindat sig flera varv om barnets hals och av en oerfaren ej kan lossas, kan navelsträngen efter underbindning på två ställen redan nu utan synnerligt stor fara genomklippas mellan underbindningarna. Detta måste dock göras av en erfaren person, som en sista utväg. När barnet är framfött och avnavlat, tillkommer ett icke mindre viktigt moment, nämligen att befria kvinnan från den s. k. efterbörden. Den inträffar vanligen efter 20 à 30 minuters förlopp, men kan också dröja längre. Under tiden bör moderns kropp vara varmt övertäckt, och hon får icke dricka för varm eller kall dryck. Efterbörden skall sedan förvaras i ett kärl, tills barnmorskan eller läkaren noga granskat den för att övertyga sig om, att alla hinnoravgått. Skulle den minsta lilla del av efterbörden stanna kvar i livmodern, kunna stora olägenheter, ja, verklig livsfara väntas.

Ha dessa båda avdelningar lyckligt genomgåtts, komma barnets badande och moderns skötsel. Omständigheterna få avgöra, när dessa saker skola utföras. En vilostund är för modern ofta i högsta grad önskvärd. Vid tvättningar, bad samt ombyte av säng och sängkläder måste den största försiktighet iakttagas för att skydda mot förkylningar. Enär moderns kropp under dessa timmar undergår en stor förändring skulle, om hon därunder utsattes för något skadligt inflytande, de vådligaste följder tillstöta. Orsakerna till barnsängsfeber, bröstbölder m. fl. sjukdomar, som följa barnsängar, kunna nästan alltid spåras i bristfällig skötsel vid denna period.

En förståndig man bör noga tillse, att hans hustru under en tillräckligt tilltagen tid ej besväras med besök, icke ens av närmaste vänner och släktingar. Hennes krafter äro ej tillräckliga, och hon behöver ostörd vila. Åtminstone en vecka bör förflyta, innan hon får mottaga besök. Sker besöket i hennes rum, måste den besökande tillhållas att ej uppehålla sig där mer än en kort stund. Det kan ibland vara nödvändigt åberopa läkares bestämda förbud.

För moderns omsorgsfulla vård och tillfrisknande är valet av sköterska lika betydelsefullt som valet av läkare eller barnmorska. Läkarens råd i denna fråga bör inhämtas. Han kommer alltid i beröring med sådana, som äro anställda hos hans patienter, vadanhans förslag är av gällande vikt. Skall denna kvinna även tjänstgöra som amma, är det av så mycket större betydelse, att hon är sund till kropp och själ samt i besittning av en klanderfri moralisk karaktär. Men även om hon endast skall stanna några veckor, är hennes karaktär av betydelse, ty även på denna korta tid skulle hon utan att kanhända väcka misstankar kunna genom kyssar eller på annat sätt meddela barnet veneriska eller andra sjukdomar, varav det kunde erhålla följder, som sedan skulle kvardröja många år, ja, kanske under hela dess levnad.

Medicinska auktoriteter hava förklarat, att minst sex veckor erfordras, innan livmodern efter barnsbörden återtagit sin naturliga storlek och läge. I en uppsats i Newyorks Medicin Journal skriver en läkare: »Jag har med största omsorg iakttagit dessa förhållanden hos flera kvinnor och har till och med lagt märke till ett fall, då i den fullkomligt rena livmodern hos en icke digivande moder återgången till normal storlek och läge krävde en tid av tre månader.»

Efter förlossning eller missfall skulle det äktenskapliga umgänget för en ganska lång tid helt och hållet bannlysas, En hänsynsfull make skulle icke ens tillåta sig att umgås med tankar på att ställa fordringar på sin hustru i detta avseende, emedan allt fysiskt umgänge ovillkorligen skulle för henne medföra obehag och troligen även förorsaka kroppsliga skador av allvarligaste slag.

I en medicinsk tidskrift skildrades nyligen ett fall, då läkaren skött en kvinnlig patient vid fembarnsängar. Var gång har han på sjunde eller åttonde dagen efter förlossningen lagt märke till ovanligt störande inflytande på hennes kroppsliga tillstånd. Efter den sista barnsängen beslöt läkaren utforska orsaken till dessa under alla föregående konvalescentperioder inträffade tilldragelser. Genom ett ingående korsförhör med mannen fick han denne att erkänna, att han varje gång varit orsaken till hustruns oroande tillstånd. Ehuru dylika händelser äro i

högsta grad tadelvärda, äro de dock kanske inte så sällsynta och hava ofta förorsakat återfall hos tillfrisknande mödrar, varjämte det icke är alldeles uteslutet, att dödsfall efter barnsbörd haft sådan anledning till grund.

Sedan den lilla främlingen blivit badad, fått kläder och njutit tillräcklig vila, uppstår frågan om dess underhåll och näring. Den näring som modern lämnar, är naturligtvis ur alla synpunkter den för de fysiska behoven bäst passande. Den tidigaste avsöndringen från brösten är den så kallade råmjölken. Den är laxerande och tjänar att från barnets mage och tarmkanal rensa bort ett tjärliknande ämne, varmed den från moderlivet är fylld. Man bör aldrig använda främmande föda, förrän det efter allvarliga försök har ådagalagts, att naturens krav visat sig slå fel. Skulle barnet av en eller annan anledning ej genast kunna erhålla föda från modern, kan det vara lugnande att veta, att det är i behov av mycket ringa föda ända intill tredje dagen.

Vore de betänkliga följder, som äro förknippade med artificiell föda eller anlitande av ammor allmäntbekanta, skulle de olägenheter, som härav uppkomma för såväl moder som barn, på det sorgfälligaste undvikas. Den kvinna, som av längtan att åter få komma ut i sällskapslivet överlämnar åt en amma att sköta sitt barn, begår ett ödesdigert misstag. Moderns så väl som barnets hälsotillstånd är i lika hög grad beroende på uppfyllandet av de med moderskapet oskiljaktigt förenade naturliga plikterna.

I de stora städerna finnas många kvinnor, som föra ett utsvävande liv, vilka taga plats som ammor och övergiva sina egna barn. För att göra sig trodda och om möjligt oumbärliga i aktningsvärda familjer, uppduka de mer eller mindre trovärdiga historier. De lyckas på så sätt erhålla det dubbla uppdraget som sköterska och vikarierande moder. Ett stort flertal av dessa kvinnor äro emellertid i fullkomlig avsaknad av varje moralisk känsla och utöva på barnet ett degenererande inflytande.

Dessa kvinnor, medföra ej heller sällan följdsjukdomar av gonorré eller syfilis, varigenom barnet, som har berättigade anspråk på att få näring från sin moders bröst, ådrages sjukdom och död.

I detta förhållande ligger antagligen orsaken att söka till det faktum, att barn ur medelklassen äro starkare både i fysiskt, intellektuellt och moraliskt avseende, än barnen från den klass, där rikedom och uppfostran leda till alla slags förströelser, ja, även till utsvävningar, sena timmar, överdåd i mat och dryck, och varest man utan ansvarskänsla utsätter barnen för faran av artificiell uppfödning eller för desjukdomar, som finna väg till hemmen genom amman eller barnflickan.

Faderskapet medför i lika hög grad som moderskapet förpliktelser och fröjder. Liksom det är faderns plikt borde det också vara hans största glädje att vaka över sitt barn. Det finns fäder, som tala om sitt förstfödda barn, som om det tillhörde hustrun ensam och icke dem båda. Att lägga sin hand vid dess vård eller dela omsorgerna med modern om dess välfärd synes ligga dessa män lika fjärran, som om deras hustru hemfört barnet från hittebarnshuset.

Det bör vara en heder för fadern att på de tider, som han har övriga från sitt arbete, få pyssla om sin lilla älskling. En synnerligen vacker bild härav framställer en tavla i ett av Europas gallerier. Här ses konungen av Belgien ligga på barnkammargolvet på alla fyra »lekande häst» med sina barn.

En del fäder anse det skamligt att på gatan bära sitt eget barn eller draga en barnvagn. Fördenskull har det nog hänt litet var av oss, att vi mött en svagt byggd hustru dignande under bördan av ett tungt barn, medan mannen vandrar lös och ledig bredvid, ehuru barnpt tillhör dem båda. Innan de voro gifta, hade säkerligen icke mannen velat tillåta den ömtåliga fästmön att bära en schal eller annan obetydlighet, men nu gör han ej den ringaste invändning emot att hon släpar på den tunga bördan av deras barn, och detta endast därför, att han lider av falsk blygsel.

Ett barns ankomst är den största välsignelse för ett hem. Det finns män, som ej äro goda fäder, och

kvinnor, som ej äro goda mödrar. Varje tänkande man måste dock inse, att, vad hans hem än blir, vilken framtid hans barn än en gång får, beror det lika mycket på honom som på hans svaga kvinna, vars krafter äro till det yttersta ansträngda av de många olikartade uppgifter, som ställas på henne.

*

SJUTTONDE KAPITLET.

Ärftlighet.

I denna sista avdelning av min bok är det min avsikt att söka redogöra för vad en ung äkta man bör veta med avseende på sina barn. Skola dessa erhålla någon nytta av sin faders insikter, borde han i god tid, innan plikten att uppfostra barn tagit sin början, ha tillägnat sig de kunskaper, som meddelas i följande kapitel. Sedan barnen redan mottagit sitt arv från föräldrarna vad beträffar kropp och karaktär, är det redan för sent att praktiskt tillämpa sina kunskaper.

En stor del av det, som lämpligen kunnat givas plats i detta kapitel, har redan behandlats i det föregående. Läran om ärftlighetens stora betydelse har varit så att säga ett genomgående drag i denna bok, men skall dessutom ytterligare belysas i två andra delar av detta bibliotek. Ehuru det för visso är sant, att aldrig tillräcklig vikt kan fästas vid ärftlighetsfrågan eller vid det arv med avseende på karaktär och utveckling till kropp och själ, vilket är mottaget från föregående släktled, måste det dock medgivas, att en högst betydande faktor vid bestämmandet av ett barns kroppsliga, intellektuella, sociala och moraliska utrustning ligger just i inflytanden, varav det påverkats under de månader

det erhåller sin gestaltning i moderns kropp. Dessa inflytelser stå i samma förhållande till varandra, som det vi kunna iakttaga i en ateljé, där konstnären först av lera formar ett utkast till det konstverk han sedan ämnar utföra i brons eller marmor. Kan konstverkets framgång sägas till en viss grad vara beroende av beskaffenheten och bearbetningen av leran, är det dock ganska lätt att inse, att även med tillgång till det allra bästa materialet skulle en medelmåttig eller för tillfället indisponerad konstnär ej kunna frambringa annat än ett medelmåttigt utkast. Om han tänkte efter gjutningen förbättra bronsfiguren och fördenskull ägnade ringa omsorg åt modelleringen av bilden, måste naturligtvis det hela misslyckas. I modelleringen får därför ingen detalj saknas eller missförstås, enär det är ytterst viktigt, att modellen vid gjutningen är till alla delar färdig. Mellan konstnärens händer formar sig leran efter hans vilja, men det fordrar en oavlåtlig uppmärksamhet på varje moment, så att inga fel i kompositionen må uppkomma, ty dessa kunna ej avhjälpas efter gjutningen, om man också därtill ansloge en tid av månader eller år.

Då en vis man en gång tillfrågades om den rätta tidpunkten för begynnande av barnens uppfostran, svarade han: »Tjugo år före deras födelse». Detta yttrande innebär ingen som helst överdrift, snarare fordras en mycket längre tid för att avlägsna möjligen befintliga fel. Henry Ward Beecher sade vid ett tillfälle, att man »borde vara mycket försiktig i valet av far- och morföräldrar». Även i detta uttryck liggermycken sanning. En ung kvinna kan ej vara nog omsorgsfull vid valet av den man, som skall bliva fader till hennes barn, men icke mindre omsorg bör en man ägna åt valet av den kvinna, som skall bliva moder till hans barn.

Ämnet om ärftlighetens och fosterlivets inflytande delar sig naturligt i tre delar: den förberedelse, som bör föregå avlelsen, båda parternas själs- och kroppstillstånd vid samlaget och moderns omgivningar samt själs- och kroppstillstånd under havandeskapet.

Ärftlighetens stora betydelse kan belysas därav, att personer, som uppföda kapplöpningshästar, anse den häst, som ej härstammar från utmärkta kapplöpningshästar, från början sakna förutsättningar för att bliva en god springare. Sakkunniga vilja påstå, att på senare tid har i England aldrig någon häst, som ej varit fallen efter prisbelönta föräldrar, vunnit pris i de stora kapplöpningarna. Det har visserligen hänt, att en eller annan häst av vanlig härkomst utmärkt sig på kortare avstånd, men den har aldrig förmått i uthållighet tävla med djur av ädlaste blod och med finaste stamträd. En ädel härstamning är likväl icke nog, det fordras också, att hästuppfödaren ägnar sina djur en oavbruten träning och omsorgsfull vård. Försummas detta kommer hästen att urarta och sjunka till en vanlig hästs ståndpunkt.

Den åsikten, att föräldrarnas sinnesstämning och lynne vid samlaget utövar starkt inflytande på barnets sinnelag och lynne, har mycket stor utbredning bland läkare och andra, som studerat hithörande frågor.Därför skulle ett

nytt liv aldrig väckas vid andra tillfällen, än när båda föräldrarna äro vid full andlig och kroppslig hälsa och i besittning av glad sinnesstämning. De följande kapitlen vilja förtydliga några verkningar, som hava sinnesstämningen vid dessa tillfällen till följd.

Det huvudsakligaste inflytande, som påverkar hälsotillstånd, lynne och karaktär, orsakas sannolikt av moderns kropps- och själsbeskaffenhet samt hennes omgivning under havandeskapet. Ehuru mycket av vad som rör fosterlivets utveckling är för oss höljt i dunkel, veta vi dock, att själens lugn, lynnets jämnvikt, livets renhet, ett kärleksfullt sinne samt ädla bevekelsegrunder utöva ett särdeles gynnsamt inflytande för frambringandet av en varelse med de bästa fysiska intellektuella och moraliska gåvor. Om redan själsskakning, vrede, sinnesrörelse eller trötthet inverka skadligt på moderns mjölk, så att barnet blir illamående och oroligt, är det lätt att förstå, att barnet, som före födelsen är så intimt förenat med modern och safterna i hennes kropp, måste i ännu högre grad påverkas av hennes själsrörelser.

Vetenskapen förmår visserligen icke på sin nuvarande ståndpunkt väga och mäta styrkan och alla verkningarna av detta inflytande, men de iakttagelser, som hittills gjorts, ger oss rätt att antaga tillvaron av krafter, som hittills i allt för ringa grad ägnats uppmärksamhet,

De intressanta experiment, som gjorts under ledning av professor Elmer Gates, giva oss dock en aning omdet sätt, varpå moderns själstillstånd inverkar på fostret. Professor Gates har ådagalagt, att t. o. m. andedräkten påverkas av själsrörelser till den grad, att han genom att låta en person andas på en spegel kan av den fällning, som kvarstannar på denna, bestämma beskaffenheten av hans själstillstånd. Olika slag av själsrörelse kunna meddela åt andedräkten var sin specifika egenskap med lika stor noggrannhet, som telegrafapparaten intrycker sina meddelanden med tecken som vi blott behöva lära oss för att förstå. En del av dessa »skrifttecken» har professor Gates förmått tyda, och nya upptäckter synas ytterligare konstatera riktigheten av hans teori, att individens själsrörelser giva sig uttryck genom andedräkten.

Själstillstånd ge uttryck även på sätt, som kunna uppfattas med våra sinnen. Denna sats bevisas genom det faktum, att beskaffenheten av kroppens utdunstningar kan sammanhänga med individens själstillstånd. Man vet således, icke blott att flera olika sjukdomar medföra åt den sjukes utdunstningar var sin egendomliga lukt, utan att även likadana verkningar kunna framkallas genom åtskilliga olika själstillstånd. Det är därför bevisat, att lukten på ett dårhus är betydligt olika lukten på andra ställen, där många människor äro förda samman. Man har också konstaterat, att, trots den omsofgsfullaste renlighet och desinfektion, dårsalar och dårceller ej kunna befrias från den specifika lukt, som utmärker utdunstningen hos de sinnessjuka, i synnerhet obotliga sådana och idioter. Dårasylerna äro icke de enda bevisen för riktigheten avdenna uppfattning. Inrättningar för brottslingar hava även sin särskilda lukt. Denna skiljer sig från luften i alla andra inrättningar och inställer sig från första dagen, ett nybyggt fängelse tages i bruk. Vad som sålunda är oomtvistligt i avseende på fängelser och dårhus är utan tvivel, om också i mindre grad, tillämpligt på alla anstalter, där människor äro klassificerade på grund av större eller mindre själslig abnormitet.

Inverkar moderns sinnesförfattning på hennes hälsotillstånd, och om varje själens och kroppens sjukdom alstrar utdunstningar med särskilda kännetecken, kunna vi förstå sannolikheten för att de finaste verkningarna av olika själstillstånd utsträckas till kroppen i dess helhet. Kunna således dessa inflytanden åstadkomma verkningar över och utanför våra egna kroppar, hava vi så mycket större skäl att antaga deras inverkan på en själ, som utvecklas, och den kropp, som utbildas inom moderns kropp.

Även i forntiden hade man en viss aning om dessa ärftlighetens dunkla lagar, men det är först de två senaste seklen, som över detta område spritt större ljus. Thomas Andrew Knight, född på Warmley Gange i England 1758, död 1836, kom till epokgörande redultat angående köksväxter, frukter och husdjur, varför han betraktas som vetenskaplig grundläggare på hortikulturens område. Denne man har i praktiken infört grunder, vilkas tillämpning förskaffar oss de olika slag av förädlade äpplen, päron och andra frukter, som uppstått ur de kärva och osmakligaviltväxande arterna. En ytterligare belysning är det resultat, som vanns av Bakewell genom den beundransvärda förädlingen av Leicesterfår. Om de resultat, som uppnåtts av vetenskapligt skolade

djuruppfödare, har det sagts, att »det synes, som om dessa först upparbetat den yttre formen till en fulländning och sedan givit den liv». Efter att först hava bestämt kroppsformen för får, utvalde de genom flera generationer från olika hjordar de djur, som mest motsvarade denna form och vunno såmedelst ett resultat, som nästan helt och hållet avvek från urtypen.

Ännu mera påtagliga bli dessa resultat, om vi jämföra skogarnas vildgalt med de förädlade svinraserna. En kännare med avseende på svinaveln yttrar: »Benen hos svinen böra ej vara längre än att djuret nätt och jämt kan hindra buken från att släpa på marken. Enär benen äro de minst inbringande, önska vi ej mera därav, än som nödvändigt behövs för stöd åt den övriga kroppen. Den, som vill jämföra vildsvinet med de förädlade raserna, skall genast finna, hur grundligt förkortade benen blivit.»

Liknande resultat ha vunnits av uppfödare av burfåglar, duvor och höns. Dessa resultat, härrörande av grundliga studier och långa utvecklingsserier, hava blivit den rika omväxlingen av varieteter bland höns, duvor och burfåglar. Ägaren av en hönsgård kan därför nu bestämma, om han vill ha köttproducerande äller äggproducerande höns.

Tänka vi sedan på det stora antal odlare, som från den vilda nyponblomman framställt den mängd avpraktfulla varieteter av rosor, som odlas i våra trädgårdar och drivhus, och om vi betrakta den prakt och skönhet, som markens vilda blommor genom kultur utveckla i våra botaniska trädgårdar, få vi klart för oss, huru mycket som i själva verket uträttas i dessa riktningarr D:r M. L. Holbrok yttrar, när han behandlar dessa frågor, följande: »Funnes icke ärftlighetens lag till, och kunde icke egenskaperna hos växter och djur gå i arv till deras avföda, vore det lönlös möda och bortkastad tid att söka förädla någondera.» Hortikultörerna tillgodogöra sig dessa kända lagar för att förädla den ursprungliga växten. Tillämpningen av dessa principer hava vi att tacka för de förändringar, som gjort att de vilda körsbären och druvorna med deras ursprungligen småväxta frukter och bittra smak kunna giva en mångfald av odlade läckra fruktsorter.

Med tillräcklig omsorg beträffande de vidtagna åtgärderna kunna i avseende på uppfödande, parning och utveckling av fåglar, får och hornboskap de beundransvärdaste resultat uppnås. Om det också måste erkännas, att vid sammanparningen av mänskliga varelser inrymmes alltför stor plats åt känslorna, den blinda slumpen eller rena tanklösheten, kan det dock ej nekas, att strävan efter att avlägsna egna brister och på avkomman fortplanta de allra bästa egenskaper, belönas med framgångar, som äro högst välsignelserika och tillfredsställande.

Lagen, att ärftliga egenskaper fortplantas, är ju så bevisad, ätt ingen kan bestrida den. De egenskaper,som vi fått i arv eller förvärvat oss skola sålunda helt säkert gå i arv till våra efterkommande. Hela vår varelse genomtränges i själva värket av våra utmärkande karaktärsegenskaper, så att man nästan kan säga, att varje bloddroppe i sin karakteristiska beskaffenhet är en miniatyrbild av den individ, i vars kropp den bildas. Degenererade föräldrar kunna ej ge sina barn utmärkta egenskaper i arv, och icke heller motsatsen äger rum om icke som resultat av ett bakarv. För varje avel finns ju möjlighet att återgå till den ursprungliga typen, men detta resultat frambringas ej utan fullt giltiga orsaker. Man får visserligen ofta höra uttrycket: »en ädel faders vansläktade son», men gör man sig besvär med att närmare undersöka förhållandet, skall man nog finna orsakerna. Genom de större anspråk, som ställas på berömda män, äro dessa människor alltför utsatta för faran av överansträngning. Berömda advokater, läkare, predikanter och statsmän äro ofta så överhopade av arbete, att de, ehuru många av dem äro utrustade med den allra största uthållighet, nästan alltid befinna sig i ett tillstånd av kroppslig och andlig avmattning. Under sina dagliga sysselsättningar hava de förbrukat sina bästa krafter, så att deras barn endast erhålla kvarlevan och dräggen av storheten — en utmattad kropp och uttömda själskrafter.

En högre typs urartning till en lägre kan bero också på hängivenhet åt mer eller mindre svåra laster. Har fadern gjort sig skyldig till sexuella utsvävningar eller varit slav under tobaks- och spritmissbruk,

behöver man inte söka längre för att finna orsaken till degeneration. Barnet kan hava haft en utmärkt fader men en obegåvad moder, men det kan också hända, att båda föräldrarna varit lika utmärkta, men att modern under havandeskapet råkat ut för synnerligen ofördelaktiga inflytelser. Degenerationen kan även bero därpå, att barnet blivit överlämnat åt sjuka eller moraliskt fördärvade tjänare, eller att barnet ärvt sin faders verkliga karaktär, som

denne förmått dölja. Den jordbrukare, som vill erhålla god skörd, finner tre goda ting nödvändiga: 1) gott utsäde, 2) god jordmån och 3) gott brukande av dem båda. ADERTONDE KAPITLET.

Fosterlivets inflytande.

På grund av bristande utrymme kan ej här behandlas alla teorier och principer, som ligga till grund för de olika åsikterna om fosterlivets grundläggande inflytande. Emellertid kunna några få exempel tjäna att väcka eftertanken och verka eggande till ett grundligt studium av detta ämne.

Modern till Robert Burns, Skottlands älsklingsskald, berättas hava ägt ett ovanligt minne för gamla sånger och ballader, vilka hon ofta plägade sjunga medan hon var sysselsatt med sina hushållsgöromål. Ett annat exempel gäller Napoleon Bonaparte. Modern lär ha närmast före hans födelse till häst åtföljt sin man på ett av hans fälttåg. Hon tillbringade flera månader mitt i krigsbullret och fattade ett personligt intresse för krigets konst. Detta hennes intresse satte så tidigt sin prägel på det barn, som hon bar under sitt hjärta, att gossens tidigaste lekar rörde sig om krigiska ting. Redan under barnaåren gällde hans tal alltid krig och erövringar.

C. J. Bayer berättar om en kvinna, som under havandeskapet fick sina månadspengar indragna och fördenskull brukade stjäla ur sin mans kassalåda. Sonen,som kort därefter föddes, visade sig mycket snart vara en kleptoiman men han stal endast från sina närmaste. Han tog systerns ur, moderns guldkedja och faderns nya kläder samt en diamantnål. Däremot kunde man aldrig upptäcka, att han tog från någon annan än släktingar. Äro mödrarna angelägna om att få ärliga barn, böra de bemöda sig om att själva vara ärliga.

De sorgliga följderna av försök att beröva sitt ofödda barn livet se vi hos Guiteau, den mördare, som 1881 sköt president Garfield. Denne mans fader var ganska intelligent och av obefläckad heder. Familjens barn kommo tätt på varandra, och enär existensmedlen voro ganska begränsade, måste modern, som aldrig var stark till hälsan, arbeta till överansträngning. Före detta barns födelse lär hon ha försökt flera medel för att framkalla missfall utan att lyckas. Under senare delen av havandeskapet var hon i några veckor sjuk av hjärnfeber, vilken sjukdom sannolikt inverkade ofördelaktigt på fostrets hjärna, Vid födelsen var barnet mycket svagt och föga utvecklat, och dess första tid här på jorden var en oavbruten jämmer. Det åt gick lång tid, innan hans nervsystem kom något så när i ordning, Snart visade han sig efterbliven i avseende på förståndsutvecklingen, ägde ingen självbehärskning, var utan spår av samvete eller skamkänsla. Han var från födelsen degenererad och en blivanda mördare.

Av många bevis på fosterlivets inflytande anför d:r Napheys artisten Flaxman. Det var alltifrån tidigaste barndomen hans största glädje att rita. Hans moder,som var en kvinna med hög förfining och konstnärlig smak, brukade berätta, att hon under havandeskapet tillbringat flera timmar dagligen med att betrakta goda kopparstick och därunder sökte i minnet fasthålla de vackraste framställningar av den manliga gestalten. Själv var hon livligt övertygad därom, att snillet hos hennes son var en frukt av dessa hennes studier.

Endast för mycket kort tid sedan fäste en ung hustru min uppmärksamhet på att hon under större delen av havandeskapet varit ensam och haft sin största glädje i böcker och läsning. Det är ett faktum, att hennes tvillingar, två flickor, som då voro två år gamla, föredrogo böcker framför varje leksak. Fingo de en bok i handen, kunde de sitta tysta i timtal.

Det berättas om en ung fru, åt vilken hennes flickvänner brukade peka finger under hennes havandeskap samt säga: »Du borde skämmas för dig själv», att hon, när hon blivit ensam, gick in i sitt rum och grät bittert. Hennes barn, en flicka, brast alltid i gråt, om någon pekade finger åt henne, och det tycktes vara alldeles omöjligt att bota henne från denna ovana.

C. J. Bayer, efter vilken ovanstående är anfört, berättar också om en ung moder, som hade ett ovanligt livligt och vackert barn: »Redan vid två månaders ålder väckte barnet hennes vänners förundran för sin intelligens. Modern förklarade, att detta intryck hade det fått av henne och tillade: Under min verksamhet som lärarinna har jag så ofta träffat på barn med så trög fattningsgåva, att de hade svårt att begripanågonting, av vad man sade. Då satte jag mig i sinnet, att mitt barn skulle få lätt att förstå och sysselsatte mig städse med dessa tankar under den

livligaste förhoppning att ernå ett gynnsamt resultat. Jag hade nämligen hört, att detta låg inom gränserna för det möjliga, och i det ser verkligen ut, som om jag hade lyckats.»

Ett flertal exempel på vanställande födelsemärken äro meddelade i medicinska arbeten, men det är inte rådligt, att alltför mycket sysselsätta tankarna med detta ämne. Blott ett par exempel. Doktor Napheys berättar om en hustru till en bagare, att hon under de första månaderna av sin grossess skötte brödboden. Knappast någon dag förflöt, utan att en gosse med dubbel tumme kom in i boden och köpte ett bröd. Slanten, varmed han betalade brödet, höll han mellan tummen och pekfingret. Efter tre månader lämnade hon boden, men gossens missbildning hade gjort ett så livligt intryck på henne, att hon ej alls blev förvånad över att hennes eget barn ägde samma lyte. Med kirurgisk hjälp fick barnet sin övertaliga tumme borttagen.

Helt nyss hörde jag berättas om en moder, som födde till världen ett barn, vilket ägde blott en hand. Den andra handen saknade det, som om en amputation skett mellan handleden och armbågen. Den enda förklaring, som modern kunde finna härtill, var att en svåger, som fått sin hand amputerad, bodde hos dem under de första månaderna av hennes havandeskap. Fastän hon långt förut var van vid svågernslyte hade dock intrycket härav under den större delen av grossessmånaderna detta sorgliga resultat.

Många intressanta exempel berättas av C. J. Bayer som stöd för den åsikten, att verkningarna av skrämsel under havandeskapet kunnat motverkas genom moderns bestämda föresats att hennes barn ej skulle få något men av hennes skrämsel. Är modern uppfylld av en allvarlig önskan att motverka varje dåligt inflytande, så skall detta också bli till nytta för den hjärna, som utvecklas.

Mycket skulle också vara att säga om barnsängskvinnors lystnader. Som allmän regel borde gälla, att, så framt ej lystnaden begär rent onyttiga eller skadliga ting, genast tillfredsställa den. Längtan hos modern efter någon särskild maträtt skall antagligen också hos barnet föda längtan efter denna rätt. Vill modern göra sig besvär med att noga anteckna alla sina olikartade fordringar under havandeskapet, skulle hon såmedelst få en riktig förklaring till barnets oupphörliga gråt efter födelsen. Ett enda exempel må vara nog för att belysa detta.

En judisk moder fick kort tid före sin nedkomst med sitt första barn känna lukten av stekt fläsk samt kände en plötslig längtan att erhålla en smakbit men förbjöds av sin religion. Barnet vägrade efter födelsen länge taga vare sig bröstet eller diflaskan. Då sköterskan förvånad undrade, vad det möjligen kunde längta efter, genmälde modern: »Jag kan ej tänka mig någonting, om det ej skulle vara stekt fläsk». Fadern lät skaffa en skiva fläsk, och sedan barnet fått suga därpå,tog det bröstet. När barnet sedan växt upp, förtärde det trots sin faders och sin religions förbud fläsk. Många exempel finnas på barn, som blivit stilla, lugna och nöjda, när de fått smaka det som varit föremål för moderns lystnad före dess födelse. En ung moder, som var medlem av ett nykterhetssamfund, fick lystnad efter sprit under havandeskapet. Hennes man var ock absolutist, men han beslöt likväl, att hon skulle få sin längtan uppfylld, alldenstund spriten blott skulle göra slut p4 hennes längtan och sålunda användas som medicin. Efter en första dosis upphörde också begäret och förlossningen försiggick normalt. Exempel kunna dock anföras, som visa, att spritbruk under havandeskapet i större utsträckning varit orsak till alla barnens död som drinkare. Visserligen finnes fall, då en son till en supig fader aldrig visat begär efter starka drycker, men dessa är undantag. Möjligen skulle en närmare undersökning av dylika fall ådagalägga, att modern hyst en sådan avsky för dryckenskapens verkningar på fadern, att detta haft till följd en nykter avkomma.

I sitt arbete »Kyskhet» säger d:r Dio Lewis om fosterlivets inflytande: »Säkerligen gör jag mig icke skyldig till överskattning av dessa frågors räckvidd, om jag påstår, att om någon särskild sysselsättning synes önskvärd för barnet, kan största utsikt till framgång beredas detsamma genom lämpliga förberedelser före dess födelse. Sysslar modern under de nio månader, som kräves för fostrets utveckling, med det för barnet tillämnade facket, så skall hon icke undgå att på sinavkomma märka spåren därav. Kroppslig skönhet, sinnesstyrka, milt lynne och höga syften skola bliva det barns arvedel, vilkas föräldrar förstå och med kärlek söka uppfylla de lagar, som befordra det Önskade resultatet.»

D:r Napheys säger: »Vilken härlig tanke är ändå icke detta! Vilken sporre för blivande mödrar att lägga sig vinn

om förfining, höga tankar, rena själsrörelser och ädla känslor.»

Barnens karaktärsdrag bära ofta spår efter de inflytanden, varav modern varit utsatt de närmaste månaderna före deras födelse. Därför liknar också den förstfödde mera än de övriga fadern, enär brudens tankar under den första tiden mera sysselsatt sig med mannen. Barn, som se dagen under perioder av bättre ekonomi, bliva antagligen frikostigare och möjligen slösare, då däremot barn, som sett dagen under knappare förhållanden, sannolikt bliva hushållsaktiga och kanske t. o. m, snåla eller gnidiga, om nämligen familjen nödgats iakttaga den största sparsamhet. Varken rikedom, lärdom eller makt förmå undandraga livsfrukten fosterlivets lika mäktiga som tysta inflytande. Gyllene lockar lika litet som juvelprydda händer kunna hålla dörren till detta inflytande stängda. Läkarvetenskapen har nedlagt mycket arbete och uppnått goda resultat i kampen mot sjukdomar och brister, men det viktigaste återstår, nämligen att finna medel att undanrödja orsakerna till människosläktets olyckor genom att sprida kunskap till föräldrar och ungdom, så att goda föresatser och höga syften beredaväg för frambringande av ett släkte, som på vägen mot fullkomning hunnit mycket längre än vi. Läkaren-människovännen har i detta arbete sin givna plats.

Det bör klargöras för alla föräldrar, att det betyder oändligt mycket mera att från början giva riktig form än att sedermera reformera. Filantropen, som inriktat sitt arbete på de äldres väl, gör gott, men den, som med energi arbetar på barnens uppfostran, gör ännu bättre, men allra bäst handlar den, som åt det ännu ofödda barnet strävar att förvärva en väl utbildad kropp, en fast karaktär och ett jämnt lynne. I fråga om människans fördärv hyser jag fullkomligt ortodoxa åsikter, men jag tror dock, att den jordiska födseln kan äga rum under sådana förutsättningar, att den understödjer och lättar vägen för den nya födelsen. Jag vill ej sluta detta kapitel, innan jag sagt några ord till tröst åt de föräldrar, vars barn födas med någon ofullkomlighet eller vanskaplighet. Faders- och modershjärtat äro så av Gud utrustade, att de måste vårda och älska även de barn, som ej äro tilldragande, ja, som kanske till och med äro vanskapta. Jag har nyss hört berättas om en moder, som födde ett barn med s. k. harläpp. Av fruktan att barnets felaktighet skulle menligt inverka på den svaga modern hölls det borta från henne under flera dagar. När detta inte längre kunde ske, sade modern, sedan hon ett ögonblick givit vika för sin missräkning: »Nåväl! Det är ju i alla fall mitt barn, och jag kommer nog att älska det ändå.»

Det har också konstaterats, att födelsemärken iallmänhet minskas med åren och ofta alldeles försvinna. D:r Russegger berättar om en kvinna, som i sjunde månaden av grossessen blev biten i vaden av en hund. Då olyckan skedde, blev hon visserligen rädd, men hyste ingen fruktan för att hennes barn kunde få men därav. När tio veckor senare barnet föddes syntes emellertid på dess högra vad liknande märken som efter hundens bett på moderns ben. Märkena efter de två tänderna voro efter fem veckor försvunna, och så småningom utplånades även de andra. I de flesta fall kunna liknande resultat väntas.

Bestämmandet av det blivande barnets kön har ju speciellt intresse i synnerhet i sådana familjer, varest antingen gossar eller flickor utgöra flertalet. Den önskan, som av somliga föräldrar näres att erhålla företrädesvis gossar, är ovärdig den aktning, som vi äro skyldiga kvinnan. Hos en del hedniska folkstammar betrakta ofta föräldrarna födelsen av en flicka som en stor sorg på grund av den hårda behandling, som kvinnorna få utstå hos dessa folk. I ett kristet land, där ett rättmätigt erkännande givits kvinnan, skulle en känsla, som underskattar flickebarn ända därhän, att deras födelse beklagas som en olycka, anses alldeles orättmätig och ovärdig ett kristet samhälle.

Av vad vi förut lärt om moderns inflytande på barnet under fostertiden, kunna vi förstå, att det icke är vare sig önskvärt eller nyttigt, att modern oavlåtligt sysselsätter sig med dylika frågor och framför allt ej envist håller på det ena könets företräde framför detandra. Följden kunde bliva födelsen av en pojke med kvinnlig natur eller en flicka med pojklynne. Ehuru det är alldeles i sin ordning, att föräldrar äro bekanta med vetenskapens uppfattning i dessa frågor, så är det dock ej rådligt, att modern under havandeskapet sysselsätter sig med dem.

En del teorier äro uppställda för utövande av inflytande på barnets kön, men denna fråga är så komplicerad och har så undgått mänsklig forskning, att föga eller ingen tro kan sättas till dem. Många av dessa teorier äro enbart löjeväckande, några äro direkta motsatser till andra, och ingen enda har befunnits ofelbar och pålitlig.

En del har velat göra gällande, att månskiftets ställning vid konceptionen vore bestämmande för barnets kön,

under det andra hava ansett, att årstiden, då ägget framträdde och befruktades, vore bestämmande. En teori anser barnets kön bero av den näring, som intagits tiden närmast före konceptionen och under havandeskapet. Enligt denna teori skulle under goda år med riklig tillgång på föda antalet flickor vara övervägande, då däremot under samma år med mindre tillgång på föda skulle födas mest gossar. En annan teori, lika ofta framställd som bestridd, påstår, att barnets kön bestämmes av vilkendera sidan av könsapparaten som frambringar ägget eller sperman. Äro könskörtlarna på högra sidan av faderns och moderns kropp de för tillfället deltagande, skulle följden bli ett mankön, då ett kvinnkön skulle bli resultatet, om vänstra sidan är den verksamma. Emellertid havahustrur, som på grund av kirurgiskt ingrepp berövats den ena äggstocken, efteråt framfött barn av båda könen, vadan detta torde vara det bästa beviset för teorins ohållbarhet. Vidare har mången förfäktat den åsikten, att ägget skulle växla kön, så att varannan månad skulle frambringas manligt och varannan månad kvinnligt kön. Andra åter anse, att om fadern är betydligt äldre än modern, bliva barn av kvinnokön övervägande. Somliga påstå, att större livskraft hos den ena parten skulle ge upphov till barn av den starkares kön, under det slutligen andra förfäkta rent motsatta åsikter.

Till sist vill jag anföra en åsikt, som varit i vida kretsar gillad och godkänd av medicinska auktoriteter. De barn, som avlats två till sex dagar efter menstruationens upphörande, skulle vanligen vara av kvinnligt kön, och de, som avlats från nio till tolv dagar efter denna period, av manligt kön. Sålunda skulle barn, som avlas i en tidigare period efter menstruationen, bliva flickor, och de, som komma till under den senare perioden, gossar.

Det är således en hel del teorier, som uppstått. Av dessa tillhöra en del helt och hållet fantasiens område. Andra åter äro rent stupida, såsom t. ex. att barnets kön kan bestämmas genom den sida av bädden, på vilken fadern ligger, eller åt vilket väderstreck det sängliggande parets huvuden äro vända. Med kännedom om människors nyfikenhet på detta område uppstå ofta nog bedragare, som erbjuda råd och upplysningar för ganska höga pris. De metoder, somföreslås, äro ofta oskadliga, men de kunna även verka skadligt och äro framför allt aldrig pålitliga. Om också det önskade könet erhålles, så bestämmes detta av naturens lagar, och det borde knappast behövas att varna tänkande människor föir dylika okunniga charlataner.

Denna frågas dunkel har vetenskapen ej ännu kunnat skingra. Icke ens den mest noggranna forskning har lyckats avlocka naturen dess hemligheter på detta område. Antagligt är, att Skaparen ställt denna kunskap utom räckhåll för oss människor.

NITTONDE KAPITLET.

Barndomens vård.

Om det således ligger en sanning däri, att det kraftigaste formgivande arbetet måste utövas före barnets födelse, kunna dock föräldrar, som av en eller annan anledning försummat detta, trösta sig med, att tiden ej är helt och hållet förlorad. I viss mån kan det förlorade återvinnas, fel kunna rättas, och beundransvärda resultat kunna uppnås genom uppfostran. »Böj vidjan, medan hon är grön, så blir hon både fager och skön», säger ordspråket. Kommer en krokig telning i tid under behandling, kan stammen mycket väl bli rak, fastän det är bättre, om det späda skottet redan från början är rakt. Naturligtvis är det bättre, att ett barn födes utan brister, än att man nödgas rätta felen. Liksom en rak telning kan böjas till dess obotliga skada, så kan också ett barn med de bästa medfödda anlag genom felaktig eller vårdslös uppfostran helt och hållet förstöras till kropp och själ.

Rörande barnavård och barns uppfostran äro en mängd förträffliga böcker utgivna, och unga oerfarna föräldrar handla klokt, om de taga del av dessa publikationer. Här kunna vi icke närmare gå in på de

olika faserna av barnuppfostran. Därtill är ämnet alltför vidlyftigt, och utrymmet tillåter oss endast att framhålla några vissa punkter, som synas oss särskilt viktiga.

Det finnes föräldrar, som anse det vara tids nog att bestämma sig för en uppfostringsmetod, sedan barnen blivit 3 à 4 år gamla. Något större och ödesdigrare misstag kan man emellertid knappast begå. Liksom de två första månaderna äro tongivande för hela dibarnsperioden, så äro de två första åren bestämmande för manmens eller kvinnans livsriktning. Ja, man kan nästan säga, att de två första levnadsåren bestämma barnets både karaktär och

levnadsöde för all den tid, som är det beskärd. Ett barn, som under denna tid får leva, utan att bliva tillräckligt efterhållet, skall förbliva oskickligt och sakna självbehärskning under hela sitt liv.

Alla frågor, som röra sömn, måltider, om barnet skall bäras på armen, när det gråter m. m., äro av stor vikt från första början. Många mödrar ha gjort sig till slavar för hela livet på grund av misstag med barnet uncker de första veckorna efter dess födelse.

Föräldrar böra skydda sina barn för den tanklösa och farliga seden att kyssas av vem som helst. Vanan att kyssa små och stora barn är icke endast tanklöst utan kan vara verkligt obehagligt för barnen och till och med skadligt för deras hälsa. Genom denna osed kunna på barnen överföras smittosamma, ja, de avskyvärdaste sjukdomar. I familjer, som mottaga inackorderingar, bör kyssandet av barnen helt ochhållet förbjudas, Tyvärr förekomma även bland välklädda personer fördärvade individer.

Spara varken på besvär eller skäliga omkostnader för att göra barnkammaren behaglig både för öga och sinne. Föräldrarna skola vara sina barns käraste lekkamrater. I barnkammaren böra finnas olika slags spel, väl valda leksaker, böcker, illustrerade tidningar, färglagda planscher men först och sist modern, som övervakar och ordnar alla detaljer. Framför böcker och leksaker är barnet i behov av moderns närvaro och ledning. Ingen annan kvinna kan ersätta henne. Det finns mödrar, som utackordera sina barn på landet för att kunna få ägna sig åt varjehanda andra uppgifter, men huru betydande dessa än äro, så kunna de dock icke vara av den betydelse som uppfyllandet av moderskapets allt annat överordnade plikter.

Många eljest utmärkta kvinnor betrakta barnkammaren som ett fängelse och skötseln av sina egna barn alltför tröttsam. Detta beror helt på förvänd moderskänsla. Naturligtvis bör modern erhålla nödig hjälp med sina barns skötsel, men har hon ett varmt modershjärta, blir barnens sällskap hennes största glädje, för vilket hon gärna offrar sällskapslivets nöjen.

Om tjänare användas i huset, måste föräldrarna se till att på allt sätt skydda sina barns självsrenhet. Otaligt många barn bliva lidande eller i grund förstörda genom laster, som de lärt av tjänstefolket. Faran är särskilt stor, där avklädandet och läggning av barnen anförtros barnpigor eller andra tjänarinnor. För att få sin gråtande skyddsling tyst kanhända mångensköterska hos barnet uppväcker sensationer, som lugna det men inverka på dess nervsystem på ett olycksbringande sätt, vars följder ej kunna beräknas. Mödrar äro i allmänhet i detta avseende alldeles för omisstänksamma.

Mot faran att bliva skrämt genom att hotas med mörker eller dylikt bör barnet sorgfälligt aktas. Under denna tid, då sinnet är öppet för alla intryck och karaktären utdanas, kunna tjänare och andra göra barnet obotlig skada genom att lära det söka skydda sig medelst svek och osanning. Vid 2—3 års ålder kunna barnen uppsnappa flera grova ord och föga önskvärda kunskaper om mänsklig uselhet, varav intrycken ej kunna utplånas genom många efterföljande års omsorgsfull vård, om en okunnig och pjollrig tjänsteflicka tillåtes, att, när hon är ute med barnen sällskapa med sina bekanta av hennes ålder.

Synnerligen viktigt är det att skydda barnen för hemliga laster. Det är en så vanlig tanke hos föräldrar, att andra barn kunna vara hemfallna åt dylika laster, men sina egna barn anse de vara alldeles för oskyldiga och renhjärtade. Jag har träffat mödrar, som i helig fasa upplyft sina händer vid minsta antydan åt detta håll. Då emellertid mera vaksamma fäder i tysthet övervakat barnen, ha de upptäckt, att gossar till och med vid 5—6 års ålder på ett eller annat sätt förvärvat sig den ohyggliga vanan av självbefläckelse. I denna viktiga sak kunna barn och ungdom ej nog omsorgsfullt övervakas. Visar barnet benägenhet att hantera sina könsdelar, måstesynnerlig omsorg ägnas åt dessa delar, så att de hållas rena, på det att ingen anledning till retning uppstår. Fortfar ändå den nämnda benägenheten, bör en läkare rådfrågas för att undersöka, om möjligen en »omskärelse» är nödvändig för att hindra lokal retning och inflammation. Som bekant var denna operation påbjuden i Mose lag i sundhetens intresse. Den är ock ganska lätt utförd.

Så snart barnet uppnått den ålder, att det kan göra frågor, måste ni vara beredd att ge uppriktiga och ärliga svar. Är barnet något så när begåvat, blir en av de tidigaste frågorna spörsmålet om livets uppkomst. Födes ett barn i

edert hem eller hos någon bekant, är det naturligt, att äldre barn fråga, varifrån det kommit. Använd då inga fabler utan ge ett förståndigt och fullt tillfredsställande svar. Ett dylikt svar kan också givas åt barn om sex eller sju år, stundom även åt yngre.

Både sant och riktigt har någon sagt: »Okunnighet måste betraktas som en dödssynd. Sanningen, på lämpligt sätt framställd, har ännu aldrig skadat någon. Däremot hava tystnad, falsk blygsamhet och hemlighetsfullhet fördärvat kropp och själ för många millioner». Föräldrar med någon insikt i dessa frågor förstå också lämpa sina svar efter barnets utveckling, och då skola de även vinna det mest gynnsamma resultat av ett sådant tillvägagående. Goda råd finnas i med. d:r Mary Wood-Allens lilla skrift »Barnsligt förtroende belönat» samt även i »Vad en ung flicka bör veta» och »Vad en ung gosse bör veta».Genom att läsa dessa böcker, skola föräldrarna erhålla råd, huru de bäst böra meddela den nödiga undervisningen. Ett barn, som håller gjorda eller sagda oanständigheter hemliga för er, skall visa skygghet vid ett fullkomligt rent samtal, som skall vara en hemlighet mellan mor eller far och barnet. Tillåter du ditt barn att av främmande människor få lära heliga sanningar på oheligt sätt, eller om du vägrar att ge ärligt svar på ärligt menade och förnuftiga frågor, så skall det snart nog av dåliga kamrater få svar på sina spörsmål, och då erhålla kunskaper om dessa ämnen i sin mest råa och förnedrande form. Huru mycket lättare är det inte att från början hålla barnets sinne rent än att rena ett redan befläckat. De besmittande tankar och befläckade bilder, som en gång blivit målade på själens rena duk, kunna aldrig helt och hållet utplånas. Då pubertetsåldern nalkas, blir gossen tafatt, råkar ut för »målbrottet», och de första skäggfjunen sticka fram på hatis överläpp. Vid denna tid, så full av särskild beklämning för både gossar och flickor, må ni noga se till, att edra barn skyddas mot de faror, för vilka så många äro utsatta. Under denna period i barnens liv förstå de varken sig själva eller livet på ett tillfredsställande sätt. Nu är rätta tiden att undervisa dem om de tillstånd, som förmedla övergången från barndomen till manbarhet eller kvinnlig mogenhet. Vid denna tid äro sådana böcker som »för unga gossar» och »för unga flickor» nästan oumbärliga för att sedan utbytas mot sådana, som äro avpassade för »ynglingen» eller »jungfrun».övervaka noga edra barns uppfostran! Sångerna för barn, aftonbönen, musiken i hemmet, promenader, åkturer, ett hastigt framkastat ord eller ett väl övervägt råd äro verksamma länkar i barnets uppfostran. Underrätta er om, vilka böcker som läsas. Försäkra er om, att barnet ej i skolan erhåller undervisning av en lärare, som ingjuter tvivel i dess själ och grumlar de heliga sanningar, som det fått sig meddelat i hemmet. Samla edra barn omkring er, när aftonen kommer! Gör edert hem så lockande som möjligt, och låt det bliva den urkälla, ur vilken barnen hämta alla sina väckelser till ädla personligheter. Anse inte något, som kan bidraga att göra edra barn till renhjärtade och ädla människor, för dyrbart!

Bruket att dela bädd med andra barn kan vara orsaken till förvillelser. Tillåt icke edra barn att vare sig hemma eller borta göra dettal

Vaka noga över skötseln av barnens kroppar! Har ej kroppens skötsel nog plats i den skola, som edra barn besöka, bör ni fästa direktionens och lärarens uppmärksamhet härpå» Tillhåll edra barn att ordentligt begagna gymnastiken i skolan! Lär er själv och förskaffa edra barn undervisning i fristående gymnastik samt förse deras rum med ett par handtyngder, som äro anpassade efter deras ålder och krafter! I barnkammaren bör finnas en trapets så konstruerad, att den efter behov kan ställas för såväl äldre som barn. Uppmuntra edra barn till friluftssport! Se till, att deras sovrum äro väl ventilerade samt uppmuntra dem att vilja vara friska och starka! Ordna deras liv så,att de tillförsäkras den bästa möjliga hälsa och de bästa möjliga själs- och kroppskrafter.

För strävan att odla förståndet och stärka kroppen får naturligtvis icke barnens moraliska uppfostran stå tillbaka. Bland deras böcker och tidningar må icke sådana, som motverka religion och sedlighet, förekomma. Lär edra barn att aldrig önska annat än det, som är rätt, att hava sin största glädje i att göra gott! När barnen blivit så stora, att de kunna besöka kyrkan, så låt aldrig familjens kyrkbänk stå tom! Se också till, att de ha en penning till kollekten, och lär dem att städse uppträda andaktsfullt i helgedomen! På deras religiösa frågor och funderingar må ni icke svara: »Du är för ung för att förstå». Kan någon bli gammal nog för att förstå den gudomliga nådens hemligheter? Må det vara oss nog att veta, att Jesus särskilt lärt barnen att komma till sig och ville frälsa lika väl dem som äldre!

Så hava vi då kommit till den stund, kära läsare, då vi måste skiljas från varandra. När jag nu trycker din hand till avsked, kan jag försäkra dig, att om du som äkta man rätt uppfattar äktenskapets helgd, till detsamma medför renhet, heder och helgedomskänsla, samvetsgrant brukar dess rättigheter och är villig underkasta dig den återhållsamhet, som är nödvändig för båda parternas närvarande glädje och framtida lycka, kan du vara förvissad om all den välsignelse och sällhet, som ett lyckligt äktenskap, ett eget hem och föräldraskapet föra med sig.

TILLÄGG

Ur de nya äktenskaps- och barnavårdslagarna samt om moderskapspenning och mödrahjälp.

* **I. Om trolovning.**

1 §.

Trolovning är sluten, då man och kvinna med vittnen, ringväxling eller annorledes överenskommit att ingå äktenskap med varandra.

2 §.

Dör en av de trolovade, äge den efterlevande återfå de gåvor han givit den andre för äktenskapets skull och ändock behålla vad han fått.

Brytes trolovning, äge en var av de trolovade återfå sina gåvor. Bär den ene huvudsakligen skulden have han dock ej den rätt nu är sagd.

3 §.

Avlas barn i trolovning, brytes likväl trolovningen, och bär mannen huvudsakligen skulden därtill, give han kvinnan skäligt skadestånd. Sådant skadestånd må sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.

TILLÄGG

Ur de nya äktenskaps- och barnavårdslagarna samt om moderskapspenning och mödrahjälp.

* **I. Om trolovning.**

1 §.

Trolovning är sluten, då man och kvinna med vittnen, ringväxling eller annorledes överenskommit att ingå äktenskap med varandra.

2 §.

Dör en av de trolovade, äge den efterlevande återfå de gåvor han givit den andre för äktenskapets skull och ändock behålla vad han fått.

Brytes trolovning, äge en var av de trolovade återfå sina gåvor. Bär den ene huvudsakligen skulden have han dock ej den rätt nu är sagd.

3 §.

Avlas barn i trolovning, brytes likväl trolovningen, och bär mannen huvudsakligen skulden därtill, give han kvinnan skäligt skadestånd. Sådant skadestånd må sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.

Är trolovad eljest huvudsakligen vållande till att trolovningen brytes, njute den andre ersättning allenast för förlust till följd av åtgärd, som han vidtagit för det tillämnade äktenskapet.

4 §.

Den, som enligt 2 kap. 2 eller 3 § ej må utan föräldrars eller annans samtycke ingå äktenskap, vare ej ersättningsskyldig efter 3 § andra stycket, med mindre han haft sådant samtycke till trolovningen.

Var mannen i fall, som i 3 § första stycket sägs, vid hävdandet under aderton år, vare han ej ersättningsskyldig i

vidare mån, än om barn ej blivit avlat.

5 §.

Vill någon framställa anspråk enligt 2 eller 3 §, instämme han sin talan inom ett år från trolovningens upþlösning. Försittes denna tid, vare rätt till talan förlorad.

6 §.

Avlas barn i trolovning, eller ingå efter barns avlelse föräldrarna trolovning med varandra; upplöses trolovningen genom mannens död, och är kvinnan i behov av underhåll, njute hon, såframt hon inom sex månader efter dödsfallet framställer sitt anspråk hos den som sitter i boet eller hos rätten eller domaren, skälig andel av hans kvarlåtenskap, dock ej utöver hälften därav. - Om »trolovningsbarn» se vidare sid. 287, 205 och 301.

II. Om makars egendom.

1 §.

En var av makarna äge giftorätt i den egendom, som andra maken vid äktenskapets ingående har eller sedermera förvärvar, och som ej enligt vad nedan är stadgat skall vara hans enskilda. Makes egendom, vari giftorätt äger rum, kallas hans giftorättsgods.

I fråga om rättighet, som ej kan överlåtas eller eljest är av personlig art, skola bestämmelserna om giftorätt äga tillämpning, allenast såvitt de ej strida mot vad med avseende å rättigheten särskilt gäller.

2 §.

Över sitt giftorättsgods råder make med de inskränkningar, som följa av vad i 3—6 §§ sägs.

Vid äktenskapets upplösning, så ock vid boskillnad eller hemskillnad tage vardera maken eller hans arvingar hälften av makarnas behållna giftorättsgods, såvida ej annorlunda i denna balk stadgas.

3 §.

Make vare pliktig så vårda sitt giftorättsgods, att det ej otillbörligen minskas andra maken till förfång.

4 §.

Make må ej avhända sig eller med inteckning för gäld belasta fast egendom, vari andra maken har giftorätt, utan att denne skriftligen med två vittnen samtycker därtill. Är andra maken omyndig eller bortavarande, ankomme på förmyndare eller god man att giva samtycke, varom nyss är sagt. Särskilt samtycke vare ej erforderligt, om den make, som vill företaga åtgärden, är förmyndare eller god man för andra maken.

Har make företagit åtgärd, som i första stycket sägs, utan erforderligt samtycke, vare den ogill, om andra maken eller dennes förmyndare eller gode man väcker klander därå; han instämme dock sin talan inom tre månader, sedan han fick kännedom om åtgärden, och senast inom ett år, efter det lagfart eller inteckning beviljades.

Vad i denna paragraf är stadgat om fast egendom skall äga motsvarande tillämpning i avseende å tomträtt; och skall vad i andra stycket sägs om lagfart gälla om inskrivning.

5 §.

Ej må make utan andra makens samtycke avhända sig eller pantsätta lösören, i vilka denne har giftorätt, och vilka ingå i det för makarnas gemensamma begagnande avsedda bohaget eller utgöra andra makens nödiga arbetsredskap eller äro avsedda för barnens personliga bruk. Är andra maken omyndig, ankomme likväl på honom själv att giva samtycke, som nyss är sagt, såvida han ej är sinnessjuk eller sinnesslö. Är han sinnessjuk eller sinnesslö, eller kan yttrande från honom ej utan märklig omgång eller tidsutdräkt inhämtas, vare sådant samtycke ej erforderligt.Har make företagit rättshandling, som i första stycket sägs, utan erforderligt samtycke, och var ej den, med vilken rättshandlingen ingicks, i god tro, vare rättshandlingen ogill, om andra maken väcker klander därå; han instämme dock sin talan inom tre månader, sedan han fick kännedom om rättshandlingen, och

senast inom ett år, från det godset utgavs.

6 §.

Vägras samtycke i fall, som i 4 eller 5 § avses, äge rätten på ansökan tillåta åtgärd, varom fråga är, om skäl till vägran finnes ej vara för handen.

7 §.

Har make genom brottslig gärning uppsåtligen bragt andra maken om livet, eller har han, när annan sålunda dräpt denne, haft sådan del i brottet, som i 3 kap. 1—6 §§ strafflagen sägs, vare han förlustig sin giftorätt i den egendom, som tillhört den döde.

8 §.

Enskild egendom vare:

1. egendom, som genom äktenskapsförord förklarats skola vara enskild;

2. egendom, som make erhållit i gåva av annan än andra maken med villkor att den skall vara enskild, eller som make bekommit genom testamente med sådant villkor, eller som tillfallit make i arv och om vilken arvlåtaren genom testamente meddelat sådan föreskrift;3. vad som trätt i stället för egendom, som under 1 eller 2 sägs, såvida ej annorlunda föreskrivits genom den rättshandling, på grund av vilken egendomen är enskild.

Avkastning vare ej på grund av rättshandling, varom i denna paragraf sägs, enskild, såvida det ej särskilt föreskrivits genom rättshandlingen.

9 §.

Hava makar upprättat förteckning över egendom, som tillhör vardera maken eller en av dem, och är förteckningen med deras underskrift bekräftad på heder och samvete samt försedd med intyg av vittnen om underskriften och dagen därför, skall vid tvist, vilkendera maken egendomen tillhör, förteckningen äga vitsord, såframt det ej visas eller må på grund av särskilda omständigheter antagas, att den är oriktig. Sådant vitsoird tillkomme dock ej förteckningen, om tvisten uppstår vid utmätning, som sker inom ett år från förteckningens upprättande, eller i konkurs, vilken följer på ansökning, som gjorts inom samma tid.

III. **Om hemskillnad och äktenskapsskillnad.**

1 §.

Makar, som finna sig på grund av djup och varaktig söndring ej kunna fortsätta sammanlevnaden, äge, när de äro ense därom, vinna rättens dom å sammanlevnadens hävande *(hemskillnad).*

2 §.

Gör ena maken sig skyldig till grov försummelse av sin plikt att försörja andra maken eller barnen, eller åsidosätter han eljest i märklig mån sina plikter mot dem, eller är han hemfallen åt missbruk av rusgivande medel, eller för han ett lastbart liv, äge andra maken vinna hemskillnad, såvida ej med hänsyn till hans eget förhållande eller andra särskilda omständigheter ändock skäligen kan fordras, att han fortsätter sammanlevnaden.

Har på grund av stridighet i lynne och tankesätt eller av annan orsak uppstått djup och varaktig söndring mellan makarna, och vill endera erhålla hemskillnad, vare han därtill berättigad, såvida ej med hänsyn till hans förhållande eller andra särskilda omständigheter ändock skäligen kan fordras, att han fortsätter sammanlevnaden.

3 §.

Hava makar efter vunnen hemskillnad levat åtskilda ett år, och är sammanlevnaden ej heller därefter

upptagen, varde på talan av endera dömt till äktenskapsskillnad.

4 §.

Om makar utan dom å hemskillnad på grund av söndring leva åtskilda sedan minst tre år, äge en var av dem vinna äktenskapsskillnad; dock må ej till äktenskapsskillnad dömas, om endast ena maken vill skiljas och med hänsyn till hans förhållande eller andra särskilda omständigheter äktenskapet finnes skäligen icke böra på hans talan upplösas.

5 §.

Har ena maken egenvilligt och utan giltig orsak undandragit sig sammanlevnaden två år och ej sedermera upptagit den, äge andra maken vinna skillnad i äktenskapet.

6 §.

Är ena maken borta, och vet man ej, att han inom de tre sista åren varit vid liv, äge andra maken vinna äktenskapsskillnad.

7 §.

Har ena maken, i strid mot vad i 2 kap. 10 § är stadgat, ingått nytt gifte, äge andra maken vinna äktenskapsskillnad, såframt han anställer talan därom inom sex månader, från det han fick kunskap om den nya vigseln.

8 §.

Bryter ena maken äktenskapet med hor, eller övar han annan straffbar otukt, have andra maken rätt tilläktenskapsskillnad, såvida han ej varit delaktig i gärningen eller samtyckt därtill; han instämme dock sin talan inom sex månader efter erhållen kunskap om gärningen och senast inom tre år, sedan den begicks, eller vare förlustig sin rätt.

9 §

Har make, som lidet av könssjukdom i smittosamt skede, med vetskap eller misstanke därom genom könsumgänge utsatt andra maken för fara att bliva smittad, äge denne vinna skillnad i äktenskapet, såvida han ej med vetskap om faran låtit utsätta sig därför. Dock må ej dömas till skillnad, med mindre talan därom anställes inom sex månader, från det maken fick veta, att han blivit utsatt för smittofara, ej heller om maken ej blivit smittad och sjukdomen, när talan anställes, ej längre är i smittosamt skede.

10 §

Stämplar ena maken mot den andres liv, eller förövar han grov misshandel mot andra maken, äge denne rätt till skillnad i äktenskapet; han instämme dock vid talans förlust maken inom sex månader efter erhållen kunskap om gärningen och senast inom tre år, sedan den begicks.

11 §.

Varder ena maken dömd till straffarbete i tre år eller svårare straff, äge andra maken vinna skillnad i äktenskapet.

Dömes ena maken till straffarbete på viss tid

understigande tre år, dock minst sex månader, eller till fängelse eller tvångsarbete i minst ett år, och yrkar andra makøn äktenskapsskillnad, pröve rätten, huruvida med hänsyn till vad den dömde låtit komma sig till last och övriga omständigheter skillnad må ske. Samma lag vare, om ena maken varder av utländsk domstol dömd till frihetsstraff i minst ett år och andra maken på den grund vill skiljas.

För straffdom må dock skillnad ej äga rum, om andra maken varit delaktig i brottet eller samtyckt därtill.

Vill make vinna skillnad, enligt vad nu är sagt, instämme han andra maken inom sex månader efter erhållen kunskap om domen och senast inom tre år, sedan den föll, eller have förlorat sin talan.

12 §.

Är ena maken hemfallen åt missbruk av rusgivande medel, må på talan av andra maken dömas till

äktenskapsskillnad, när rätten finner synnerliga skäl därtill föranleda.

13 §•

Är ena maken sinnessjuk; har sjukdomen under äktenskapet fortfarit tre år, och finnes ej skälig förhoppning om den sjukes varaktiga återställande till hälsan, have andra maken rätt till äktenskapsskillnad.

14 §.

All egendom, som make förvärvar, efter det hemskillnad vunnits, vare hans enskilda.15 §•

När till hemskillnad blivit dömt, skall bodelning äga rum, och skall vad därvid tillfaller make vara hans enskilda egendom.

16 §.

Till dess bodelning sker, äge vardera maken, såvitt ej av stadgandet i 17 § annat föranledes, fortfarande råda över det giftorättsgods, som tillhörde honom, då hemskillnaden beviljades; och vare maken pliktig att vid bodelningen avgiva redovisning för sin förvaltning av godset och den avkastning, som därav fallit.

17 §•

Om endera maken det äskar och det finnes erforderligt till betryggande av hans rätt, skall giftorättsgods, varöver andra maken enligt 16 § äger råda, till värde motsvarande vad av nämnda gods kan antagas vid bodelningen tillkomma den förre, sättas under särskild vård och förvaltning, till dess bodelning skett; dock må sådant avskiljande ej mot andra makens bestridande äga rum, såvida han ställer säkerhet, som av rätten godkännes, för vad av godset bör vid bodelningen tillkomma sökanden.

Vid meddelande av förordnande, som i första stycket sägs, må jämväl givas närmare bestämmelser om användande av godset eller dess avkastning för familjens underhåll eller eljest till nödiga utgifter.

18 §.

Giftorättsgods, varöver make enligt 16 § äger råda, må utan hinder av dom å hemskillnad utmätas för hansgäld. Är sådant gods enligt 17 § satt under särskild vård och förvaltning, må det dock ej utmätas för hans gäld, såvida ej jämväl andra maken svarar för gälden eller godset på grund av inteckning eller eljest särskilt häftar därför.

19 §.

Avträdes, innan bodelning ägt rum, makes egendom till konkurs, eller har bodelning i anledning av makes konkurs återgått, stånde det giftorättsgods, varöver maken enligt 16 § äger råda, konkursboets förvaltning, till dess genom bodelning blivit bestämt vad som skall tillfalla maken; och vare emellertid konkursboet oförhindrat försälja egendomen, om det finnes erforderligt.

Förordnande, varom i 17 § sägs, vare, då konkurs inträffar, förfallet.

20 §.

Har ej under hemskillnadsmålet uppteckning skett av vardera makens tillgångar och skulder, skall, sedan hemskillnad beviljats, sådan uppteckning förrättas. Bouppteckning skall av makarna med edsförpliktelse underskrivas och en avskrift därav till rätten eller domaren ingivas.

Har avskrift av bouppteckning ej inkommit inom tre månader, från det hemskillnadsdomen gavs, förordne rätten eller domaren magistratsperson, landsfiskal, rättens betjänt eller annan lämplig person att verkställa uppteckningen; och åligge det make att under edsförpliktelse redligen uppgiva sina tillgångar och skulder.Förrättningsmannen har att till rätten eller domaren översända en avskrift av bouppteckningen.

Är mål om hemskillnad anhängiggjort, och har, då talan är väckt allenast av ena maken, skälig anledning därtill visats, äge rätten eller domaren, om ena maken det äskar, meddela förordnande om bouppteckning förrättande, efter vad förut i denna paragraf är sagt; och åligge det förrättningsmannen att till rätten eller domaren insända en

avskrift av bouppteckningen.

Riktigheten av upprättad bouppteckning vare make pliktig att med ed inför rätten fästa, om det yrkas av andra makan eller av borgenär, vilkens fordran tillkommit före bodelningen.

21 §.

Bestämmelserna i 15—20 §§ äge ej tillämpning, om till följd av äktenskapsförord eller boskillnad ingendera maken har giftorättsgods.

22 §.

Vinner make hemskillnad enligt 2 § första stycket, och är den honom vid bodelningen tillkommande egendomen ringa, äge rätten på hans yrkande förordna, att han vid bodelningen må av makarnas giftorättsgods uttaga nödigt bohag ävensom arbetsredskap och andra lösören, som erfordras till fortsättande av hans näring, även om därigenom den andres lott skulle lida inskränkning. Vad nu är stadgat skall ej lända till minskning i den rätt, som enligt 13 kap. 4 § tillkommer vardera maken.

23 §.

Vad i 15—20 §§ är stadgat för det fall, att makar vunnit hemskillnad, eller att mål om hemskillnad är anhängiggjort, skall äga motsvarande tillämpning, när till äktenskapsskillnad är dömt eller mål därom är anhängiggjort, såframt ej till följd av äktenskapsförord, boskillnad eller hemskillnad ingendera maken har giftorättsgods.

Vinner make äktenskapsskillnad på grund av förhållande, som innefattar grov kränkning från andre makens sida, eller på grund av dennes missbruk av rusgivande medel, skall vad i 22 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

24 §.

Sker äktenskapsskillnad på grund av ena makens förhållande, varigenom han grovt kränkt den andre, eller efter hemskillnad, som vunnits på grund därav att ena maken grovt åsidosatt sina plikter mot den andre, njute denne skadestånd, efter vad med avseende å makarnas förmögenhetsförhållanden och övriga omständigheter prövas skäligt.

Skadestånd må sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.

Anspråk på skadestånd skall, där fråga ej är allenast om jämkning av avtal, som makarna med hänsyn till skillnaden träffat, vid talans förlust framställas i skillnadsmålet.

25 §.

Hava makar vunnit hemskillnad, åligge ändock make att enligt de i 5 kap. 2 § stadgade grunder bidraga tillden andres tillbörliga underhåll; dock må, om ena maken huvudsakligen bär skulden till hemskillnaden, den andre ej förpliktas giva underhållsbidrag, med mindre synnerliga skäl därtill äro.

26 §

Varda makar skilda i äktenskapet, och finnes den ene efter skillnaden bliva i behov av bidrag till sitt tillbörliga underhåll, äge rätten ålägga andra maken utgöra sådant bidrag, efter vad avseende å hans förmåga samt övriga omständigheter prövas skäligt. Underhållsbidrag må likväl ej tillerkännas make, som huvudsakligen bär skulden till skillnaden. Bidraget kan, såframt den underhållsskyldiges förmögenhetsförhållanden och omständigheterna i övrigt därtill föranleda, bestämmas till visst belopp, som den underhållsskyldige har att en gång för alla utgiva till underhållsberättigade, Är bidraget bestämt att utgå på särskilda tider, och träder den berättigade i nytt gifte, skall bidrag ej vidare utgå.

Anspråk på underhållsbidrag till frånskild make skall, såvida fråga ej är allenast om jämkning av avtal, som makarna med hänsyn till skillnaden träffat, vid talans förlust framställas i skillnadsmålet,

27 §,

Om åliggande för rätten att vid hemskillnad och äktenskapsskillnad förordna, vilken av makarna skall erhålla vårdnaden om barnen, så ock om bidrag till barnens underhåll i dessa fall stadgas i lagen om barn i äktenskap.28 §.

Utan hinder av vad rätten förut beslutit om bidrag till makes underhåll, äger rätten på endera makens yrkande annorledes förordna därom, när väsentligt ändrade förhållanden påkalla det; dock må underhållsbidrag till frånskild make ej utdömas, såframt talan därom blivit ogillad, eller höjas utöver förut bestämt belopp.

Vad i denna paragraf är stadgat äge ej tillämpning, om någon förpliktas att till frånskild makes underhåll utgiva visst belopp en gång för alla.

29 §.

Är avtal, som makar med avseende å förestående hemskillnad eller äktenskapsskillnad träffat om bodelning eller vad därmed äger samband, om skadestånd eller om bidrag till makes underhåll, uppenbart obilligt för ena maken, må det, om avtalet ej slutits under hemskillnad på hans talan av rätten jämkas. Sådant klander skall vid talans förlust väckas senast i skillnadsmålet, om äktenskapsskillnad sker jämlikt 3 §, men eljest inom ett år, från det skillnad i äktenskapet meddelades.

30 §.

Flyttar makar, som vunnit hemskillnad, åter samman, förfalle verkan av hemskillnaden utom beträffande frågor, om vilka 14—20 §§ är stadgat.

31 §.

Hustrun äge efter äktenskapsskillnad behålla det namn hon genom äktenskapet erhållit eller återtaga det namn hon hade såsom ogift.

Lag

om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § giftermålsbalken; given Stockholms slott den 21 maj 1937.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göre veterligt: att Vi, med riksdagen, funnit gott förordna, att 11 kap. 8 § giftermålsbalken, skall erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

Bryter ena maken äktenskapet med hor, eller övar han eljest otukt med annan, have andra maken rätt till äktenskapsskillnad, såvida han ej varit delaktig i gärningen eller samtyckt därtill; han instämme dock sin talan inom sex månader efter erhållen kunskap om gärningen och senast inom tre år, sedan den begicks, eller vare förlustig sin rätt.

Lag

om ändrad lydelse av 11 kap. 11 § giftermålsbalken; given Stockholms slott den 18 juni 1937.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och

Vendes Konung, göre veterligt: att Vi, med riksdagen, funnit gott förordna, att 11 kap. 11 § giftermålsbalken skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

11 §.

Varder ena maken dömd till straffarbete i tre år eller svårare straff eller till internering i säkerhetsanstalt, äge andra maken vinna skillnad i äktenskapet.

Lag om ändrad lydelse av 11 kap. 11 § giftermålsbalken; given Stockholms slott den 18 juni 1937.

Lag

om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § giftermålsbalken; given Stockholms slott den 21 maj 1937.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göre veterligt: att Vi, med riksdagen, funnit gott förordna, att 11 kap. 8 § giftermålsbalken, skall erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

Bryter ena maken äktenskapet med hor, eller övar han eljest otukt med annan, have andra maken rätt till äktenskapsskillnad, såvida han ej varit delaktig i gärningen eller samtyckt därtill; han instämme dock sin talan inom sex månader efter erhållen kunskap om gärningen och senast inom tre år, sedan den begicks, eller vare förlustig sin rätt.

Lag

om ändrad lydelse av 11 kap. 11 § giftermålsbalken; given Stockholms slott den 18 juni 1937.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göre veterligt: att Vi, med riksdagen, funnit gott förordna, att 11 kap. 11 § giftermålsbalken skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

11 §.

Varder ena maken dömd till straffarbete i tre år eller svårare straff eller till internering i säkerhetsanstalt, äge andra maken vinna skillnad i äktenskapet.

Dömes ena maken till straffarbete på viss tid understigande tre år, dock minst sex månader, eller till förvaring i säkerhetsanstalt eller till fängelse eller tvångsarbete i minst ett år, och yrkar andra maken äktenskapsskillnad, pröve rätten, huruvida med hänsyn till vad den dömde låtit komma sig till last och övriga omständigheten skillnad må ske. Samma lag vare, om ena maken varder av utländsk domstol dömd till frihetsstraff i minst ett år och andra maken på den grund vill skiljas. **IV. Om kontroll över fosterbarnsvård.**

Inledande bestämmelser.

49 §•

1 mom. Barn under sexton år, som mot ersättning fostras hos annan än föräldrarna eller särskilt förordnad förmyndare, vilken har vårdnaden om barnet, benämnes i denna lag *fosterbarn* och står under barnavårdsnämndens tillsyn i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel. Detsamma gäller, även om ersättning ej utgår, barn i nämnda ålder, som är intaget i barnhem.

2 mom. Då särskilda omständigheter därtill föranleda, äger barnavårdsnämnden eller, i brådskande fall, dess ordförande besluta, att barn under sexton år, vilket vistas hos annan än föräldrarna eller förmyndare, som ovan sägs, men ej är jämlikt 1 mom, att hänföra till fosterbarn, skall tills vidare anses såsom sådant; och skall i dylikt fall vad i detta kapitel och 73 § är stadgat äga tillämpning. Då sådant beslut meddelas av ordföranden, skall anmälan därom göras vid nästa sammanträde hos nämnden, som prövar, huruvida beslutet skall äga bestånd.

3 mom. I denna lag förstås med

fosterhem: enskilt hem, vari fosterbarn mottagits, samt

barnafostrare: den, som i fosterhem mottagit fosterbarn, och, då fråga är om anstalt, dennas föreståndare.

50 §.

Bestämmelserna i detta kapitel äga ej tillämpning å

a) elev i skyddshem eller allmän uppfostringsanstalt,

b) barn, som är intaget i anstalt för abnorma eller vanföra, samt

c) av kommunens barnavårdsnämnd omhändertaget barn, som vistas inom kommunen.

Barnafostrares anmälningsskyldighet m. m.

51 §•

1 mom. Om mottagandet av fosterbarn åligger det barnafostraren att göra anmälan hos barnavårdsnämnden.

Anmälan skall göras i stad eller köping med egen kommunalförvaltning inom två dagar och annorstädes inom åtta dagar efter fosterbarnets mottagande samt innefatta uppgift om

a) barnafostrares namn och adress ävensom, då bainet mottagits i barnhem, dettas benämning samt

b) dens namn och adress, som överlämnat barnet.

Vid anmälan eller inom den tid, nämnden förelägger, skall företes utdrag av födelse- och dopbok eller åldersbetyg rörande barnet samt lämnas redogörelse för de villkor, under vilka barnet mottagits, och de förhållanden i övrigt, som hava betydelse för bedömande av fosterhemmets eller barnhemmets lämplighet.

Anmälan kan göras skriftligen eller muntligen och må ske, utom hos nämnden, även hos de i 17 § första stycket omförmälda personer.

50 §.

Bestämmelserna i detta kapitel äga ej tillämpning å

a) elev i skyddshem eller allmän uppfostringsanstalt,

b) barn, som är intaget i anstalt för abnorma eller vanföra, samt

c) av kommunens barnavårdsnämnd omhändertaget barn, som vistas inom kommunen.

Barnafostrares anmälningsskyldighet m. m.

51 §•

1 mom. Om mottagandet av fosterbarn åligger det barnafostraren att göra anmälan hos barnavårdsnämnden.

Anmälan skall göras i stad eller köping med egen kommunalförvaltning inom två dagar och annorstädes inom åtta dagar efter fosterbarnets mottagande samt innefatta uppgift om

a) barnafostrares namn och adress ävensom, då bainet mottagits i barnhem, dettas benämning samt

b) dens namn och adress, som överlämnat barnet.

Vid anmälan eller inom den tid, nämnden förelägger, skall företes utdrag av födelse- och dopbok eller åldersbetyg rörande barnet samt lämnas redogörelse för de villkor, under vilka barnet mottagits, och de förhållanden i övrigt, som hava betydelse för bedömande av fosterhemmets eller barnhemmets lämplighet.

Anmälan kan göras skriftligen eller muntligen och må ske, utom hos nämnden, även hos de i 17 § första stycket omförmälda personer.

2 mom. Då fosterhem eller barnhem flyttas till annan lägenhet inom kommunen, åligger det barnafostraren att därom göra anmälan hos barnavårdsnämnden inom den tid, som i 1 mom. sägs.

3 mom. Flyttas fosterhem eller barnhem till annan kommun, är barnafostraren skyldig att hos dess nämnd göra anmälan i enlighet med vad i 1 mom. sägs.

Barnafostraren skall dessutom före avflyttningen göra anmälan därom hos barnavårdsnämnden i av-flyttningskommunen med uppgift om den kommun, till vilken flyttning kommer att äga rum.

4 mom. Har fosterbarn avlidit eller har barnafostraren lämnat detsamma från sig, skall han hos barnavårdsnämnden göra anmälan därom, i stad eller köping med egen kommunalförvaltning inom två dagar och annorstädes inom fyra dagar, efter det barnet avlidit eller bortlämnats. Vid anmälan att fosterbarn överlämnats till

annan, skall tillika uppgivas dennes namn och adress.

Tillsyn.

52 §.

Barnavårdsnämnden skall noggrant tillse, att fosterbarn komma i åtnjutande av tillfredsställande vård och uppfostran samt, i händelse av sjukdom, den särskilda vård, som omständigheterna påkalla. Synnerlig uppmärksamhet skall ägnas åt vården av späda fosterbarn.

Nämnden har att giva de barnafostrare, vilka äro i behov därav, erforderliga föreskrifter rörande barns vård och uppfostran.

2 mom. Då fosterhem eller barnhem flyttas till annan lägenhet inom kommunen, åligger det barnafostraren att därom göra anmälan hos barnavårdsnämnden inom den tid, som i 1 mom. sägs.

3 mom. Flyttas fosterhem eller barnhem till annan kommun, är barnafostraren skyldig att hos dess nämnd göra anmälan i enlighet med vad i 1 mom. sägs.

Barnafostraren skall dessutom före avflyttningen göra anmälan därom hos barnavårdsnämnden i av-flyttningskommunen med uppgift om den kommun, till vilken flyttning kommer att äga rum.

4 mom. Har fosterbarn avlidit eller har barnafostraren lämnat detsamma från sig, skall han hos barnavårdsnämnden göra anmälan därom, i stad eller köping med egen kommunalförvaltning inom två dagar och annorstädes inom fyra dagar, efter det barnet avlidit eller bortlämnats. Vid anmälan att fosterbarn överlämnats till annan, skall tillika uppgivas dennes namn och adress.

Tillsyn.

52 §.

Barnavårdsnämnden skall noggrant tillse, att fosterbarn komma i åtnjutande av tillfredsställande vård och uppfostran samt, i händelse av sjukdom, den särskilda vård, som omständigheterna påkalla. Synnerlig uppmärksamhet skall ägnas åt vården av späda fosterbarn.

Nämnden har att giva de barnafostrare, vilka äro i behov därav, erforderliga föreskrifter rörande barns vård och uppfostran.

53 §.

Då barnavårdsnämnden erhållit vetskap om fosterbarns mottagande i fosterhem eller barnhem, har nämnden att, såframt den icke redan äger noggrann kännedom om hemmet, ofördröjligen låta verkställa undersökning angående dess beskaffenhet.

Även eljest har nämnden att, i den mån så prövas påkallat, låta verkställa undersökning av förhållandena i fosterhem och barnhem.

Åtgärder mot missförhållanden i fosterhem.

54 §•

Finner barnavårdsnämnden, att fosterbarn med hänsyn till barnafostrarens personliga egenskaper eller förhållanden i övrigt icke hos honom erhåller tillfredsställande vård och uppfostran, skall nämnden genom lämpliga föreställningar söka åstadkomma rättelse. Då omständigheterna i det särskilda fallet giva anledning därrill, äger nämnden föreskriva, att barnafostraren skall anlita lämplig, till stöd för barns hemuppfostran inrättad anstalt eller ock att barnet skall hållas till av nämnden bestämd, lämplig sysselsättning.

55 §.

Prövar mämnden de i 54 § anvisade åtgärderna vara gagnlösa, eller hava sådana åtgärder vidtagits, utan att rättelse vunnits, skall nämnden förelägga barnafostraren att inom tid, som av nämnden bestämmes, lämna barnet

från sig till den, som är skyldig att taga vård om detsamma. Befinnes ej detta lämpligt, eller kan

53 §.

Då barnavårdsnämnden erhållit vetskap om fosterbarns mottagande i fosterhem eller barnhem, har nämnden att, såframt den icke redan äger noggrann kännedom om hemmet, ofördröjligen låta verkställa undersökning angående dess beskaffenhet.

Även eljest har nämnden att, i den mån så prövas påkallat, låta verkställa undersökning av förhållandena i fosterhem och barnhem.

Åtgärder mot missförhållanden i fosterhem.

54 §•

Finner barnavårdsnämnden, att fosterbarn med hänsyn till barnafostrarens personliga egenskaper eller förhållanden i övrigt icke hos honom erhåller tillfredsställande vård och uppfostran, skall nämnden genom lämpliga föreställningar söka åstadkomma rättelse. Då omständigheterna i det särskilda fallet giva anledning därrill, äger nämnden föreskriva, att barnafostraren skall anlita lämplig, till stöd för barns hemuppfostran inrättad anstalt eller ock att barnet skall hållas till av nämnden bestämd, lämplig sysselsättning.

55 §.

Prövar mämnden de i 54 § anvisade åtgärderna vara gagnlösa, eller hava sådana åtgärder vidtagits, utan att rättelse vunnits, skall nämnden förelägga barnafostraren att inom tid, som av nämnden bestämmes, lämna barnet från sig till den, som är skyldig att taga vård om detsamma. Befinnes ej detta lämpligt, eller kan

barnet ej utan allvarlig våda kvarbliva i fosterhemmet, till dess det kan, på sätt nyss är föreskrivet, av barnafostraren avlämnas, har barnavårdsnämnden att omhändertaga barnet och därmed förfara såsom med barn, som omhändertagits för samhällsvård.

Då fosterbarn, vilket mottagits i fosterhem, icke uppnått ett års ålder och barnafostraren redan för vård omhänderhar två sådana fosterbarn, bör nämnden jämväl förfara på sätt i nästföregående stycke är stadgat; dock äger nämnden härvid göra undantag, då särskild anledning därtill förekommer.

I avseende å behandlingen av ärende angående barns omhändertagande jämlikt denna § skall vad i 31 § är stadgat om omhändertagande för samhällsvård äga motsvarande tillämpning.

Då åtgärd vidtagits enligt denna §, åligger det nämnden att härom ofördröjligen underrätta den, som är skyldig att taga vård om barnet.

56 §.

1 mom. Har barnavårdsnämnd vidtagit åtgärd, som i 55 § sägs, äger nämnden tillika, om skäl därtill föreligger, meddela barnafostraren förbud att vidare mottaga fosterbarn.

Sådant förbud må ock, utan att åtgärd enligt 55 § vidtagits, meddelas person, som kan antagas hava för avsikt att mottaga fosterbarn, om med hänsyn till hans personliga egenskaper eller förhållandena i övrigt fara föreligger, att fosterbarn icke kan hos honom erhålla tillfredsställande vård och uppfostranBefinnes lägenhet, som begagnas eller kan antagas komma att begagnas såsom fosterhem, vara hälsovådlig, må förbud kunna av barnavårdsnämnden utfärdas mot fosterbarns mottagande i denna lägenhet,

2 mom. Förbud för viss person att mottaga fosterbarn fortfar att gälla även om den, som förbudet gäller flyttar till annan kommun. Den barnavårdsnämnd, som meddelat förbudet, skall, då den erhåller kännedom om avflyttning, ofördröjligen lämna barnavårdsnämnden i den kommun, dit inflyttningen uppgivits skola ske eller veterligen ägt rum, underrättelse om förbudet. Barnavårdsnämnd, som erhållit sådan underrättelse, skall ock, där den person, förbudet gäller, ånyo avflyttar till annan kommun, om förbudet underrätta barnavårdsnämnden i sistnämnda kommun.

3 mom. Förbud, som i denna § avses, må av barnavårdsnämnden återkallas, när förhållandena giva anledning därtill. Har den, som förbjudits mottaga fosterbarn, flyttat till annan kommun, ankommer på barnavårdsnämnden i denna kommun att besluta om återkallelse av förbudet.

57 §•

Underlåter den, som är anmälningsskyldig enligt 51 §, att göra föreskriven anmälan, må barnavårdsnämnden, där den finner omständigheterna därtill föranleda, vidtaga åtgärd enligt 55 § ävensom meddela förbud för honom att mottaga fosterbarn.58 §•

Finner barnavårdsnämnden, att barn, som överlämnats till fosterhem inom kommunen av barnavårdsnämnden i annan kommun, ej erhållit tillfredsställande vård och uppfostran eller att det genom vanart utövar menlig inverkan på andra barn, skall underrättelse härom ofördröjligen meddelas den nämnd, som överlämnat barnet till fosterhemmet.

Leder sådan underrättelse icke till åsyftad verkan, må barnavårdsnämnden antingen själv vidtaga åtgärd, som för varje fall är i denna lag stadgad, eller ock om förhållandet göra anmälan hos länsstyrelsen för åtgärd, som ankommer på denna myndighet.

Åtgärder mot missförhållanden i anstalt.

59 §•

1 mom. Finner barnavårdsnämnden, att barnhem icke är med hänsyn till belägenhet, utrymme och utrustning så beskaffat, att där intagna fosterbarn kunna erhålla tillfredsställande vård och uppfostran, eller att hemmet icke står under sådan ledning eller har sådan personal, att trygghet vinnes för dess ändamålsenliga skötsel, eller har barnafostraren åsidosatt honom jämlikt 51 § åliggande anmälningsskyldighet, bör nämnden genom lämpliga föreställningar hos hemmets innehavare eller hos dess styrelse, där sådan finnes, söka åstadkomma rättelse.

Åtgärd, som nu är sagd, bör jämväl av nämnden vidtagas, då i barnhem vårdas flera än två fosterbarn

58 §•

Finner barnavårdsnämnden, att barn, som överlämnats till fosterhem inom kommunen av barnavårdsnämnden i annan kommun, ej erhållit tillfredsställande vård och uppfostran eller att det genom vanart utövar menlig inverkan på andra barn, skall underrättelse härom ofördröjligen meddelas den nämnd, som överlämnat barnet till fosterhemmet.

Leder sådan underrättelse icke till åsyftad verkan, må barnavårdsnämnden antingen själv vidtaga åtgärd, som för varje fall är i denna lag stadgad, eller ock om förhållandet göra anmälan hos länsstyrelsen för åtgärd, som ankommer på denna myndighet.

Åtgärder mot missförhållanden i anstalt.

59 §•

1 mom. Finner barnavårdsnämnden, att barnhem icke är med hänsyn till belägenhet, utrymme och utrustning så beskaffat, att där intagna fosterbarn kunna erhålla tillfredsställande vård och uppfostran, eller att hemmet icke står under sådan ledning eller har sådan personal, att trygghet vinnes för dess ändamålsenliga skötsel, eller har barnafostraren åsidosatt honom jämlikt 51 § åliggande anmälningsskyldighet, bör nämnden genom lämpliga föreställningar hos hemmets innehavare eller hos dess styrelse, där sådan finnes, söka åstadkomma rättelse.

Åtgärd, som nu är sagd, bör jämväl av nämnden vidtagas, då i barnhem vårdas flera än två fosterbarn

under ett års ålder; dock äger nämnden, då fullt betryggande anordningar vidtagits, tillåta att flera än två sådana barn vårdas i hemmet.

2 mom. Leder åtgärd, som avses i 1 mom., ej till åsyftad verkan eller drives barnhem i fall, som avses i 41 § 2 eller 3 mom., utan tillstånd eller finner nämnden, att meddelat tillstånd bör återkallas, har nämnden att anmäla

saken hos länsstyrelsen. Råda i barnhemmet sådana missförhållanden att där intagna fosterbarn icke kunna utan fara för liv eller hälsa kvarbliva i hemmet, till dess länsstyrelsen hinner besluta i ärendet, har barnavårdsnämnden att omedelbart omhändertaga barnen och med dem förfara såsom med barn, som omhändertagits för samhällsvård.

I avseende å behandlingen av ärende angående barns omhändertagande jämlikt detta moment skall i vad 31 § är stadgat om omhändertagande för samhällsvård äga motsvarande tillämpning. (1931).

3 mom. Bestämmelserna i 58 § äga motsvarande tillämpning beträffande barnhem.

4 mom. Vad i denna § är stadgat om barnhem gäller även annan anstalt, där fosterbarn är intaget.

Undantag från bestämmelserna i detta kapitel.

60 §.

1 mom. Konungen må, där barnavårdsnämnd prövas hava vidtagit fullt betryggande anordningar för tillsyn över barn, som av nämnden överlämnats till fosterhem eiler barnhem utom vederbörande kommun,

under ett års ålder; dock äger nämnden, då fullt betryggande anordningar vidtagits, tillåta att flera än två sådana barn vårdas i hemmet.

2 mom. Leder åtgärd, som avses i 1 mom., ej till åsyftad verkan eller drives barnhem i fall, som avses i 41 § 2 eller 3 mom., utan tillstånd eller finner nämnden, att meddelat tillstånd bör återkallas, har nämnden att anmäla saken hos länsstyrelsen. Råda i barnhemmet sådana missförhållanden att där intagna fosterbarn icke kunna utan fara för liv eller hälsa kvarbliva i hemmet, till dess länsstyrelsen hinner besluta i ärendet, har barnavårdsnämnden att omedelbart omhändertaga barnen och med dem förfara såsom med barn, som omhändertagits för samhällsvård.

I avseende å behandlingen av ärende angående barns omhändertagande jämlikt detta moment skall i vad 31 § är stadgat om omhändertagande för samhällsvård äga motsvarande tillämpning. (1931).

3 mom. Bestämmelserna i 58 § äga motsvarande tillämpning beträffande barnhem.

4 mom. Vad i denna § är stadgat om barnhem gäller även annan anstalt, där fosterbarn är intaget.

Undantag från bestämmelserna i detta kapitel.

60 §.

1 mom. Konungen må, där barnavårdsnämnd prövas hava vidtagit fullt betryggande anordningar för tillsyn över barn, som av nämnden överlämnats till fosterhem eiler barnhem utom vederbörande kommun,

medgiva befrielse tills vidare under högst tio år, i den mån så prövas lämpligt, från tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel, såvitt angår dylika barn. I sammanhang härmed må jämväl meddelas befrielse från anmälningsskyldighet enligt 34 § 3 mom. och 35 § 1 mom.

2 mom. Dylikt medgivande må ock, där enahanda anordningar prövas vara träffade, av Konungen meddelas styrelse för barnavårdsanstalt, som är försedd med av Konungen fastställt reglemente, i avseende å barn, som tillhöra anstalten.

3 mom. I fråga om annan barnavårdsanstalt än i 2 mom. sägs må länsstyrelsen, efter vederbörande tjänsteläkares och barnavårdsnämnds hörande, tills vidare medgiva befrielse, i den mån så prövas lämpligt, från tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel. Medgivande skall avse bestämd lägenhet; och må för detsamma uppställas de villkor, som prövas erforderliga.

4 mom. Befrielse, som i 3 mom. avses, må även, då synnerliga skäl därtill föreligga, medgivas beträffande fosterhem; dock att befrielse ej må medgivas från anmälningsskyldighet, varom stadgas i 51 §. Beslut om befrielse meddelas av barnavårdsnämnden. Tjänsteläkares hörande erfordras ej.

V. Lag om barn utom äktenskap.

Om barnets namn.

1 §.

Barn utom äktenskap erhåller moderns släktnamn. Är modern gift, eller är hon frånskild hustru, erhåller barnet det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift.

Fadern, så ock, där modern är gift, hennes make må giva barnet sitt släktnamn. Till sådan ändring av namn erfordras samtycke av den, som har vårdnaden om barnet, där detta är under tjugoett år, och av barnet självt, om det fyllt aderton år.

Är barnet trolovningsbarn, äge den, som har vårdnaden om barnet, eller barnet självt, om det fyllt tjugoett år bestämma, att det skall bära faderns namn. Har barnet fyllt aderton år, må ej den, som har vårdnaden, utan dess samtycke träffa bestämmelse, som nu är sagd.

Med trolovningsbarn förstås barn, som är avlat i trolovning, eller vars föräldrar efter dess avlelse ingått trolovning med varandra; och skall, ändå att vid trolovningen föräldrarna voro så besläktade eller besvågrade, att äktenskap dem emellan måste återgå, eller endera var gift med annan, barnet anses såsom trolovningsbarn, där föräldrarna eller en av dem var i god tro.

V. Lag om barn utom äktenskap.

Om barnets namn.

1 §.

Barn utom äktenskap erhåller moderns släktnamn. Är modern gift, eller är hon frånskild hustru, erhåller barnet det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift.

Fadern, så ock, där modern är gift, hennes make må giva barnet sitt släktnamn. Till sådan ändring av namn erfordras samtycke av den, som har vårdnaden om barnet, där detta är under tjugoett år, och av barnet självt, om det fyllt aderton år.

Är barnet trolovningsbarn, äge den, som har vårdnaden om barnet, eller barnet självt, om det fyllt tjugoett år bestämma, att det skall bära faderns namn. Har barnet fyllt aderton år, må ej den, som har vårdnaden, utan dess samtycke träffa bestämmelse, som nu är sagd.

Med trolovningsbarn förstås barn, som är avlat i trolovning, eller vars föräldrar efter dess avlelse ingått trolovning med varandra; och skall, ändå att vid trolovningen föräldrarna voro så besläktade eller besvågrade, att äktenskap dem emellan måste återgå, eller endera var gift med annan, barnet anses såsom trolovningsbarn, där föräldrarna eller en av dem var i god tro.

Om vårdnad.

2 §.

Modern have vårdnaden om barnet, tills det fyllt tjugoett år eller ingått äktenskap.

Äro föräldrarna ense, att fadern skall träda i moderns ställe, varde han, på anmälan, av rätten förordnad att övertaga vårdnaden om barnet, om han därtill är lämplig.

Finnes modern ej vara lämplig förese barnet, eller dör hon, skall rätten överflytta vårdnaden å fadern eller särskilt förordnad förmyndare. Uppkommer fråga härom, och kan utslag ej omedelbart givas, äge rätten att, för tiden intill dess slutligt utslag meddelas, förordna om vårdnaden, efter vad som finnes skäligt. Har å landet frågan ej förevarit vid rätten, äge domaren meddela förordnande, efter vad nu är sagt. Beträffande förordnande, som sålunda meddelas av rätten eller domaren, samt slutligt utslag, varigenom överflyttning av vårdnaden skett, skall i övrigt vad nedan i 28 § andra stycket, 29 § andra och tredje styckena, 30 § samt 31 § andra stycket stadgas i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Har modern vårdnaden om barnet, äge hon, ändå att hon på grund av sin ålder är omyndig, för barnet föra talan, som i 21 eller 34 § sägs, så ock efter vad i 9 eller 11 § föreskrivits sluta avtal om underhåll.

Fader eller moder, som ej har vårdnaden om barnet, må ej betagas tillfälle till umgänge med det, med mindre särskilda omständigheter därtill föranleda. Nöjes fadern eller modern ej åt vad härutinnan bestämmes av den, som har vårdnaden, skilje rätten dem emellan.

Om underhållsskyldighet.

3 §.

Barnet njute av föräldrarna uppehälle och uppfostran, efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt.

Den rätt till underhåll, som nu är sagd, upphöre ej förr än barnet fyllt sexton år; ej heller senare än det fyllt aderton år, där ej barnets anlag och omständigheterna i övrigt föranleda, att barnet bör erhålla fortsatt utbildning.

4 §.

I kostnaden för barnets underhåll tage en var föräldrarna del efter sin förmåga.

Fader eller moder, som ej har vårdnaden om barnet, skall betala underhållsbidrag.

5 §.

Fadern vare skyldig att, efter ty med hänsyn till hans och moderns villkor må anses skäligt, bidraga till hennes underhlåll under sex veckor före och sex veckor efter nedkomsten. Vid beräknande av detta underhållsbidrag skall hänsya tagas jämväl till de särskilda kostnader, som orsakas av förlossningen. Medför havandeskap eller amning eller annan vård om barnet avsevärt hinder i moderns förvärvsverksamhet, eller ådrager hon sig sjukdom genom havandeskapet eller nedkomsten, må fadern kunna förpliktas att bidraga till hennes underhåll under längre tid än nu sagts; dock högst under fyra månader före och nio månader efter nedkomsten.

6 §

Är barnet, sedan dess rätt till underhåll enligt 3 § upphört, i följd av sjukdom eller annan dylik orsak ur stånd att själv försörja sig, vare föräldrarna i mån av förmåga skyldiga att giva barnet skäligt underhåll.

Enahanda underhållsskyldighet åligge barnet emot fader eller moder, som av sjukdom eller annan dylik orsak är ur stånd att själv försörja sig.

7 §. Underhållsbidrag må bestämmas till olika belopp för särskilda delar av underhållstiden.

8 §.

Betalning av underhållsbidrag skall, där ej på grund av särskilda omständigheter annorlunda bestämmes, erläggas i förskott för kalendermånad. Förskottsbetalning utöver vad nu stadgas eller särskilt blivit bestämd medför ej befrielse att gälda underhållsbidrag för den tid, sådan betalning avser.

9 §.

Avtal om underhållsbidrag till fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet enligt 3 eller % § skall slutas genom skriftlig, av två personer bevittnad handling och godkännas av barnavårdsmannen eller, om sådan ej finnes, av barnavårdsnämnden. Innefattar avtalet åtagande att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla, erfordras i varje fallgodkännande av barnavårdsnämnden. Avtal, som nu är sagt, må slutas jemväl före barnets födelse.

Har avtal, som avses i första stycket, träffats i annan ordning än där sägs, eller har avtal träffats angående fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet, varom i 6 § sägs, vare det ej hinder för den underhållsberättigade att utfå det underhåll, som enligt lag tillkommer honom.

10 §.

Belopp, som underhållsskyldig genom avtal, varom i 9 § första stycket sägs, åtagit sig att till barnets underhåll utgiva en gång för alla, skall betalas till barnavårdsnämnden; och skall därför genom nämndens försorg hos riksförsäkringsanstalten eller svenskt försäkringsbolag åt barnet inköpas en livränta, lämpad efter de för underhållsskyldigheten stadgade grunder, där ej enligt avtalet hinder möter för sådant inköp eller nämnden eljest finner, att beloppet må på annat lämpligt sätt användas för barnets underhåll.

11 §.

Dör fadern, och barnet ej, efter vad i 12 § sägs, har arvsrätt efter honom, skall det belopp, som erfordras till fullgörande för framtiden av hans underhållsskyldighet emot barnet och modern, före arvs- och testamentslotter av behållningen i boet; dock att barnet icke härigenom må erhålla större del därav än det skulle hava bekommit, om det varit av äktenskaplig börd.

Angående avtal om vad sålunda skall tillkomma barnet gälle vad i 9 § är stadgat för det fall att fadernåtager sig att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla; och vare i fråga om avtal angående vad som skall tillkomma modern lag, som i 9 § sägs.

Med belopp, som tillfaller barnet, skall förfaras på sätt i 10 § är föreskrivet.

Om arvsrätt.

12 §.

Barnet tage arv efter modern och mödernefränder och ärves av dem, såsom vore barnet av äktenskaplig börd.

Är barnet trolovningsbarn, tage barnet arv efter fadern och fadern efter barnet, såsom vore barnet av äktenskaplig börd. I annat fall njute barnet och fadern ej arvsrätt efter varandra.

Mellan barnet och dess fädernefränder äge ej arvsrätt rum.

Om barnavårdsman.

13 §.

För varje barn utom äktenskap skall, efter vad nedan sägs, förordnas en barnavårdsman, som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratagas. Särskilt åligger det barnavårdsmannen sörja för, att åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av barnets börd samt tillförsäkrande av underhåll åt barnet, biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag, samt, när skäl därtill är, göra anmälan om förordnande av förmyndare för barnet.

åtager sig att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla; och vare i fråga om avtal angående vad som skall tillkomma modern lag, som i 9 § sägs.

Med belopp, som tillfaller barnet, skall förfaras på sätt i 10 § är föreskrivet.

Om arvsrätt.

12 §.

Barnet tage arv efter modern och mödernefränder och ärves av dem, såsom vore barnet av äktenskaplig börd.

Är barnet trolovningsbarn, tage barnet arv efter fadern och fadern efter barnet, såsom vore barnet av äktenskaplig börd. I annat fall njute barnet och fadern ej arvsrätt efter varandra.

Mellan barnet och dess fädernefränder äge ej arvsrätt rum.

Om barnavårdsman.

13 §.

För varje barn utom äktenskap skall, efter vad nedan sägs, förordnas en barnavårdsman, som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratagas. Särskilt åligger det

barnavårdsmannen sörja för, att åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av barnets börd samt tillförsäkrande av underhåll åt barnet, biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag, samt, när skäl därtill är, göra anmälan om förordnande av förmyndare för barnet.

åtager sig att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla; och vare i fråga om avtal angående vad som skall tillkomma modern lag, som i 9 § sägs.

Med belopp, som tillfaller barnet, skall förfaras på sätt i 10 § är föreskrivet.

Om arvsrätt.

12 §.

Barnet tage arv efter modern och mödernefränder och ärves av dem, såsom vore barnet av äktenskaplig börd.

Är barnet trolovningsbarn, tage barnet arv efter fadern och fadern efter barnet, såsom vore barnet av äktenskaplig börd. I annat fall njute barnet och fadern ej arvsrätt efter varandra.

Mellan barnet och dess fädernefränder äge ej arvsrätt rum.

Om barnavårdsman.

13 §.

För varje barn utom äktenskap skall, efter vad nedan sägs, förordnas en barnavårdsman, som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratagas. Särskilt åligger det barnavårdsmannen sörja för, att åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av barnets börd samt tillförsäkrande av underhåll åt barnet, biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag, samt, när skäl därtill är, göra anmälan om förordnande av förmyndare för barnet.

Barnavårdsmannen äge att själv eller genom ombud föra talan för barnet rörande faderskap, underhåll och förmyndareskap ävensom barnets förklarande för trolovningsbarn samt vare berättigad att anlita polismyndigheten för underhållsskyldigs efterforskande eller hörande och för verkställande av delgivningar.

14 §.

Kvinna, som är havande med barn utom äktenskap, bör senast tre månader före den väntade nedkomsten anmäla sitt tillstånd för ledamot av barnavårdsnämnden i den församling, där hon vistas, eller annan, som av nämnden erhållit uppdrag att mottaga dylika anmälningar; ock har den, till vilken anmälningen gjorts, att genast underrätta nämnden därom. Är kvinnan kyrkobokförd i annan församling, har nämnden att om anmälningen genast underrätta barnavårdsnämnden därstädes. Det åligger kvinnans föräldrar, husbondfolk och andra i liknande ställning att erinra henne om angelägenheten därav att anmälan, som nu sagts, bliver gjord.

Barnavårdsnämnden i den församling, där kvinnan är kyrkobokförd, eller, om hon ej är i riket kyrkobokförd, där hon vistas, har att, när anmälan, som i första stycket sägs, inkommit eller nämnden erhållit kännedom att barn utom äktenskap blivit fött, till barnavårdsman för barnet förordna därtill lämplig man eller kvinna.

15 §.

Uppdraget att vara barnavårdsman upphöre, när barnet fyllt aderton år. Visar sig i annat fall, att behovav barnavårdsman ej längre finnes, må barnavårdsnämnden entlediga barnavårdsmannen utan att förordna ny sådan.

16 §.

Barnavårdsnämnden har att utöva tillsyn å barnavårdsmannens verksamhet samt må, när anledning därtill förefinnes, entlediga honom och förordna ny barnavårdsman.

Finner barnavårdsnämnden med hänsyn till moderns eller barnets vistelseort tillsynen böra överflyttas å annan barnavårdsnämnd, meddele beslut därom och give det ofördröjligen tillkänna för såväl den andre barnavårdsnämnden som barnavårdsmannen.

17 §.

I den ordning, som gäller i fråga om beviljande av medel för barnavårdsnämnds verksamhet, må beslutas anställande genom barnavårdsnämnden av erforderligt antal personer att, efter nämndens för varje särskilt fall meddelade uppdrag, tjänstgöra såsom barnavårdsmän så ock anvisas medel för ersättning åt barnavårdsmän.

18 §.

Närmare föreskrifter om barnavårdsmans verksamhet och tillsynen därå meddelas av Konungen.

19 §•

Över barnavårdsnämnds beslut i fråga, som avses i denna lag, må klagan föras genom besvär hosKonungens befallningshavande sist å trettionde dagen från det klagande erhöll del av beslutet.

I Konungens befallningshavandes beslut må ändring sökas hos konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Barnavårdsnämndens eller Konungens befallningshavandes beslut lände, utan hinder av klagan, till efterrättelse intill dess annorlunda kan varda förordnat.

Om fastställande av faderskap och underhållsskyldighet.

20 §.

Har någon inför den präst, som för kyrkoböckerna i församling där barnet är kyrkobokfört, eller i tillkallat vittnes närvaro inför kronofogde, länsman eller notarius publius, eller genom avtal, som i 9 § första stycket sägs, erkänt sig vara fader till barnet, och har erkännandet på enahanda sätt vitsordats av modern, vare det erkännande gällande, där ej visas att han ej är barnets fader. Är modern död, eller är hon sinnessjuk, sinnesslö eller å okänd ort, skall erkännandet för att bliva gällande i nu stadgad ordning godkännas av barnets förmyndare eller av barnet självt, om det är myndigt.

Erkännes, på sätt nu är sagt, att föräldrarna vid barnets avlelse voro trolovade med varandra eller att de efter avlelsen ingått trolovning med varandra, vare ock det erkännande gällande, där det ej visas vara oriktigt.

Erkännande må göras jämväl före barnets födelse.

Konungens befallningshavande sist å trettionde dagen från det klagande erhöll del av beslutet.

I Konungens befallningshavandes beslut må ändring sökas hos konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Barnavårdsnämndens eller Konungens befallningshavandes beslut lände, utan hinder av klagan, till efterrättelse intill dess annorlunda kan varda förordnat.

Om fastställande av faderskap och underhållsskyldighet.

20 §.

Har någon inför den präst, som för kyrkoböckerna i församling där barnet är kyrkobokfört, eller i tillkallat vittnes närvaro inför kronofogde, länsman eller notarius publius, eller genom avtal, som i 9 § första stycket sägs, erkänt sig vara fader till barnet, och har erkännandet på enahanda sätt vitsordats av modern, vare det erkännande gällande, där ej visas att han ej är barnets fader. Är modern död, eller är hon sinnessjuk, sinnesslö eller å okänd ort, skall erkännandet för att bliva gällande i nu stadgad ordning godkännas av barnets förmyndare eller av barnet självt, om det är myndigt.

Erkännes, på sätt nu är sagt, att föräldrarna vid barnets avlelse voro trolovade med varandra eller att de efter avlelsen ingått trolovning med varandra, vare ock det erkännande gällande, där det ej visas vara oriktigt.

Erkännande må göras jämväl före barnets födelse.

21 §.

Talan om faderskap och om skyldighet för fadern att giva underhåll åt barnet eller modern så ock om barnets förklarande för trolovningsbarn skall anhängiggöras genom stämning å mannen till rätten i den ort, där han bör svara i tvistemål, som röra hans person. Vill käranden hellre stämma till rätten i den ort, där lägersmålet skett, vare ock det tillåtet.

Talan må väckas redan före barnets födelse, men må icke före födelsen slutligen prövas.

22 §.

Äger svaranden ej känt hemvist inom riket, och har upplysning ej kunnat vinnas, var han uppehåller sig, må stämningen delgivas på sätt i 11 kap. 9 § andra stycket rättegångsbalken sägs, ändå att fall ej är för handen, som där avses.

Har svaranden gjort anmälan i enlighet med bestämmelserna i tredje och fjärde styckena av sagda paragraf, äge dock vad nu är sagt ej tillämpning.

Rätten må, där part det begär, förordna att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

24 §.

Varder målet enligt 12 kap. 3 § rättegångsbalken företaget till avgörande, ändå att svaranden uteblivit, skall vad för sådant fall är stadgat om återvinning ej äga tillämpning.25 §.

Rätten skall tillse, att en var, som äger att för barnet föra talan, erhåller tillfälle att yttra sig i målet, samt sörja I för fullständig utredning, särskilt beträffande den tid, då uppgivet samlag ägt rum, och de omständigheter, som kunna vara av betydelse för bedömande, huruvida barnet kan vara avlat vid det samlag; och äger rätten för utrednings vinnande införskaffa erforderlig bevisning. Ej vare rätten bunden av parts erkännande. Ed må ej bjudas.

Har rättan förordnat, att part skall personligen inställa sig, och kommer han ej, varde, där så finnes lämpligt, till rätten hämtad.

Erfordraá upplysning angående omständighet, vars bedömande förutsätter medicinsk sakkunskap, infordre rätten yttrande av sakkunnig.

Varder någon enligt rättens förordnande inkallad såsom vittne eller för att upplysningsvis höras, skall beträffande ersättning av allmänna medel för inställelsen och sådan ersättnings återgäldande i tillämpliga delar gälla vad i avseende å brottmål är stadgat.

Varder utrett, att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, skall han anses såsom fader, där ej uppenbart är, att barnet ej avlats vid det samlag.

27 §.

Förekommer anledning därtill att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats,äge rätten förelägga antingen modern att med ed bekräfta eller svaranden att med ed förneka, att sådant samlag ägt rum. Föreläggandet skall givas den, åt vilken med hänsyn till samtliga omständigheter i målet eden finnes kunna med största trygghet anförtros.

I beslut om edgång utsätter rätten viss tid, som eden skall avse.

Vad i rättegångsbalken sägs om värjemålsed skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse i fråga om ed, som förelägges modern.

28 §.

Kan utslag ej omedelbart givas, men är tvist allenast om beloppet av underhållsbidrag, eller föreligga sannolika skäl till antagande att svaranden är bidragsskyldig, äge rätten på yrkande av käranden förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för tiden till dess rätten meddelar slutligt utslag.

Sådant förordnande kan när som helst av rätten återkallas.

29 §.

Är å landet stämning uttagen, men har målet ännu ej förevarit vid rätten, äge på ansökan av käranden, där denne förebringar sannolika skäl till antagande att svaranden är bidragsskyldig, domaren förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för tiden till dess rätten meddelar slutligt utslag.

Innan förordnande meddelas, skall tillfälle beredas svaranden att yttra sig över ansökningen.Har förordnande meddelats, tage rätten vid första rättegångstillfället i målet under omprövning, huruvida förordnandet skall äga bestånd. Det kan jämväl därefter när som helst av rätten återkallas.

30 §.

Förordnande, som i 28 eller 29 § sägs, gånge i verkställighet lika som laga kraft ägande dom. Slutligt utslag, varigenom rätten ådömt svaranden bidragsskyldighet, gånge på enahanda sätt i verkställighet, där ej rätten annorlunda förordnat.

31 §.

Klagan över rättens slutliga utslag föres genom besvär.

Är part missnöjd med rättens förordnande, varom i 28 § förmäles, eller beslut, varigenom förordnande enligt 29 § förklarats skola äga bestånd, skall särskild klagan däröver föras. Har domaren meddelat förordnande enligt 29 §, må klagan föras hos hovrätten; och varde tiden för besvärs anförande räknad från det klagande erhöll del av beslutet, över hovrättens beslut i fråga, som i detta stycke avses, må klagan ej föras.

32 §.

Har svaranden, efter det han på grund av förordnande, som i 28 eller 29 § sägs, eller slutligt utslag, som ej vunnit laga kraft, betalat underhållsbidrag, genom laga kraft ägande dom icke funnits vara underhållsskyldig, må han dock ej av den, som mottagit underhållsbidraget, söka åter vad han utgivit men ägeav allmänna medel återbekomma guldna bidragsbelopp jämte ränta efter sex för hundra om året från betalningsdagen.

Ansökan härom skall, för att komma under prövning, inom ett år från det domen vunnit laga kraft ingivas till Konungens befallningshavande i det län, där målet avgjordes av underrätt.

Vad av allmänna medel utgivits skall stanna å statsverket, där ej Konungens befallningsbavande på grund av särskilda omständigheter finner skäligt förordna, att staten skall söka sitt åter av den, som mottagit underhållsbidraget. Talan om återbekommande av vad sålunda utgivits må ej anhängiggöras senare än ett år från det utbetalningen ägde rum.

I Konungens befallningshavandes beslut i fråga, som avses i denna paragraf, må ändring sökas hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

33 §.

Har, efter det underhållsbidrag blivit genom avtal eller dom fastställt, väsentlig ändring inträtt i de förhållanden, som därvid voro avgörande, må talan om skälig jämkning i vad sålunda fastställts efter stämning föras vid domstol. Är underhållsbidrag till barn enligt 3 § fastställt att utgå till dess barnet nått viss ålder, vare det ej hinder att göra gällande rätt för barnet att utfå underhållsbidrag för tid, som därefter infaller, ändå att fall ej är för handen, som nyss är sagt.

Talan, som avses i första stycket, må ej föras i frågaom avtal, varigenom underhållsskyldig åtagit sig att till barnets underhåll enligt 3 § utgiva visst belopp en gång för alla.

34 §.

Är den, som uppgives vara fader till barnet, död, må efter stämning å hans arvingar vid den domstol, som har att upptaga tvist om arv efter honom, föras talan om barnets och moderns rätt; och skall i fråga om sådan talan vad

ovan stadgats om talan mot mannen i tillämpliga! delar lända till efterrättelse.

35 §.

Talan om barnets förklarande för trolovningsbarn skall vid äventyr av sådan talans förlust anhängiggöras inom två år från barnets födelse. Har hinder mött för talans anställande inom tid, som nu sagts, må dock, där den uppgivne fadern ej är död, talan anhängiggöras inom ett år efter det hindret upphörde.

övergångsbestämmelser.

36 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Genom denna lag upphävas:

8 kap. 7 och 8 §§ ärvdabalken;

lagen den 17 mars 1905 om oàkta barns arvsrätt efter moder och mödernefränder:

kungl. brevet den 17 oktober 1778 angående några författningar till förekommande av barnamord;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot denna lags bestämmelser.

37 §.

Denna lag skall, med nedan nämnda undantag, i tilllämpliga delar lända till efterrättelse jämväl beträffande

1) barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av dessförinnan gällande lag är att anse såsom oäkta; och

2) barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av dessförinnan gällande lag är att anse såsom äkta, ehuru föräldrarna ej blivit med varandra förenade i fullkomnat äktenskap, så ock barn, som födes efter det lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av övergångsbestämmelsen till samma lag äger äktenskaplig börd, ändå att det eljest skulle anses såsom barn utom äktenskap.

Skyldighet att utgiva underhållsbidrag för tid före denna lags trädande i kraft skall bedömas efter äldre lag.

För barn, som fötts innan lagen trätt i kraft, skall barnavårdsman icke förordnas, med mindre framställning därom göres av barnets moder eller barnavårdsnämnden av särskild anledning finner skäligt meddela sådant förordnande.

I fråga om barn, som i 1) avses gälle angående bevakning av dess rätt till arv efter moder och mödernefränder vad i sådant hänseende finnes stadgat i lagen den 17 mars 1905 om oäkta barns arvsrätt efter moder och mödernefränder.

Den nya lagens bestämmelser om barnets namn och om arvsrätt skola ej äga tillämpning angående barn, som i 2) avses.

VI.

Lag

ang. blodundersökning i mål om barn utom äktenskapet.

Yrkar i mål om faderskap till barn utom äktenskap den som uppgives vara fader till barnet, att undersökning skall ske för utrönande huruvida det med hänsyn till hans samt moderns och barnets blodgruppsegenskaper får anses uteslutet att barnet avlats av honom, äge rätten, där ej modern frivilligt medverkar till åstadkommande av undersökningen, vid vite förelägga henne att med intyg av läkare visa, att å henne samt å barnet, så framt det står under moderns vårdnad, tagits för ändamålet erforderliga blodprov. Har annan vårdnaden om barnet, skall

föreläggandet givas denne, såvitt angår blodprov från barnet.

Ej må föreläggande enligt 1 § meddelas, såframt anledning saknas därtill, att den uppgivne fadern haft samlag med barnets moder å tid då det kan hava avlats, eller av utredningen framgår att han ej kan vara fader till barnet.

3 §.

Vid föreläggande skall, på därom framställt yrkande, fästas villkor att den uppgivne fadern i god tid till

den, vilken föreläggandet gäller, eller ock till barnavårdsmannen erlägger ett belopp motsvarande den gottgörelse, som i statens eller kommuns tjänst anställd läkare äger för den avsedda åtgärden betinga sig. Skall gottgörelsen gäldas av allmänna medel, äge vad nu sagt ej tillämpning.

4 §.

Läkare, som i anledning av föreläggande anlitas för tagande av blodprov, har att därvid samt i fråga om de tagna provens insändande till sakkunnig för undersökning ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som meddelas av Konungen eller den myndighet Konungen därtill förordnar.

VII.

Om moderskapspenning;

given Stockholms slott den 11 juni 1937.

Kungl. Maj:t har, med riksdagen, Riksdagens skrivelse 1937: 262. funnit gott förordna som följer:

Moderskapspenning enligt denna förordning skall av statsmedel utgå med ett belopp av sjuttiofem kronor till kvinna, som till lindrande av de med barnsbörd förenade kostnader är i behov därav.

2 §.

Moderskaþspenning lämnas endast till kvinna, som författningsenligt skall vara mantalsskriven i riket och som är svensk medborgare; dock äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat, att dess medborgare skola i avseende å tillämpning av denna förordning likställas med svenskt medborgare.

Rätt till moderskapspenning tillkommer icke kvinna, vilken är intagen å straffanstalt eller därmed jämförlig anstalt, å tvångsarbetsanstalt, alkoholistanstalt, allmän uppfostringsanstalt eller skyddshem, eller å anstalt för sinnessjuka, sinnesslöa, fallandesjuka eller kroniskt

sjuka, och ej heller kvinna, som av fattigvården mottagits till stadigvarande försörjning.

Ej heller äger kvinna rätt till moderskapspenning vid barnsbörd, som berättigar henne till moderskapshjälp från erkänd sjukkassa.

3 §.

Behov av moderskapspenning skall, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, anses föreligga, om för kvinnan eller, där hon är gift och sammanlever med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke upptagits beskattningsbart belopp, uppgående till minst tre tusen kronor,

Har det beskattningsbara beloppet upptagits högre än nu sagts men äro med hänsyn till ändrade förhållanden eller eljest omständigheterna särskilt ömmande, må ock behov av moderskapspenning anses vara för handen.

4 §.

Rätten till moderskapspenning prövas och moderskapspenning utbetalas av centralsjukkassan för den ort, där

kvinnan är bosatt, dock att centralsjukkassan äger överenskomma med lokalsjukkassa, att denna skall för centralsjukkassans räkning handhava uppgift, som nu sagts, såvitt angår kvinnor bosatta inom lokalsjukkassans verksamhetsområde.

Ersättning för utgivna moderskapspenningar äger centralsjukkassan att månadsvis utbekomma av tillsynsmyndigheten för erkända sjukkassor.5 §.

Kvinna, som vill komma i åtnjutande av moderskapspenning, bör själv eller genom annan göra ansökan därom i god tid före barnsbörden. Göres ansökan senare än å sextionde dagen efter barnsbörden, må den icke upptagas till prövning.

6 §.

Då ansökan om moderskapspenning inkommit till behörig sjukkassa, skall denna lämna kvinnan anvisning för erhållande av råd och upplysningar rörande vad hon har att iakttaga med avseende å dels egen vård under havandeskapet, i samband med förlossningen och under tiden därefter, dels ock barnets skötsel. Där kvinnan önskar erhålla vård å förlossningsanstalt och sådan vård anses böra komma i fråga, skall kassan söka förhjälpa henne till erhållande därav.

Sjukkassan skall därjämte skyndsamt verkställa utredning rörande omständigheter av betydelse för bedömande av kvinnans rätt till moderskapspenning. Har kvinnan genom intyg av läkare eller barnmorska gjort sannolikt, att havandeskapet är längre framskridet än i sjunde månaden, må, därest i övrigt kvinnan befinnes äga rätt till moderskapspenning, såsom förskott å denna ett belopp av fyrtio kronor omedelbart utbetalas. Eljest må moderskapspenning ej utbetalas, förrän till sjukkassan inkommit intyg, utfärdat av läkare, barnmorska eller annan känd och trovärdig person, att kvinnan fött barn.

Intyg, som i föregående stycke sägs, skall tillika innehålla uppgift om kvinnans fullständiga namn och boningsort samt, i förekommande fall, om dagen för nedkomsten.

7 §.

Där kvinna erhåller vård å förlossningsanstalt, skall sjukkassa av henne tillkommande moderskapspenning innehålla belopp, som motsvarar enligt fastställd taxa utgående ersättning för vården. Innehållet belopp skall på begäran tillhandahållas anstalten. Styrker kvinnan, att ersättningen guldits, må hon utbekomma beloppet.

8 §.

Rätt till moderskapspenning kan ej överlåtas och må förty icke tagas i mät för gäld.

9 §.

Närmare föreskrifter angående ordningen för ansökan samt för utbetalning av moderskapspenning så ock beträffande tillämpningen i övrigt av denna förordning meddelas av Konungen eller efter Konungens bemyndigande av tillsyningsmyndigheten för erkända sjukkassor, som därvid i den omfattning Konungen bestämmer skall samråda med medicinalstyrelsen.

10 §.

I händelse av missnöje med sjukkassas beslut rörande moderskapspenning eller eljest rörande tillämpningenav någon i denna förordning given bestämmelse må frågan hänskjutas till tillsyningsmyndigheten för erkända sjukkassor.

Tillsyningsmyndigheten äger, ändå att sådant hänskjutande icke skett, till prövning upptaga ärende, som i denna paragraf avses.

Tillsynsmyndighetens beslut meddelas kostnadsfritt.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1938, från och med vilken dag förordningen den 26 juni 1931 (nr 281) om moderskapsunderstöd skall upphöra att gälla; dock att, där barnsbörden inträffat före den 1 januari 1938,

sistnämnda förordning fortfarande skall äga tillämpning.

Ansökan om moderskapsunderstöd, som gjorts före denna förordnings ikraftträdande, skall, där barnsbörden inträffat efter ikraftträdandet, anses innefatta ansökan om moderskapspenning.

VIII.

Om mödrahjälp;

given Stockholms slott den 11 juni 1937.

Kungl. Maj:t har, med riksdagen Riksdagens skrivelse 1937: 262., funnit gott förordna som följer:

1 §.

Kvinna, som i anledning av havandeskap eller barnsbörd är i uppenbart behov av understöd, må, där ej nedan annorlunda stadgas, tillerkännas mödrahjälp av statsmedel.

Mödrahjälp lämnas i den form, som för varje särskilt fall finnes lämpligast, i en eller flera poster, dock högst till ett sammanlagt värde av trehundra kronor.

Då anledning därtill finnes, må mödrahjälp helt eller delvis lämnas såsom räntefritt lån.

Mödrahjälp må ej avse tid, som infaller senare än sex månader efter nedkomsten.

2 §.

Mödrahjälp lämnas endast till kvinna, som författningsenligt skall vara mantalsskriven i riket och som är svensk medborgare; dock äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat, att dess medborgare skola i

avseende å tillämpning av denna förordning likställas med svenska medborgare.

Mödrahjalp må icke lämnas till kvinna, vilken är intagen å straffanstalt eller därmed jämförlig anstalt, å tvångsarbetsanstalt, alkoholistanstalt, allmän uppfostringsanstalt eller skyddshem, eller å anstalt för sinnessjuka, sinnesslöa, fallandesjuka eller kroniskt sjuka, och ej heller till kvinna, som av fattigvården mottagits till stadigvarande försörjning.

3 §.

För behandling av frågor rörande mödrahjalp skall i varje lands†ingsområde och i varje stad, som icke deltager i landsting, finnas en nämnd {mödrahjälpsnämnd), bestående av en ordförande och två ledamöter.

Ordföranden jämte suppleant för honom samt en ledamot jämte en suppleant för honom utses för två år i sänder av landstinget eller, vad beträffar stad, som ej deltager i landsting, av stadsfullmäktige.

Ordföranden och ledamöterna åtnjuta ersättning enligt grunder, som bestämmes av Kungl. Maj:t.

4 §.

Ansökan om mödrahjälp skall ingivas till barnavårdsnämnden i den kommun, där kvinnan vistas. Är kvinnan ogift, må ansökan göras av barnavårdsmannen. Ingives ansökan senare än å sextionde dagen efter barnsbörden, må den icke upptagas till prövning.

Vid ansökan skall fogas av läkare eller barnmorskautfärdat intyg utvisande, antingen att kvinnan är havande eller att hon fött barn. Intyg av sist angivet innehåll må även vara utfärdat av annan känd och trovärdig person samt skall innehålla uppgift om dagen för nedkomsten.

5 §.

Det åliggier barnavårdsnämnden att snarast möjligt till mödrahjälpsnämnden i orten avgiva yttrande över ansökningen samt därvid översända handlingarna i ärendet och, om skiljaktiga meningar förekommit, utdrag av protokollet. Tillstyrkan av mödrahjälp skall tillika innefatta förslag till lämpliga hjälpåtgärder.

6 §.

Sedan handlingarna inkommit till mödrahjälpsnämnden, beslutar nämnden i ärendet. I beslut, varigenom mödrahjälp beviljas, skall angivas vilka huvudsakliga behov hjälpen avser att täcka.

Mödrahjälpsnämndens beslut skall, skriftligen avfattat, ofördröjligen i två exemplar översändas till barnavårdsnämndens ordförande, som har att snarast möjligt därefter tillställa sökanden det ena exemplaret.

7 §.

Det åligger barnavårdsnämnden att verkställa beslut, varigenom mödrahjälp beviljas, ävensom att vaka över, att hjälpen kommer till användning i enlighet med givna föreskrifter.8 §.

Har mödrahjälp lämnats såsom lån, må, där så finnes skäligt, den mödrahjälpsnämnd, som beviljat hjälpen, medgiva uppskov med återbetalningen intill tio år. På framställning av nämnden må Kungl. Maj:t, då skäl därtill äro, medgiva befrielse från återbetalningsskyldihet med avseende å hela återstående lånebeloppet eller del därav.

9 §.

Rätt till1 mödrahjälp kan ej överlåtas och må förty icke tagas i mät för gäld.

10 §.

Klagan över mödrahjälpsnämnds beslut i ärende enligt denna förordning föres hos socialstyrelsen före klockan tolv å trettionde dagen efter den, då klaganden erhöll del av beslutet.

11 §.

Instruktion för mödrahjälpsnämnderna samt de övriga föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Kungl. Maj:t.

*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1938; dock att ordförandena och ledamöterna i mödrahjälpsnämnderna jämte suppleanter för dem skola utses i så god tid dessförinnan, att nämnderna kunna träda i verksamhet från och med nämnda dag.

REGISTER

SAKREGISTER

Pris Häft. Kr. 2.45 » Inb. » 2.95

Elanders Boktrycken Aktiebolag * Göteborg 1948.

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på http://runeberg.org/aktethyg/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på https://arkivkopia.se/sak/runeberg-aktethyg.

Filen skapad 2018-12-16 18:16:31.624565